

Якименко С.І.

Бреславська Г.Б..

Якименко П.В.

ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ

ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Якименко Світлана Іванівна

Бреславська Ганна Богданівна

Якименко Поліна В'ячеславівна

**ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.
ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

Навчально-методичний посібник

Миколаїв 2023

УДК 373.3.011.3-051-026.15:378. 147.091.322(075.8)

ББК 74.204.21я73

Я 45

Рекомендовано

Вченою радою Миколаївського національного університету ім.В.О.Сухомлинського
(Протокол № 22 від 29.05. 2023 р.).

Рецензенти:

Петриченко Л.О.– доктор педагогічних наук, професор, перший проректор, професор кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Хомич Л. О. – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

Якименко С.І.

Я 45

Педагогічна творчість вчителя початкової школи. організація самостійної роботи студентів: навчально-методичний посібник. Упорядники С. Якименко , Г.Бреславська, П.Якименко– Миколаїв : СПД Румянцева, 2023. –336 с.

ISBN 978-617-729-146-5

У навчально-методичному посібнику подані матеріали з дисципліни «Педагогічна творчість вчителя початкової школи», яка читається студентам як нормативна дисципліна. Матеріали посібника допоможуть студентам в підготовці до самостійної роботи саме з цієї дисципліни, в кращому засвоєнні теоретичного змісту, оволодінні практичними навичками. У навчально-методичному посібнику запропонована програма дисципліни, представлені плани практичних занять та завдання творчого характеру до них. Навчально-методичний посібник містить упорядкований матеріал до самостійної роботи студентів, методичні вказівки щодо процедури виконання завдань самостійної роботи. Для використання викладачами та студентами університету у навчальному процесі.

УДК373.3.011.3-051-026.15:378. 147.091.322(075.8)

ББК74.204.21я73

© ЯкименкоС., БреславськаГ., ЯкименкоП., 2023

ISBN 978-617-729-146-5

© МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
ЧАСТИНА I.....	7
Нормативні матеріали з дисципліни	8
Плани практичних занять	26
Варіативні завдання самостійної роботи	42
Варіативні творчі навчально-дослідні завдання	45
Тематика творчих міні-проектів.....	45
Питання до підсумкового контролю.....	48
Тестування.....	51
Додатковий матеріал до курсу.....	61
ЧАСТИНА II.....	68
«ПЕДАГОГІЧНА СИМФОНІЯ» ІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ.....	69

ПЕРЕДМОВА

Вищі навчальні заклади покликані забезпечити підготовку майбутнього вчителя нової формації, здатного до творчої реалізації різноманітних освітніх програм, використання в професійній діяльності інноваційних технологій для формування активної, практичної, креативної, компетентної особистості.

Педагог, який з творчим натхненням виконує свої головні функції формування особистості майбутнього громадянина країни, творить історію розвитку суспільства в цілому.

Виконанню цього завдання підпорядкована вся система підготовки майбутніх вчителів у вищому навчальному закладі, зокрема, курс «Педагогічна творчість вчителя початкової школи».

Дисципліна за обсягом складається із шести кредитів, зміст яких розкриває для студентів питання педагогіки творчості, педагогічної майстерності та освітніх технологій. Всі ці складові навчальної дисципліни озброюють студентів певними знаннями та компетентностями, що дозволять майбутньому педагогові реалізовувати їх у творчій професійній діяльності та використовувати при викладанні певної дисципліни.

У даному навчально-методичному посібнику зібраний матеріал, який допоможе студентам якісно виконувати завдання самостійної роботи. Пропонуються плани практичних занять, завдання самостійної роботи та творчі завдання, тестування та приклади ділової гри та тренінгу. Та у 2 частині представлений досвід практикуючого вчителя початкових класів.

Для самостійної роботи студенти за бажанням обирають один із запропонованих варіантів творчого завдання, що дозволяє реалізовувати індивідуальний підхід при викладанні дисципліни.

Завдання самостійної роботи носять не тільки теоретичний а і творчий характер, що дозволяє студентам не тільки вивчати теоретичний матеріал дисципліни, а й самим проявляти творчі здібності.

Навчально-методичний посібник «Педагогічна творчість вчителя початкової школи посібник для самостійної роботи» носить прикладний характер і забезпечує організацію вивчення дисципліни в умовах змішаного навчання.

ЧАСТИНА I

Анотація

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Педагогічна творчість і технології в початковій школі» складена відповідно до освітньо- професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 013 Початкова освіта за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є педагогічна творчість особистості вчителя початкової школи і технологічний підхід в освіті.

Мета вивчення курсу полягає у формуванні в майбутніх учителів здатності до аналізу, співставлення, порівняння концептуальних та теоретичних положень педагогічних технологій, формуванні готовності до впровадження сучасних технологій у практику початкової школи.

Ключові слова: педагогічна творчість, педагогічна технологія, особистісно-орієнтований урок, інтерактивні технології навчання, проєктне навчання, інформаційно-комунікаційні технології, ігрові технології.

Abstract

The programme of the normative academic discipline "Pedagogical creativity and technology in primary school" has been prepared in accordance with the educational and professional program for training bachelors of specialty 013 Primary education according to the educational and professional program "Primary education".

The subject of research is the pedagogical creativity of the personality of an elementary school teacher and the technological approach to education.

The objective of the course is to form the ability of future teachers to analyze, compare, compare the conceptual and theoretical provisions of pedagogical technologies, form a readiness for the introduction of modern technologies into primary school practice.

Key words: pedagogical creativity, pedagogical technology, personal orientation lesson, interactive teaching technologies, Project learning, information and communication technologies, game technologies.

Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна
Загальна кількість годин – 180	Спеціальність: 013 Початкова освіта	Семестр
		5-й, 6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	Ступінь: бакалавра	Лекції
		20 год.
http://moodle.mdu.edu.ua/my/		Практичні, семінарські
		40 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		120 год.
		Вид контролю: залік

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 60 год. – аудиторні заняття, 120 год. – самостійна робота.

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна
Загальна кількість годин – 180	Спеціальність: 013 Початкова освіта	Семестр
		5-й, 6-й
http://moodle.mdu.edu.ua/my/	Ступінь: бакалавра	Лекції
		4 год.
		Практичні, семінарські
		8 год.
		Самостійна робота
		168 год.
		Вид контролю: залік

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 18 год. –

аудиторні заняття, 168 год. – самостійна робота Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета курсу: формування в майбутніх учителів здатності до аналізу, співставлення, порівняння концептуальних та теоретичних положеннях педагогічних технологій, сформувати готовність до впровадження сучасних технологій у практику початкової школи

Завдання курсу:

– вивчення курсу дає змогу розкрити концептуальні та теоретичні положення педагогічних технологій; узагальнити педагогічні технології початкової школи, виявити їх фундаментальну спільність, виділити істотні ознаки;

– студенти повинні знати зміст основних педагогічних технологій, педагогічну діяльність та погляди видатних освітніх діячів, що розробляли педагогічні технології;

– сформувати позитивне ставлення і прагнення майбутнього вчителя початкової школи до творчого оволодіння новими навчальними технологіями; вміння працювати з першоджерелами, аналізувати педагогічну літературу, оперувати поняттями педагогічних технологій, обирати оптимальні технології навчання відповідно до індивідуальних можливостей учнів початкових класів, рівню їх підготовки, умов.

Передумови для вивчення дисципліни: «Педагогіка», «Загальна та вікова психологія», «Інноваційні методики та їх застосування в початковій школі».

Навчальна дисципліна складається з 6-ти кредитів.

Програмні результати навчання:

Програмні результати навчання:

ПРН -5 Знати методичні системи навчання учнів освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

ПРН - 8 Вміння володіти методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів учнів та їх врахування в освітньому процесі.

ПРН - 10 Здатність моделювати процес навчання учнів початкової школи з певного предмету: розробляти проекти уроків та / або їх фрагменти, методику роботи над окремими видами завдань.

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у професійно-педагогічній діяльності у галузі початкової освіти.

I. Загально предметні:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у професійно-педагогічній діяльності у галузі початкової освіти.

ЗК-2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування із представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК-4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК-5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).

ЗК-6. Здатність використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-7. Здатність спілкуватися державною (за потреби – іншою) мовою усно та письмово.

II. Фахові:

СК-1. Мовно-комунікативна компетентність.

1.1. Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою.

1.2. Здатність формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів.

СК-2. Предметно-методична компетентність.

2.1. Здатність здійснювати аналіз нормативних документів, що регламентують початкову освіту; та реалізовувати на практиці цілі і завдання навчання предмета / освітньої галузі відповідно до Державного стандарту початкової освіти.

2.2. Здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.

2.3. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності.

2.4. Здатність здійснювати інтегроване навчання.

2.5. Здатність добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів.

СК-3. Інформаційно-цифрова компетентність.

3.1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

3.2. Здатність ефективно використовувати наявні електронні ресурси та цифрові технології в освітньому процесі.

СК-4. Психологічна компетентність.

4.1. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

4.2. Здатність використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, Я-ідентичності.

4.3. Здатність формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

4.4. Здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен буде відчувати себе її частиною.

СК-5. Емоційно-етична компетентність.

5.1. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами.

5.2. Здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу.

5.3. Здатність усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

5.4. Здатність до ефективного використання виховного потенціалу уроків та інших видів занять; формування навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки, поваги та толерантного ставлення до інших, до попередження та протидії булінгу.

СК-6. Компетентність педагогічного партнерства.

6.1. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі.

6.2. Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

6.3. Здатність працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

СК-7. Інклюзивна компетентність.

7.1. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища.

7.2. Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами.

7.3. Здатність забезпечувати в інклюзивному освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

СК-8. Здоров'язбережувальна компетентність.

8.1. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу.

8.2. Здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни.

8.3. Здатність формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя.

8.4. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності.

8.5. Надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу.

СК-9. Проєктувальна компетентність. Здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.

СК-10. Прогностична компетентність.

10.1. Здатність прогнозувати результати освітнього процесу.

10.2. Здатність планувати освітній процес.

СК-11. Організаційна компетентність.

11.1. Здатність організувати процес навчання, виховання і розвитку учнів.

11.2. Здатність організувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів.

СК-12. Оцінювально-аналітична компетентність.

12.1. Здатність оцінювати результати навчання учнів.

12.2. Здатність аналізувати результати навчання учнів.

12.3. Здатність забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів.

СК-13. Інноваційна компетентність.

13.1. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі.

13.2. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.

13.3. Здатність застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

СК-14. Здатність до навчання впродовж життя. Здатність визначати умови та ресурси професійного розвитку упродовж життя.

СК-15. Рефлексивна компетентність.

15.1. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

15.2. Здатність до рефлексії та коригування освітнього процесу на основі врахування індивідуальних і вікових особливостей, навчальних досягнень здобувачів початкової освіти.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Педагогічна творчість: суть і значення. Педагогічне спілкування і його функції. Стили педагогічного спілкування.

Тема 2. Педагогічний такт учителя.

Тема 3. Авторитет учителя.

Тема 4. Педагогічна творчість учителя.

Тема 5. Основи техніки мови. Дихання. Голос. Дикція.

Тема 6. Особистісно-орієнтований урок в початковій школі.

Тема 7. Технологія організації групової навчальної діяльності.

Тема 8. Інтерактивні технології навчання.

Тема 9. Технологія проектного навчання.

Тема 10. Технології навчання у співробітництві.

Тема 11. Технології розвивального навчання.

Тема 12. Інформаційно-комунікаційні технології навчання.

Тема 13. Ігрові технології в початковій школі.

Тема 14. Ігрові технології в початковій школі.

Тема 15. Авторська інтегрована особистісно-орієнтована технологія навчання С. І. Якименко.

Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Основи професійної майстерності вчителя початкової школи.

Тема 1. Педагогічна творчість: суть і значення. Педагогічне спілкування і його функції. Стили педагогічного спілкування.

Спілкування як основа педагогічної діяльності. Сутність педагогічного спілкування. Структура педагогічного спілкування. Стили педагогічного спілкування. Мистецтво педагогічного спілкування.

Тема 2. Педагогічний такт учителя.

Поняття «педагогічний такт». Значення педагогічного такту вчителя. Зміст і форми прояву педагогічного такту. Шляхи формування педагогічного такту. Педагогічний такт і педагогічна етика.

Кредит 2. Педагогічна техніка вчителя початкової школи

Тема 3. Авторитет учителя.

Педагогічна майстерність і авторитет учителя. Суть педагогічного авторитету. Структура авторитету вчителя. Рівні і критерії авторитету педагога. Педагогічні умови формування справжнього авторитету педагога

Тема 4. Педагогічна творчість учителя.

Поняття: «педагогічна майстерність», «педагогічна творчість». Структура педагогічної майстерності. З історії розвитку педагогічної майстерності і творчості вчителя. Шляхи формування педагога-майстра.

Тема 5. Основи техніки мови. Дихання. Голос. Дикція.

Основні елементи техніки мовлення. Характеристики голосу. Професійно-педагогічні вимоги до техніки мовлення вчителя. Самоконтроль і розвиток умінь виразного мовлення. Розвиток загальних психофізичних особливостей своєї особистості, які є передумовою оволодіння вміннями професійно-педагогічного мовлення.

Кредит 3. Технологічний підхід в освіті. Сучасні підходи до організації навчання.

Тема 6. Особистісно-орієнтований урок в початковій школі.

Особистісний підхід в педагогіці: історія виникнення. Мета і завдання особистісно орієнтованого навчання. Особистісно орієнтовані технології. Планування та технологія особистісно зорієнтованого уроку.

Тема 7. Технологія організації групової навчальної діяльності.

Історія виникнення технології організації групової навчальної діяльності школярів. Сутність, мета, завдання технології організації групової навчальної діяльності школярів. Вимоги щодо організації групової форми роботи на уроках у початкових класах. Функції групової навчальної діяльності. Форми групової навчальної діяльності на різних етапах уроку.

Тема 8. Інтерактивні технології навчання.

Історія виникнення технології. Мета і завдання інтерактивного навчання, характерні ознаки. Принципи інтерактивного навчання. Етапи впровадження системи інтерактивного навчання. Класифікація інтерактивних технологій навчання. Роль інтерактивних технологій у розвитку пізнавальних інтересів учнів.

Кредит 4. Застосування педагогічних технологій у роботі вчителя початкової школи.

Тема 9. Технологія проектного навчання.

Виникнення та розвиток проектів в історії зарубіжної та вітчизняної

систем освіти. Зміст понять: проект, навчальний проект, метод проектів. Мета проектного навчання. Завдання впровадження проектної технології та вимоги до застосування методу проектів. Принципи і форми педагогічного проектування. Особливості проектної діяльності вчителя початкових класів.

Тема 10. Технології навчання у співробітництві.

Концептуальні положення педагогічної технології навчання у співробітництві. Технологія колективно-творчого виховання (за І. Н. Івановим). Суть, умови впровадження та використання технології формування творчої особистості. Освітня технологія розвитку критичного мислення в навчальному процесі.

Тема 11. Технології розвивального навчання.

Концептуальні положення систем розвивального навчання (Л.С. Виготський, Л.В. Занкова, В.В. Давидова, Д.Б. Ельконіна). Структура уроку в системі розвивального навчання. Діяльність вчителя на уроках в системі розвивального навчання. Готовність до інноваційної діяльності як важлива професійна якість педагога. Структура готовності до інноваційної педагогічної діяльності.

Кредит 5. Інноваційні педагогічні технології у концепції Нової української школи.

Тема 12. Інформаційно-комунікаційні технології навчання.

Педагогічні основи використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання в початковій школі. Педагогічні вимоги до використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі початкової школи. Принципи і методи навчання, особливості їх реалізації при використанні комп'ютерної техніки на уроках та в позакласній роботі в початковій школі. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках різних типів.

Тема 13. Ігрові технології в початковій школі.

Роль і місце ігрової технології в навчально-виховному процесі початкової школи. Структура і функції гри. Типи ігор. Умови ігрової діяльності. Етапи, завдання і вимоги до проведення ігор. Підготовка майбутніх вчителів початкових класів до впровадження педагогічних технологій.

Кредит 6. Авторські інтегровані технології

Тема 14. Авторські педагогічні системи як складова оновлення національної школи

Умови створення, зміст і особливості діяльності авторських педагогічних систем, що охоплюють різні історичні періоди. Визначаються ціннісні засади авторських шкіл В. Дурдуківського, В. Сухомлинського та О. Захаренка. Ідеї, які можуть служити поштовхом для сьогоденного оцінювання інновацій у шкільній справі.

Тема 15. Авторська інтегрована особистісно-орієнтована технологія навчання С. І. Якименко.

Інтегрована особистісно-орієнтована технологія – технологія наступності між дошкільною та початковою ланками освіти. Структурна модель технології. Роль технології у розвитку пізнавальних здібностей молодших школярів. Умови впровадження технології в школу І ступеня.

1. Структура навчальної дисципліни Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	Усього -го	у тому числі				
		Л	п	лаб	інд	сп
1	2	3	4	5	6	7
<i>Кредит 1. Основи професійної майстерності вчителя початкової школи</i>						
Тема 1. Педагогічна творчість: суть і значення. Педагогічне спілкування і його функції	14		2			12
Тема 2. Педагогічний такт учителя.	16	2	2			12
Усього:	30	2	4			24
<i>Кредит 2. Педагогічна техніка вчителя початкової школи</i>						
Тема 3. Авторитет учителя.	10		2			8
Тема 4. Педагогічна творчість учителя.	10	2	2			6
Тема 5. Основи техніки мови. Дихання. Голос. Дикція.	10	2	4			4
Усього:	30	4	8			18
<i>Кредит 3. Технологічний підхід в освіті. Сучасні підходи до організації навчання.</i>						
Тема 6. Особистісно-орієнтований урок в початковій школі.	12		4			8
Тема 7. Технологія організації групової навчальної діяльності.	8	2	2			4
Тема 8. Інтерактивні технології навчання.	10	2	4			4
Усього:	30	4	10			16
<i>Кредит 4. Застосування педагогічних технологій у роботі вчителя початкової школи.</i>						
Тема 9. Технологія проектного навчання.	12	2	4			6
Тема 10. Технології навчання у співробітництві.	8		2			6
Тема 11. Технології розвивального навчання.	10	2	2			6
Усього:	30	4	8			18
<i>Кредит 5. Інноваційні педагогічні технології у концепції Нової української школи.</i>						
Тема 12. Інформаційно-комунікаційні технології навчання.	16	2	2			12
Тема 13. Ігрові технології в початковій школі.	14	2	2			10
Усього:	30	4	4			22
<i>Кредит 6. Авторські інтегровані технології</i>						
Тема 14. Авторські педагогічні системи як складова оновлення національної школи	16	2	4			10
Тема 15. Авторська інтегрована особистісно-орієнтована технологія навчання С. І. Якименко.	14		2			12
Усього:	30	2	6			22
Усього годин	180	20	40			120

Заочна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	Усього -го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
<i>Кредит 1. Основи професійної майстерності вчителя початкової школи</i>						
Тема 1. Педагогічна творчість: суть і значення. Педагогічне спілкування і його функції	14					14
Тема 2. Педагогічний такт учителя.	16					16
Усього:	30					30
<i>Кредит 2. Педагогічна техніка вчителя початкової школи</i>						
Тема 3. Авторитет учителя.	10					10
Тема 4. Педагогічна творчість учителя.	10		2			8
Тема 5. Основи техніки мови. Дихання. Голос. Дикція.	10					10
Усього:	30		2			28
<i>Кредит 3. Технологічний підхід в освіті. Сучасні підходи до організації навчання.</i>						
Тема 6. Особистісно-орієнтований урок в початковій школі.	12					12
Тема 7. Технологія організації групової навчальної діяльності.	8					8
Тема 8. Інтерактивні технології навчання.	10	2	2			6
Усього:	30	2	2			26
<i>Кредит 4. Застосування педагогічних технологій у роботі вчителя початкової школи.</i>						
Тема 9. Технологія проектного навчання.	12					12
Тема 10. Технології навчання у співробітництві.	8		2			6
Тема 11. Технології розвивального навчання.	12					12
Усього:	30		2			28
<i>Кредит 5. Інноваційні педагогічні технології у концепції Нової української школи.</i>						
Тема 12. Інформаційно-комунікаційні технології навчання.	16		2			14
Тема 13. Ігрові технології в початковій школі.	14					14
Усього:	30		2			28
<i>Кредит 6. Авторські інтегровані технології</i>						
Тема 14. Авторські педагогічні системи як складова оновлення національної школи	16	2				14
Тема 15. Авторська інтегрована особистісно-орієнтована технологія навчання С. І. Якименко.	14					14
Усього:	30	2				28
Усього годин	180	4	8			168

1. Теми лекційних занять.

Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин
<i>Кредит 1. Основи професійної майстерності вчителя початкової школи</i>	
Тема 1. Педагогічна творчість: суть і значення. Педагогічне спілкування і його функції	
Тема 2. Педагогічний такт учителя.	2
Усього:	2
<i>Кредит 2. Педагогічна техніка вчителя початкової школи</i>	
Тема 3. Авторитет учителя.	
Тема 4. Педагогічна творчість учителя.	2
Тема 5. Основи техніки мови. Дихання. Голос. Дикція.	2
Усього:	4
<i>Кредит 3. Технологічний підхід в освіті. Сучасні підходи до організації навчання.</i>	
Тема 6. Особистісно-орієнтований урок в початковій школі.	
Тема 7. Технологія організації групової навчальної діяльності.	2
Тема 8. Інтерактивні технології навчання.	2
Усього:	4
<i>Кредит 4. Застосування педагогічних технологій у роботі вчителя початкової школи.</i>	
Тема 9. Технологія проектного навчання.	2
Тема 10. Технології навчання у співробітництві.	
Тема 11. Технології розвивального навчання.	2
Усього:	4
<i>Кредит 5. Інноваційні педагогічні технології у концепції Нової української школи.</i>	
Тема 12. Інформаційно-комунікаційні технології навчання.	2
Тема 13. Ігрові технології в початковій школі.	2
Усього:	4
<i>Кредит 6. Авторські інтегровані технології</i>	
Тема 14. Авторські педагогічні системи як складова оновлення національної школи	2
Тема 15. Авторська інтегрована особистісно-орієнтована технологія навчання С. І. Якименко.	
Усього:	2
Усього годин	20

Заочна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин
<i>Кредит 1. Основи професійної майстерності вчителя початкової школи</i>	
Тема 1. Педагогічне спілкування і його функції. Стили педагогічного спілкування.	
Тема 2. Педагогічний такт учителя.	
Усього:	
<i>Кредит 2. Педагогічна техніка вчителя початкової школи</i>	
Тема 3. Авторитет учителя.	
Тема 4. Педагогічна творчість учителя.	

Тема 5. Основи техніки мови. Дихання. Голос. Дикція.	
Усього:	
<i>Кредит 3. Технологічний підхід в освіті. Сучасні підходи до організації навчання.</i>	
Тема 6. Особистісно-орієнтований урок в початковій школі.	
Тема 7. Технологія організації групової навчальної діяльності.	
Тема 8. Інтерактивні технології навчання.	2
Усього:	2
<i>Кредит 4. Застосування педагогічних технологій у роботі вчителя початкової школи.</i>	
Тема 9. Технологія проектного навчання.	
Тема 10. Технології навчання у співробітництві.	
Тема 11. Технології розвивального навчання.	
Усього:	-
<i>Кредит 5. Інноваційні педагогічні технології у концепції Нової української школи.</i>	
Тема 12. Інформаційно-комунікаційні технології навчання.	
Тема 13. Ігрові технології в початковій школі.	
Усього:	-
<i>Кредит 6. Авторські інтегровані технології</i>	
Тема 14. Авторські педагогічні системи як складова оновлення національної школи	2
Тема 15. Авторська інтегрована особистісно-орієнтована технологія навчання С. І. Якименко.	
Усього:	2
Усього годин	4

2. Темі практичних занять Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	К-ть годин
<i>Кредит 1. Основи професійної майстерності вчителя початкової школи</i>	
Тема 1. Педагогічне спілкування і його функції. Стили педагогічного спілкування.	2
Тема 2. Педагогічний такт учителя.	2
Усього:	4
<i>Кредит 2. Педагогічна техніка вчителя початкової школи</i>	
Тема 3. Авторитет учителя.	2
Тема 4. Педагогічна творчість учителя.	2
Тема 5. Основи техніки мови. Дихання. Голос. Дикція.	4
Усього:	8
<i>Кредит 3. Технологічний підхід в освіті. Сучасні підходи до організації навчання.</i>	
Тема 6. Особистісно-орієнтований урок в початковій школі.	4
Тема 7. Технологія організації групової навчальної діяльності.	2
Тема 8. Інтерактивні технології навчання.	4
Усього:	10
<i>Кредит 4. Застосування педагогічних технологій у роботі вчителя початкової школи.</i>	
Тема 9. Технологія проектного навчання.	4
Тема 10. Технології навчання у співробітництві.	2
Тема 11. Технології розвивального навчання.	2
Усього:	8
<i>Кредит 5. Інноваційні педагогічні технології у концепції Нової української школи.</i>	

Тема 12. Інформаційно-комунікаційні технології навчання.	2
Тема 13. Ігрові технології в початковій школі.	2
Усього:	4
<i>Кредит 6. Авторські інтегровані технології</i>	
Тема 14. Авторські педагогічні системи як складова оновлення національної школи	4
Тема 15. Авторська інтегрована особистісно-орієнтована технологія навчання С. І. Якименко.	2
Усього:	6
Усього годин	40

Заочна форма навчання

Назви кредитів і тем	К-ть годин
<i>Кредит 1. Основи професійної майстерності вчителя початкової школи</i>	
Тема 1. Педагогічне спілкування і його функції. Стили педагогічного спілкування.	
Тема 2. Педагогічний такт учителя.	
Усього:	
<i>Кредит 2. Педагогічна техніка вчителя початкової школи</i>	
Тема 3. Авторитет учителя.	
Тема 4. Педагогічна творчість учителя.	2
Тема 5. Основи техніки мови. Дихання. Голос. Дикція.	
Усього:	2
<i>Кредит 3. Технологічний підхід в освіті. Сучасні підходи до організації навчання.</i>	
Тема 6. Особистісно-орієнтований урок в початковій школі.	
Тема 7. Технологія організації групової навчальної діяльності.	
Тема 8. Інтерактивні технології навчання.	2
Усього:	2
<i>Кредит 4. Застосування педагогічних технологій у роботі вчителя початкової школи.</i>	
Тема 9. Технологія проектного навчання.	
Тема 10. Технології навчання у співробітництві.	2
Тема 11. Технології розвивального навчання.	
Усього:	2
<i>Кредит 5. Інноваційні педагогічні технології у концепції Нової української школи.</i>	
Тема 12. Інформаційно-комунікаційні технології навчання.	2
Тема 13. Ігрові технології в початковій школі.	
Усього:	2
<i>Кредит 6. Авторські інтегровані технології</i>	
Тема 14. Авторські педагогічні системи як складова оновлення національної школи	
Тема 15. Авторська інтегрована особистісно-орієнтована технологія навчання С. І. Якименко.	
Усього:	
Усього годин	8

3. Лабораторні заняття Не передбачено навчальним планом

4. Самостійна робота Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	К-ть годин
<i>Кредит 1. Основи професійної майстерності вчителя початкової школи</i>	
Тема 1. Педагогічна творчість: суть і значення. Педагогічне спілкування і його функції	12
Тема 2. Педагогічний такт учителя.	12
Усього:	24
<i>Кредит 2. Педагогічна техніка вчителя початкової школи</i>	
Тема 3. Авторитет учителя.	8
Тема 4. Педагогічна творчість учителя.	6
Тема 5. Основи техніки мови. Дихання. Голос. Дикція.	4
Усього:	18
<i>Кредит 3. Технологічний підхід в освіті. Сучасні підходи до організації навчання.</i>	
Тема 6. Особистісно-орієнтований урок в початковій школі.	8
Тема 7. Технологія організації групової навчальної діяльності.	4
Тема 8. Інтерактивні технології навчання.	4
Усього:	16
<i>Кредит 4. Застосування педагогічних технологій у роботі вчителя початкової школи.</i>	
Тема 9. Технологія проектного навчання.	6
Тема 10. Технології навчання у співробітництві.	6
Тема 11. Технології розвивального навчання.	6
Усього:	18
<i>Кредит 5. Інноваційні педагогічні технології у концепції Нової української школи.</i>	
Тема 12. Інформаційно-комунікаційні технології навчання.	12
Тема 13. Ігрові технології в початковій школі.	10
Усього:	22
<i>Кредит 6. Авторські інтегровані технології</i>	
Тема 14. Авторські педагогічні системи як складова оновлення національної школи	10
Тема 15. Авторська інтегрована особистісно-орієнтована технологія навчання С. І. Якименко.	12
Усього:	22
Усього годин	120

Заочна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кіл. годин
<i>Кредит 1. Основи професійної майстерності вчителя початкової школи</i>	
Тема 1. Педагогічне спілкування і його функції. Стили педагогічного спілкування.	14
Тема 2. Педагогічний такт учителя.	16
Усього:	30
<i>Кредит 2. Педагогічна техніка вчителя початкової школи</i>	
Тема 3. Авторитет учителя.	10
Тема 4. Педагогічна творчість учителя.	8
Тема 5. Основи техніки мови. Дихання. Голос. Дикція.	10
Усього:	28

<i>Кредит 3. Технологічний підхід в освіті. Сучасні підходи до організації навчання.</i>	
Тема 6. Особистісно-орієнтований урок в початковій школі.	12
Тема 7. Технологія організації групової навчальної діяльності.	8
Тема 8. Інтерактивні технології навчання.	6
Усього:	26
<i>Кредит 4. Застосування педагогічних технологій у роботі вчителя початкової школи.</i>	
Тема 9. Технологія проектного навчання.	12
Тема 10. Технології навчання у співробітництві.	6
Тема 11. Технології розвивального навчання.	12
Усього:	28
<i>Кредит 5. Інноваційні педагогічні технології у концепції Нової української школи.</i>	
Тема 12. Інформаційно-комунікаційні технології навчання.	14
Тема 13. Ігрові технології в початковій школі.	14
Усього:	28
<i>Кредит 6. Авторські інтегровані технології</i>	
Тема 14. Авторські педагогічні системи як складова оновлення національної школи	14
Тема 15. Авторська інтегрована особистісно-орієнтована технологія навчання С. І. Якименко.	14
Усього:	28
Усього годин	168

4. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Не передбачено

5. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		Екзамен	Залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння й засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацювати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури,

написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, іспит) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу модуля.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється відмінно:

Досконале знання та розуміння понятійного апарату з тієї чи іншої теми, вільне оперування різноманітними класифікаціями. Відповідь на поставлені питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями. Викладений матеріал має доказовий, логічний і послідовний характер. Студент володіє способами концентрованого викладу матеріалу. Демонструє творче застосування знань при переформатуванні запитання. У відповіді майже не трапляються мовленнєві помилки.

Студенту виставляється добре:

Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Понятійна основа базується на обраній класифікації. Відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. Недостатньо виваженою та аргументованою є доказова база. Студент вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації. У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки

Студенту виставляється задовільно:

Відповідь неповна, фрагментарна. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Вони застосовуються переважно для виконання завдань репродуктивного характеру. У відповідях відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь має формальний характер, відсутня чіткість, структурованість. Студент використовує лише окремі знання у новій навчальній ситуації. У відповіді наявні фактичні та мовленнєві помилки.

Студенту виставляється незадовільно:

Студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності. Оперує лише загальними фразами. Відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження). Наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки. Кількість балів у кінці **семестру** повинна складати від 300 до 600 балів (за 6 кредитів), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 6 крд Поточне оцінювання та самостійна робота														КР	Накопичувальні бали/сума	
T1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	T 11	T 12	T 13	T 14	T 15		600/100
30	30	30	35	35	15	15	20	30	30	30	25	25	20	40		

***Примітка.** Коефіцієнт для іспиту – 0,6. Іспит оцінюється в 40 б.

9. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: усне опитування, письмові контрольні роботи, тестовий контроль. Самостійна робота перевіряється шляхом написання реферативних робіт, створення проєктів та мультимедійних презентацій.

10. Методи навчання

Усний виклад матеріалу, наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, порівняльний аналіз; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки). Дистанційне навчання

11. Рекомендована література

Базова

1. Горальський А. Теорія творчості / пер. з польск. О. Гірного. Львів, 2002. 144 с.
2. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін. ; За ред. І.А. Зязюна. 2-е вид., допов. і переробл. К.: Вища шк., 2004. 422 с.
3. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч. метод. посібник для викл. та студ. пед. ін-т, пед. училищ. К. : ІЗМК, 2015. 140 с.
4. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. К. : Либідь, 1991. 96с.
5. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій : Навч.-метод. посіб. для студ. пед. фак. вузів / За ред. В.І.Бондаря. К. : Укр. пропілеї, 2011. 300 с.
6. Обдарованість, творчість, здібності: теорія, методика, результати досліджень [за заг. ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики]. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
7. Педагогічна майстерність. Практикум / авт.-упоряд. Л. Галіцина. К. : Шк. світ, 2012. 120 с.
8. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія : Навч. посіб. / Уклад. Н.В.Гузій; Ін-т змісту і методів навч. К., 2012. 168 с.
9. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: Підручник.К.: Міленіум, 2006. 346с.
10. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод.посібник. / О.І.Пометун, Л.В.Піроженко: За ред.. О.І.Пометун. Київ: А.С.К., 2006.
11. Кривильова О.А. Підготовка майбутніх учителів до творчої діяльності: Монографія. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2008. 200 с.

Допоміжна

1. Березюк О.С. Моделювання педагогічних ситуацій як засіб підготовки майбутнього вчителя до спілкування з учнями: Монографія.

Житомир: ЖДПУ, 2011. 174 с.

2. . Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376с.

3. Основи нових інформаційних технологій навчання: посібник для вчителів / авт. кол.; за ред. Ю. І. Машбиця / Інститут вєдучийї ім. Г.С.Костюка АПН України. К. : ІЗМН, 1997. 264 с.

4. Прокопенко І.Ф., Євдокимов В.І. Педагогічна технологія: посібник. Х.: Основа, 1995.

5. Тихонова Т.В. Нові інформаційні технології навчання. *Освітні технології*: навчально–методичний посібник / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін. / за заг. ред. О.М.Пехоти. К.: А.С.К., 2001. С. 163-180.

6. Поташник М.М. Педагогічна творчість: проблеми розвитку та досвід: Посібник для вчителя. К.: Рад. школа, 1988. 194 с.

7. Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: [навч. посібник]. К.: Вища шк., 2004. 206 с.

Інформаційні ресурси

1. Всеосвіта - Національна освітня платформа: Режим доступу:

<https://vseosvita.ua/>

2. Електронна бібліотека підручників: Режим доступу:

<http://studentam.kiev.ua/>

3. Електронні бібліотеки: Режим доступу: <http://dir.meta.ua/ua/science-education/e-libraries/>

4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>

5. Початкова школа. Вчитель - вчителю. Вчитель - учню. Вчитель - батькам. Поради шкільного психолога : <http://teacher.at.ua/>

6. Ілійчук Л. Формування креативності як складова професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. – Наукові конференції. Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/3208>

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття № 1.

I. Підготуватися до виступів з презентаціями за пунктами плану практичного заняття

ТЕМА: Історія розвитку педагогічної творчості

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми

План

1. Зародження педагогіки творчості.
2. Гуманістична педагогіка Відродження та Просвітництва.
3. Розвиток особистісно орієнтованої педагогіки.
4. Педагогічна творчість як предмет педагогіки творчості.
5. Закони та принципи
6. Концептуальні засади визначення педагогіки творчості.
7. Основні напрями сучасних досліджень педагогічної творчості.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Моделювання.

Література

1. Горальський А. Теорія творчості / пер. з польск. О. Гірного. Львів, 2002. 144 с.
2. Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя: Навчально-методичний посібник Кіровоград: ПП «Ексклюзив–Систем», 2014. 144 с.
3. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. К. : Либідь, 1991. 96с.
4. Обдарованість, творчість, здібності: теорія, методика, результати досліджень [за заг. ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики]. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
5. Педагогічна майстерність / Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 1997. 349 с.
6. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій : Навч.-метод. посіб. для студ. пед. фак. вузів / За ред. В.І.Бондаря. К. : Укр. пропілеї, 2011. 300 с.
7. Педагогічна майстерність. Практикум / авт.-упоряд. Л. Галіцина. К. : Шк. світ, 2012. 120 с.
8. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія : Навч. посіб. / Уклад. Н.В.Гузій; Ін-т змісту і методів навч. К., 2012. 168 с.
9. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч. метод. посібник для викл. та студ. пед. ін-т, пед. училищ. К. : ІЗМК, 2015. 140 с.

10. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. – 624 с.
11. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.2 : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. – 552 с.

Практичне заняття №2

I. Підготуватися до виступів з презентаціями за пунктами плану практичного заняття

ТЕМА. Педагогічна творчість: суть і значення. Педагогічне спілкування і його функції. Стили педагогічного спілкування.

План

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми

- 1.Спілкування як основа педагогічної діяльності.
- 2.Сутність педагогічного спілкування.
- 3.Структура педагогічного спілкування.
- 4.Стили педагогічного спілкування.
- 5.Мистецтво педагогічного спілкування.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Моделювання.

Література

1. Горальський А. Теорія творчості / пер. з польск. О. Гірного. Львів, 2002. 144 с.
2. Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя: Навчально-методичний посібник / Кіровоград: ПП «Ексклюзив–Систем», 2014. – 144 с.
3. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. К. : Либідь, 1991. 96с.
4. Обдарованість, творчість, здібності: теорія, методика, результати досліджень [за заг. ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики]. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
5. Педагогічна майстерність / Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 1997. 349 с.
6. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій : Навч.-метод. посіб. для студ. пед. фак. вузів / За ред. В.І.Бондаря. К. : Укр. пропілеї, 2011. 300 с.
7. Педагогічна майстерність. Практикум / авт.-упоряд. Л. Галіцина. К. : Шк. світ, 2012. 120 с.
8. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія : Навч. посіб. / Уклад. Н.В.Гузій; Ін-т змісту і методів навч. К., 2012. 168 с.

9. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч. метод. посібник для викл. та студ. пед. ін-т, пед. училищ. К. : ІЗМК, 2015. – 140 с.
10. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. - К.: Либідь, 2005. – 624 с.
11. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.2 : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 552 с.

Практичне заняття № 3.

I. Підготуватися до виступів з презентаціями за пунктами плану практичного заняття ТЕМА: Педагогічний такт учителя.

План

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми

1. Поняття «педагогічний такт».
2. Значення педагогічного такту вчителя.
3. Зміст і форми прояву педагогічного такту.
4. Шляхи формування педагогічного такту.
5. Педагогічний такт і педагогічна етика.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Моделювання.

Література

1. Горальський А. Теорія творчості / пер. з польск. О. Гірного. Львів, 2002. 144 с.
2. Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя: Навчально-методичний посібник / Кіровоград: ПП «Ексклюзив–Систем», 2014. – 144 с.
3. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. К. : Либідь, 1991. 96с.
4. Обдарованість, творчість, здібності: теорія, методика, результати досліджень [за заг. ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики]. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
5. Педагогічна майстерність / Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 1997. 349 с.
6. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій : Навч.-метод. посіб. для студ. пед. фак. вузів / За ред. В.І.Бондаря. К. : Укр. пропілеї, 2011. 300 с.
7. Педагогічна майстерність. Практикум / авт.-упоряд. Л. Галіцина. К. : Шк. світ, 2012. 120 с.
8. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія : Навч. посіб. / Уклад. Н.В.Гузій; Ін-т змісту і методів навч. К., 2012. 168 с.
9. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч. метод. посібник для викл. та студ. пед. ін-т, пед. училищ. К. : ІЗМК, 2015. 140 с.

10. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. – 624 с.
11. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.2 : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. – 552 с.

Практичне заняття № 4.

I. Підготуватися до виступів з презентаціями за пунктами плану практичного заняття

ТЕМА: Авторитет учителя.

План

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми

1. Педагогічна майстерність і авторитет учителя.
2. Суть педагогічного авторитету.
3. Структура авторитету вчителя.
4. Рівні і критерії авторитету педагога.
5. Педагогічні умови формування справжнього авторитету педагога

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Моделювання.

Література

1. Горальський А. Теорія творчості / пер. з польск. О. Гірного. Львів, 2002. 144 с.
2. Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя: Навчально-методичний посібник / Кіровоград: ПП «Ексклюзив–Систем», 2014. – 144 с.
3. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. К. : Либідь, 1991. 96с.
4. Обдарованість, творчість, здібності: теорія, методика, результати досліджень [за заг. ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики]. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
5. Педагогічна майстерність / Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 1997. 349 с.
6. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій : Навч.-метод. посіб. для студ. пед. фак. вузів / За ред. В.І.Бондаря. К. : Укр. пропілеї, 2011. 300 с.
7. Педагогічна майстерність. Практикум / авт.-упоряд. Л. Галіцина. К. : Шк. світ, 2012. 120 с.
8. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія : Навч. посіб. / Уклад. Н.В.Гузій; Ін-т змісту і методів навч. К., 2012. 168 с.
9. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч. метод. посібник для викл. та студ. пед. ін-т, пед. училищ. К. : ІЗМК, 2015. 140 с.

10. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. – 624 с.
11. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.2 : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 552 с.

Практичне заняття № 5.

I. Підготуватися до виступів з презентаціями за пунктами плану практичного заняття

ТЕМА: Педагогічна творчість учителя.

План

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми

1. Поняття: «педагогічна майстерність», «педагогічна творчість».
2. Структура педагогічної майстерності.
3. Історія розвитку педагогічної майстерності і творчості вчителя.
4. Шляхи формування педагога-майстра.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Моделювання.

Література

1. Горальський А. Теорія творчості / пер. з польск. О. Гірного. Львів, 2002. 144 с.
2. Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя: Навчально-методичний посібник / Кіровоград: ПП «Ексклюзив–Систем», 2014. – 144 с.
3. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. К. : Либідь, 1991. 96с.
4. Обдарованість, творчість, здібності: теорія, методика, результати досліджень [за заг. ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики]. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
5. Педагогічна майстерність / Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 1997. 349 с.
6. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій : Навч.-метод. посіб. для студ. пед. фак. вузів / За ред. В.І.Бондаря. К. : Укр. пропілеї, 2011. 300 с.
7. Педагогічна майстерність. Практикум / авт.-упоряд. Л. Галіцина. К. : Шк. світ, 2012. 120 с.
8. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія : Навч. посіб. / Уклад. Н.В.Гузій; Ін-т змісту і методів навч. К., 2012. 168 с.
9. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч. метод. посібник для викл. та студ. пед. ін-т, пед. училищ. К. : ІЗМК, 2015. 140 с.

10. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. – 624 с.

11. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.2 : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. – 552 с.

Практичне заняття № 6.

I. Підготуватися до виступів з презентаціями за пунктами плану практичного заняття

ТЕМА: Основи техніки мови. Дихання. Голос. Дикція.
План

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми

1. Основні елементи техніки мовлення.
2. Характеристики голосу.
3. Професійно-педагогічні вимоги до техніки мовлення вчителя.
4. Самоконтроль і розвиток умінь виразного мовлення.
5. Розвиток загальних психофізичних особливостей своєї особистості, які є передумовою оволодіння вміннями професійно-педагогічного мовлення.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Моделювання.

Література

1. Горальський А. Теорія творчості / пер. з польск. О. Гірного. Львів, 2002. 144 с.
2. Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя: Навчально-методичний посібник / Кіровоград: ПП «Ексклюзив–Систем», 2014. – 144 с.
3. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. К. : Либідь, 1991. 96с.
4. Обдарованість, творчість, здібності: теорія, методика, результати досліджень [за заг. ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики]. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
5. Педагогічна майстерність / Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 1997. 349 с.
6. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій : Навч.-метод. посіб. для студ. пед. фак. вузів / За ред. В.І.Бондаря. К. : Укр. пропілеї, 2011. 300 с.
7. Педагогічна майстерність. Практикум / авт.-упоряд. Л. Галіцина. К. : Шк. світ, 2012. 120 с.
8. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія : Навч. посіб. / Уклад. Н.В.Гузій; Ін-т змісту і методів навч. К., 2012. 168 с.

9. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч. метод. посібник для викл. та студ. пед. ін-т, пед. училищ. К. : ІЗМК, 2015. – 140 с.
10. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. – 624 с.
11. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.2 : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. – 552 с.

Практичне заняття № 7.

I. Підготуватися до виступів з презентаціями за пунктами плану практичного заняття

ТЕМА: Особистісно-орієнтований урок в початковій школі. План

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми

1. Особистісний підхід в педагогіці: історія виникнення.
2. Мета і завдання особистісно орієнтованого навчання.
3. Особистісно орієнтовані технології.
4. Планування та технологія особистісно зорієнтованого уроку.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Моделювання.

Література

1. Горальський А. Теорія творчості / пер. з польск. О. Гірного. Львів, 2002. 144 с.
2. Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя: Навчально-методичний посібник / Кіровоград: ПП «Ексклюзив–Систем», 2014. – 144 с.
3. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. К. : Либідь, 1991. 96с.
4. Обдарованість, творчість, здібності: теорія, методика, результати досліджень [за заг. ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики]. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
5. Педагогічна майстерність / Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 1997. 349 с.
6. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій : Навч.-метод. посіб. для студ. пед. фак. вузів / За ред. В.І.Бондаря. К. : Укр. пропілеї, 2011. 300 с.
7. Педагогічна майстерність. Практикум / авт.-упоряд. Л. Галіцина. К. : Шк. світ, 2012. 120 с.
8. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія : Навч. посіб. / Уклад. Н.В.Гузій; Ін-т змісту і методів навч. К., 2012. 168 с.
9. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч. метод. посібник для викл. та студ. пед. ін-т, пед. училищ. К. : ІЗМК, 2015. – 140 с.

10. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. – 624 с.
11. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.2 : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. – 552 с.

Практичне заняття № 8.

I. Підготуватися до виступів з презентаціями за пунктами плану практичного заняття

ТЕМА: Технологія організації групової навчальної діяльності. План

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми

1. Історія виникнення технології організації групової навчальної діяльності школярів.
2. Сутність, мета, завдання технології організації групової навчальної діяльності школярів.
3. Вимоги щодо організації групової форми роботи на уроках у початкових класах.
4. Функції групової навчальної діяльності.
5. Форми групової навчальної діяльності на різних етапах уроку.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Моделювання.

Література

1. Горальський А. Теорія творчості / пер. з польск. О. Гірного. Львів, 2002. 144 с.
2. Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя: Навчально-методичний посібник / Кіровоград: ПП «Ексклюзив–Систем», 2014. – 144 с.
3. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. К. : Либідь, 1991. 96с.
4. Обдарованість, творчість, здібності: теорія, методика, результати досліджень [за заг. ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики]. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
5. Педагогічна майстерність / Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 1997. 349 с.
6. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій : Навч.-метод. посіб. для студ. пед. фак. вузів / За ред. В.І.Бондаря. К. : Укр. пропілеї, 2011. 300 с.
7. Педагогічна майстерність. Практикум / авт.-упоряд. Л. Галіцина. К. : Шк. світ, 2012. 120 с.
8. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія : Навч. посіб. / Уклад. Н.В.Гузій; Ін-т змісту і методів навч. К., 2012. 168 с.

9. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч. метод. посібник для викл. та студ. пед. ін-т, пед. училищ. К. : ІЗМК, 2015. – 140 с.
10. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. – 624 с.
11. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.2 : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. – 552 с.

Практичне заняття № 9.

I. Підготуватися до виступів з презентаціями за пунктами плану практичного заняття

ТЕМА: Інтерактивні технології навчання. План

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми

1. Історія виникнення технології.
2. Мета і завдання інтерактивного навчання, характерні ознаки.
3. Принципи інтерактивного навчання.
4. Етапи впровадження системи інтерактивного навчання.
5. Класифікація інтерактивних технологій навчання.
6. Роль інтерактивних технологій у розвитку пізнавальних інтересів учнів.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Моделювання.

Література

1. Горальський А. Теорія творчості / пер. з польск. О. Гірного. Львів, 2002. 144 с.
2. Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя: Навчально-методичний посібник / Кіровоград: ПП «Ексклюзив–Систем», 2014. – 144 с.
3. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. К. : Либідь, 1991. 96с.
4. Обдарованість, творчість, здібності: теорія, методика, результати досліджень [за заг. ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики]. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
5. Педагогічна майстерність / Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 1997. 349 с.
6. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій : Навч.-метод. посіб. для студ. пед. фак. вузів / За ред. В.І.Бондаря. К. : Укр. пропілеї, 2011. 300 с.
7. Педагогічна майстерність. Практикум / авт.-упоряд. Л. Галіцина. К. : Шк. світ, 2012. 120 с.

8. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія : Навч. посіб. / Уклад. Н.В.Гузій; Ін-т змісту і методів навч. К., 2012. 168 с.
9. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч. метод. посібник для викл. та студ. пед. ін-т, пед. училищ. К. : ІЗМК, 2015. 140 с.
10. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 624 с.
11. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.2 : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 552 с.

Практичне заняття № 10.

I. Підготуватися до виступів з презентаціями за пунктами плану практичного заняття

ТЕМА: Технологія проектного навчання. План

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми

1. Виникнення та розвиток проектів в історії зарубіжної та вітчизняної систем освіти.
2. Зміст понять: проект, навчальний проект, метод проектів.
3. Мета проектного навчання.
4. Завдання впровадження проектної технології та вимоги до застосування методу проектів.
5. Принципи і форми педагогічного проектування. Особливості проектної діяльності вчителя початкових класів.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Моделювання.

Література

1. Горальський А. Теорія творчості / пер. з польск. О. Гірного. Львів, 2002. 144 с.
2. Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя: Навчально-методичний посібник Кіровоград: ПП «Ексклюзив–Систем», 2014. – 144 с.
3. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. К. : Либідь, 1991. 96с.
4. Обдарованість, творчість, здібності: теорія, методика, результати досліджень [за заг. ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики]. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
5. Педагогічна майстерність / Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 1997. 349 с.
6. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій : Навч.-метод. посіб. для студ. пед. фак. вузів / За ред. В.І.Бондаря. К. : Укр. пропілеї, 2011. 300 с.

7. Педагогічна майстерність. Практикум / авт.-упоряд. Л. Галіцина. К. : Шк. світ, 2012. 120 с.
8. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія : Навч. посіб. / Уклад. Н.В.Гузій; Ін-т змісту і методів навч. К., 2012. 168 с.
9. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч. метод. посібник для викл. та студ. пед. ін-т, пед. училищ. К. : ІЗМК, 2015. 140 с.
10. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. - К.: Либідь, 2005. 624 с.
11. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.2 : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. 552 с.

Практичне заняття № 11

I. Підготуватися до виступів з презентаціями за пунктами плану практичного заняття

ТЕМА: Технології навчання у співробітництві. План

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми

1. Концептуальні положення педагогічної технології навчання у співробітництві.
2. Технологія колективно-творчого виховання (за І.Н. Івановим).
3. Суть, умови впровадження та використання технології формування творчої особистості.
4. Освітня технологія розвитку критичного мислення в навчальному процесі.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Моделювання.

Література

1. Горальський А. Теорія творчості / пер. з польск. О. Гірного. Львів, 2002. 144 с.
2. Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя: Навчально-методичний посібник. Кіровоград: ПП «Ексклюзив–Систем», 2014. 144 с.
3. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. К. : Либідь, 1991. 96с.
4. Обдарованість, творчість, здібності: теорія, методика, результати досліджень [за заг. ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики]. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
5. Педагогічна майстерність / Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 1997. 349 с.
6. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій : Навч.-метод. посіб. для студ. пед. фак. вузів / За ред. В.І.Бондаря. К. : Укр. пропілеї, 2011. 300 с.

7. Педагогічна майстерність. Практикум / авт.-упоряд. Л. Галіцина. К. : Шк. світ, 2012. 120 с.
8. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія : Навч. посіб. / Уклад. Н.В.Гузій; Ін-т змісту і методів навч. К., 2012. 168 с.
9. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч. метод. посібник для викл. та студ. пед. ін-т, пед. училищ. К. : ІЗМК, 2015. 140 с.
10. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. – 624 с.
11. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.2 : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 552 с.

Практичне заняття № 12.

I. Підготуватися до виступів з презентаціями за пунктами плану

практичного заняття

ТЕМА: Технології розвивального навчання.

План

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми

1. Концептуальні положення систем розвивального навчання (Л.С.Виготський, Л.В. Занкова, В.В. Давидова, Д.Б. Ельконіна).
2. Структура уроку в системі розвивального навчання.
3. Діяльність вчителя на уроках в системі розвивального навчання.
4. Готовність до інноваційної діяльності як важлива професійна якість педагога.
5. Структура готовності до інноваційної педагогічної діяльності.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Моделювання.

Література

1. Горальський А. Теорія творчості / пер. з польск. О. Гірного. Львів, 2002. 144 с.
2. Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя: Навчально-методичний посібник / Кіровоград: ПП «Ексклюзив–Систем», 2014. – 144 с.
3. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. К. : Либідь, 1991. 96с.
4. Обдарованість, творчість, здібності: теорія, методика, результати досліджень [за заг. ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики]. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
5. Педагогічна майстерність / Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 1997. 349 с.

6. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій : Навч.-метод. посіб. для студ. пед. фак. вузів / За ред. В.І.Бондаря. К. : Укр. пропілеї, 2011. 300 с.
7. Педагогічна майстерність. Практикум / авт.-упоряд. Л. Галіцина. К. : Шк. світ, 2012. 120 с.
8. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія : Навч. посіб. / Уклад. Н.В.Гузій; Ін-т змісту і методів навч. К., 2012. 168 с.
9. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч. метод. посібник для викл. та студ. пед. ін-т, пед. училищ. К. : ІЗМК, 2015. – 140 с.
10. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 624 с.
11. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.2 : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 552 с.

Практичне заняття № 13.

**Підготуватися до виступів з презентаціями за пунктами плану
практичного заняття
ТЕМА: Інформаційно-комунікаційні технології навчання.
План**

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми

1. Педагогічні основи використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання в початковій школі.
2. Педагогічні вимоги до використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі початкової школи.
3. Принципи і методи навчання, особливості їх реалізації при використанні комп'ютерної техніки на уроках та в позакласній роботі в початковій школі.
4. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках різних типів.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Моделювання.

Література

1. Горальський А. Теорія творчості / пер. з польск. О. Гірного. Львів, 2002. 144 с.
2. Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя: Навчально-методичний посібник / Кіровоград: ПП «Ексклюзив–Систем», 2014. – 144 с.
3. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. К. : Либідь, 1991. 96с.
4. Обдарованість, творчість, здібності: теорія, методика, результати досліджень [за заг. ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики]. Житомир: Рута, 2006.

320 с.

5. Педагогічна майстерність / Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 1997. 349 с.

6. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій : Навч.-метод. посіб. для студ. пед. фак. вузів / За ред. В.І.Бондаря. К. : Укр. пропілеї, 2011. 300 с.

7. Педагогічна майстерність. Практикум / авт.-упоряд. Л. Галіцина. К. : Шк. світ, 2012. 120 с.

8. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія : Навч. посіб. / Уклад. Н.В.Гузій; Ін-т змісту і методів навч. К., 2012. 168 с.

9. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч. метод. посібник для викл. та студ. пед. ін-т, пед. училищ. К. : ІЗМК, 2015. – 140 с.

10. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 624 с.

11. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.2 : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 552 с.

Практичне заняття № 14.

I. Підготуватися до виступів з презентаціями за пунктами плану практичного заняття

ТЕМА: Ігрові технології в початковій школі. План

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми

1. Роль і місце ігрової технології в навчально-виховному процесі початкової школи.
2. Структура і функції гри.
3. Типи ігор. Умови ігрової діяльності.
4. Етапи, завдання і вимоги до проведення ігор.
5. Підготовка майбутніх вчителів початкових класів до впровадження педагогічних технологій.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Моделювання.

Література

1. Горальський А. Теорія творчості / пер. з польск. О. Гірного. Львів, 2002. 144 с.
2. Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя: Навчально-методичний посібник. Кіровоград: ПП «Ексклюзив–Систем», 2014. 144 с.
3. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. К. : Либідь, 1991. 96с.

4. Обдарованість, творчість, здібності: теорія, методика, результати досліджень [за заг. ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики]. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
5. Педагогічна майстерність / Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 1997. 349 с.
6. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій : Навч.-метод. посіб. для студ. пед. фак. вузів / За ред. В.І.Бондаря. К. : Укр. пропілеї, 2011. 300 с.
7. Педагогічна майстерність. Практикум / авт.-упоряд. Л. Галіцина. К. : Шк. світ, 2012. 120 с.
8. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія : Навч. посіб. / Уклад. Н.В.Гузій; Ін-т змісту і методів навч. К., 2012. 168 с.
9. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч. метод. посібник для викл. та студ. пед. ін-т, пед. училищ. К. : ІЗМК, 2015. – 140 с.
10. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 624 с.
11. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.2 : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 552 с.

Практичне заняття № 15.

I. Підготуватися до виступів з презентаціями за пунктами плану практичного заняття

ТЕМА: Авторські педагогічні системи як складова оновлення національної школи **План**

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми

- 1 . Умови створення, зміст і особливості діяльності авторських педагогічних систем, що охоплюють різні історичні періоди.
- 2 . Гуманна педагогіка Шалви Амонашвілі .
- 3 . Уроки творчості Ігоря Волкова
- 4 . Педагогіка співробітництва Ігоря Іванова
- 5 . Уроки відкритої етики Євгенія Ільїна
- 6 . Софія Лисенкова: виховання успіхом . .
- 7 . Віктор Шаталов: пізнати істину в радості .
- 8 . Школа повного дня М.Гузика
- 9 . В. Шаталов: пізнати істину в радості.
- 1 0 . О. Захаренко – «педагогіка конкретної мети»
- 1 1 . Педагогіка співробітництва Г.Сазоненко
- 1 2 . Авторські школа В. Дурдуківського, В. Сухомлинського та О.Захаренка.
13. Авторська інтегрована особистісно-орієнтована технологія навчання С. І. Якименко.

14. Зарубіжний досвід

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Моделювання.

Література

1. Горальський А. Теорія творчості / пер. з польск. О. Гірного. Львів, 2002. 144 с.
2. Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя: Навчально-методичний посібник / Кіровоград: ПП «Ексклюзив–Систем», 2014. – 144 с.
3. Кичук Н. В. Формування творчої особистості вчителя. К. : Либідь, 1991. 96с.
4. Обдарованість, творчість, здібності: теорія, методика, результати досліджень [за заг. ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики]. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
5. Педагогічна майстерність / Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. К. : Вища школа, 1997. 349 с.
6. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій : Навч.-метод. посіб. для студ. пед. фак. вузів / За ред. В.І.Бондаря. К. : Укр. пропілеї, 2011. 300 с.
7. Педагогічна майстерність. Практикум / авт.-упоряд. Л. Галіцина. К. : Шк. світ, 2012. 120 с.
8. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія : Навч. посіб. / Уклад. Н.В.Гузій; Ін-т змісту і методів навч. К., 2012. 168 с.
9. Капська А. Й. Педагогіка живого слова : навч. метод. посібник для викл. та студ. пед. ін-т, пед. училищ. К. : ІЗМК, 2015. – 140 с.
10. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.1: Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 624 с.
11. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн.2 : Навч. посібник / За ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. 552 с.

Варіативні завдання самостійної роботи

Самостійна робота №1.

1. Наведіть приклади психологічних та фізіологічних показників основ творчої педагогічної діяльності (оформлення у 2 колонки).
2. Оберіть одну педагогічну концепцію ХХ століття з переліку та розкрийте її теоретичний та практичний аспекти.

- ідеї прагматичної педагогіки (Джон Дьюї)
- антропологічна й антропософічна спрямованість вальдорфської школи (Рудольф Штайнер)
- теорія спонтанного розвитку дитини (Марія Монтесорі)
- педагогіка колективного виховання особистості (Антон Макаренко)
- положення «прогресивної педагогіки» (Селестен Френе) філософсько-педагогічні теорії взаємозв'язку національного й загальнолюдського у формуванні гуманних цінностей особистості
- (Григорій Ващенко, Августин Волошин, Іван Огієнко, Василь Сухомлинський та інші).

Складіть 2 синквейни відповідно до історичних етапів шляху розвитку педагогічної творчості.

Самостійна робота №2.

1. Порівняйте 4 наукових визначень поняття «творчості» (оформіть у вигляді таблиці) та запропонуйте власне.

Визначення поняття та його автор	Основна ідея	Відмінність від інших визначень	Ваше ставлення до визначення

1. Складіть схему креативних ознак творчого педагога.
2. Підготувати електронне ПОРТФОЛІО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Самостійна робота №3.

1. Подайте опис проблемної педагогічної ситуації на прояв педагогічного такту та спосіб її вирішення.
2. Подайте опис педагогічної ситуації на прояв помилкового педагогічного авторитету та поясніть причини та наслідки.
3. Розробіть тест для перевірки знань на тему «Педагогічний авторитет» (питання, ключі)

Самостійна робота №4.

1. Розробіть бліц-гру «Підбери пару» для контролю знань на тему «Розвиток педагогічного такту».
2. Підібрати відео (4-5) нестандартних уроків у початковій школі представлених на освітніх сайтах.
3. Скласти банк педагогічних ситуацій.

Самостійна робота №5 .

1. Створити презентацію на тему «Творчі якості сучасного педагога».
2. Підібрати цитати міркувань видатних педагогів про вимоги до особистості вчителя.
3. Запропонувати власні рекомендації, щодо сучасного педагога.
4. Прочитайте і визначте актуальні аспекти праці Г.Ващенко «Виховний ідеал».

Самостійна робота №6 .

1. Вивчити 3-4 прикладів передового педагогічного досвіду вчителів початкових класів, представлених у мережі Інтернет.
2. Розробити схему «Різновиди педагогічних конфліктів»
3. Створити презентацію «Ознаки педагогічної майстерності».
4. Розробити рекламу спеціальності

Самостійна робота №7

1. Підготувати тематичну абетку з курсу
2. Створення проекту професіограми сучасного вчителя початкової

школи.

3. Виписати і проаналізувати цитати про необхідність вправління у педагогічній техніці для зростання педагогічної майстерності вчителів

Самостійна робота №8

1. Підготувати доповідь на одну з тем:
 - Роль аутогенного тренування у педагогічній діяльності.
 - Творче самопочуття педагога і його значення в організації педагогічного процесу в початковій школі.
 - Особливості педагогічного артистизму.
 - Видатні педагоги про творчий аспект професії вчителя.
2. Підготовка схеми на тему «Творча складова педагогічної професії».
3. Створити презентацію «Вчитель – професіонал, вчитель – митець».

Самостійна робота №9

1. Вивчити і законспектувати літературну спадщину І.А. Зязюна з питань творчої сутності педагогічної професії.
2. Проведіть відео-інтерв'ю вчителя або викладача на тему: «Що є найважливішим у Вашій професії?» або візьміть інтерв'ю у студентів старших курсів на тему «Що вас приваблює у професії вчителя?»
3. Запропонувати власні рекомендації щодо розвитку творчих здібностей сучасного вчителя.

Самостійна робота №10

1. Підібрати відео (4-5) нестандартних уроків у початковій школі представлених на освітніх сайтах.
2. Створити схему «Особливості творчої взаємодії вчителя і учня».
3. Підготовка тематичного міні-словника.
4. Підібрати і підготувати опис 4-5 сайтів про відомих педагогів.

ВАРІАТИВНІ ТВОРЧІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

ТЕМАТИКА ТВОРЧИХ МІНІ-ПРОЕКТІВ

ПРОЕКТ «МІЙ ДОСВІД ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Обсяг – не менше 10 сторінок

Увага! Кожен проект виконується на аркушах формату А 4, підписується та вкладається в окремий файл та супроводжується презентацією та додатками

Визначте та опишіть будь-який Ваш особистий досвід творчої діяльності, здобутий та адаптований у процесі навчання.

Алгоритм виконання

1. Окресліть Ваші бажання та мотиви до оволодіння новим досвідом діяльності. Як у Вас виникнув інтерес до нього? Звідки Ви отримали інформацію про цей досвід?

2. В який спосіб Ви реалізували свої потреби в оволодінні новим творчим досвідом діяльності? Наскільки легко/складно було оволодівати знаннями про нього і чим вони відрізнялись від загальної інформації?

3. Опишіть первинні уміння, пов'язані з поступовим оволодінням творчим досвідом діяльності. Які засоби Ви використовували для цього?

4. Наскільки швидко Вам вдалося сформувати в себе навички з оволодіння творчим досвідом діяльності? Які цілі Ви переслідували і наскільки це вплинуло на Ваш особистісний розвиток?

5. Опишіть досвід власної творчої діяльності, побудований на практичному застосуванні здобутих знань та сформованих умінь і навичок.

МІНІ-ПРОЕКТ № 2. «ТВОРЧИЙ ДОСВІД ЗАКЛАДУ ОСВІТИ»

Обсяг – не менше 10 сторінок

Визначте та опишіть приклад реалізації різних елементів педагогічної творчості обраного закладу освіти у минулому або в сучасних умовах.

Алгоритм виконання

1. Охарактеризуйте загальну спрямованість, профіль, тип, пріоритети діяльності, структуру обраного освітнього закладу.

2. Розкрийте інноваційний потенціал цього закладу освіти, спрямований на творчу діяльність.

3. Опишіть та деталізуйте сутність різних методик (методику) творчої діяльності, що застосовуються у цьому закладі освіти, – на прикладі організації ефективного середовища навчання, конструктивної взаємодії вчителя і учня, способів подання й розкриття виховної значущості навчального матеріалу, досягнення значних успіхів у навчанні, способів педагогічної комунікації тощо.

4. Проаналізуйте зміст творчої діяльності закладу на прикладі конкретних педагогічних або управлінських рішень, системи засобів, форм і методів роботи.

5. Визначте перспективи функціонування закладу освіти на ринку освітніх послуг з огляду на можливості застосування зазначеного творчого досвіду.

МІНІ-ПРОЕКТ № 3

Підготувати твір-есе на одну з тем:

- «Вчитель у моєму житті»
- «Чому я обрав професію вчителя»
- «Яким повинен бути вчитель»
- «Роль вчителя в житті людини»
- «Мій ідеал учителя»

МІНІ-ПРОЕКТ № 4.

«ТВОРЧИЙ ДОСВІД ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ»

Обсяг – не менше 10 сторінок, презентація, відео

Питання до підсумкового контролю:

1. Поняття та сутність творчості.
2. Погляд на проблему творчості в філософії, соціології, ведучийї та педагогіці.
3. Історико-педагогічний аналіз розвитку проблеми творчості: творчість у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених (Л. Виготський, С.Рубінштейн, А. Брушлинський, Д. Богоявленська, В. Сластьонін, В.Сухомлинський, С. Сисоєва, Торенс, Гілфорд, Моляко).
4. Основні підходи до визначення поняття творчості.
5. Поняття професійної творчості.
6. Педагогіка творчості як один із пріоритетних напрямів педагогічної науки.
7. Основні категорії педагогіки творчості.
8. Співвідношення понять педагогічна майстерність, педагогічний досвід та педагогічна творчість.
9. Види педагогічної творчості.
10. Форми педагогічної творчості.
11. Педагогічна діяльність: сутність, мета, зміст.
12. Ознаки педагогічної діяльності як творчого процесу.
13. Роль творчої особистості педагога у професійно-педагогічній діяльності.
14. Творчий компонент педагогічної компетентності.
15. Творча компетентність педагога як основа професійного зростання фахівця.
16. Взаємозв'язок понять «особистість», «творчість», «творча особистість» та «творчий потенціал особистості».
17. Творчий потенціал у структурі творчої особистості педагога як складова його професіоналізму.
18. Компоненти творчого потенціалу педагога.
19. Мотиваційна складова творчого потенціалу.
20. Креативність як психологічна основа творчого потенціалу особистості.

21. Рівні розвитку творчого потенціалу педагога.
22. Поняття розвитку творчого потенціалу.
23. Концептуальні підходи до педагогічної творчості вчителя початкової школи: особистісно орієнтований, гуманістичний, акмеологічний, діяльнісний, системний.
24. Закономірності педагогічної творчості вчителя початкової школи.
25. Принципи педагогічної творчості вчителя початкової школи.
26. Креативні знання, уміння, навички, творчі здібності особистості вчителя початкової школи .
28. Підходи до діагностики педагогічної творчості вчителя початкової школи.
29. Методи діагностики компонентів творчого потенціалу вчителя початкової школи.
30. Поняття методів педагогічної творчості як інструментів творчої педагогічної діяльності в умовах навчального закладу.
32. Проблемно-пошукові та дослідницькі методи.
33. Метод проектів, майнд-меп.
34. Використання тренінгових вправ в освітньому процесі закладу освіти.
35. Розвиток творчого потенціалу засобами організаційно-діяльнісних ігор.
36. Типи засобів розвитку творчого потенціалу особистості.
37. Використання педагогічних задач та педагогічних ситуацій у процесі розвитку творчого потенціалу фахівця.
38. Творчі завдання, пов'язанні із конструюванням педагогічних задач.
45. Поняття педагогічних умов. Види умов організації навчального процесу у закладі освіти: організаційні, методичні, ведучийо-педагогічні, технологічні.
46. Науково-методичне забезпечення творчої діяльності вчителя початкової школи.
47. Забезпечення кваліфікованого супроводу професійно-особистісного становлення та розвитку творчого потенціалу вчителя початкової школи.

48. Стимулювання та активізація самовизначення та самореалізації фахівців з почайкової освіти у процесі науково-дослідної та самостійної практичної творчої діяльності.

49. Довести, що педагогічна творчість – процес постійної творчості. Відповідь обґрунтувати прикладами.

50. Дати визначення педагогіки творчості (предмет, завдання, принципи, закони). З якими науками тісно пов'язана педагогіка творчості?

ПІЄСПІУВАННЯ

I рівень

1. Діяльність зі створення якісно нового, що вирізняється неповторністю, оригінальністю та суспільно-історичною унікальністю – це...

а) творчість;

б) майстерність;

в) соціалізація.

2. Засіб реалізації творчих можливостей особистості – це ...

а) творча діяльність;

б) майстерність;

в) соціалізація.

3. Пошук учителем нових розв'язань у постановці нових завдань, застосуванні нестандартних прийомів діяльності; здатність передбачати, емоційно переживати й оптимально вирішувати завдяки творчій уяві завжди своєрідні проблемні ситуації шкільного життя, проектувати розвиток особистості учня, передбачати становлення та подальший розвиток, навіть, найнепомітніших позитивних паростків у дитячій психіці – це ...

а) педагогічна творчість;

б) педагогічна майстерність;

в) соціалізація.

4. Високий рівень соціальної і моральної свідомості; пошуково-перетворювальний стиль мислення; розвиненість інтелектуально-логічних здібностей; проблемне бачення; творча фантазія, розвинута уява; специфічні мотиви і особистісні якості; комунікативні здібності; здатність до самоуправління; високий рівень загальної культури – це ...

а) ознаки педагогічної креативності;

б) критерії творчої педагогічної діяльності;

в) підсистеми творчої педагогічної діяльності вчителя.

5. Розробка принципово нових підходів до навчання, виховання і розвитку учнів; раціоналізація та модернізація змісту, форм, методів та засобів навчально-виховного процесу у світлі реформування освіти; комплексне і варіативне використання в професійній діяльності всієї сукупності теоретичних знань і практичних навичок; володіння формами і

методами управління творчою навчальною діяльністю учнів з метою розвитку їх творчих можливостей тощо – це ...

а) ознаки педагогічної креативності;

б) критерії творчої педагогічної діяльності;

в) підсистеми творчої педагогічної діяльності вчителя.

6. Дидактична, виховна, організаційно-управлінська, самовдосконалення, громадсько-педагогічна – це ...

а) ознаки педагогічної креативності;

б) критерії творчої педагогічної діяльності;

в) підсистеми творчої педагогічної діяльності вчителя.

7. Яку підсистему творчої педагогічної діяльності характеризують наступні риси: «Ступінь володіння вчителем змістом навчального матеріалу, формами, методами, засобами ефективної організації навчальної діяльності учнів; творча педагогічна діяльність учителя з планування навчально-виховного процесу, реалізації плану і мети, самоаналізу і коригуванню своєї діяльності з розвитку творчих можливостей учнів, формування їх пізнавальних інтересів і мотивів творчої діяльності, озброєння учнів знаннями, вміннями та навичками в процесі уроків і позаурочних заходів?»

а) дидактичну;

б) виховну;

в) організаційно-управлінську;

г) підсистему самовдосконалення;

д) громадсько-педагогічну.

8. Яку підсистему творчої педагогічної діяльності характеризують наступні риси: «Творча педагогічна діяльність вчителя із забезпечення психолого-педагогічних умов для формування кожного учня як творчої особистості через активну життєву діяльність вихованців; діяльність вчителя щодо творчого розвитку учнів, самореалізації їх потенційних можливостей у різних видах творчої діяльності в процесі спеціально організаційних форм виховної роботи?»

а) дидактичну;

б) виховну;

в) організаційно-управлінську;

г) підсистему самовдосконалення;

д) громадсько-педагогічну.

9. Яку підсистему творчої педагогічної діяльності характеризують наступні риси: «Творча педагогічна діяльність учителя з розвитку в учнів здатності до самоуправління і комунікації; ступінь володіння вчителем формами, методами, засобами педагогічного управління творчою діяльністю учнів з метою розвитку їх потенційних творчих можливостей»?

а) дидактичну;

б) виховну;

в) організаційно-управлінську;

г) підсистему самовдосконалення;

д) громадсько-педагогічну.

10. Яку підсистему творчої педагогічної діяльності характеризують наступні риси: «Творча професійна діяльність учителя з підвищення своєї професійної та загальної культури, із самовиховання і саморозвитку професійно значущих якостей, педагогічної креативності; діяльність вчителя по створенню власної творчої лабораторії»?

а) дидактичну;

б) виховну;

в) організаційно-управлінську;

г) підсистему самовдосконалення;

д) громадсько-педагогічну.

11. Яку підсистему творчої педагогічної діяльності характеризують наступні риси: «Професійний, громадський та особистісний рейтинг учителя; ефективність взаємодії учителя з батьками, колегами, громадськістю, іншими соціальними інститутами виховання, творчими спілками тощо»?

а) дидактичну;

б) виховну;

в) організаційно-управлінську;

г) підсистему самовдосконалення;

д) громадсько-педагогічну.

12. Який рівень творчої педагогічної діяльності характеризує наступне твердження: «цей рівень передбачає, що вчитель, працюючи на основі вироблених до нього методик, рекомендацій, досвіду, відбирає ті, які найбільше відповідають конкретним умовам його праці, індивідуально-психологічним особливостям учнів»?

- а) репродуктивний;*
- б) раціоналізаторський;
- в) конструкторський;
- г) новаторський.

13. Який рівень творчої педагогічної діяльності характеризує наступне твердження: «цей рівень передбачає, що вчитель на основі аналізу свого досвіду, конкретних умов своєї педагогічної діяльності вносить корективи у свою роботу, вдосконалює, модернізує деякі елементи існуючих рекомендацій, методик, досвіду відповідно до нових завдань»?

- а) репродуктивний;
- б) раціоналізаторський;*
- в) конструкторський;
- г) новаторський.

14. Який рівень творчої педагогічної діяльності характеризує наступне твердження: «цей рівень характеризує діяльність учителя, коли на основі свого досвіду, самоаналізу своєї діяльності і знань психолого-педагогічних особливостей учнівського колективу вчитель, використовуючи існуючі методики, рекомендації, передовий досвід, конструює свій варіант вирішення педагогічної проблеми»?

- а) репродуктивний;
- б) раціоналізаторський;
- в) конструкторський;*
- г) новаторський.

15. Який рівень творчої педагогічної діяльності характеризує наступне твердження: «цей рівень передбачає, що вчитель вирішує педагогічні проблеми на принципово нових засадах, які відрізняються оригінальністю, високою результативністю»?

- а) репродуктивний;
- б) раціоналізаторський;

в)конструкторський;

г)новаторський.

16.Визначте за описом рівень виховної підсистеми творчої педагогічної діяльності: «Учитель володіє основами теоретичних знань щодо змісту, форм й методів виховної роботи, технологією виховної роботи; вміє працювати за зразком, добирати ті виховні засоби, які в даній ситуації відповідають конкретним умовам педагогічної діяльності та індивідуально-психологічним особливостям учнів»

а)репродуктивний;

б)раціоналізаторський;

в)конструкторський;

г)новаторський.

17. Визначте за описом рівень виховної підсистеми творчої педагогічної діяльності: «Учитель на основі аналізу свого досвіду, конкретних умов своєї педагогічної діяльності, знань індивідуально-психологічних особливостей учнів знаходить шляхи раціоналізації своєї діяльності щодо проведення виховної роботи з учнями, удосконалює й модернізує існуючі виховні засоби і методи на рівні окремих елементів»

а)репродуктивний;

б)раціоналізаторський;

в)конструкторський;

г)новаторський.

18. Визначте за описом рівень виховної підсистеми творчої педагогічної діяльності: «На основі постійного творчого пошуку нових форм, методів, засобів, адекватних виховній меті, конкретним умовам педагогічної діяльності, індивідуально-психологічним особливостям учнівських колективів педагог визначає для себе оптимальний зміст виховної роботи, конструює свої варіанти вирішення виховних педагогічних проблем, застосовує методику колективних творчих справ»

а)репродуктивний;

б)раціоналізаторський;

в)конструкторський;

г)новаторський.

19. Визначте за описом рівень виховної підсистеми творчої педагогічної діяльності: «Шляхи, засоби, методи виховної діяльності педагога становлять цілісну систему роботи, яка забезпечує сприятливі психолого-педагогічні умови для активної життєдіяльності вихованців, розвитку їх творчих можливостей, формування кожного учня як особистості; створена система відрізняється новизною, оригінальністю та високою результативністю»

- а)репродуктивний;
- б)раціоналізаторський;
- в)конструкторський;
- г)новаторський.

20.Пошукова перетворююча спонтанна діяльність особистості, яка не стимулюється зовні, а викликається внутрішнім саморуком особистості – це ...

- а)творча активність особистості;
- б)педагогічна творча діяльність;
- в)елемент педагогічної майстерності.

21.Комплекс здібностей швидко і нестандартно вирішувати інтелектуальні (навчальні) задачі – це ...

- а)креативність;
- б)педагогічна воля;
- в)педагогічна майстерність.

22.Синтез властивостей і особливостей особистості, які характеризують ступінь їх відповідальності вимогам певного виду навчально-творчої діяльності і обумовлюють рівень її результативності – це ...

- а)педагогічні уміння;
- б)творчі здібності;
- в)педагогічна майстерність.

23.Міра вияву окремих здібностей, міра вияву інтегрованості окремих здібностей в діяльності – це показники ...

- а)міри вияву обдарованості;
- б)міри вияву творчості;

в)міри вияву майстерності.

24.За описом визначте тип обдарованості: «Обдарованість виявляється в здатності до навчання, супроводжується швидкістю розумової діяльності: швидким «схоплюванням» і засвоєнням, швидким узагальненням матеріалу значного обсягу тощо».

а)інтелектуальна;

б)творча;

в)соціальна.

25. За описом визначте тип обдарованості: «Обдарованість як чуттєвість до проблем, недоліків, прогалин в знаннях, відсутність елементів, дисгармоній».

а)інтелектуальна;

б)творча;

в)соціальна.

26.Відносна самостійна, динамічна система творчих якостей його особистості, пов'язана з інтелектом, умовами розвитку, яка формується, розвивається та виявляється у творчій діяльності і забезпечує розвивальну взаємодію особистості з оточуючою дійсністю – це ...

а)творчі можливості учня;

б)творче самовираження учня;

в)творчі здібності учня.

27.Здатність дитини будувати свій внутрішній світ, своє світовідчуття, самого себе в цьому світі – це ...

а)творчі можливості учня;

б)творче самовираження учня;

в)творчі здібності учня.

28.Забезпечення реалізації учнями своїх творчих можливостей в навчально-виховному процесі; сприяння самовизначенню кожного учня в усіх сферах внутрішкільного життя через індивідуальний вибір; детальне вивчення педагогами і психологами найбільш значущих для учнів видів діяльності і надання можливості для самовизначення, самоутвердження і самореалізації учнів через них; створення творчої атмосфери, здорового морально-психологічного клімату в учнівському колективі через

утвердження принципів педагогіки співробітництва; демократичний стиль спілкування педагогів з учнями та інші – це ...

- а)умови творчого розвитку учнів;*
- б)принципи творчого розвитку учнів;*
- в)задачі творчого розвитку учнів.*

29.Уроки, які підлягають загальноприйнятій класифікації, але позбавлені значних шаблонів у структурі і характерною рисою яких є домінанта за часом творчої ситуації, яка створює сприятливі умови для розвитку творчих можливостей учнів – це ...

- а)нестандартні уроки;*
- б)інтегровані уроки;*
- в)уроки комбінованого типу.*

30.Уроки-конференції, уроки-диспути, уроки-мандрівки, уроки-загадки, уроки-ігри, уроки-змагання – це ...

- а)нестандартні уроки;*
- б)інтегровані уроки;*
- в)уроки комбінованого типу.*

31. Самоосвіта-це:

- а) самотійний спосіб отримання знань в певній галузі науки, мистецтва, техніки, політичного життя, культури, ремесла*
- б) раціональна моральна основа діяльності особистості, яка дає змогу їй здійснювати певний вчинок свідомо; основна моральна настанова, яка визначає мету й напрям вчинків людини, тверда впевненість у чомусь, заснована на певній ідеї, світогляді*
- в) це усвідомлення й аналіз своїх дій і вчинків*
- г) пошук джерел інформації в бібліотеці*

32.. Слово педагога як могутній засіб впливу на вихованців лежить в основі методів:

- а) організації діяльності, спілкування та формування позитивного досвіду суспільної поведінки*
- б) стимулювання діяльності і поведінки*
- в) формування свідомості особистості*
- г) самовиховання*

33. Міміка, жести, пантоміміка, праксеміка, візуальний контакт є засобами:

- а) вербальної взаємодії
- б) *невербальної взаємодії*
- в) навчання
- г) виховання

34. Яка з названих функцій не є функцією педагогічного спілкування:

- а) пізнавальна
- б) інформаційна
- в) комунікативна
- г) *самореалізації*

35. Педагогічний експеримент – це:

- а) стандартизований метод, що використовується для вимірювання якостей і здібностей особистості
- б) планомірна зміна умов педагогічного процесу та реєстрація відповідних наслідків

в) *цілеспрямоване планомірне сприймання і фіксування педагогічних явищ*

г) письмове опитування за допомогою попередньо складеного переліку запитань

регламентоване усне опитування за допомогою завчасно складеного переліку запитань

36. Компоненти діяльності вчителя початкової школи:

- а) зовнішній вигляд
- б) делікатність
- в) комунікативність
- г) *всі зазначені варіанти*

37. Педагогічні вміння вчителя:

- а) **технічні**
- б) раціональні
- в) масово-ігрові
- г) *дидактичні*

38. Психологічна стійкість у професійній діяльності:

- а) позитивне емоційне ставлення до себе, дітей, праці
- б) негативні емоції
- в) **мінорний тон**
- г) емоційні переживання

39. Педагогічний професіоналізм –це:

- а) вирішення конфліктних ситуацій
- б) інформування учнів про їх успіх або неуспіх у конкретній ситуації
- в) вміння вчителя мислити та діяти професійно
- г) спостереження за роботою вчителя

40. Вимога до особистості педагога

- а) професійна компетентність
- б) хороший сім'янин
- в) цікавий співрозмовник
- г) байдужість

ДОДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ ДО КУРСУ

ТРЕНІНГ

(<https://vseosvita.ua/library/embed/0100eiqz-b48e.doc.html>)

«ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА»

Педагог має постійно шукати і впроваджувати нове у своїй роботі, адже лише творчий педагог може виховати творчу дитину.

Творчість притаманна всім, це не привілей обраних.

Вчитель, який постійно впроваджує у власній роботі щось нове, спочатку запозичене в інших, але творчо його перероблюючи, неодмінно сформує свою методику, свій стиль. Творчості можна навчитися — це діяльність, яка відрізняється неповторністю, оригінальністю, унікальністю.

Мета: розширювати знання педагогів щодо професійної майстерності сучасного педагога; розвивати творчу уяву та комунікативні можливості учасників; викликати бажання дискутувати, спонукати до творчості в практичній роботі з дітьми.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Ознайомлення учасників із правилами роботи на занятті

Ведучий визначає та закріплює на демонстраційному стенді правила продуктивної роботи на занятті, створює сприятливий психологічний клімат.

Правила роботи

1. Не перебивати одне одного.
2. Не оцінювати і не засуджувати.
3. Не давати порад, якщо цього не просять учасники.
4. Намагатися дотримуватися теми обговорення.
5. Брати участь в обговоренні проблеми.
6. Дотримуватися принципу конфіденційності.
7. Враховувати час обговорення.
8. Критикувати не людину, а конкретний вчинок.

Вправа «Самопрезентація»

Мета: підвищення самооцінки, налаштування на успіх.

Ведучий. Для цієї вправи нам потрібен клубок ниток, який учасники кидатимуть одне одному в довільному порядку. Той, хто впіймав клубок, називає своє ім'я і продовжує речення: «Моє життєве кредо це...».

Потім павутиння, що утворилося, розплутують у зворотному порядку. Цю вправу можна виконувати з м'ячем.

Вправа «Мої очікування»

Мета: визначення сподівань та очікувань щодо заняття.

Ведучий. Вправа, яка пропонується вашій увазі, називається «Мої очікування». Напишіть на аркушах паперу, вирізаних у вигляді іграшки на новорічну ялинку, те, що ви очікуєте від заняття, починаючи зі слів «Я очікуюю...». (Учасники кладуть умовні ялинкові прикраси у коробку під ялинку.)

Інформаційне повідомлення

Ведучий. Творчість — це здатність дивуватися і пізнавати, вміння знаходити рішення у нестандартних ситуаціях та схильність до глибокого усвідомлення свого досвіду. Стимулом педагогічної творчості є визнання дітей і батьків, рушійною силою — любов до дітей, прагнення якомога краще їх виховати і навчити. База творчого підходу до своєї діяльності — знання методик, передового педагогічного досвіду. Творчого педагога відзначає постійний пошук оптимальних дидактичних, виховних, методичних і педагогічних рішень. Творчості можна навчитися, вона тісно пов'язана з педагогічною майстерністю.

Вправа «Проблема по колу»

Мета: визначення пов'язаних із творчістю проблем у роботі педагогів.

Ведучий. Пропоную дати письмову відповідь на запитання: «Моя основна проблема, пов'язана з творчістю у роботі, це...», вклавши її в конверт. (Потім разом з учасниками обговорюються відповіді, знаходяться конкретні поради та рекомендації.)

Примітка: відповіді на запитання можуть бути анонімними.

Вправа «Якості творчої людини»

Мета: усвідомлення особливостей проявів творчості у роботі.

Ведучий. Учасники кидають одне одному м'яч, при цьому називають якості та особливості поведінки творчої людини.

Інформаційне повідомлення

Ведучий. Без педагога з неординарним мисленням сучасний дошкільний заклад не може існувати. Адже лише такі педагоги здатні виховувати творчу особистість. Високого рівня у своїй роботі педагог досягає на основі творчості й обов'язково за рахунок сумлінності, працьовитості, готовності долати труднощі.

В. Сухомлинський наголошував: «Робота педагога — це творчість, а не буденне вштовхування в дітей знань». Він підкреслював, що справжній учитель-майстер не може жити без творчості/повторюючи одне й те саме все своє життя. Тільки творчий педагог може розвинути творчі можливості, творчі здібності дітей.

Вправа «Бліц-опитування»

Мета: зосередження уваги учасників на основних аспектах педагогічної творчості.

Ведучий. Пропоную учасникам об'єднатися у групи. Кожна група одержує завдання, на які слід дати відповіді:

1. Що спонукає вихователя до творчості?
2. Які риси притаманні творчому педагогу?
3. Як впливає творча діяльність вихователя на творчість дітей?
4. Педагогічна творчість — це право чи обов'язок вихователя?
5. Чи можливе творче завдання педагога без постійного розвитку загальної культури особистості?

Вправа «Що написано на картці?»

Мета: розширення творчих здібностей учасників.

Ведучий. Творчому педагогу надзвичайно важливо вміти розуміти невербальні сигнали. Ця вправа допоможе вам потренуватися «читати» невербальні знаки. Кожна група отримала картки з двома словами (предмети, події, явища з життя дошкільного закладу). Ви маєте невербальними знаками (мімікою, жестами) показати іншим групам, що написано на картці, а ті, у свою чергу, повинні відгадати показане.

Приклади слів: куточок живої природи, перспективне планування, кабінет завідувача, музичне заняття, новорічне свято, новачок у групі, педагогічна рада тощо.

Вправа «Сильна ланка»

Мета: активізація образної пам'яті і творчої уяви, розвиток швидкості та гнучкості думки.

Ведучий. Усі ми дуже різні, але нас поєднує спільна справа педагога. Учити важко, але вчитися ще важче: щоб дати дитині іскру знань, педагогу треба увібрати в себе море світла. Пропоную вам вправу «Сильна ланка», саме сильна, бо кожен із вас — сильна особистість. Вам слід назвати автора слів:

- «Щоб стати справжнім вихователем для дітей, треба віддати їм своє серце» (В. Сухомлинський).
- «Творча праця можлива тільки тоді, коли людина ставиться до роботи з любов'ю» (А. Макаренко).
- «Серце віддаю дітям» (В. Сухомлинський).
- «Хто осягає нове, викохуючи старе, той може бути вчителем» (Конфуцій).
- «У кожній людині є «золота жилка» і майстерність педагога розкрити її» (В. Сухомлинський).

Вправа «Реклама»

Мета: розвиток оригінальності і гнучкості мислення, стимулювання творчої уяви та фантазії

Ведучий. Педагогічна праця — це єдність трьох чинників: педагогічної творчості, педагогічного спілкування та особистості вихователя. Перед вами матеріали (папір А4, кольоровий папір та картон, ножиці, клей, нитки, пінопласт, іграшки з кіндер-сюрпризів), якими ви можете скористатися, включивши свою творчу фантазію, створити рекламу творчого педагога. (*Представник групи коротко презентує рекламу.*)

Вправа «Мої очікування»

Ведучий. Пропоную всім учасникам висловити свої враження від тренінгу, підійти до ялинки, взяти свою іграшку з коробки, і якщо ваші сподівання справдилися, прикрасити ялинку.

Підбиття підсумків

Шановні колеги! Я бажаю вам успіхів у творчій діяльності. Дякую за активність і щирість у роботі.

Ділова гра "Творчий педагог – творчі діти!"

(<https://vseosvita.ua/library/embed/0100eiqz-b48e.doc.html>)

Мета: ознайомити майбутніх педагогів з проблемою розвитку творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку; розкрити теоретичні основи; виробити практичні навички.

Хід заходу:

(Студенти стоять у колі)

Ведуча: Рада вас вітати на засіданні ділової гри на тему: «Творчий педагог – творчі діти!». Хочу, щоб на цьому семінарі у всіх вас був гарний настрій, бажання проявити власну творчість і бажання розвиватися, сприймати нову інформацію. А для того, щоб ми отримали заряд енергії на весь час нашого засідання пропоную подарувати один одному квіточку, адже квіти – завжди гарний настрій.

Вправа «Подаруй квітку»

У ведучої на розносі квіти різного кольору виготовлені з паперу.

Ведуча: Станьте будь ласка в кружечок, оберіть квітку, яку б ви хотіли подарувати. А тепер подаруйте, по черзі, квітку своїй сусідці зліва та зробіть їй комплімент.

Ведуча: Ось ви всі отримали порцію гарного настрою та квіточку в подарунок, можна і до роботи приступати. Ви, мабуть, помітили, що квіти, які ви одна одній подарували різного кольору, а на столах стоять квіти у вазі. Займіть місця за столом з квіткою такого ж кольору яку вам подарували.

Ведуча: Тема нашого семінару, як я вже казала – творчість. Як синоніми часто вживаються такі слова – людина творча, обдарована, креативна, здібна, талановита, геніальна. Але ціпоняття не тотожні.

Понятійний апарат

Здібності – це природний нахил до чого-небудь; індивідуально-психологічні особливості, що лежать в основі оволодіння будь-якою діяльністю.

Розрізняють загальні здібності і спеціальні.

Загальні здібності – широта і різноманітність можливостей людини, розвинена пізнавальна активність, допитливість, свіжість і гострота сприймання, яскравість уяви, фантазії, здатність до навчання, пошуку.

Спеціальні здібності – психологічні якості дитини, які сприяють успішному оволодінню і виконанню певного виду діяльності. Єдиної типології спеціальних здібностей немає. Найчастіше говорять про музичні, сценічні, спортивні, математичні, художні, літературні здібності.

Обдарованість – це своєрідне поєднання здібностей, яке забезпечує успішність виконання діяльності, зумовлює широту можливостей людини, рівень і своєрідність її діяльності, зумовлює широту можливостей людини і своєрідність її діяльності.

Талант – така обдарованість, яка дає змогу людині на високому рівні виконувати діяльність, отримувати значущі результати, розв’язувати найскладніші завдання відкривати і ставити нові проблеми, нові цілі.

Геніальність – найвищий ступінь обдарованості людини, виразом якої є творчість, що має для життя суспільства історичне значення; системна характеристика обдарованості, яка засвідчує її над оригінальні досягнення.

Творчість – це діяльність, результатом якої є створення духовних і матеріальних цінностей; діяльність, пройнята елементами нового, вдосконалення, збагачення, розвитку.

Творча діяльність – процес практичного перетворення людиною об’єктивної дійсності, орієнтований на створення нового продукту, формування нестандартних способів дій на основі нетрадиційного бачення звичайних явищ.

Креативність – сукупність властивостей особистості, що забезпечує її входження у творчий процес.

Ведуча: Мабуть всі зі мною погодяться, що для розвитку творчої та креативної особистості важливим фактором є наявність творчого та креативного наставника. Тому ми сьогодні з вами будемо займатися різноманітною творчою діяльністю, для розвитку власних здібностей (як

загальних так і спеціальних), будемо шукати нестандартні шляхи вирішення різноманітних ситуацій, тобто креативити.

Вправа «Придумай девіз»

Ведуча: Ми всі з вами педагоги, і знаємо, що правильне налаштування на роботу – це майже половина справи, тому пропоную учасникам кожного столу придумати гасло або девіз до нашої з вами теми – ТВОРЧИСТЬ, який допоможе нам налаштуватися на роботу

Вправа «Мозковий штурм» на тему: «Види прояву творчих здібностей»

Ведуча: Як ми з вами вже казали Творчість – це діяльність, результатом якої є створення духовних і матеріальних цінностей; діяльність, пройнята елементами нового, вдосконалення, збагачення, розвитку.

Давайте з вами назвемо, в яких видах діяльності проявляється творчість

- мовленнєва діяльність
- розумова діяльність
- театралізована діяльність
- образотворча діяльність
- музична діяльність тощо.

Зараз ми спробуємо розвинути власну творчість в найрозповсюдженіших видах діяльності.

Вправа «Перевертні»

Ведуча: Одним з найефективніших методів розвитку розумової діяльності є метод ТРВЗ (теорія розв'язання винахідницьких завдань). ТРВЗ – це методологія пошуку нових розв'язань, що дає стабільні позитивні результати. Однією з прийомів ТРВЗ є перевертні, коли слова відомих виразів, прислів'їв, загадок, пісень тощо змінюють на протилежні або близькі за значенням.

Спробуйте відгадати деякі з них:

Пісня:

Померли в дідуся три сумних котуся.

(жили у бабусі два веселих гуся)

Або назваказки: Чорносмолка без трюхтролів (Білосніжка і сім гномів)

Приказка: Дід на ноги – корові важче (Баба з возу – кобилі легше.)

А зараз кожен отримає завдання створити власний перевертень, і ми всі разом спробуємо його відгадати.

Розпрягайте хлопці коней

Та лягайте спочивать.

Несе Галя воду,

Коромислогнеться.

Ой, минула вже зима

Снігу й льодувже нема.

Галя по садочку ходил

Хусточкубіленькузгубила.

Робота в групах «Прийоми розвитку творчих здібностей дітей»

Ведуча: Ви всі зі мною погодитесь, що розвитку творчих здібностей в закладі ми приділяємо велику увагу. Давайте пригадаємо, за допомогою яких форм роботи ми розвиваємо в дітей ті чи інші творчі здібності.

Кожен стіл буде розповідати про прийоми розвитку визначеної здібності:

I стіл – мовленнєві здібності

II стіл – сценічні

III стіл – музичні

IV стіл – образотворчі

Один з учасників кожного столу перераховує прийоми – інші учасники слухають і доповнюють.

Вправа «Намалюй пісню»

Ведуча: Свої образотворчі та музичні здібності ми зможемо проявити під час наступної вправи «Намалюй пісню». Від кожного столу потрібний представник, який на вашу думку найкраще володіє образотворчими

здібностями. За допомогою маркера учасник повинен зобразити слова пісні, щоб інші могли її відгадати. Після цього ми всі з задоволенням проспівуємо пісеньку. Умова – слова і цифри не писати!

Пісні – I стіл : «Ой на горі два дубки...»,

II стіл: «Горіла сосна палала...»

III стіл: «У лісі лісі темному («Ялиночка») »

IV стіл: «Ой у вишневому саду...»

Вправа «Створи колаж»

Ведуча: Останнім завданням нашої ділової гри буде створення колажу. Тут ви зможете проявити загальні здібності: пізнавальнаактивність, допитливість, свіжість і гостротасприймання, яскравість уяви, фантазії, здатність до пошуку тощо.

Учасникам кожного столу потрібно створити колаж з вирізок з журналу на задану тему:

I стіл: Якою повинна бути , на вашу думку, творча жінка

II стіл: Яким повинен бути творчий педагог

III стіл: Якою повинна бути творча дитина

IV стіл: Якими мають бути творчі батьки

Ведуча: По закінченні кожен з учасників захищають власний колаж

Рефлексія.

Ведуча: Вкінці нашої ділової гри мені хотілося, щоб ви заповнили невеличку анкету.

Анкета:

1. Чи потрібні такі форми роботи з педагогічним колективом в методичній роботі закладу?
2. Які вправи вам сподобалися?
3. Чи сприяла ділова гра вашому професійному зростанню?
4. Пропозиції по удосконаленню проведення таких форм роботи?

ЧАСТИНА II

«ПЕДАГОГІЧНА

СИМФОНІЯ»

ІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ

*Бахшиєва Л. В., учитель вищої
категорії, Заслужений учитель України
ЗЗСО № 50 імені Г. Дівіної*

Есе «У що вірю я ...»

Учитель-творець зможе запалити іскорку творчості, бажання відкривати світ у своїх вихованців. І, заглиблюючись думками в найпотаємніші куточки душі, ніби шукаючи самого себе, шукаючи істини у цьому житті, справжній учитель усвідомлює, що кожній справі слід віддаватися сповна, а життя прожити в гармонії з собою – саме в цьому і полягає моє педагогічне кредо.

У що вірю я? Я вірю в те, що незалежно від мене існує дитячий світ, в центрі якого мій учень, рівень духовного й розумового розвитку якого залежить від моєї педагогічної майстерності. Вісім років моєї творчої діяльності в інтегрованій особистісно орієнтованій технології, автором якої є С.І.Якименко, доктор наук у галузі освіти, професор, завідувача кафедри педагогіки початкового навчання інституту педагогічної освіти МДУ ім.В.О.Сухомлинського, промайнули як одна мить. Чи набула я професійності, компетентності, особистих творчих якостей як вчитель-майстер? Вважаю, що так.

Вчитель-майстер повинен сам розвивати свої різнобічні здібності й постійно працювати над самоосвітою. Шляхом організації самоосвітньої діяльності удосконалюю свою професійну майстерність, таким чином формую свій авторитет педагога серед учнів, батьків, колег. «Творчість – це виживання». Я прийшла до думки, що творчо працюючий педагог сам створює особистий педагогічний імідж.

Модель інтегрованої освіти, а саме використання в ній інтегруючих наук, наблизили мене до вирішення проблеми – вільно і гнучко оперувати

науковою інформацією, бачити зв'язки в складній структурі доказів, уміти повести за собою учнів в цікавий світ пізнання.

Для вирішення цієї проблеми мені потрібно бути ерудованою особистістю, необхідні знання з фізики в сфері «Людина, наука і техніка», з ботаніки біології в сфері «Людина і природа», з мистецтвознавства в сфері «Людина і культура», з суспільствознавства в сфері «Людина і суспільство», з астрономії в сфері «Людина і Всесвіт». Я постійно опановую ці науки за допомогою різноманітних джерел інформації. Отже, я підвищую свою інформаційну культури і навчаю цьому своїх учнів.

Як вчитель-новатор володію технологією інтегрування навчального процесу та усвідомлюю, що формулу успіху вчителя-експериментатора створює чітке дотримання принципів особистісно-орієнтованого навчання; головним вважаю для себе цінування, вираження своєї радості від творчої діяльності та власних досягнень учнів. Цінування безпосередньо не пов'язане з оцінюванням, а спрямоване не на результат, а на підтримку розвитку та

руху учня до його життєвої компетентності, до формування його світогляду та життєвої позиції.

Гадаю, що головним методом організації навчальної діяльності учнів є діяльнісний метод. Мої учні з першого року навчання набули вміння працювати в творчих групах (де кожен учень виконує роль лідера – ніхто не може виховати дитину краще думки товариша, зростає відповідальність кожної дитини за доручену справу, адже лідер висловлює думку, судження всієї групи).

У чому проявляю інноваційність свого науково-педагогічного мислення? Це в неповторності організації пізнавальної діяльності: хвилинки творчої думки, рубрика «Що? Де? Коли?» в кожній сфері життєдіяльності людини, проектна діяльність в інтегрованому процесі навчання, формування світогляду методом тестування в кожній сфері.

Мій внутрішній світ – це моє надійне пристанище, і на скільки багатим він є, залежить від моєї розумової та інноваційної культури. Я, вчитель-філолог, люблю з дитинства літературу, мову і емоції, які я пробуджую в дитині, вважаю одним із важливих чинників. Вдивляюсь в очі своїх вихованців, намагаюся запалити «цю божественну іскорку», як казав колись Григорій Сковорода, в дитячих душах і душа моя наповнюється радістю, коли це вдається. Вчу писати, висловлюючи свої почуття. І народжуються дитячі твори, сповнені розумінням, любов'ю до навколишнього світу, до життя.

Дощ, осінній дощ

Одного осіннього ранку я побачила, що жовте сонечко й блакитне небо закрила важка, сіра хмара. Загримів грім, вдарила блискавка. Пішов дощ. Усі люди відкрили парасольки. Стало на душі сумно без сонечка та ясного неба. Важкі краплі дощу падали на жовте листя дерев, на землю, на підвіконня. Дощик співав мені сумну пісню і танцював свій чудернацький танок, а осіннє листя кружляло, літало, падало на мокру землю. Ось дощ скінчився, сонечко посміхнулося мені і відразу стало радісно.

Маша Брашовецька

Я живу поряд
із світом дітей,
кожен день
шкільного життя
намагаюся
зрозуміти його.

А мій учень
уважно спостерігає за моїми діями, рухом голови, помахом руки, поглядом очей; він намагається оцінити мене.

Моя головна мета, як вчителя-майстра, не
розчарувати дитину, а допомогти їй бути щасливою у
цьому такому складному світі.

Шановні колеги! Вдивляйтесь уважніше в
навколишній світ, в своє довкілля й ви
побачите все те, що робить людину
щасливою. Посміхніться своєму
учневі, й весь світ буде посміхатися
вам.

Творчий
учитель – це діамант, який осяює
душу усіма гранями свого
педагогічного дару, який плекає
дитину на засадах добра, формуючи
інтелектуальну еліту суспільства.

«Знання тільки тоді знання, коли вони набуті зусиллям своєї думки, а не
пам'яттю» - ці слова належать Льву Толстому, і вони ще раз переконують
нас, що розумові здібності розвиваються в процесі мислення. Найважливіша

задача цивілізації - навчити людину мислити. Майбутнє ставить нові вимоги. Дедалі більше наголошується на якості освіти на особистісно-орієнтованість, його інформатизацію, визначальну важливість освіти у забезпеченні сталого людського розвитку.

Технологія побудована на принципі інтеграції навчально-виховного процесу і передбачає формування особистості дитини молодшого шкільного віку на основі інтегрованих знань про людину і навколишній світ; дає можливість вчителю наповнювати зміст освіти молодшого школяра новими знаннями про дитину і навколишній світ, які формуються в п'яти сферах життєдіяльності людини і новими напрямками методичної роботи.

Дана інтегрована система включає в себе такі сфери життєдіяльності: «Людина і природа», «Людина і суспільство», «Людина і культура», «Людина, наука, і техніка», «Людина і Всесвіт». Кожна сфера має свою мету, а разом вони складають єдине ціле, яке формує світогляд молодшого школяра. Роль вчителя в апробації цієї технології складна, направлена на розвиток творчості самого вчителя. Він є укладачем навчальних програм та накопичувачем додаткового навчального матеріалу в п'яти сферах життєдіяльності людини. Головне, що тепер і в учнів, і в учителя є вибір, який вони можуть зробити самі, а якщо є вибір, значить, є можливість керувати ситуацією, в якій людина опинилася, є можливість самому приймати рішення і відповідати за свої вчинки.

Діти залишаються дітьми, вчитель залишається вчителем, але система цінностей повернула їх обличчям до людини, яка знаходиться поряд, до природи, до суспільства, в якому вони живуть, до культури, до науки і примусила подивитися на себе другими очима.

Змінилося дуже багато: учень і вчитель працюють в п'яти сферах життєдіяльності, які мають змістовні лінії, а ті в свою чергу мають тему кожного дня. Інтегрується день навчальної діяльності учня. Стало набагато цікавіше навчатися дітям, а вчителеві навчати; збагатилася атмосфера співтворчості, кожен такий день неповторний і радісний, вчитель навчається у дітей, діти навчаються у вчителя, використовуючи власний досвід, вчитель - добрий і мудрий, провідник в цікавому світі знань, діти просто діти - допитливі, непосидючі, активно досліджуючі світ чомучки, вони сперечаються, погоджуються, пропонують свої рішення, вони вільні в виборі шляхів дослідження, приходять в школу не працювати-вчитися, а жити, жити з радістю в світі й гармонії з навколишнім середовищем.

Це саме головне. Відбувається концептуальна зміна навчального процесу взагалі. З'являється новий учень процесу, а не учень вчителя. Процес об'єднує, збагачує. Учителю в інтегрованій системі працювати набагато складніше. Це і зрозуміло, мало бути всебічно ерудованою людиною, багато часу приділяти підготовці до уроку, йому необхідно імпровізувати, так як невідомий шлях цілого інтегрованого дня, де ситуація запрограмованості виключна, де несподівані відкриття учня і вчителя відбуваються разом. Вчитель розвивається разом з дітьми, на столі у нього з'являються різні енциклопедії, додаткова література, при плануванні навчально-виховної роботи - додатковий комплекс програм з міфології, економіки, психології, риторики, логіки, історії, географії та інших наук, які являються інтегрованим доповненням. Найскладніший етап роботи вчителя - це планування навчально-виховного процесу в п'яти сферах технології. Перспектива планування, яка складається на навчальний рік, передбачає наповнення змістовних ліній темою кожного дня. Основою є програми Міністерства освіти і науки України.

Планування навчально-виховного процесу в технології, на перший погляд, здається складним. Кожна сфера розкладена на змістовні лінії, а змістовні лінії на інтегровані дні в перспективі.

Сфера життєдіяльності «Людина і природа» через змістовну лінію «Чарівні кроки весни» розкрила уявлення дітей про життя як неперервний ланцюг живих організмів в просторі і часі.

Вчитель будував викладання так, щоб природа уявлялась учням єдиним цілим, де всі об'єкти і явища органічно пов'язані один з одним, залежать один від одного, доповнюють один одного. Розкриваючи поняття про взаємозв'язок явищ природи, він формував у учнів діалектичний погляд на природу. Відомо, що допитливий, небайдужий до всього живого розум дитини прагне проникнути в суть явищ, намагається зрозуміти їх закономірність, доцільність і взаємообумовленість. Усе побачене нею, не залишає її байдужою, викликає безліч запитань, які свідчать про новий етап розвитку мислення школяра. Тому так важливо вчителеві задовольнити вчасно пізнавальні потреби дитини, підвести її до розуміння певного питання, показати всю складність багатогранність якогось явища в кожній сфері життєдіяльності людини. Дитячий розум від природи допитливий, вчителеві треба тільки вміти підтримати його зацікавленість і розвивати вдумливе відношення до

оточуючих явищ. Особливо це важливо саме зараз, коли діти знайомляться не тільки з дивами природи, але й з дивами техніки та науки, яка йде велетенськими кроками вперед.

Сфера життєдіяльності «Людина, наука і техніка» має головну мету - формування у

дітей цілісної системи знань про науку і техніку. Змістовна лінія «Сили і робота в доквіллі» містить в собі десять інтегрованих днів, які розкрили початкові уявлення про причини змін у навколишньому світі - про дію природніх сил і виконання ними роботи, а також про дію людей і перетворення ними навколишньої неживої і живої природи у свій життєвий світ. Діти познайомилися з поняттям енергії як здатності викликати різноманітні рухи, зміни, внаслідок яких виконується механічна робота (бо саме таку роботу дітям цього віку найдоступніше спостерігати). Спостережлива людина підглянула в природі, як створити машини, інструменти, щоб полегшити і прискорити виконання роботи. Змістовна лінія «Людина, наука і техніка» дала можливість і вчителю, і учням познайомитися з цікавою наукою біонікою.

Сфера життєдіяльності «Людина і культура» має дві змістовні лінії «Казки світової скарбниці» й «Краса людини». Велика роль казки у вихованні дитини молодшого шкільного віку. Двадцять інтегрованих днів ввели і світ чарівної казки, познайомили з казками народними й літературними; навчили висловлювати свої думки, почуття; розуміти, що в житті, як в казці, добро перемагає зло, справедливість, чесність - всі негаразди. Змістовна лінія «Краса людини» створила умови для усвідомлення дитиною своєї зовнішньої і внутрішньої краси через власні вчинки.

Сфера життєдіяльності «Людина і Всесвіт» продовжує знайомство дитини з таємницею Всесвіту, її об'єктами. Через змістовну лінію «Наша планета»

у учнів сформувалося уявлення про відкриття людиною Всесвіту, про місце планети Земля серед інших планет, її особливостей. Змістовна

лінія «Земля - жива планета» познайомила учнів з материками та океанами, з природними явищами, які відбуваються на планеті Земля, виховувала бережне ставлення до навколишнього світу через екологічне виховання, пробуджувала почуття любові до рідної планети.

Складнішим для вчителя є календарно-тематичне планування, яке складається з доповнюючого комплексу програм інтегрованих блоків предметів, освітніх галузей: «Мови і література», «Математика», «Навколишній світ», «Технології» (праця і образотворче мистецтво), (валеологія і екологія та виховного блоку).

В класі звичайна картина: на парті в учнів підручники, але поряд з ними можна побачити енциклопедію, дитячу історію та географію, різні атласи та папки-накопичувачі, за якими прослідковується творчий пошук кожної дитини окремо. Тут і мандрівки, і фантастика, і доповнюючі тексти, і ілюстративний матеріал. Головне встигнути поділитися думками з однокласниками, інакше тебе випередять і прийдеться терпляче чекати до наступного дня.

Які труднощі в роботі вчителя, який працює за цією технологією? Головна з них - відсутність спеціальних посібників, які розкриють зміст п'яти сфер та наочність, яку готує сам вчитель до кожної із них. Шкільні бібліотеки ще не мають достатньої кількості сучасної дитячої літератури, тому вчителю необхідно самому забезпечувати змістовний рівень викладу навчального матеріалу; від вчителя та його творчого потенціалу залежить цікавість цього ж матеріалу. Відсутність посібників, на погляд вчителя, явно небажане явище, раптово дало позитивний ефект - це велика робота з різною літературою (і вчителя, і дітей), творчий виклад матеріалу в інтегрованих днях, цілковита несхожість днів один на одного.

Інтегровані дні вчителя інформаційно насичені, цікаві, захоплюючі, в них відсутні нудьга та незацікавленість. Система контролю не змінилася, вона не пригнічує психіку і учня, і вчителя. Вчителю на допомогу прийшли самоконтроль і самооцінка учня, тепер оцінюються не тільки знання, а й

уявлення, форма мислення, логіка, ерудиція, тобто відслідковується розвиток дитини.

Що дає технологія вчителю? Можна сказати, що на 50% технологія працює на розвиток учнів, а на 50% - на розвиток вчителя. Вчитель сам опиняється в режимі творчого пошуку, він змушений суттєво

розширити свою ерудицію, виходити за рамки свого предмету, формувати особисте цілісне бачення світу. Треба відмітити, що технологія сама відбирає вчителів; тут не сховаєш відсутність інтелекту, ерудиції, вузькості кругозору, страху перед новими формами й методами роботи.

Технологія демонструє подвійну спрямованість розвитку – від вчителя до учня і від учня до вчителя. Процес навчання реалізується в пошуковому режимі; це помітно активізує роботу дитячої психики – звідціля підвищення активності на уроці, пробудження зацікавленості до вивчення навколишнього світу.

Чи внесла технологія зміни в мою педагогічну діяльність? Безперечно, внесла – адже технологія пошукова. Я шукаю, апробірую, перевіряю, від чогось відмовляюсь. І це вкрай важливо. В процесі підготовки до проведення інтегрованих днів зростає моя творча активність, уроки приймають нестандартну форму.

Артек! Душею вільною злітаю над собою ...

Мої спогади

про участь у 5 педагогічному семінарі IV
Міжнародного конкурсу-семінару шкільних
учителів у Міжнародному дитячому центрі «Артек»
у номінації «Інноваційні технології» «Артек – 2000»

Артек – і ось я тут, де пташиний гамір
несеться до синіх берегів, а чарівне море
лащиться до ніг. Хай кажуть – вогнище
артеківської дружби погасло, але щось є в
моєї душі, що гріє у важку годину. Артек – це
незабутні зустрічі і конкурсні уроки, години
спілкування за круглим столом з колегами,
захист творчих проєктів, радість, яка
залишилась на серці довіку.

І хай цих днів мені не повернути, бо безжальний часу біг... але влилася в мою душу творча наснага. Я вдячна за це тобі, Артек!

Артек! Школа...
світлі сонячні класи, у
вікнах яких
віддзеркалюється синя
гладь моря, а кругом
зелене мереживо дерев,
різнокольоровий
барвистий килим квітів,
таємничі алеї...

Нестандартний урок. Хвилюються 7 конкурсантів. Скільки вражень!
Адже з кожного конкурсного уроку повнилася ідеями моя педагогічна скринька.

Урок незакінчений процес, як вічний закон ...

Педагогічна мозаїка

*вражень членів журі Міжнародного конкурсу «Артек – 2000»
про презентацію авторської технології Якименко С.І. вчителем
Бахшиєвою Людмилою Володимирівною*

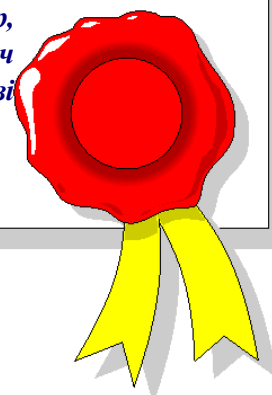
„Інтегрована особистісно-орієнтована технологія, автор якої Якименко С.І. (м.Миколаїв) – це серйозна програма в області інтеграції, це майбутнє педагогіки. Я ставлю на перше місце неповторні уроки вчителя-методиста Бахшиєвої Л.В. Це уроки, які дають цілісні знання. Я рада, що зустріла цю людину і запрошую її до співпраці в Академію педагогічних наук, лабораторію інтеграції навчального процесу. Технологія, за якою вона працює – нове в педагогіці.

А діти...

Які міркування дітей!

Який рівень їх інтелектуального розвитку!”

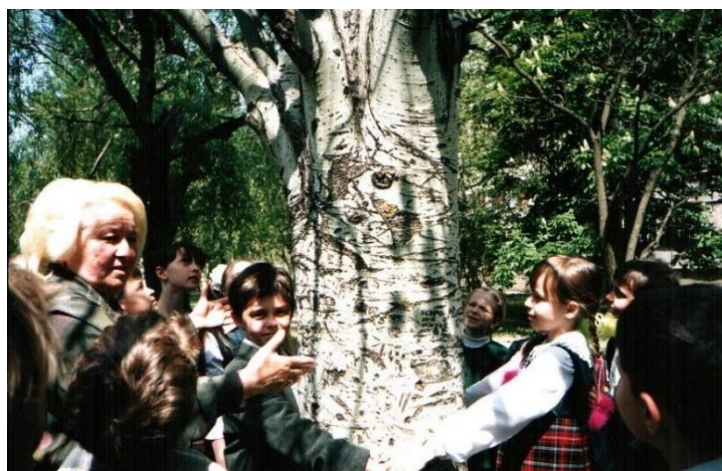
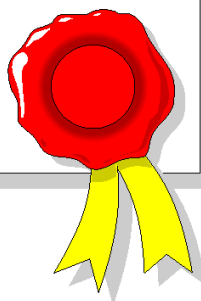
Віра Романівна Ільченко - доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України, завідувач лабораторії «Інтеграція у галузі шкільної освіти»

„Враження від уроків

Л.В.Бахшиєвої словами не висловить. Новизна! Подив! Це унікальна подія в педагогіці, це творча робота думки”

Веджетті Марія Серена - доктор психології, професор вікової психології гуманітарного і медичного факультетів Римського університету (Італія)

„Щасливий був приймати участь в роботі міжнародного журі

«Артек – 2000». Вразили уроки Бахшиєвої Л.В. – вчитель талановитий, творчий. Її творча робота, яка продемонструвала педагогічне віяло, викликала сильні емоції. Це новий подих в педагогіці”

Рамишвілі Костянтин Костянтинівич – доктор педагогічних наук, професор, академік АПН Грузії, завідувач кафедри педагогіки Тбіліського державного університету (Грузія)

Мій педагогічний пошук

«Я, наука і техніка»

«Я і культура» «Я і суспільство»

«Я і Всесвіт» «Я і природа»

Одне з найважливіших уявлень про людський розвиток полягає в тому, що всі сфери розвитку - фізичний, соціальний, емоційний та пізнавальний - поєднані між собою. Мій досвід роботи за авторською «Інтегрованою особистісно-орієнтованою технологією в дошкільному навчальному закладі та середній загальноосвітній школі I ступеня» (Якименко С. І., кандидата педагогічних наук, доктора наук у галузі освіти, професора, завідуючої кафедри педагогіки початкового навчання інституту педагогічної освіти МЦУ ім. В.О.Сухомлинського) переконав мене, що важлива мета і полягає в тому, щоб розглядати усі аспекти розвитку дитини як єдине ціле, а не у вигляді розрізнених компонентів.

Неправильно буде розглядати пізнавальний розвиток дітей фрагментарно, розділяючи вивчення математики, природи, читання та мови, коли на вивчення кожної дисципліни виділяється окремий відрізок часу.

Об'єднання навчальних дисциплін закладено в перспективному, календарному плануванні та плануванні інтегрованих днів. «...тематичне викладання ефективно тому, що воно зводить воедино тісно пов'язані матеріали, частини яких утворюють єдине ціле».

Забезпечення інтегрованого змісту навчального матеріалу я здійснюю за допомогою тематичного підходу. Усі вміння, які діти повинні отримати в школі, можуть прийти до них природним шляхом, у процесі тематичного (а кожна з п'яти сфер тематично пов'язані) інтегрованого навчання.

Таке викладання включає в себе об'єднання різних навчальних дисциплін шляхом розробки цікавої ідеї, яка охоплює питання з різних предметів. Такий підхід є міждисциплінарним по суті. Планування інтегрованого навчання:

- Забезпечує появу довгострокового плану викладання.
- Допомагає виявити спільний інтерес дітей.
- Допомагає виробити дух колективу.
- Охоплює всі предметні розділи.
- Встановлює зв'язок з навчальним планом.

Хоча більшість тематичних блокових планів вважаються довгостроковими, зміст і наповнення їх змінюється їх можна планувати на різний період часу. Час на вивчення сфер може бути різний за терміном, якщо навчання задовольнить інтереси дітей. Інші сфери можуть бути розширеними, якщо цікавість до теми зростає.

Дата	Сфера життєдіяльності	Змістовна лінія	Методичні орієнтири	Доповнюючий комплекс програм інтегрованих блоків предметів				
				Міфологія	Логіка, риторика	Філософія	Економіка	Громадянська освіта
Пн, 16.03	Людина і Всесвіт	Великі експедиції по нашій планеті	Розширити кругозір в сфері «Людина і Всесвіт», дати уявлення про тт., як за допомогою експедицій люди вивчали планету, її природу, відкривали нові землі тт. їх багатства, знайомилися з невідомими їм країнами і народами.					
Вт, 17.03				Міф про утворення Всесвіту				
Ср, 18.03					Як виникло життя на планеті Земля			
Чт, 19.03					Водні ресурси планети Земля			
Пт, 20.03					Міжнародні права			

Дата	Сфера життєдіяльності	Змістовна лінія	Методичний орієнтир	Доповнюючий комплекс програм інтегрованих блоків предметів				
				Міфологія	Логіка, риторика	Філософія	Економіка	Громадянська освіта
								дитини

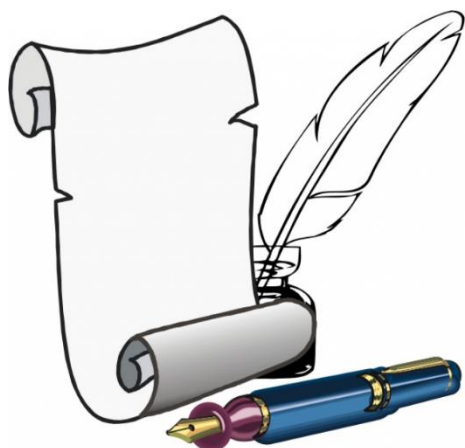
Дата	Мета і задачі	Інтегрований блок предметів Освітня галузь «Мови і література»		Мета і задачі	Освітня галузь «Математика»
		Читання	Українська мова		
Пн, 16.03	Розвиток мовлення, розвиток вміння роботи з фізичною картою, роботи з картосхемами, формування навичок роботи з контурною картою для прокладання маршрутів великих мандрівників, розвиток творчого уявлення та вміння вести подорожні щоденники мандрівників	Подорож Марко Пола на схід. В.А.Маркін	Правопис особових закінчень дієслів (І особа)	Вчити розв'язувати задачі на рух за формулою одночасного руху, зустрічного руху, руху в протилежному напрямку, руху з відставанням, руху навздогін, розвивати навички навчальних прийомів у ході спеціально організованої самостійної діяльності, розвивати пам'ять та логічне мислення	Розв'язувати задачі на рух. Формула одночасного руху
Вт, 17.03			Розвиток мовлення. Складання оповідання «Я подорожую по планеті»		Задачі на зустрічний рух та в протилежному напрямку
Ср, 18.03		За три моря до Індії. А.Нікітін	2 особа дієслів. Правопис ненаголошених закінчень		Задачі на рух навздогін та з відставанням
Чт, 19.03					Повторення і закріплення розв'язування задач на рух
Пт, 20.03		Від Арктики до Африки. М.Лазарев	3 особа дієслів. Закріплення знань про особу дієслів		Самостійна робота

Дата	Мета і задачі	Освітня галузь «Навколишній світ»	Мета і задачі	Освітня галузь «Мови і література»	Валеологія, екологія
------	---------------	-----------------------------------	---------------	------------------------------------	----------------------

				Праця	Образотворче мистецтво	
Пн, 16.03	Вчити занотовувати пошуковий матеріал про великі географічні відкриття на планеті Земля,			Вчити дітей працювати з природним матеріалом та фарбами, розвивати естетичні смаки, творчі здібності,		Екологічні проблеми планети Земля
Вт, 17.03	дати поняття про великі експедиції на планеті Земля,	Великі експедиції по нашій планеті		вчити учнів визначати свої власні цінності,		
Ср, 18.03	розвивати зв'язне мовлення учнів,			пробуджувати інтерес до вивчення історії відкриттів в сфері		
Чт, 19.03	розвивати вміння узагальнювати, аргументувати, виховувати чуйність,	Відкриття Америки Христофором Колумбом		життєдіяльність і людини «Людина і Всесвіт»	Вироби з природного матеріалу (морські вітрильники)	
ПТ, 20.03	почуття співпереживання, готовність прийти на допомогу іншим людям				Фарби. Морські пейзажі	Валеологічні і хвилинки. Море і ми

Дата	Мета і задачі	Виховний блок		Література
		Діти	Батьки	
Пн, 16.03	Формування в учнів позитивного відношення до себе, до своєї розумової діяльності, особистих властивостей. Ознайомлення дітей і батьків з методикою організації творчого пошуку «Людина і Всесвіт».		Організація творчого пошуку дитини і батьків у сфері «Людина і Всесвіт»	Т.О.Пушкарьова «Мандруюмо по планеті», с. 78-79
Вт, 17.03	Розвиток творчих здібностей та уміння самостійно реалізувати свої знання в конкурсі «Самий розумний	Підготовка до конкурсу «Самий розумний учень в сфері «Людина і Всесвіт»		Т.О.Пушкарьова «Мандруюмо по планеті», с.76-77 Дитяча енциклопедія

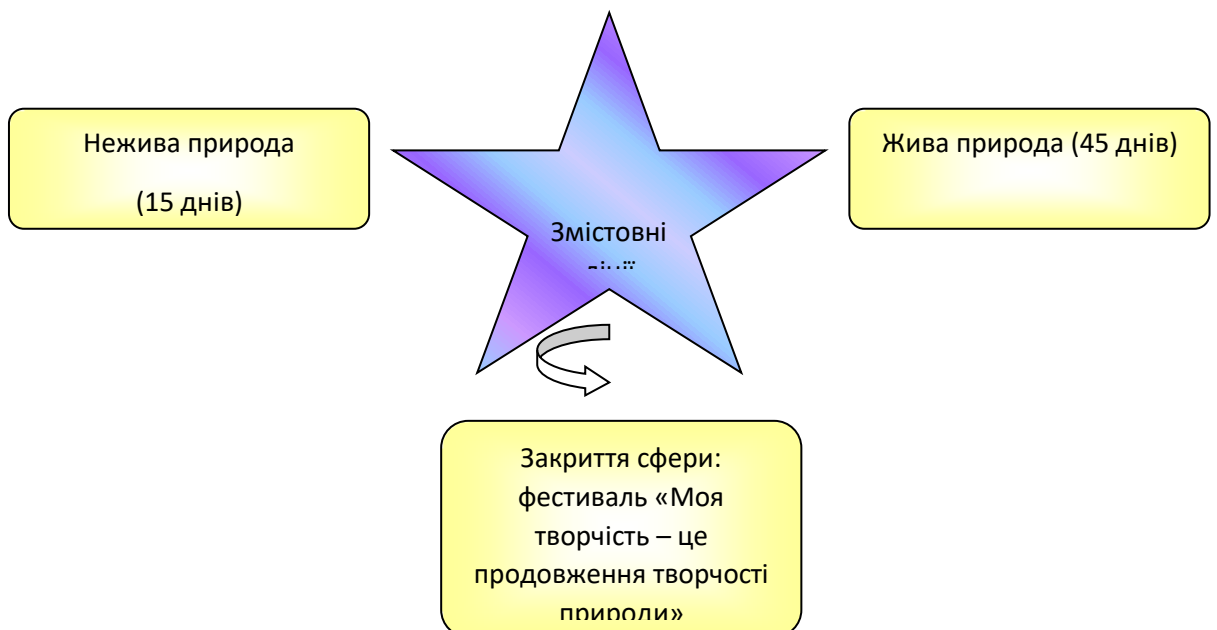
Ср, 18.03	учень». Збагачення і поглиблення духовного життя дитини, цілеспрямоване її направлення по шляху пізнання добра, краси, любові.			Т.О.Пушкарьова «Мандруємо по планеті»., с. 83-84
Чт, 19.03				Т.О.Пушкарьова «Мандруємо по планеті»., с.80-87 Дитяча енциклопедія
Пт, 20.03		Крнкурс «Самий розумний учень» в сфері «Людина і Всесвіт»		Т.О.Пушкарьова «Мандруємо по планеті»., с.89-91 Дитяча енциклопедія

Планування за сферами життєдіяльності

Сфера життєдіяльності людини Сфера життєдіяльності людини «Людина і природа»

Перспективне планування

Змістова лінія: Нежива природа (15 днів)

Підтема: Атмосфера-гідросфера (10 днів)

1. Повітря
2. Як повітря входить в дім?
3. Що таке вітер?
4. Буран. Ураган. Торнадо.
5. Вітер-помічник. Вітер-спортсмен.
6. Якою буває вода? (3 стани води)
7. Що може вода? (властивості)
8. Вода над нами.
9. Вода під нами.
10. Вода в нас. Вода поруч.

Підтема: Літосфера (5 днів)

1. Що таке ґрунт?
2. Вода і повітря у ґрунті.
3. Хто живе у ґрунті?
4. Як садити і сіяти?
5. Чи можна вбити землю?

Змістова лінія: Жива природа (45 днів)

Підтема: Біосфера – флора (різноманітність) (5 днів)

1. Розмаїття рослин: кущі, дерева, трави.
2. Кімнатні рослини.
3. Що де росте? (природні угруповання)
4. Що необхідно рослинам для життя?
5. Квітка – плід – насіння.

Підтема: Біосфера – флора (дикі культурні рослини) (5 днів)

1. Рослини в житті людини.
2. Ці рослини лікують нас.
3. «Шипшина та її родичі».
4. «Серденько калини»
5. Барвінок та ромашка.

Підтема: Біосфера – флора (в казках і легендах) (5 днів)

1. Вшанування рослин. Дівчина-калина.
2. «Вербові» легенди.
3. Легенда про Ружу, Мальву та Півонію.
4. Легенда про вишню.

5. Охорона рослин. Червона книга України.
Підтема: Біосфера – фауна (різноманітність) (5 днів)

1. Різноманітність тваринного світу.
2. Що необхідно тваринам для життя?
3. Про тих, хто літає і плаває.
4. Про тих, хто повзає і ходить.
5. Комахи.

Підтема: Біосфера – фауна (свійські тварини) (5 днів)

1. Що дають тварини людям?
2. Свійські птахи.
3. Свійські звірі.
4. Шовкопряд і бджола.
5. Іменна книжка тварин.

Підтема: Біосфера – фауна (в казках і легендах) (5 днів)

1. Живий куток у школі і вдома.
2. Тварини в українських казках.
3. «Яйце-райце»
4. Легенди про тварин (за Р. Кіплінгом)
5. «Професії» тварин.

Підтема: Біосфера – фауна (сезонні зміни в житті тварин) (5 днів)

1. Пташки весну на крилах несуть.
2. Перелітні і зимуючі птахи.
3. Лісові таємниці (життя тварин взимку і навесні)
4. Що роблять лісник і рибінспектор.
5. Заповідники. Заказники.

Підтема: Біосфера – фауна (охорона тварин) (5 днів)

1. Для чого потрібні зоопарки?
2. Найбільший в Україні зоопарк.
3. Як живеться тваринам у зоопарку.
4. Вшанування тварин.
5. Для чого охороняти тварин?

Підтема: Біосфера – фауна (естетичне значення) (5 днів)

1. Червона книга України.
2. Створення книги «Скарги тварин».
3. Наші домашні улюбленці. Фотовернісаж.
4. Рідкісні види тварин. «Їх згубила краса».
5. Закриття сфери: фестиваль «Моя творчість – це продовження творчості природи».

2 клас 145 днів

«Що належить до природи»
(10 днів)

«Золота царівна Осінь»
(10 днів)

«Зимонька – Снігуронька в гості прийшла» (10 днів)

«Що належить до природи?»
(5 днів)

Змістовні
лінії

«Весна, весна і все їй радо!»
(10 днів)

Закриття сфери –
«Карнавал, лісний карнавал»

4 клас 32 дні

„Цікаві пригоди братів
наших Менших”(10
днів)

Змістовні
лінії

„Як не любить той
край”(10 днів)

„Барви та голоси
природи”(12 днів)

Закриття сфери –
„Рідний край”

Перспективне планування

Змістовна лінія „Як не любить той край” (10 днів)

1. Осінні картини природи
2. Збираємо врожай
3. Кожен місяць, кожен пору на землі нове вбрання
4. Все змінюється навколо
5. Дивосвіт природи
6. Вихопивсь дощик поміж заграв...
7. Урок серед природи. Описуємо об'єкт дослідження
8. Дивною казкою був мені світ
9. Щасливе місце на землі
10. Лісова книга Природи

Змістовна лінія „Цікаві пригоди братів наших менших” (10 днів)

1. Захоплюючий світ пригод у творах Миколи Трублаїні
2. Спасибі вам, дельфіни!
3. Цікаве у світі тварин
4. Жахливі? Ні, чудові!
5. Як тварини пристосовуються до життя
6. Незвичайна дружба
7. Винахідливість тварин
8. Будь справжнім другом природи!
9. А хто твій друг серед тварин?
10. Друг пізнається в біді

Змістовна лінія „Барви та голоси природи” (11 днів)

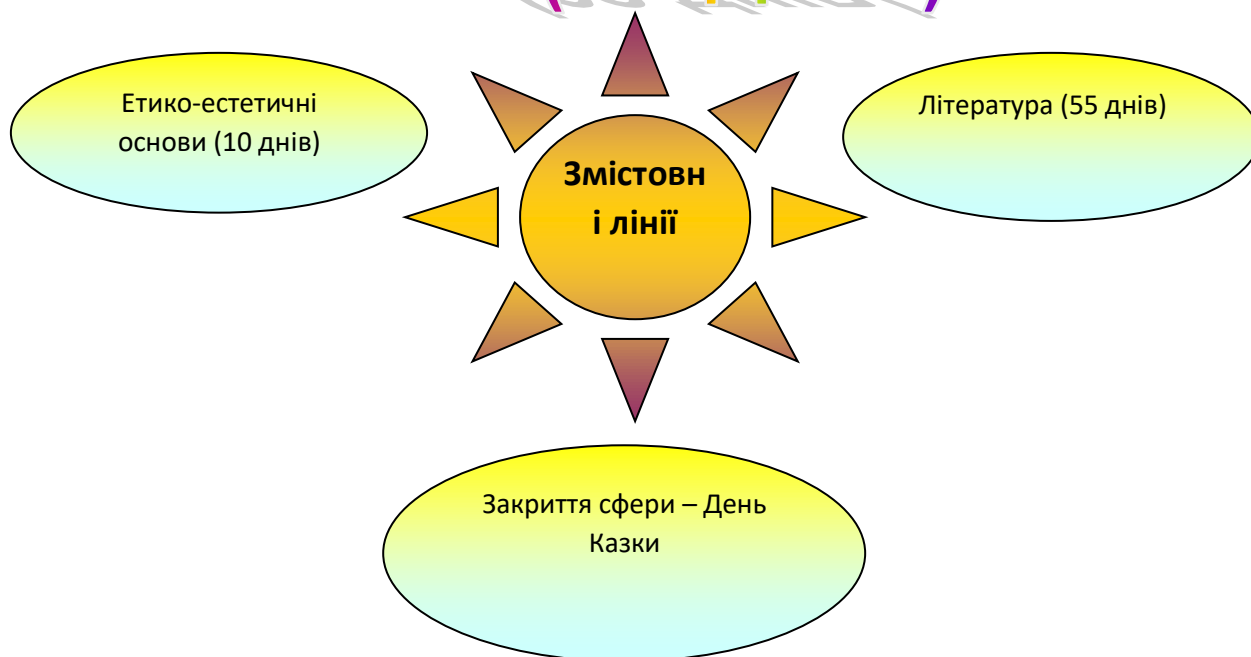
1. У світлому храмі природи музика вічно живе
2. „Прийди, весно, з радістю!”
3. Весна дарує кожному і радість, і надію
4. Про що можуть розказати нам звуки природи?
5. Досліджуємо свою природну зону
6. Мелодії пташиного світу

7. Краса водяного простору синьоокої Десни
8. Чудовий Дніпро
9. Що ми саджаємо, саджаючи ліси?
10. Збережемо природне багатство – ліс
11. Закриття сфери „Людина і природа”: „Рідний край”

Сфера життєдіяльності людини «Людина і культура»

1 клас

(65 днів)

Перспективне планування

Змістова лінія: Етико-естетичні основи (10 днів)

Підтема: Норми поведінки (10 днів)

1. Мудрим ніхто не вродився, а навчився.
2. З добрим дружись, а лихого стережись.
3. Перша вчителька в серці назавжди.
4. Стародавні греки називали її «Схоле».
5. Все добре переймай, а зла уникай.
6. Хитрощі не люблять совісті.

7. Немає сили сильнішої за розум.
8. Переможе дружба.
9. Для чого людині потрібно вчитися
10. Ніхто і ніколи не зможе без школи

Змістова лінія: Література (55 днів)

Підтема: Фольклор (30 днів)

1. Українську рідну мову в дар дали мені батьки
2. Пісня колискова – то найперша материна мова.
3. Для чого співає матуся?
4. Чим би дитя не тішилось, аби не плакало.
5. Співаємо – граємо.
6. Майстри українського слова.
7. Зазирни у слово.
8. Що таке словник?
9. Подорож до бібліотеки.
10. Квітни, мово, наша рідна.
11. Ой, яка чудова українська мова!
12. Граємо – читаємо.
13. Ребуси і кросворди.
14. Переплутанки і рими.
15. Відгадати важко, загадати – ще важче.
16. Народ скаже, як зав'яже.
17. В серці ніжну і погідну збережу я мову рідну.
18. Менше говори – більше вчуєш.
19. Учений шпак говорить всяк.
20. І чужому навчайтесь, і свого не цурайтесь.
21. Дивосвіт казки. Спільне надбання народу.
22. Казка – вигадка, та в ній щось повчальне, зрозумій.
23. Види народних казок. Побутові казки.
24. Чарівні казки.
25. Казки про тварин.
26. Що посієш, те й пожнеш.
27. Як посолиш так і їстимеш.
28. Відомі казкарі світу.
29. Ігри з казками.
30. Казкові пояснення природних явищ.

Підтема: Сучасна література. (10 днів)

1. Літературні (авторські) казки.
2. Наталя Забіла.
3. Микола Трублаїні.

4. Марійка Підгірянка.
5. Валентина Каменчук.
6. Ліна Костенко.
7. Юрій Ярмаш.
8. Олег Буцень.
9. Василь Сухомлинський.
10. Складаймо казку!

Підтема: Класична література (5 днів)

1. Про кобзу і кобзарів.
2. Великий Кобзар.
3. Шевченко – дітям.
4. Шевченко – художник.
5. Збірка «Кобзар».

Підтема: Зарубіжна література. (10 днів)

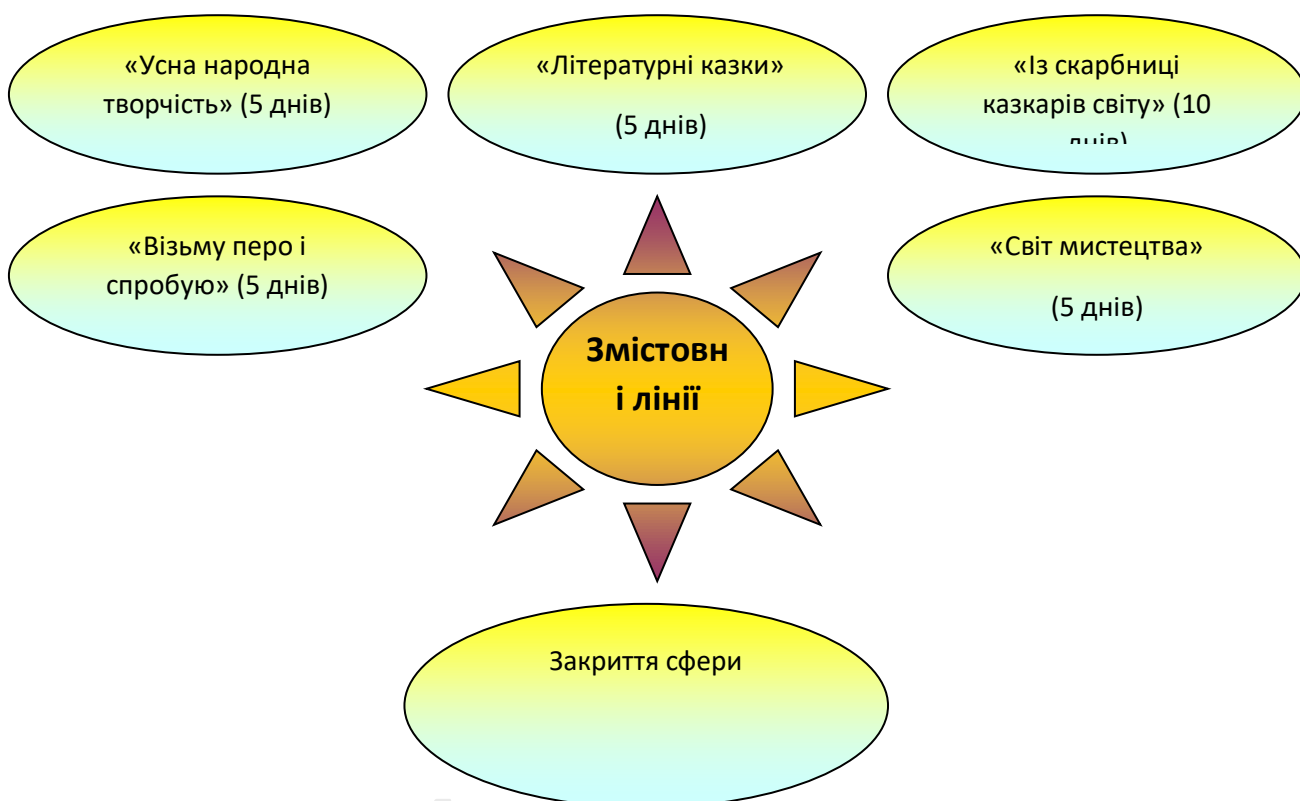
1. Казки Росії.
2. Казки Білорусії.
3. Болгарські казки.
4. Чеська казка.
5. Англійська казка.
6. Німецькі казки.
7. Молдавські казки.
8. Латиська казка.
9. Казки Франції
10. Закриття сфери: День Казки.

2 клас (25 днів)

Закриття сфери –
Закриття сфери –
екскурсія до музею Верещагіна
екскурсія до музею Верещагіна

3 клас (30 днів)

4 клас (63 дні)

- Змістовна лінія „Рости книголюбом!” (8 днів)
- Змістовна лінія „Фольклорна мозаїка” (10 днів)
- Змістовна лінія „Чому вчать нас біблійні легенди?” (8 днів)
- Змістовна лінія „Казка – стільки мудрої поради, стільки вигадки і правди” (10 днів)
- Змістовна лінія „ Міфи народів світу” (5 днів)
- Змістовна лінія „Як майстри поетичного та музичного слова оспівують рідний край” (6 днів)

Змістовна лінія „Байки навчають і застерігають” (7 днів)

Змістовна лінія „Кращі твори зарубіжних
письменників з скарбниці світової
культури” (9 днів)

Перспективне планування

Змістовна лінія „Рости книголюбом!” (8 днів)

1. Вітчизна, як мати, у світі - одна!
2. Книги – міст у світ знань
3. Як побудовані книжки
4. Наші розумні і вірні друзі
5. Підручник – довгожитель
6. Книжковий будинок і зустрічі в ньому
7. Весь світ в собі книжка вмістила дбайливо
8. Книга потрібніша за побудований дім...,
Краща за розкішний палац,
Краща за пам’ятник в храмі... (єгипет. текст)

Змістовна лінія „Фольклорна мозаїка” (10 днів)

1. Мудрість – найкраще багатство
2. Як народжуються казки?
3. З чистого джерела народної мудрості
4. Притча вчить...
5. Народні притчі
6. Для чого склалися легенди?
7. Як починався театр та який від сьогодні
8. Українські народні пісні
9. До джерела народної мудрості
10. Чому діти так люблять загадки?

Змістовна лінія „Чому вчать нас біблійні легенди? (8 днів)

1. Мова – безцінний скарб кожного народу
2. Біблія про народження Ісуса Христа
3. Бог мене любить – добре я знаю,
Вітром голубить, сонцем ласкає...
4. Яким був перший гріх людини?
5. Легенди про дитинство Ісуса Христа
6. Чому людина не знає доки живе
7. Хто такий Іван Хреститель і яке він мав значення в житті Ісуса
8. Ісус хотів зробити всіх юдей на землі щасливими

Змістовна лінія „Казка – стільки мудрої паради, стільки вигадки і правди” (10 днів)

1. Іван Франко для дітей
2. Про найцінніше
3. Поки біди не знатимеш, то й розуму не матимеш
4. Поки біди не знатимеш, то й розуму не матимеш
5. Літературні казки
6. Добре роби добре тобі буде
7. Язиката Хвиська
8. Сміливість – половина перемоги
9. Який розум старший: вроджений чи навчений?
10. Хто співає з чужого голосу той назавжди втратив свій власний

Змістовна лінія „Міфи народів світу” (5 днів)

1. Міфи про проходження світу
2. Скарбниця Деметри
3. Міф про створення людей
4. Давньослов'янський міф
5. Уславлення винахідливості людського розуму

Змістовна лінія „Як майстри поетичного та музичного слова оспівують рідний край” (6 днів)

1. Т.Г. Шевченко – сонце світової культури, співець краси рідного краю
2. Людина рідкісного благородства

3. Вчитаймося в Лесине слово іскристе
4. Музика душа моя
5. Письменники та музиканти рідного краю
6. Музика природи у творах Павла Тичини, Максима Рильського та Петра Чайковського

Змістовна лінія „Байки навчають і застерігають (7 днів)

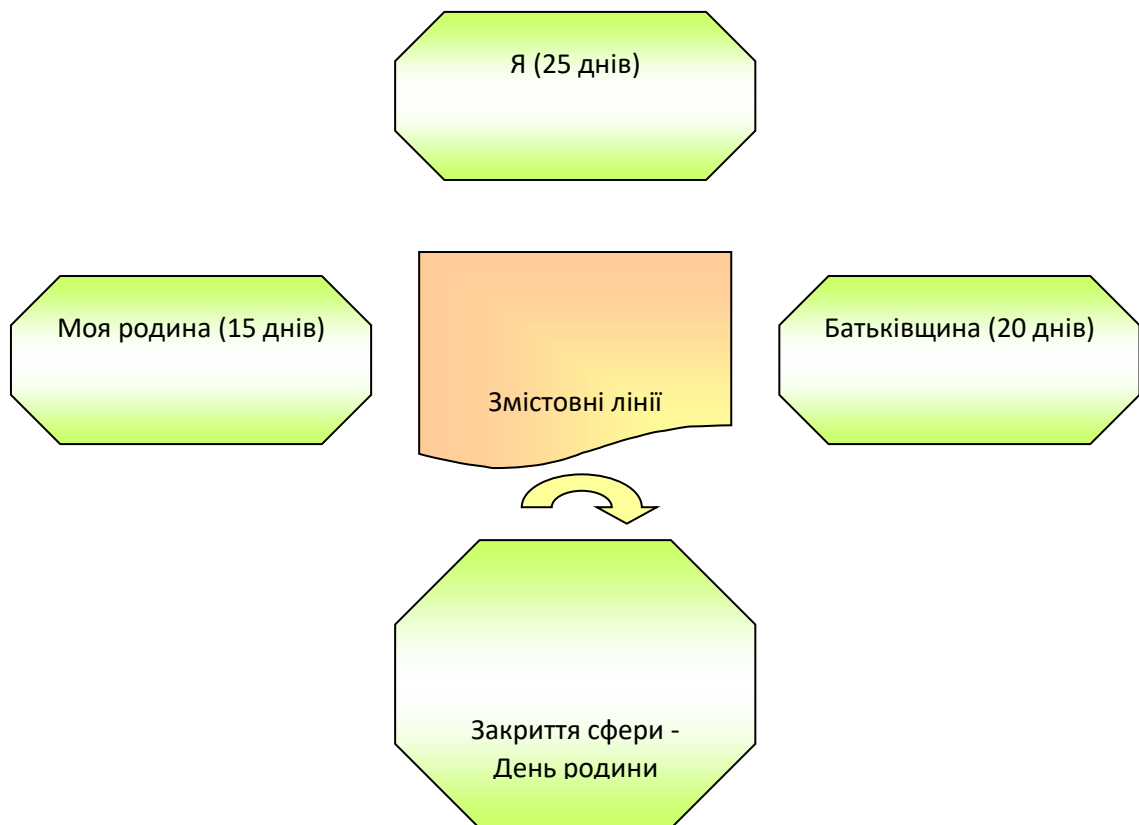
1. Езопівські байки
2. Славетні байкарі (Л. Глібов та І. Крилов)
3. Сучасні байкарі
4. Байки Олени Пчілки – як знання і досвід історії українського народу
5. Чим п'єса відрізняється від творів інших літературних жанрів
6. Чим п'єса відрізняється від творів інших літературних жанрів
7. Як проїхати в дитячий музичний театр?

Змістовна лінія „Кращі твори зарубіжних письменників з скарбниці світової культури (9 днів)

1. Пушкін – сонце російської поезії
2. Г.К. Андерсен – король казок
3. Знайомимося з автором „Золотої та Срібної книги казок”
4. Знайомимося з автором „Золотої та Срібної книги казок”
5. Вулиця Олександра Дюма
6. Гімн Марка Твена дитинству у прозі
7. Веселі вірші російського поета Самуїла Маршака
8. Улюбленцям детективної літератури
9. Закриття сфери „Людина і культура” – „Культура живе і розвивається”

Сфера життєдіяльності людини
Сфера життєдіяльності людини
«Людина і суспільство»

1 клас
(60 днів)

Перспективне планування

Змістова лінія. Я (25 днів)

Підтема: Я - людина

1. Хто я?
2. Який я?
3. Моє ім'я
4. Моє ім'я по-батькові
5. Моє прізвище
6. Мій зовнішній вигляд
7. Мій портфель – чарівна скринька
8. Чи вмю я дружити?
9. Я в школі
10. Як я йду до школи

Підтема: Я – сам

1. Чим я бачу?
2. Очі – дзеркало душі
3. Як я можу зберегти зір?
4. Чим я чую?
5. Як я можу зберегти слух?
6. Чим я розпізнаю запахи?
7. Мій запах
8. Чистий подих
9. Звідки мені відомо про гірке і солоне
10. Навіщо мені руки

Підтема: Я – інші

1. Професії моїх батьків
2. Бережи речі – в них праця людей
3. Священна праця хлібороба
4. Вшанування хліба
5. На кого я хочу бути схожим?

Змістова лінія. Моя родина (15 днів)

Підтема: Мама і тато. Бабця й дідусь. Рід.

1. Мама і тато
2. Дідусі й бабусі
3. Рід
4. Свята моєї родини
5. Обереги моєї родини

Підтема: Рідний дім

1. Що вдома я роблю сам?
2. Які речі мені допоможуть вдома?
3. Обов'язки батьків
4. Обов'язки дітей
5. Держава – мати
6. Дозвілля в рідному домі
7. Моє улюблене заняття вдома
8. Куточок моїх захоплень
9. Чи буває шкідливим відпочинок?
10. Безпечний відпочинок вдома

Змістова лінія. Батьківщина (20 днів)

Підтема: Україна (історія)

1. Пам'ятки старовини рідного краю
2. Визначні місця рідного краю
3. Видатні українці
4. У краєзнавчому музеї
5. Хто такі “предки”?

Підтема: Україна (пейзажі, ландшафти)

1. Що таке “пейзаж”, “ландшафт”?
2. Гори України
3. Ріки України. Дніпро-Славута
4. Моря України
5. Міста України. Столиця

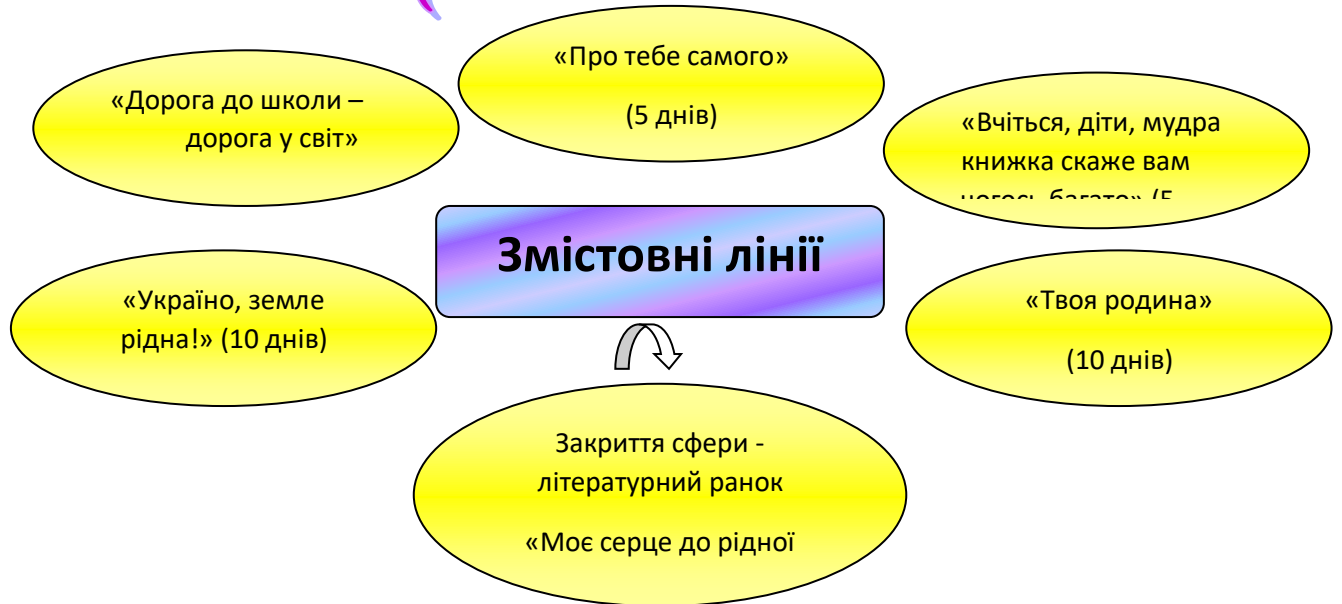
Підтема: Україна (символіка)

1. Україна – незалежна держава
2. Що таке “символи”?
3. Державні символи України
4. Українська державна мова
5. Народні символи України

Підтема: Народні звичаї і свята

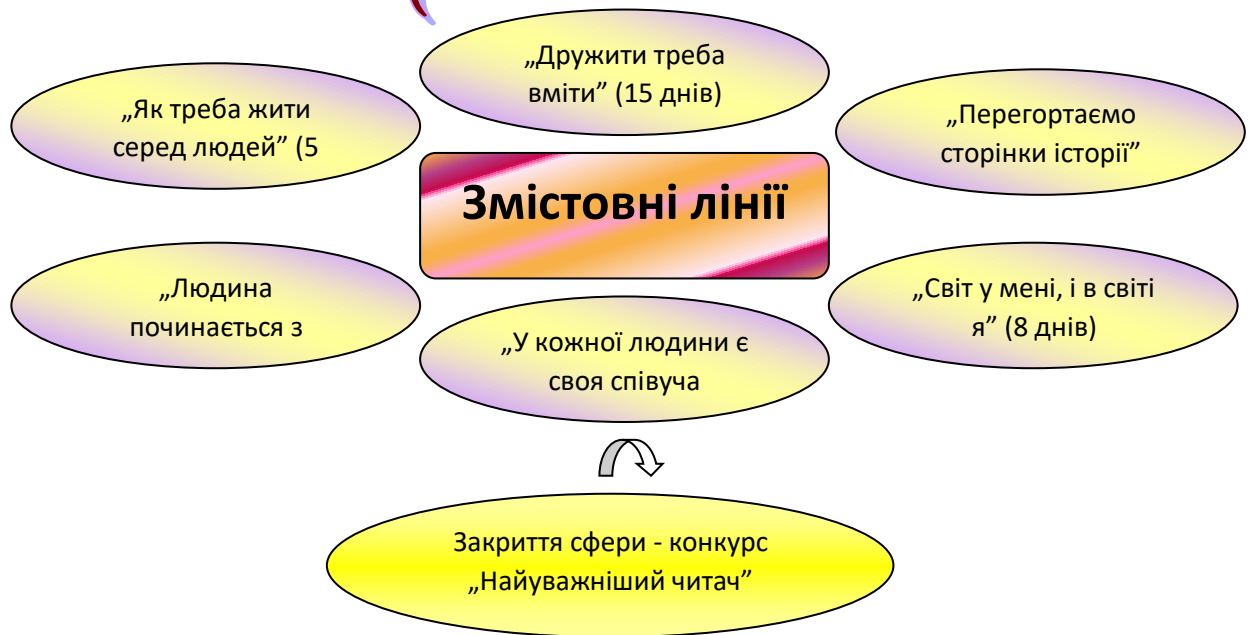
1. Що вкладають українці в поняття “свято”?
2. Весняні народні свята. Вербна неділя
3. Великдень.
4. Свято Матері
5. Закриття сфери. День родини.

2 клас (35 днів)

Закриття сфери – літературний ранок
«Моє серце до рідної Батьківщини лине!»

4 клас (47 днів)

Перспективне планування

Змістовна лінія „Як треба жити серед людей” (5 днів)

1. Коли тобі сутожно – прийде на поміч дружба
2. Поспішай творити добро, не очікуючи відповідного благородства
3. Ніколи не втрачай віри в свої сили
4. Як проявляти міць серця або про якості хорошої людини
5. Людина починається з добра

Змістовна лінія „Дружити треба вміти” (15 днів)

1. Дружити треба вміти
2. Дружити треба вміти
3. Маленька праця краща за велике безділля
4. Уклін Світу взаєморозуміння
5. Чи магічне число „сім”?
6. Як телевизор позбавив канікул
7. Стверджуючий багат. Заперечуючий бідний
8. З усмішкою про шкільне життя
9. Розумна людина говорить своїми справами, а глупа бовтає язиком
10. Як не любити зими сніжносиньої
11. Веселе слово Остапа Вишні
12. Благородний вчинок
13. Звідки взялися канікули

14. Несправедливість
15. Гарна нічка – новорічка! Найчудовіша в зимі!

Змістовна лінія „Перегортаємо сторінки історії” (8 днів)

1. Хто такі слов’яни
2. Чому забули про друїдів
3. Княжа Україна
4. За мудре княжіння народ прозвав його Мудрим
5. Київ – серце України і найстарше місто в світі
6. Горда назва міста – Львів
7. Місто корабелів
8. В боротьбі за рідний край

Змістовна лінія „Людина починається з добра” (3 дні)

1. Від усмішки йде до всіх тепло
2. На сонці тепло, а біля матері добре
3. З гумором про серйозне

Змістовна лінія „Світ у мені, і в світі я” (8 днів)

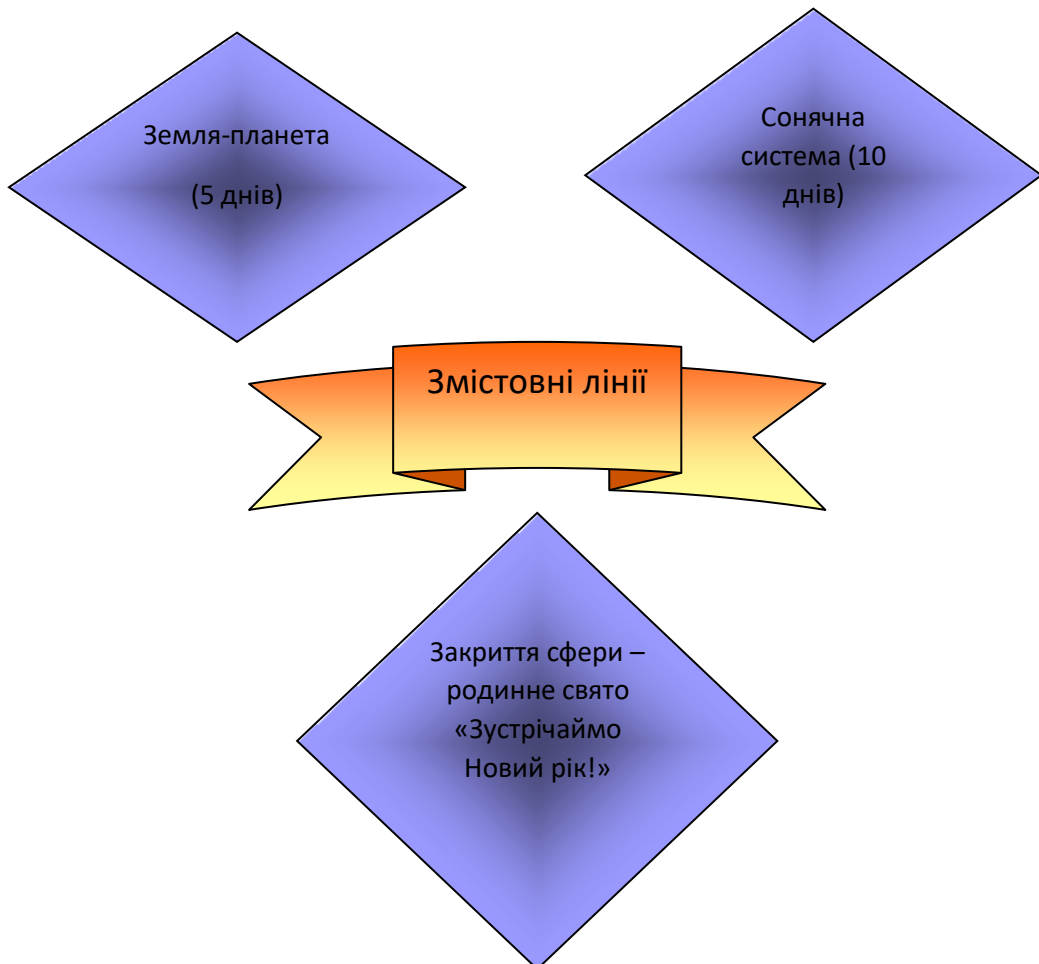
1. Пригоди і захоплення твоїх ровесників в оповіданнях В. Нестайка
2. Пригоди і захоплення твоїх ровесників в оповіданнях В. Нестайка
3. Василь Сухомлинський про дітей
4. Наші друзі – казкові герої з іншої планети
5. Наші друзі – казкові герої з іншої планети
6. Захоплення і мрії твоїх ровесників
7. По слідах творів Успенського
8. Наші улюблені герої оповідань Миколи Носова

Змістовна лінія „У кожної людини є своя співуча пір’їнка” (8 днів)

1. Пізнай себе
2. Юні художники малюють світ. Зустріч з Незнайком
3. Пісня – душа народу.
4. Творчість у житті людини
5. Живе у небі казка
6. Дивосвіт природи
7. Як серцю висловити себе...
8. Закриття сфери „Людина і суспільство” (конкурс „Найуважніший читач”)

1 клас
(15 днів)

Сфера життєдіяльності людини
Сфера життєдіяльності людини
«Людина і Всесвіт»

Перспективне планування

Змістова лінія: Земля-планета (5 днів)

Підтема: Оболонки Землі (5 днів)

1. «Земля» і «земля»

2. Що звідки взялося?
3. Природа жива і нежива
4. Оболонки Землі або сфери
5. Живе – в неживому, неживе – в живому.

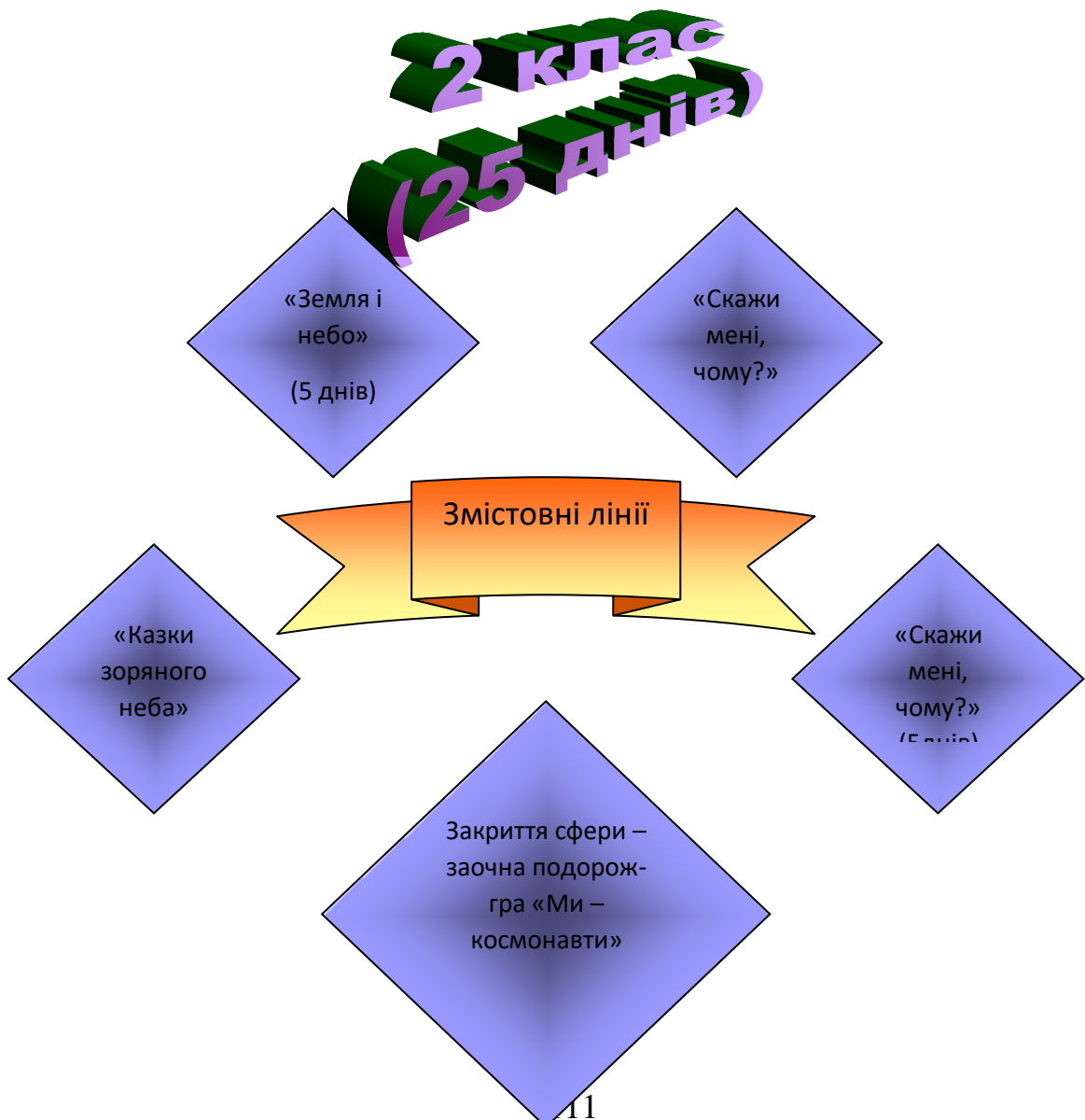
Змістова лінія: **Сонячна система (10 днів)**

Підтема: Сонце-зірка (5 днів)

1. Значення сонячного світла і тепла.
2. «Зірка, яка світить удень»
3. День і ніч
4. «Сонечкова родина». Планети.
5. Пори року. Чому буває зима?

Підтема: День і ніч (5 днів)

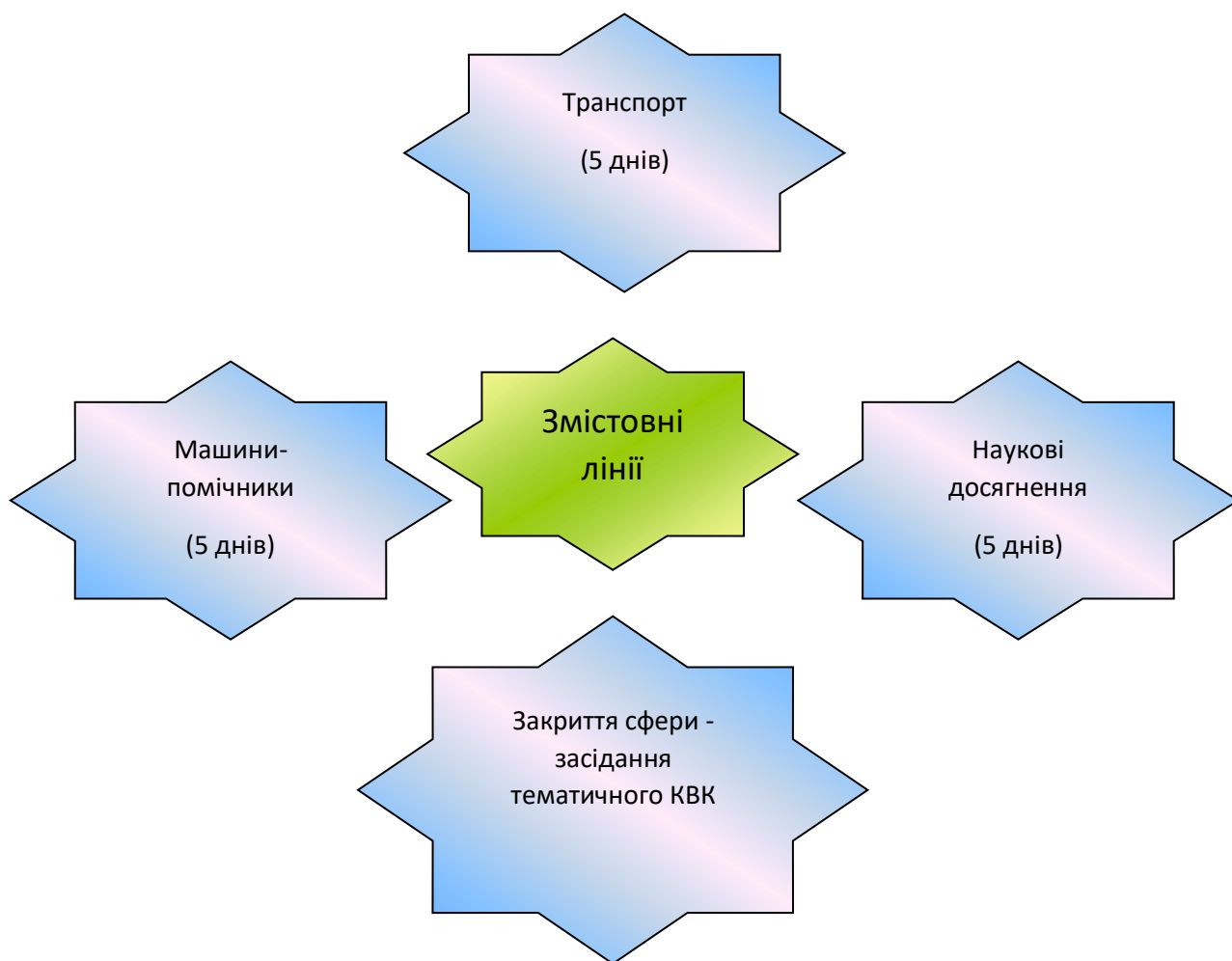
1. Мандрівка на Місяць.
2. Що таке тиждень? Чому місяць називають місяцем?
3. Народження року. Різдво.
4. «Круглий рік». Коли рік починається? Коли кінчається?
5. Закриття сфери: родинне свято «Зустрічаймо Новий рік!».

Закриття сфери –
заочна подорож-гра «Ми – космонавти»
заочна подорож-гра «Ми – космонавти»

Сфера життєдіяльності людини
«Людина, наука і техніка»
1 клас

(15 днів)

Перспективне планування

Змістова лінія: Транспорт (5 днів)

Підтема: Водний транспорт (5 днів)

1. Що таке транспорт?
2. Види транспорту.
3. Миколаїв – місто корабелів.
4. Види водного транспорту.
5. Спорт чи транспорт?

Змістова лінія: Наукові досягнення (5 днів)

Підтема: Біоніка (5 днів)

1. Що із чого?
2. Як одяг до нас прийшов? Від павутиння і лялечки до тканини.
3. Із чого роблять посуд? Як ластівки ліплять гнізда?
4. Історія меблів.
5. Казка про книжку.

Змістова лінія: Машини-помічники (5 днів)

Підтема: Промисловість (5 днів)

1. Професії корабелів.
2. «Солодка» фабрика.
3. Птахоферма. Інкубатор.
4. Екскурсія на підприємство «Хто такий Сандорик?».
5. Закриття сфери: засідання тематичного КВК.

Сфера життєдіяльності "Людина і природа"

Учитель – помічник природи, її будівничий,
а не реформатор.

С. Русова

*Світ прекрасний навколо тебе –
Сонце ясне і синє небо,
Птахи і звіри, гори і ріки –
Нехай він буде таким навіки!
Нехай людина добро приносить –
Бо світ навколо любові просить.*

Світ навколо дитини – це світ природи з безмежним багатством явищ, з невичерпною красою.

Заглиблюючись у цей світ, вбираючи його звуки,

запахи, барви, спостерігаючи різні явища природи,

насолюються його гармонією, дитина вдосконалюється як особистість. Відомо, що допитливий, небайдужий до всього живого розум дитини прагне

проникнути в суть явищ, намагається зрозуміти їх закономірність, доцільність і взаємообімовленість.

Усе побачене нею не залишає її байдужою, викликає безліч питань, які свідчать про новий етап розвитку мислення школяра. Тому так важливо задовольнити вчасно пізнавальні потреби дитини, підвести її до розуміння певного питання, показати всю складність і багатогранність явищ природи.

З першого класу наш маленький школяр привчається спостерігати за живою та неживою природою, розуміти її, любити її, та користуватися спостереженням, як основним методом одержання знань про дійсність.

Дитина довільно вибирає об'єкти спостереження і доповідає про це всім дітям.

Озарінська Катерина: об'єктом мого спостереження є мій котик. Він такий кумедний, сам такий маленький, у нього зелені очі, дуже пухнаста шубка, а коготочки такі гострі. Я люблю за ним спостерігати, особливо, коли він бачить горочика. Він пригинається до землі, потім тихенько підкрадається, а тоді як плигне! От дурненький, хіба не розуміє, що птах не мишка!

Співак Костянтин: мій об'єкт спостереження – кущ калини під бабусиним вікном. Він завжди гарний, особливо восени. Листя в неї з кожним днем жовтішає, навіть учора я помітив, воно трошки почервоніло. А які яскраві ягоди! А знаєте, я ще помітив, що до куща прилітають горобці. Вони починають клювати ягоди. Моя бабуся каже, що калиною лікують людей. Ми з бабусею доглядаємо нашу калину.

Спостереження за природними явищами – одна з найважливіших форм роботи в цій сфері. Я маю можливість формувати в учнів позитивне мислення. Ось чому сферу життєдіяльності людини «Людина і природа» наповнила

такими змістовними лініями: «Що належить до природи?», «Золота царівна осінь», «Зимонька-снігуронька в гості прийшла», «Поглянь: весна настала мила».

Вміння дитини користуватися спостереженнями за природою, яка її

оточує з дня народження, в кінці навчального року привела стежкою пізнання до науки

бірніки. Працюючи в сфері «Людина, наука і техніка», їй стає зрозумілим – людина, спостерігаючи за

тваринами, здійснила багато винаходів в області техніки. Створення інтегрованого навчального плану – це метод, за допомогою якого я організую ідеї навколо сфери життєдіяльності чи змістовних ліній. Цілі визначаються змістом сфер. Навчальні заняття є серцевиною інтегрованого дня, але невід’ємною його частиною є виховний блок, в який я включаю:

- конкурси на кращі творчі роботи;
- екскурсії в природу;
- свята, що пов’язані зі змістом сфери;
- заочні відеоподорожі;
- відвідування музею та театру.

Оцінювання учнів є надзвичайно важливою частиною планування та викладання в тематичній сфері життєдіяльності. Певні цілі, визначені на початку реалізації сфери, слугують вимірювальними засобами для оцінювання. В 1-му класі оцінюють дітей за рівнем розвитку навчальних досягнень: високий, достатній, середній, початковий, - шляхом спостережень

(для цього використовують різні тестові завдання), реєстрації поведінки та результатів анкетування батьків. Оцінювання учнів приносить мені цінну інформацію й відображає ефективність реалізації сфери.

Оцінювання учнів у певній сфері досягаю, ставлячи їм такі запитання:

- Чого ви навчилися?
- Що ви можете зараз зробити таке, що не могли робити раніше?
- Що вам сподобалось в сфері найбільше?
- Що найкраще намалювали чи творче оформили?

Я вважаю, що добре спланована сфера життєдіяльності людини повинна містити:

- чіткі, реалістичні, досяжні цілі й завдання;
- матеріали, що викликають у дітей високу зацікавленість;
- заняття, що відповідають різним здібностям, інтересам і досвіду;
- активні навчальні заняття, що повністю захоплюють дітей;
- можливості колективної роботи і гри учнів.

Сфера "Людина і природа" відбиває цілісність навколишньої природи, показує її єдність і взаємозв'язки. Змістовним матеріалом являються тексти підручника "Читанка", посібників з читання, підручник "Довкілля" та посібники з навколишнього світу за моделлю "Росток", доповнюючим компонентом являє собою народознавство, географія, біологія, зоологія, валеологія, міфологія. Крім цього широко використовуються цікаві дані з різних енциклопедій, словників, довідників.

Особливе місце в цій сфері належить змістовній лінії "Людина в цьому світі повинна добро творить". Вона розкриває питання збереження та охорони довкілля.

Фрагмент інтегрованого дня

Вчитель: Доброго ранку, любі діти!

Який у вас зараз настрій? (діти повідомляють про свій настрій)

А який настрій сьогодні у природи?

Тож повернімося обличчям до навколишнього світу. Яке сьогодні сонечко?

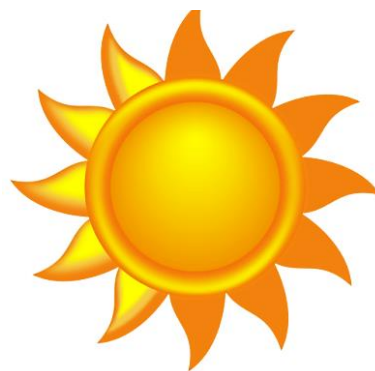
Діти: Сонечко ласкаве, добре, ніжне, гаряче, тепле, яскраве...

Вчитель: Привітайте, діти, сонечко.

Діти: Доброго ранку, сонечко!

Вчитель: Яке сьогодні небо?

Діти: Небо сьогодні ясне, чисте, гарне...

Вчитель: Привітайтеся, діти, з небом.

Діти: Доброго ранку, небо!

Вчитель: Які сьогодні рослини?

Діти: Рослини ще зелені, живі, але вже трошки жовтіють, бо осінь прийшла...

Вчитель: Привітайтеся, діти, з рослинами.

Діти: Доброго ранку, рослини!

Вчитель: Діти, попросіть у природи здоров'я та сили! (діти простягають долоньки до неба) Природо! Природо! Дай нам здоров'я і сили! Здається, гра, але дитина вірить, вона впевнена, що природа обов'язково передасть їй від себе здоров'я і сили, бо вона являє собою частку живої природи.

Перший - другий клас
для шестирічок

орієнтований на те, щоб
розбудити

творчу активність,
допитливість учнів, хоча в
цьому віці учні з

задоволенням приохочуються

до спостереження. В третьому класі ця робота проводиться цілеспрямовано, з використанням приладів, зі складанням плану спостереження під час класних і позакласних занять. Досвід показав, що поступове ускладнення методів спостереження над об'єктами живої і неживої природи доступне, посилене і необхідне пізнання.

Вчитель: Я пропоную
вам, діти, продовжити
розповідь про літній
відпочинок (на дошці
написані зразки розповідей)

1. Одного теплого дня я
пішов до річки і там побачив
...

2. А я в літку ходив у ліс
і зустрів там...

3. А я їздив до моря.
Бачив, як ...

4. А я влітку нікуди не їздив. Був з бабусею на дачі, збирав жуків, виривав бур'ян. Я дізнався що ...

Таке спостереження виникає в розмові з дитиною легко, невимушено. Діти вибирають те, що їм підходить і будують розповідь. Цю роботу можна проводити в парах, діти про все розповідають один одному.

В третьому класі дитина довільно вибирає об'єкти для спостереження і доповідає про це всім дітям на уроці.

Фрагмент уроку:

Вчитель: Діти, що являється сьогодні вашим об'єктом спостереження?

Тарнавська Єва: об'єктом мого спостереження є мій котик. Він такий кумедний. Сам такий біленький, у нього зелені очі, дуже пухнаста шубка, а коготочки такі гострі. Я люблю за ним спостерігати, особливо, коли він бачить горобчика чи навіть голуба. Він пригинається до землі,

потім тихенько підкрадається, а тоді як плигне! От дурненький, хіба не розуміє, що птах не мишка.

Дорошенко Яна: Мій об'єкт спостереження - кущ калини під бабусиним вікном. Він завжди гарний, особливо восени. Листя в неї з кожним днем жовтішає, навіть учора, я помітила, воно трошки почервоніло. А які ж яскраві ягоди. А знаєте, я ще помітила, що до куща прилітають горобці. Вони починають клювати ягоди. Моя бабуса каже, що калиною лікують людей.

Ми з бабусею доглядаємо нашу калину.

Працюючи за змістовними лініями сфери, учитель формує активну позицію учнів.

Спостереження за природними явищами - одна з найважливіших форм роботи в сфері життєдіяльності "Людина і природа". Учитель має можливість формувати в учнів позитивне мислення.

Невдачу потрібно перетворювати на успіх дитини, вчити дітей стикатися з невдачами без страху перед майбутнім, вірити у свої власні сили та робити кращим своє майбутнє.

О Боже, дай навек любити край,
Де квітка, пташка і зелений гай,
Де кожна вірна тій землі дитина
Живе єдиним словом: Україна.

В ході роботи в сфері у дітей формуються:

- Система знань про людину і природу;
- Цілісне сприйняття навколишнього;
- Природничо-наукове бачення природи;
- Емоційно-чуттєве ставлення до природи;
- Досвід індивідуальної творчої роботи.

Орієнтує їх діяльність на роботу в творчих групах, на практичні роботи, на гру як колективне моделювання ситуацій, спостережуваних у навколишньому світі; на індивідуальний підхід - власний вибір, прийняття рішення, відповідальність за зроблену справу.

Змістовна лінія "Дарунки осені"

Тема дня "Що, що на
городі росте?"

Інтегруючі предмети:
читання навколишній світ
математика

Додаткові інтегруючі
моменти: розвиток мовлення
валеологія малювання читання
навколишній світ

Мета: ознайомити учнів з городиною, дати уявлення про її використання людиною, дати дітям зрозуміти необхідність збереження рослинного світу його значення для існування людини та світу тварин, познайомити з професією городника - овочевода. Пробуджувати інтерес до народних звичаїв, казок про рослини, допитливість, творчість, математика

Навчити учнів складати рівності, формувати навички усного рахунку, розвивати логічне мислення, пам'ять. Пробуджувати інтерес до математики, виховувати бережне ставлення до навколишнього світу. Обладнання: корзинка з овочами, заготовка до салату, картинки - овочі, малюнки дітей, ілюстрації до казок "Ріпка", "Зайчата городники", реквізит до рольової гри "Ходить гарбуз по городу".

Читання - навколишній світ (1 кл.)

Хід уроку:

I. Організаційний момент:

Подивіться уважно, малята, чи все необхідне для уроку лежить у вас на парті і в якому порядку. Ви повинні пам'ятати "Кожній речі - своє місце"

II. Вітання з навколишнім світом.

Все, що є на світі, по-своєму гарне:

Лілея чи кактус, верблюд або сарна.

Гори, пустелі, моря, небеса –

Всюди всміхається людям КРАСА.

То погляньте, діти, за вікно. Який гарний навколишній світ! Як гарно позолотила осінь дерева, але яка яскрава зелень осінньої трави. Сонечко ласкаво на землю поглядає та шле нам своє тепле проміння. Посміхніться, малята, цій красі, і природа подарує вам добро та лагідність у вашій душі. А ви не забувайте, що...

Дружба, дружба над усе
Дружба радість нам несе,
Дружба всім нам дорога
У навчанні допомога!

- А чому ми сьогодні навчимося?

- Що нового взнаємо?

III. Повідомлення теми дня.

Ми продовжуємо з вами працювати в сфері "Людина і природа", а тема дня "Що, що на городі росте?" Ось і познайомимось з тим, що на городі росте, навчимося малювати, загадки відгадувати, побуваємо в гостях у городників, спробуємо готувати салати. Яка цікава робота чекає на нас!

IV. Актуалізація знань. Відгадайте загадки:

Сорок сорочок

Сорок торочок

Всі одягає -

Не застібає

Капуста

В земляній сиджу коморі

А коса моя надворі

Морква

Завітала в хату пані

У червонім сарафані

Як взялися роздягати –
Стали сльози проливати

Цибуля

- Як назвати рослини - відгадки одним словом? (Овочі)
- А де овочі ростуть? (На городі)
- Хто їх вирощує? (Городники)

(Велика корзина з овочами). Вчитель показує їх дітям.

- Яка пора року нам подарувала такі гарні та смачні овочі?

Осінь - матінка прийшла.

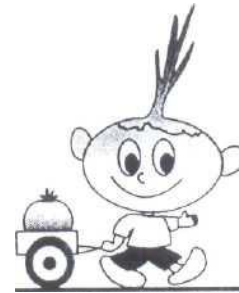
Всім дарунки принесла.

Дуже гарний урожай,

Що завгодно вибирай!

Нумо, хлопці і дівчата,

Що вам треба до салату?

Лідери творчих груп готують салат із овочів, прикрашають його. В цей час – хвилинка малювання. Діти малюють овочі. Вчитель підводить підсумки роботи, малюнки утворюють виставку. Вчитель: Яку назву ви дасте цій чудовій виставці?

Діти пропонують: "Дарунки осені", "Смачний город", "Овочі" та інші.
Смачні та яскраві дарунки осені.

Згадай казку

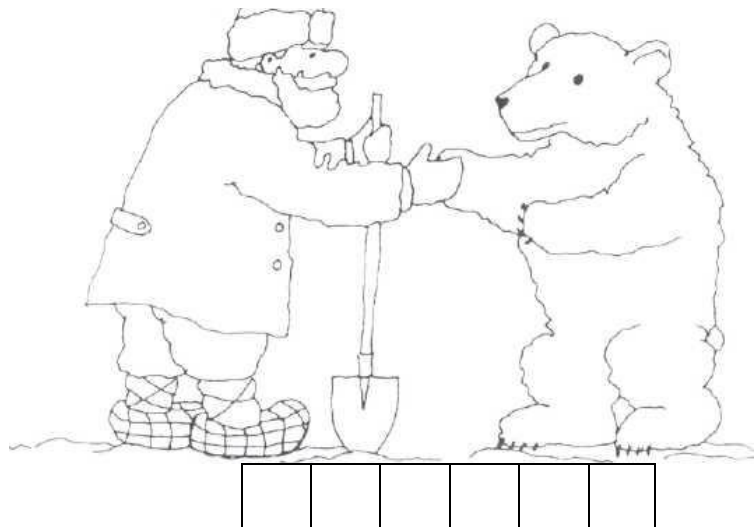
"Вершки та корінці".

Скажи, про що вона?

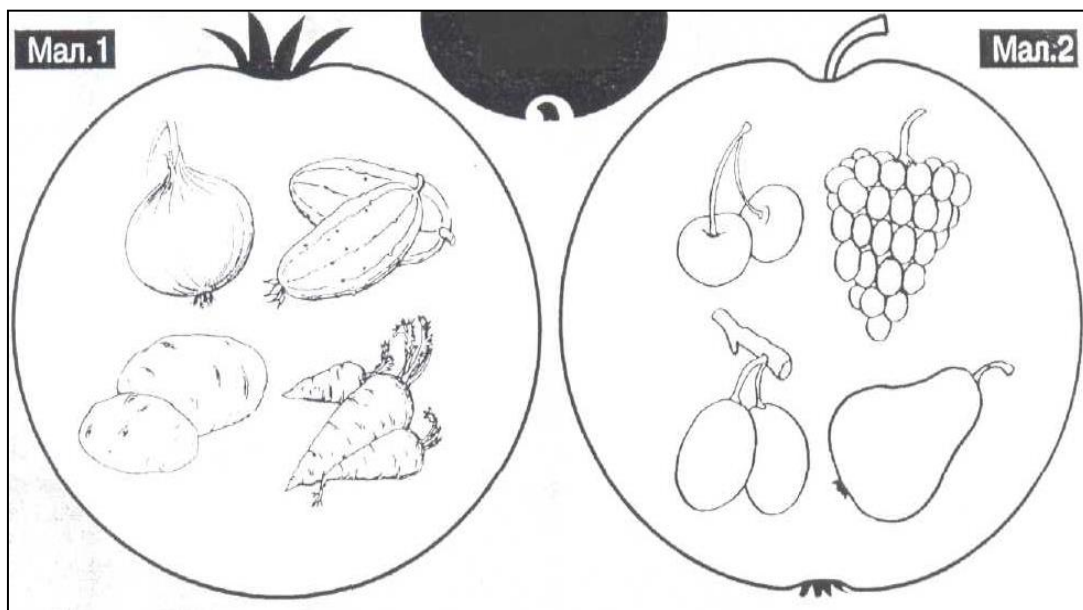
Назви персонажів цієї казки.

1. Де сховались
яблуко та помідор

--	--	--	--	--

--	--	--	--	--

2. Напиши одним словом, що зображено на мал.1, а що на мал.2.

3. Впиши у вірші В.Рикова відсутні назви овочів. Знайди ці овочі на малюнках, постав номер відповідного вірша.

Наче в давній казці дід,

--	--	--	--

тягне на обід.

А вона йти не бажає:

Бо земля не відпускає.

Під дощами мок

--	--	--	--	--	--

Та не бійтєсь,

не розм'як.

Від дощів лише зміцнів,

Розтовстів, почервонів.

Одягає

--	--	--	--	--	--	--	--

Вже десяту кожушину.

А почнеш ти їх знімати,

Будеш сльози проливати.

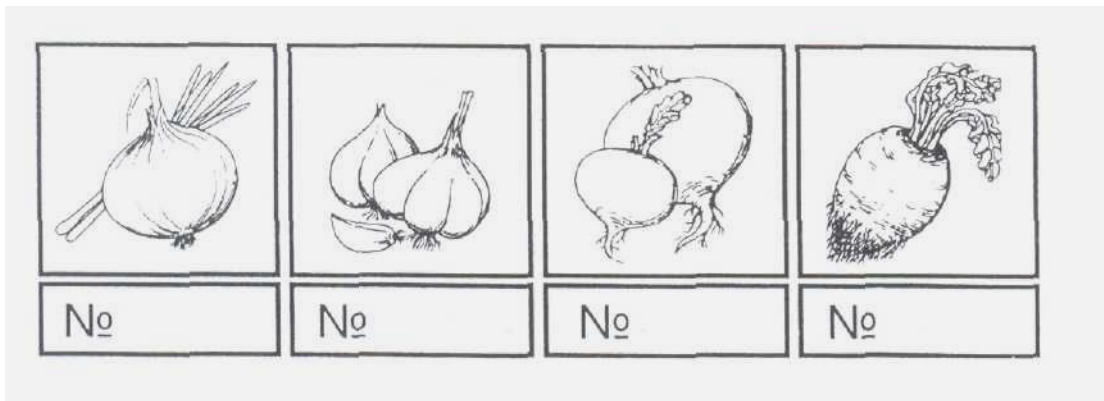
Українець змалку звик

До борщу товкти

--	--	--	--	--	--	--

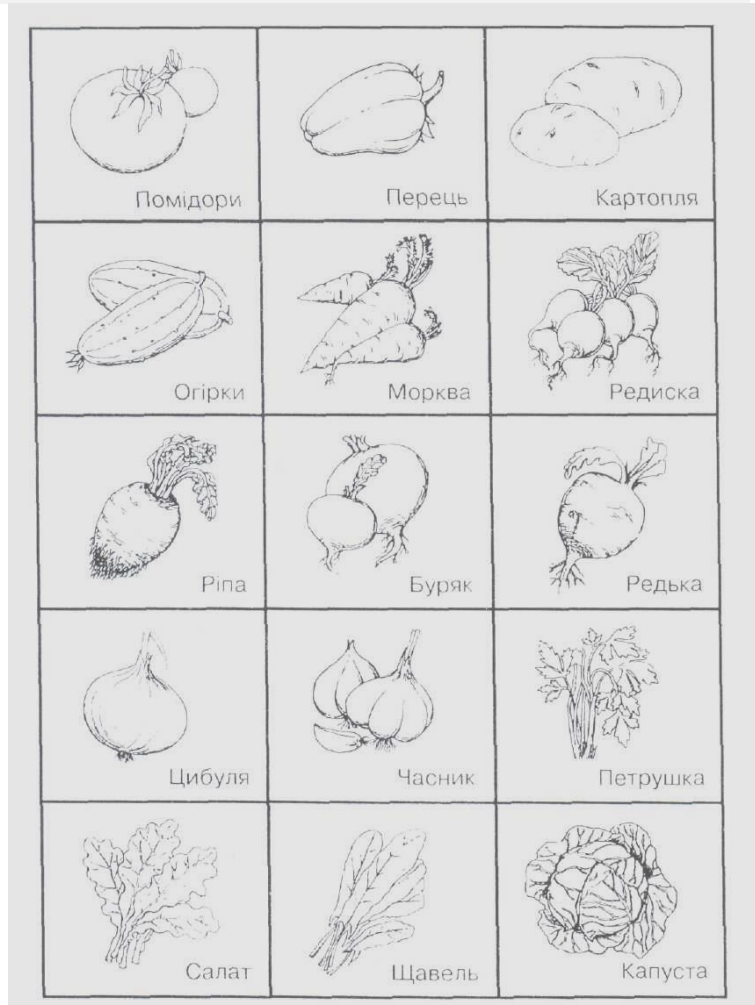
Купи держаться зубці,

Наче пальці на руці.

5. Обведи зеленим олівцем усі рослини, в яких їстівні вершки, червоним — в яких їстівні корінці, а жовтим — в яких їстівне і те, й інше.

Підбери кольори, розфарбуй малюнки.

6. Валеологічна хвилинка:

Овочі дуже корисні для малят. В них багато вітамінів. Хто споживає їх, той має здоров'я.

V. Робота за підручником.

VI. Словникова робота "На базарі"

- Як овочі купувала хазяйка?
- Яку страву вона готувала?

VII. Рольова гра "Ходить гарбуз по городу".

Хлопчик - гарбуз ходить між дітьми овочами й вітає їх, а вони йому відповідають:

Обізвались огірочки,

Гарбузові сини й дочки:

- Іще живі, ще здо

Всі родичі гарбузові!

Обізвалася бараболя,

А за нею і квасоля:

- Іще живі, ще здо

Всі родичі гарбузові!

Обізвались буряки,

Гарбузові свояки:

- Іще живі, ще здорові

Всі родичі гарбузові!

Обізвалася морквиця,

Гарбузова сестриця:

- Іще живі, ще здорові

Всі родичі гарбузові!

Обізався старий біб:

- Я тримаю цілий рід,

Ой ти, гарбуз, ти перістий,

Із чим тебе будем їсти

- Миска пшона, шматок сала —

От до мене вся приправа.

VIII. А в народі кажуть:

Говорить, мов горохом торохтить.

Гірка, як редька.

Добрий, як перець.

Зелений, як огірок.

Зачервонів, як буряк.

ІХ. Підсумок уроку.

В ході уроку дві «фізкультхвилинки»: «Ведмежата в лісі жили» «Дує вітер нам в лице».

Математика

І. Повідомлення теми уроку.

Сьогодні, діти, діти, ми з вами продовжимо нашу мандрівку в країну, де живуть цифри і числа. То як називається та країна? Вірно, зветься вона Математика. Разом з нами відправляються ось ці овочі.

"На базарі"

Хазяйка одного разу з базару

Хазяйка з базару додому принесла:

Картоплю,

Капусту,

Моркву,

Горох,

Петрушку, й буряк. ОХ!

Тут овочі сперечатись почали

– Хто краще, смачніше, й нужніше на землі

Картопля, капуста, морква, горох,

петрушка й буряк. ОХ!

Хазяйка тим часом ножик взяла

І ножиком цим кришить почала:

Картоплю,

капусту,

моркву,

горох,

петрушку й буряк. ОХ!

Накриті кришкою, в паркому горшку
Кипіли, кипіли в крутім кип'ятку

Картопля,
капуста,
морква,
горох,
петрушка й буряк.

І суп овочевий здається
Смачний Непоганий Добрий ОХ!

II. Хвилинка логіки

"Запам'ятай порядок"

На столі овочі, вчитель міняє порядок.

Діти його встановлюють.

"Хто ж самий уважний"

Діти розглядають картки - овочі, а потім по пам'яті їх називають.

Властивості предметів.

– Як можна згрупувати овочі?

(За кольором, за розміром, за формою)

Діти групують овочі.

III. Усний рахунок.

Діти рахують одиницями, десятками, сотнями.

– А зараз, діти, для вас я розкрию таємницю. Чи любите ви таємниці?

Хто знає, чи ростуть овочі взимку? Що ви бачите на цьому малюнку?
(Теплиця) Скляний будиночок.

– Я пропоную вам порахувати хто живе у цьому будиночку скляному.

Хто живе, скажіть, у цьому

У будиночку скляному?

Я - огірок нівроку!

Я- помідор - червоне око!

Я - редиска - барабуля!

Я - зелена цибуля.

Я - кабачок - товстун!

Я - салат - лоскотун!

Я - морква, просто морква!

Скільки ж овочів живе у теплиці?

IV. Валеологічна хвилинка

Вітаміни

Що таке вітаміни? Вітаміни — це речовини, які необхідні вам, діти, щоб ви були здорові й швидко росли й розвивались. Вам вітаміни особливо необхідні. Існує багато вітамінів. Для зручності їх називають буквами латинського алфавіту: А, В, С та ін. А взимку вітамінів не вистачає, тож їжте зелену цибулю!

V. За ілюстрацією до казки "Ріпка:

- Що ви бачите на малюнку?
- Хто посадив ріпку?
- Чи корисна ріпка? А яка вона за смаком?
- Хто допоміг діду тягти ріпку?

Задача. Посадив дід ріпку. Виросла ріпка велика-превелика. Покликав дід на допомогу тягти ріпку бабусю, внучку, собачку Жучку. Скільки їх стало?

VI. Хвилинка каліграфії (робота в зошиті з друкованою основою)

Цифра і число. Число несе інформацію про кількість, а цифра - це тільки значок, за допомогою якого записуємо число.

1. (Діти прописують цифри: 1, 2, 3..., коментуючи їх написання)

Це - 1, чи одиниця,

Дуже тонка, наче спиця.

Це наступна цифра - двійка,

Довгошия, наче лійка.

Ще й хвостом своїм метляє,

Наче землю підмітає

Ось і трійка виступає,

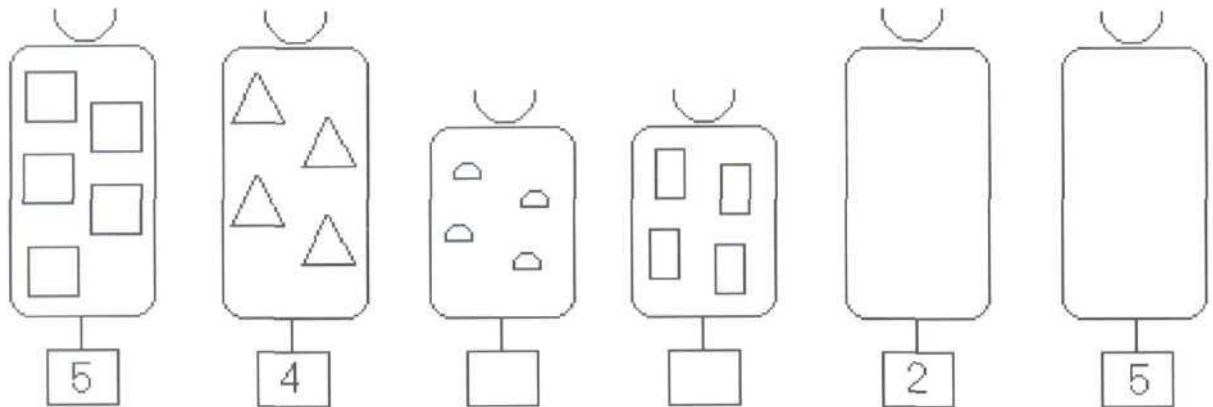
Таємницю розкриває:

Глянь — на подив дітвори

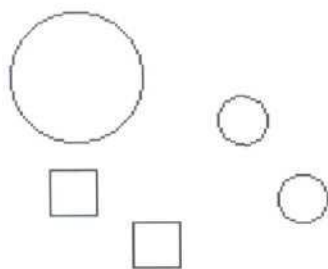
З двох карлючок вийде "Три".

2. Виконання завдань.

1) Намалюй в мішках овочі (2 і 5)

2) Склали рівності

$$\begin{aligned} B + C &= \Phi \\ \square + \square &= \square \\ \Phi - B &= \square \\ \square - \square &= \square \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 3 + 2 &= \square \\ \square + \square &= \square \\ \square - \square &= \square \\ \square - \square &= \square \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 1 + 4 &= \square \\ 5 - 4 &= \square \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 5 - 1 - 2 &= \square \\ 2 + 1 + 2 &= \square \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 5 - 3 + 2 &= \square \\ 4 + 1 - 3 &= \square \end{aligned}$$

4). Взаємоперевірка. Оцінювання

VII. Підведення підсумків уроку.

- Хто як працював? Встаньте, сонечка, хмарки, сльозки. Як багато в класі сонечок, як світло стало. Тільки три хмарки, то вони ж не можуть закрити сонечка. А сльозки не капають сьогодні з очей, то й настрій який? (хороший, добрий, приємний)

Підведення підсумків дня:

Вчитель: Ось і скінчився наш робочий день. Ви так багато взнали нового.

- Про що ви хочете запитати мене?

А зараз я запитаю вас.

- Що, ще на городі росте?

Інтегрований день в сфері життєдіяльності „Людина і природа”

Змістовна лінія „ПРИРОДА ЛАГІДНА КРАСА”

Тема дня: "Смачні та яскраві дарунки осені"

Мета:

- Формувати уявлення про овочі та фрукти як культурні рослини, їх значення, використання у харчуванні людини.
- Познайомити учнів з різними видами овочів та фруктів, виділити їх спільне і відмінне у споживанні.
- Розвивати пізнавальний інтерес учнів, творчі здібності, емоції учнів.
- Створювати засади формування любові до оточуючого світу.

Обладнання до уроків: відеозапис «Чудовий і прекрасний світ природи», корзина з фруктами садів, корзина овочів з полів України, малюнки дітей "Дарунки осені", музичний супровід «Бремена года» П.І. Чайковського,

дидактичні картки «Гриби», посібник «Природа лагідна краса»
Т.О.Пушкарьової.

Урок читання (2 кл.)

Тема: "Казка про яблуню" А.Маяковський

Мета:

- Формувати навички виразного читання, самостійної роботи з книжкою, вміння аналізувати прочитане, узагальнювати, робити певні висновки.
- Розвивати мовленнєву діяльність учнів, вчити правильному наголосу при читанні незнайомих слів.
- Виховувати любов до природи.

Хід уроку

I. Організаційний момент уроку.

1. Вітання, шайомство з і ос і ями.

2. Органі лінія робочою місця.

3. Установка до інтегрованою дня:

Вчитель:

- Сьогодні, діти, ви повинні показати ваше уміння:

Не просто слухати, а чути.

Не просто дивитись, а бачити.

Не просто відповідати, а міркувати.

Дружно й плідно працювати.

II. Повідомлення теми дня.

Сфера життєдіяльності людини «Людина і природа»

Змістовна лінія «Природа лагідна краса»

Тема дня «Смачні та яскраві дарунки осені»

III. Спостерігаємо за природою.

1. Відеозапис «Чудовий і прекрасний світ природи».

- Що спостерігаєте ви з приходом осені? Ваш об'єкт спостереження? (діти повідомляють про зміни в об'єкті спостереження, які відбуваються у жовтні).

- Які зміни відбуваються по відношенню до вересня?

IV. Мовля розминка. Щоб ротик був слухняний.

V. Актуалізація опорних знань.

✚ "Поетичні хвилинки" (читання віршів про осінь Н.Забіли "Бродить осінь...", Б.Павличка "Небеса прозорі", Л.Костенко "Великі хмари"...

- Які картини осені постали перед вами? Які почуття пробудилися?

- Який висновок ви зробили?

✚ Треба бути природі другом!»

- Сьогодні у нас незвичайний день. До нас завітали дари осені, а вона дуже щедра на дарунки. (діти розглядають дари осені)

- Що вам відомо про них? Згадайте казку "Вершки та корінці" Скажіть про що вона?

✚ Індивідуальна робота учнів, (робота з картками)

Завдання: Обведи зеленим олівцем ці рослини, у яких їстівні вершки.

VI. Повідомлення теми уроку. Пояснення нового матеріалу.

1. Робота в творчих групах.

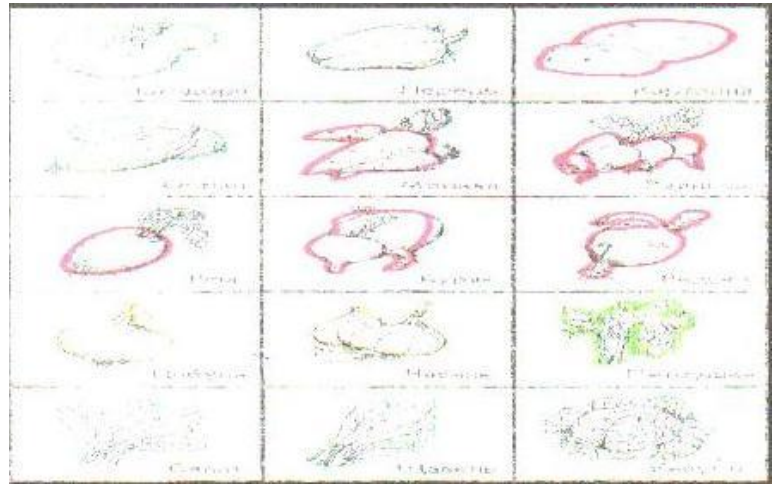
Завдання: вибрати з корзини фруктів той, який найбільш сподобався і розказати про нього все, що відомо.

Обведи зеленим олівцем усі рослини, у яких їстівні корінці, — у яких їстівне і те, й інше.

- Де ростуть фрукти?

- Хто їх вирощує?

2. Казка про яблуню
А.Маяковський. Коротке
повідомлення про
письменника.

✚ Читання казки
вчителем, учнями.

✚ Словникова робота:

Вільце - обрядове дерево українського весілля, що прикрашається квітами, ягодами, колосками.

Корячок - посудина для води.

Щепа - прищеплене фруктове дерево.

Чухрати - тут: обгризати кору.

Осоння - місце, що добре прогрівається сонцем.

✚ Самостійне читання казки.

- Чи сподобалась вам казка?
Які ілюстрації до неї ви б
намалювали?

✚ Вибіркове читання:

- Про що скаржилась
яблунька липам?
- Що на це сказало зайчатко?
- Як і чому сміялися лопухи?
- Що зробив дідусь?

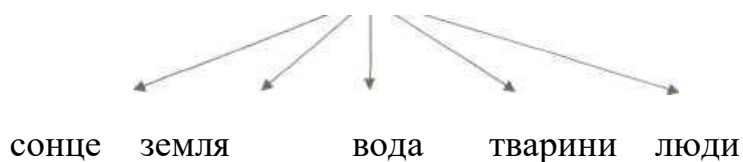
✚ Узагальнююча бесіда

- З чого видно, що дідусь любить природу, що в нього вмілі руки?
- Поміркуйте разом! Що особливого ви помітили в цій казці? Як побудовано речення?

Висновки:

Любіть природу, бережіть її! Адже ми самі її частина. Загіне природа— загінемо ми. Закон природи: „В природі все взаємозв’язане”

Складання схеми довкілля яблуньки:

VII. Домашнє завдання (індивідуальне за вибором учня).

В одній відомій казці всі її герої - овочі та фрукти.

- Як називається казка?

- Хто автор казки?

Виберіть казку, в якій йдеться мова про овочі чи фрукти, прочитайте її та перекажіть зміст.

VIII. Підсумок уроку.

- Про що почули на уроці ви розповісте батькам?

Урок рідної мови (2 кл.)

Тема: Головні слова в реченні

Мета:

- Формувати поняття головні слова в реченні.
- Закріплювати знання про речення.
- Розвивати інтерес до мовних явищ.
- Виховувати любов до природи.

Хід уроку

I. Організація уроку.

- Правила поведінки під час письма.
- Запис у зошитах:

14 жовтня

Класна робота

- Запам’ятай! 14 жовтня - Покрова

В середині жовтня наші пращури святкували Покрову. З цим святом зв'язані народні прикмети. Спробуйте їх перевірити. Якщо листя опало до Покрови, то зима буде сувора. Багато вродило горобини - осінь заплаче дощами, зима снігами.

Ластівка весну починає, а осінь кінчає. Покрова покриває землю як не листям, то снігом.

➤ Творче домашнє завдання: перевір народні прикмети.

II. Перевірка домашнього завдання.

Вправа 157

1. Прочитай вірш. Добери до нього заголовок.

Небеса прозорі,

мов глибінь ріки.

Падають, як зорі,

з явора листки. (*Дмитро Павличко*)

2. Спишіть третє речення. Про кого в ньому говориться? Підкресліть це слово. Поставте до нього питання. Що говориться про пташечку? Підкресліть це слово двома рисками. Поставте до нього питання.

Завдання:

- Прочитай, назви слова, які означають предмет, ознаку, дію.
- Про кого йдеться мова в другому реченні? Що роблять лисички?

Листки падають

- Ці слова і є головними в реченні.

III. Повідомлення мети уроку. Пояснення нового матеріалу.

1. Хвилинка каліграфії.

ви яяя сл сл сливи яблука

2. Словникова робота.

- Впиши у вірші відсутні назви овочів.

1	Наче в давній казці дід, тягне на обід.
----------	--

А вона йти не бажає:
Бо земля не відпускає.

2

Під дощами мок |
Та не бійтесь, не розм'як.
Від дощів лише зміцнів.
Розтовстів, почервонів.

3

Одягає |
Вже десяту кожушину.
А почнеш ти їх знімати,
Будеш сльози проливати.

4

Українець змалку звик
До борщу товкти |
Купи держаться зубці,
Наче пальці на руці.

- Звуковий аналіз слова буряк [б у р' а к].
- Підкресли у віршах неправильно написані слова. Скажи, а як правильно?

Сіяв садівник веселий
Овочі біля оселі,
І на грядках, засіяних густо,
Помідині зросли,
Редимокви зросли,
Часни зуб, гарбуряк та ря пуста.
(Н. Кончаловська)

3. Робота з підручником.

- Попрацюйте разом:

1. Прочитайте вірш.
Сонце заходить.
Гори чорніють.
Пташечка тихне.
Поле німіє. (Тарас Шевченко)
2. Спишіть третє речення. Про кого в ньому говориться? підкресліть це слово. Поставте до нього питання. Що говориться про пташечку? Підкресліть це слово двома рисками. Поставте до нього питання.
4. Побудова речень за графічними схемами.
 - . Жмарка пливе. _____

 - . Жмарка пливе у небі. _____

- Назвіть в них головні слова.

- Поставте до них питання.

IV. Закріплення вивченого матеріалу.

1. Тренувальні вправи.

 Прочитай і спиши початок казки.

Посадив дід ріпку. Виросла ріпка велика-превелика.

 Виконай вправу самостійно: 1) прочитай речення і спиши їх; 2) у кожному реченні знайди і підкресли головні слова; 3) усно постав до кожного головного слова питання.

2. Пояснення вчителя (поширене і непоширене, місце підмета та присудка в реченні, складання речень за малюнком "Осінь"). Завдання виконується усно.

❖ Прийшла осінь.

Прийшла золота осінь.

Непомітно прийшла золота осінь.

❖ Принесла осінь нам щедрі дарунки.

Осінь принесла нам щедрі дарунки.

Щедрі дарунки осінь нам принесла.

3. Гра "Нескінчене речення".

4. Творча робота.

- Спиши, вставляючи, з довідки пропущені
головні слова й підкресли їх.

На полях ... багатий урожай овочів.

В садах дозрівають і

.... принесли нам щедрі дарунки,

- Слова для довідки: виріс, осінь, яблук, груші.

V. Підсумок уроку.

- Як називаються слова в реченні, над якими ми працювали?

- На яке питання відповідає слово, яке означає, про кого або про
що говориться в реченні?

- Як підкреслюємо його в реченні?

- На яке питання відповідає слово
яке означає, що саме говориться
реченні?

- Як підкреслимо це слово в
реченні?

VI. Домашнє завдання (по аналогії з
творчою роботою).

Вправа 170 (пояснення учнів).

Урок математики (2 кл.)

**Тема: "Додання і віднімання
трицифрових чисел" (закріплення)**

Мета:

В

- ❖ Навити дітей прийому додавання і віднімання трицифрових чисел; закріпити уміння розв'язування задач на три дії.
- ❖ Розвивати уміння виділяти головне, суттєве, творчі здібності та логічне мислення.
- ❖ Виховувати любов до природи, пробуджувати цікавість до математики.

Зміст уроку

I. Організаційний момент уроку.

1. Перевірка готовності до уроку:

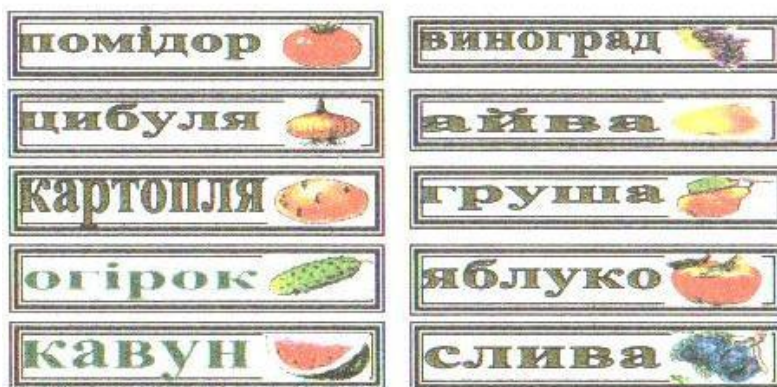
- Хазяїн на уроці - зошит, помічник - ручка, олівець, підручник.

2. Знайомство з наглядністю до уроку.

- Сьогодні на уроці у нас присутній Незнайко. Йому важко працювати з нами, бо він не знає того, що знаємо ми і не вміє виконувати математичні операції, які виконувати вміємо ми. Тож допомагатимемо йому протягом уроку.

3. Тренінг пам'яті.

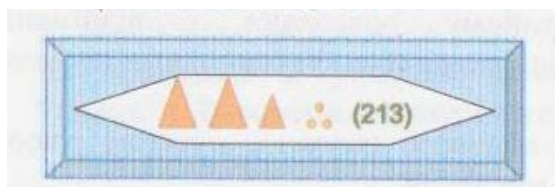
- Допоможіть Незнайці запам'ятати "порядок розташування овочів та фруктів".

II. Перевірка домашнього завдання

1. Завдання "Утрить Незнайці слъзки"

- Що означають ці знаки?

- Яке число він повинен записати?

- Яке число ви записали в домашньому завданні?

200 350 400 502 399 900 637 800 780

- Назвіть круглі числа; числа в яких є сотні, десятки, одиниці; числа, в яких 0 десятків, 0 одиниць.

2. Завдання: Розв'язування рівнянь.

$$X + 25 = 63$$

$$X - 47 = 51$$

$$83 - X = 29$$

- Щоб вірно розв'язати, що повинен добре засвоїти Незнайко?

Щоб знайти частину числа, треба від цілого відняти відому частину.

Щоб знайти ціле, треба скласти його частини.

3. Завдання

372 - 161 =

261 + 124 = 385

134 + 242 =

- Який висновок повинен зробити Незнайко?

При додаванні одиниці додаються до одиниць, десятки до десятків, сотні до сотень.

При відніманні одиниці віднімаються від одиниць, десятки від десятків, сотні від сотень.

4. Підведення підсумків виконання домашньої роботи.

Діти аналізують допущені помилки і оцінюють роботу в рівняннях.

III. Актуалізація опорних знань.

Усний рахунок. Фронтальна робота (в швидкому темпі).

- ❖ Назвати всі круглі трицифрові числа, назвати результати їх додавання і віднімання.

$$100+300=400 \quad 500+200=700 \quad 900-500=400$$

$$400-200=200 \quad 700-300=400 \quad 800-300=500$$

- ❖ До магазину завезли 150кг, а груш на 50кг менше. Скільки всього кілограм фруктів завезли до магазину?
- ❖ В полі зібрали 200 кг моркви, 400 кг капусти, 300 кг огірків. Скільки всього кілограм овочів зібрали в полі?

IV. Повідомлення теми уроку. Закріплення вивченого матеріалу.

1. Коментоване розв'язування прикладів.

6	1	2
3	4	1
+		

6	1	2
3	5	4
+		

6	1	2
2	5	0
+		

6	1	2
2	0	7
+		

6	1	2
1	8	6
+		

2. Самостійна робота.

7	4	9
4	0	3
-		

7	2	9
4	0	3
-		

7	0	8
4	0	3
-		

6	5	3
4	0	3
-		

4	8	3
4	0	3
-		

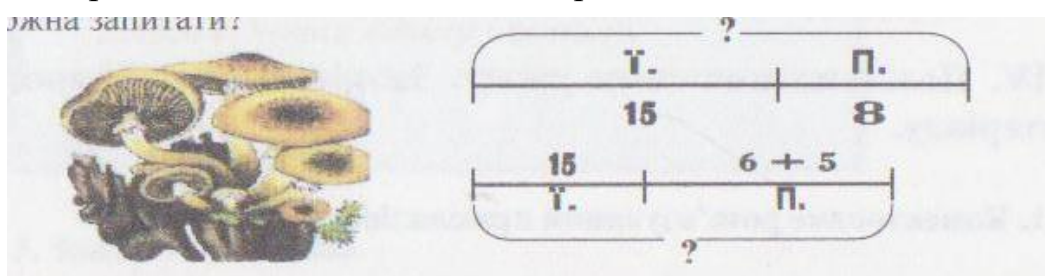
- Які гриби вам відомі?
- Які можна їсти, тобто їстівні. А які отруйні?

Який висновок?:

„Їстівні гриби можна споживати, а отруйних треба стерегтися, від них можна загинути!”

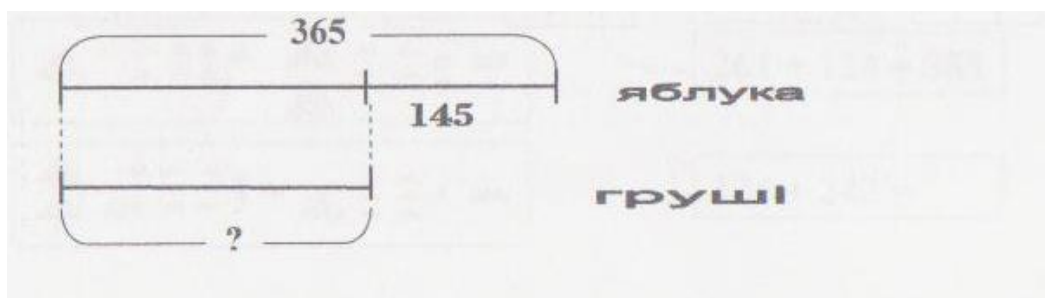
3. Розв’язування задачі.

Незнайко зібрав 15 їстівних грибів і 8 поганок, Знайко зібрав 6 їстівних грибів, а поганок - на 5 більше, ніж їстівних грибів. Скільки всього їстівних грибів принесли Незнайко і Знайко? Про що ще можна запитати?

Самостійна робота:

До овочевої палатки привезли яблука і груші. Яблук було 365 кг, а груш на 145 кг менше. Скільки фруктів привезли до палатки?

V. Завдання додому.

1. Розв’язування рівнянь.

а) $351 + X = 479$ б) $X - 521 = 213$ в) $875 - X = 105$

2. Скласти задачу про гриби, фрукти та овочі (за бажанням) усно.

VI. Організаційний момент уроку.

- Якими новими знаннями поповнилася ваша скарбничка знань?
- Чому навчився Незнайко на нашому уроці?

Фізкультхвилинка на урок!

Читання

Хто ж там хто вже так стомився
І до долу нахилився?
Треба дружно всім нам встати,
Фізкультпаузу почати.
Сонце спить, небо спить (закривають очі долонями)
Навіть вітер не шумить.
Рано-вранці сонце встало (розчіплюють очі, піднімають голову)
І проміння всім послало (стають навитиньки, руки - в сторони, угору)

Рідна мова

Трави ростуть низько-низько,
Дерева ростуть високо!
А ми ідемо тихо-тихо,
Що не зробить нікому лиха.
Вітер дує сильно-сильно,
Дерева хита невинно.

Математика

Хмарка сонечко закрила,
Слізки срібнії зронила.
Ми ті слізки пошукаєм.
У травиці позбираєм.
Пострибаєм, як зайчата,
Політаєм, як пташата.

Змістовна лінія
"ЗИМОВА КАЗКА"

Тема дня: Сніжинка
народилася у високості....

Інтегруючі предмети :

Читання

Математика

Українська мова

Навколишній світ

Додаткові інтегруючі моменти:

Малювання

Валеологія

Народознавство

Розвиток мовлення

МЕТА ДНЯ:

- вчити експериментально доводити свої гіпотези, сформувані початкове уявлення про симетрію в природі та в математиці;
- розвивати вміння встановлювати взаємозв'язок в навколишньому світі;
- виховувати бережне ставлення до природи;
- пробуджувати відчуття прекрасного від спілкування з нею.

Навколишній світ

Хід уроку:

1. Організаційний момент уроку.

II. Оголошення теми дня та завдань уроку за умовними чоловічками

(спостерігай, досліджуй, роби висновок, задавай питання, запам'ятай).

III. Вітання з навколишнім світом:

Вчитель пропонує дітям повернутись до навколишнього світу, тобто до вікон класу.

Зима-чудова пора року. Радість в душу лине від чарівних краєвидів, іскристого снігу, дзвінкого льоду, а засмучують холод, завірюха, ожеледиця. Та усе ж ми щиро вітаємо зиму.

Учень: Щороку радісно вітаю зиму,
Яка спокоєм світиться в очах.
Краса, що влітку нам була незрима,

Розквітне сріблом на гаях.

(Ю.Клен)

Діти вітаються з сонечком, небом ,
рослинами за вікном.

IV. Актуалізація опорних знань.
Перевірка домашнього завдання.

1. Встановіть ознаки зимової погоди.
2. Назвіть зимові місяці.

Що ви знаєте про грудень місяць?(домашнє завдання)

Перший місяць зими - грудень. В народі його називають **студеним**. І справді, у грудні значно холодніше, ніж у листопаді. Недарма кажуть:

– Грудень око снігами тішить, та вухо морозом рве.

Однак грудень не найхолодніший місяць. Середня температура у цьому місяці 5-10 градусів нижче нуля. В грудні настає пора заметілей. Дні короткі, а ночі - дуже довгі. їм наче немає кінця. Тому і одержав грудень ще одну назву – хмурень.

3. Спостереження за змінами в природі.
 - Яке сьогодні сонечко?
 - Яке небо? Температура повітря?
 - Сила вітру?
 - Що можна сказати про рослини?
 - Яке ваше самопочуття?

Висновки: погода у грудні мінлива: то випаде сніг, то піде дощ, то налетять вітри і наметуть снігові замети, а настрої бадьорий, самопочуття добре.

4. Продовження перевірки
домашнього завдання.

- Опишіть снігопад
- Що відчуваєте?
- Опишіть хуртовину.

- Що відчуваєте?

- Які народні прикмети про сніг знаєте?

V. Робота за темою "Сніговий покрив і його зміни. Народні прикмети та прислів'я про сніг"

Гра "Збери прислів'я.

Сніг на дворі -
то вродиться в полі жито.

Сніг у грудні глибокий - зерно в коморі.

Як снігами землю вкрито - урожай високий.

Грудень снігом замете - буде літо золоте.

Читання статті.

Завдання: Прочитайте прикмети про сніг і назначте, які з них можна перевірити швидко? З перевіркою яких прикмет доведеться зачекати? Подумайте, як люди можуть використати ці прикмети. Домалюйте ілюстрації до них.

VI. Підсумки роботи па уроці. Анкетування.

Вчитель: Ми сьогодні так багато говорили про народні прикмети, про зиму, про сніг то послушайте:

Сьогодні добре знають люди,
яка погода завтра буде,
бо теле і радіопрогноз
підкаже спека чи мороз.
В старі ж часи, і це знаменно,-
Діди й бабусі наперед
Прогнозували достеменно
Погоду з безлічі прикмет.

Я пропоную вам стати метеорологами за власними спостереженнями.

– А чи знаєте ви, хто такі метеорологи? (діти пояснюють).

На допомогу вам прийшла народна метеорологія. Тож слухайте...

VII. Народна метеорологія.

Ви стали науковцями - дослідниками.

Глибокий сніг узимку – на дощове літо

Сніг сіється, мов крупа, чекай морозу протягом тижня.

Перший сніг щільний і мокрий – на вологе літо, сухий і легкий – на сухе.

На полях сніг хвилястий – будуть рясні хліба.

Якщо на Новий рік рівно випав сніг, то врожай озимини і ярини буде однаковим.

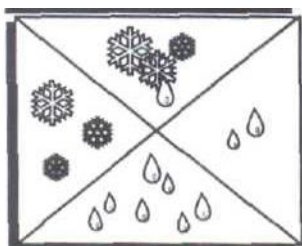
Від першого снігу до санного шляху – шість тижнів.

Сильний сніг уночі та на світанку при слабкому вітрі віщує сонячну погоду вдень.

I група - виміряє за допомогою лінійки товщину снігового покриву й про наслідки доповість нам.

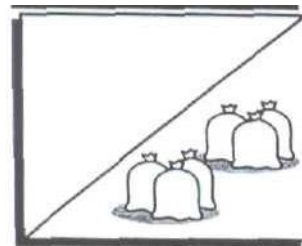
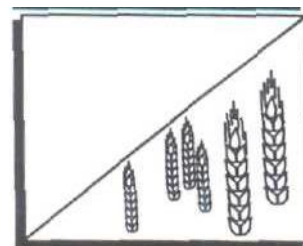
II група - проведе спостереження над тваринами за народною метеорологією й про наслідки доповідатиме нам.

VIII. Завдання додому.

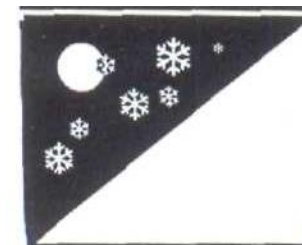
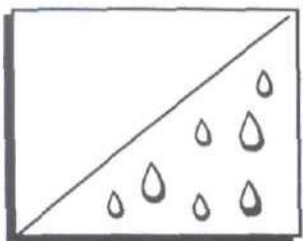

НАРОДНА МЕТЕОРОЛОГІЯ.

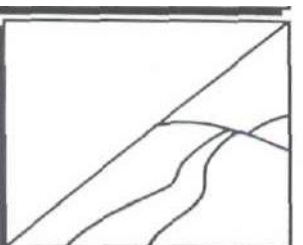
Цікава поведінка ворони, галки, сороки.
Сіра ворона сідає на сук, настовбурчує гиря, зіщулюється, опускає крила і сидить немов столітня бабуса - до зимової негоди.

Коли взимку ворони збираються цілою зграєю, літають кружляють і крекчуть, чекай снігу або морозу.

Ворона завжди ховає дзьоб під крило перед морозом, на холод,

кречче взимку - на заметіль.

- Як сидять ворони?
- Якщо вони сідають головою в один бік та, ще й силкуються сісти на сук, товстіший і ближчий до стовбура дерева, то треба чекати сильного, холодного вітру. І повіває він з того боку, в який ворони повернули голови.
- Цікаво спостерігати за галкою. її поведінка вказує на суттєві зміни погоди, взимку галки збираються надвечір зграєю і галасують на ясну погоду, на потепління. Перед морозами ворони і галки сідають на верхівки дерев: а от перед вітринною погодою на нижні. Якщо ворони та галки сидять на снігу - це на відлигу.
- Цікавим об'єктом для спостереження є сороки . Коли вони взимку лізуть під стріху - буде хурделиця, а якщо поводяться галасливо - буде негода.
- Привертають до себе увагу взимку городці. Якщо вони сидять на деревах чи будівлях тихо-тихо-бути снігу без вітру, а дружно зацвірінчали на потепління. Перед посиленням морозів вони збирають пуз. пір'я, тягнуть їх до своїх схованок,
- У житті котів і собак теж багато цікавого пов'язано із змінами погоди. Якщо собака щулиться і лежить клубком - на холод. Перед холодами кішка вибирає місце якомога вище і тепліше, згортається клубочком, затуляє мордочку лапкою і спить.
- Якщо кішка вмивається, лиже лапку, треба чекати на ясну сонячну погоду, а от коли шкребе, підлогу, дряпає кігтями, шкіру - буде заметіль взимку. Перед негодою кішка тягнеться до води і хлеще її більше звичайного.

АНКЕТА " ЧИ ЗНАЄШ ТИ ГРУДЕНЬ?"

1. Початок зими:
 - а) листопад;
 - б) грудень;
 - в) січень.
2. Грудень одержав назву:
 - а) хмурень
 - б) стужайло
 - в) мостовик
3. День зимового сонцестояння:
 - а) 21 грудня;
 - б) 30 грудня;
 - в) 22 грудня.
4. День починає збільшуватись "на заячий скік"
 - а) 28 грудня;
 - б) 25 грудня;
 - в) 26 грудня.
5. Сніговий покрив необхідний:
 - а) людям;
 - б) рослинам;
 - в) тваринам.

Урок української мови

Тема: Префікси й прийменники

Мета: розвивати вміння вимовляти й писати слова з префіксами й прийменниками; вчити розрізняти префікси та прийменники; пробуджувати інтерес до вивчення рідної мови.

Хід уроку:

1. Організаційний момент уроку.

Актуалізація опорних знань.

II. Повторення вивченого матеріалу.

1. Перевірка домашнього завдання (вправа 279).

Народні прикмети.

Швидко сніг розтанув - буде мокре літо.

Місяць ріжками донизу - будуть опади.

Великі кола навкруг місяця - на мороз.

Горобці розцвірінькалися - на відлигу.

Повідомлення: люди дуже уважно і вдумливо спостерігали за об'єктами живої і неживої природи, встановлювати між ними зв'язки - так народжувалися народні прикмети

Завдання:

- Назвати слова з префіксами виділити їх.
- Доказ, що це префікси (правило).
- Яку роль виконують префікси?
- (за допомогою префіксів утворюються нові слова)

Правила посадки при письмі:

"Ось свій зошит я відкрию і похило.....покладу,

Сяду рівно - не зігнуся. За роботу я візьмуся"

2. Каліграфічна хвилинка

до, від, за, під, в, з на

явища зимової природи.

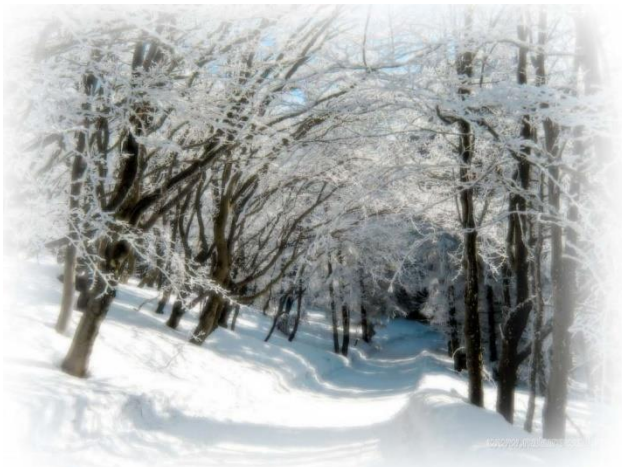
3. **Словникова робота** за віршем О.С. Пушкіна "Буря небо криє мглою" Буран - снігова буря; метелиця в степу

Метелиця - віхола (те саме).

В російській мові вьюга мітель, пурга. Сильний перемінною напрямку,

вітер зі снігом; Метелиця, хурделиця,
завірюха, заметіль, хуртовина, сніговий.

Хуртовина (х у р т о в и н а).

- яким одним словом можна замінити слова: завірюха, заметіль, метелиця, сніговиця, віхола, хуга, завія, хурделиця?

4. Транскрипція Звуко-буквений аналіз слова.

Ш. Повідомлення теми та робота над розвитком знань:

Намалював на полотні

префікс

прийменник

Префікс - частина слова.

Прийменник - службова частина мови.

Префікс служить для творення нових слів.

Прийменник зв'язує між собою слова.

Практична робота: вправа 290 (усно)

Встановити зв'язок за допомогою питань.

Перейду (через що)

Грудень

Виразне читання вірша.

- Яку картину можна було б намалювати до третьої строфи вірша.
- Коментоване виконання завдання вправи.

На землю на гілках, у гайках, на зиму, в барлозі; у сні, в сніг, до весни.

Упав, забіліла, завис, згадує, влаштувавсь, усміхається, змерзлі, затихають.

Виконання різнорівневих завдань

1. Достатній рівень вправа 292 списати
2. Середній рівень вправа 292 позначити
3. Високий рівень вправа 294 і абзац.

Домашнє завдання: 296. Робота з орфографічними словником.

Урок математики

Тема: Симетричні фігури

Мета: згадати про значення симетрії в природі; дати поняття про симетрію, в математиці; навчити будувати вісь симетрії; розвивати логічне мислення, мовлення; пробуджувати інтерес до вивчення математики.

Хід уроку

1. Організація класу.

2. Актуалізація опорних знань і умінь. Перевірка домашнього завдання (робота в парах):

- Що треба знати. Щоб вирішити рівняння?
- Чому дорівнює x , a , c , d ?
- Як перевірити правильність рішення задачі 1, 2? (оцінювання домашнього завдання).

II. Хвилинка логіки.

1. Вгадай корені рівняння і зроби перевірку

$$X + X = 42$$

$$\underline{X = 21}$$

$$21 + 21 = 42$$

$$90 = a + a + a$$

$$\underline{a = 30}$$

$$90 = 30 + 30 + 30$$

$$X + X = X + 6$$

$$\underline{X = 6}$$

$$6 + 6 = 6 + 6$$

2. Чи є у множині $(0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9)$ корені рівняння: $X(9-x) = 21-x$
(цінування відповідей учнів)

III. Повідомлення теми та завдань уроку:

Сьогодні ми продовжимо розмову про симетрію та навчимося знаходити весь симетрії. Поняття симетрії проходить через всю багатовікову історію людської творчості. Його використовують всі напрямки сучасної науки. Принципи симетрії відіграють важливу роль в фізиці й математиці, хімії і біології, техніці й архітектурі, живопису і скульптурі поезії й музиці. Закони природи, які керують всім, в свою чергу, підкоряються принципам симетрії. Природа - великий творець. Вона і скульптор і художник. В природі ми часто можемо зустрічатися з гарними симетричними об'єктами.

Вчитель: Я пропоную вам, діти, повернутися до уроків навколишнього світу у другий клас.

Добре, що в світі є симетрія!

Якби вона щезла світ став би потворним. (демонстрація об'єктів симетрії)

- дзеркальна симетрія: лист дерева, метелик, птах;

радіальна симетрія: зірки, квіти, сніжинки;

періодична симетрія: бордюри в природі, в малюнку, в

зимовій природі: сніжинка, бурулька, узоринах. (Читає учень)

Погляньте, яка благодать!

Дивіться, метелики з неба летять!

Квітки повмирили усюди надворі, -

Морозець малює на шибках узор

Картиною гарною стане віконце,

Як трошки поблискає золотом сонце.

Погляньте, погляньте, яка благодать

Метелики з неба летять і летять.

О.Олесь

Вчитель: Симетрія в майбутньому допоможе вам, діти, зрозуміти слово "гармонія". В природі все гармонічно! (відеокліп "Зимовий етюд")

V. Практична робота: будування вісі симетрії (Завдання 1,2.4)

VI. Робота над розв'язуванням задачі:

На прогулянці Михайлик з'їв 30 сніжинок. Ян з'їв їх в 3 рази менше, а Сашко в 5 раз більше ніж Ян. Скільки всього сніжинок з'їли діти?

а/ аналіз задачі;

б/ коментування запису дій задачі;

в/ коментування повної відповіді на головне питання задачі.

г) - Чи можна записати рішення задачі виразом?

(оцінювання відповідей учнів)

Хвилинка валеології

- Хто з трьох дітей виявився найрозумнішим? (той, хто з'їв найменше сніжинок)
- Чи корисні сніжинки? Так!
- А їсти їх можна? Ні! Сніг їсти не можна. Можна захворіти, А ще - він брудний, особливо в місті.

Сніг їсти не можна! Це небезпечно! Можна ліпити снігову бабу!

VI. Диференційоване домашнє завдання:

1 варіанти - завдання 6 (а)

2 варіант - завдання 6 (б)

3 варіант - завдання 7

Загальне завдання: скласти рівняння, де невідомий один з множників.

VII. Підсумок уроку:

Що нового про симетрію ви дізналися?

Урок читання

Вчитель: Діти на уроці читання ми продовжимо розмову про сніг, його властивості та значення в природі, а допоможе нам казка "Мільйон мільйонів сніжинок", яку написала для вас Зірка Мензатюк.

1.Вступне слово вчителя:

Про сніг співають, музику пишуть, вірші складають, малюють картини і навіть танцюють танок сніжинок. Я пропоную вам цікаву сторінку, яка так і називається "Летять, летять сніжинки"

(Діти читають вірші про сніжинку:

Сніжинка (А.Горбівненко)

Сніжна зіронька горить (П.Воронько)

Летять, летять сніжинки (О.Коваль)

(Діти читають вірші, які самі написали. Цю сторінку оцінює вчитель)

II. Робота за змістом казки "Мільйон мільйонів сніжинок"

1. Казку читають діти вголос,
2. Словникова робота відсутня – всі слова знайомі. Робота над мовними засобами.
3. Завдання;

Виписати з казки рядки, якими можна висловити її головну думку.

4. Робота над змістом казки - вибіркоче читання:

- Хто головні герої казки?
- Що відповіла Хмара Сніжинці?
- Чому розсердився Рябко?
- Чи сподобався вирові сніг?
- Що зробив вітер?
- Про що надумали діти?

5. Діти, я вам пропоную питання Сніжинки:

Подумайте і скажіть, користь чи шкоду приносить сніговий покрив усьому живому?

- Чи завжди це так?
- Чи саме він корисний для фунту, рослин, тварин?
- Чи потрібен нам сніг?

А тепер головне питання:

- З яким законом природи пов'язане народження сніжинки?

(Кругообіг види в природі)

Ш. Хвилинки творчості:

"Ми сніжинки малесенькі,
Ми сніжинки білесенькі"

(Діти під звучання музики П.І.Чайковського малюють сніжинки, дотримуючись симетрії)

ІV. Завдання додому:

Написати казку, яка має початок - "Я - сніжинка. Народилася я високо в небі..."

Підведення підсумків дня:

- Кому сподобався сьогодні який урок?
- Що з цього уроку найбільш запам'яталося?

Змістовна лінія «Веснянки»

(закриття змістовної лінії)

Мета дня. 1. Підвести підсумок роботи в змістовній лінії «Веснянки» за напрямками:

- «Пробудження природи»;
- «Квітень – водолій»;

«Травень – триумф весни».

2. Формувати вміння порівнювати, виділяти істотні ознаки, підводити об'єкт від поняття, висловлювати судження, спостерігати за сезонними змінами рослин у природі.

Виховувати самостійність мислення, упевненість у своїх діях у процесі навчально-пізнавальної діяльності; прагнення шанувати природу, любити й оберігати її.

1. Повідомлення теми і мети дня.

Вчитель:

- В якій сфері життєдіяльності ми працювали? («Людина і природа»)
- Про яку змістовну лінію вам нагадує Т.Г.Шевченко у вірші:

Встала весна, чорну землю
Сонну розбудила,
Уквітчала її рястом,
Барвінком укрила.
І на полі жайворонок,
Соловейко в гаї
Землю, убрану весною,
Вранці зустрічають.

(Змістовна лінія «Веснянки»)

– Сьогодні кожен з вас прийме участь в закритті змістовної лінії «Веснянки», проявить творчість, вміння узагальнювати набуті знання й робити висновки. А щоб настроїти себе на таку важливу роботу, я пропоную послухати музичний твір П.І.Чайковського «Пори року».

(Звучить музичний супровід до відеозапису «Природа рідного краю»)

Урок читання

з теми: «Л.Толстой. Старий і яблуна

А.Кузнєцов. Деревце.

А.Листопад. Посадіть калину...»

Мета: учити дітей правильно свідомо, чітко і виразно читати, розширювати уявлення про дерева весною, формувати вміння швидкого читання; збагачувати словниковий запас слів учнів, розвивати усне мовлення, вміння доводити думку, робити узагальнення; виховувати любов до рідної природи, бажання берегти і примножувати її багатства.

Хід уроку

1. Актуалізація знань.

1.1. Читання віршів про весну.

- Чи знаєте ви вірші про весну? (Діти читають вірші.)
- Які почуття вони пробуджують у вас? (ніхто так не відчуває красу природи в різні пори року, як рослини. Кожен із прочитаних вами віршів вчить вас бачити в природі незвичайне.)

1.2. Вступна бесіда.

Після суворої красуні зими приходять до нас юна весна. Вона веде дружну родину весняних місяців: березень, квітень, травень.

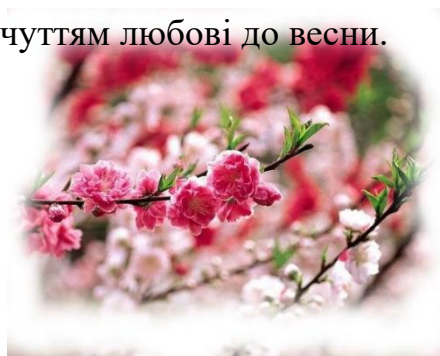
Весна – пора року, коли усе в природі пробуджується до життя. Яскравіше світить сонце, біжать струмки, на таловинах пробивається зелена травичка, з'являються перші квіти, прилітають з теплих країв птахи.

- Змістовна лінія, за якою ми працювали має назву «Веснянки». Що означає це слово? (Дуже давно слов'яни зустрічали весну веснянками – хоровими піснями з іграми і танцями. Веснянки оспівували пробудження природи, любов до природи і до людей. В веснянках люди висловлювали свої надії на добрий врожай.)

- Згадайте веснянки й прочитайте з почуттям любові до весни.

Веснянка

- *Весна прийшла!*
- Тепло знайшла! –*

Кричать дівчатка й хлопчики.

– Цвірінь-цвірінь!

Журбу покинь, –

Клопочуться горобчики...

Все ожило, все розцвіло.

І рій дітей привітненьких

На той горбок

Несе вінок

З фіалочок блакитненьких. (Л.Глібов)

– А що чекає нас навесні? Чого бажаєте ви?

2. Повідомлення теми і мети уроку.

– Сьогодні на уроці ми підведемо підсумок наших спостережень за змінами в житті дерев і тварин весною. А допоможуть нам в цьому оповідання А.Кузнецова «Деревце» і вірш А.Листопада «Посадіть калину...»

3. **Перевірка домашнього завдання:** узагальнення знань про зміни, які відбуваються з деревами в нашому краю протягом березня, квітня, травня.

– Коли пробуджуються дерева? Яка ознака їх пробудження? (Дерева пробуджуються в березні, у них ніби нове життя починається. На самому початку весни, як її перша ознака, у дерев починається рух соку, бруньки набрякають, а потім розпускаються.

У бруньок поступово з'являються згорнуті листочки пагона.

Біля школи ростуть клени, берізки, тополі. Перші прокидаються від зимового сну берізки, потім клени і тополі.

У квітні на деревах з'являються листя, а потім вони починають цвісти. І вже в травні ми спостерігаємо дерева у всій красі: зелений океан листя з біло-рожевою піною квітів.)

– А що ж буде потім, коли дерева відцвітуть? (Після цвітіння у дерев починають достигати плоди й насіння.)

4. Вивчення нового матеріалу.

4.1. Вступна бесіда вчителя.

Деревце в усі часи мало велике значення для людини. Воно було людині не лише вірним другом і помічником. Без дерева люди не могли б існувати. Через зелену масу листя енергія сонця надходить до людей і тварин, вони дарують нам кисень, яким ми дихаємо. Тому дерева називають «легенями земля». Дерево дає людям дуже цінну сировину, з якої виготовлюють багато необхідних речей. Деревця ще й добрі лікарі.

4.2. Сторінки слов'янської міфології.

Завдання. Згадайте міф про дерево. (Наші предки – стародавні слов'яни вірили, що у центрі світу стоїть велике дерево. Його верхівка упирається в небеса. По цьому дивовижному дереву можна потрапити до інших світів, що по ньому спускаються і піднімаються боги. Для слов'ян це дерево було опорою, на якій тримається світ.)

– Чи завжди люди добре ставляться до дерев?

4.3. Робота над оповіданням Л.Толстого «Старий і яблуня».

Завдання. Прочитайте оповідання. Визначте його головну думку.

– Що ви можете сказати про старого і його вчинок?

– А ви посадили дерево?

4.4. Робота над виразним читанням і аналізом змісту вірша

А.Листопада «Посадіть калину...»

- Зробіть висновки: як ми повинні ставитись до рослин? Як ви можете подбати про них?

4.5. Читання оповідання А.Кузнецова

«Деревце».

– Чому засохло деревце?

– Як можна було його захистити?

4.6. Повідомлення «Дерева – національні символи» (доповідають лідери творчих груп). «Без верби й калини нема України».

5. Підсумок уроку.

Ситуація: уявіть собі, що дерева, які ростуть біля вашого будинку, нашої школи, – живі істоти. Pozнайомтеся з ними, скажіть їм що-небудь приємне. Спробуйте з деревами потоваришувати.

– Про що ви будете говорити з ними?

Урок розвитку мовлення

з теми: «Перші квіти весни»

Мета: формувати в учнів уміння будувати усну розповідь; розвивати усне мовлення, образне мислення та уяву дітей, сприяти збагаченню словникового запасу; вчити любити й оберігати рідну природу.

Малюнок 1. Підсніжники. Волошина Ганна.

Обладнання: виставка ілюстрацій весняних первоцвітів, малюнки дітей, музичний супровід – П.І.Чайковський «Пори року».

Хід уроку

1. Актуалізація знань.

1.1. Відгадування загадок.

На засніженій галявці
Ходить хлопчик в білій майці.
(підсніжник)

Навесні я зацвітаю
Синім цвітом серед гаю.
Відгадайте, що за квітка,
Бо не буде мене влітку.
(пролісок)

Він маленький, він біленький,

Малюнок 2. Атанова Наталя.

Має ніженьку тоненьку.
З ним легенько вітер грає.
Все гойдає, колисає.
Сповіщає рідний край:
Гей, весна прийшла! Стрічай! (підсніжник)

А які перші квіти
весни ви ще знаєте?
(конвалія, сон, горицвіт
весняний, первоцвіт, ряс,
медунка, сочевичник)

1.2. Вступна бесіда про первоцвіти.

– Весна ще тільки почала свій шлях по нашій землі, у ярах та низинах ще лежить сніг, а у лісі з'явилися перші квіти весни.

– Чому їх так називають, первоцвіти? (Бо ці квіти зацвітають першими, ще до появи листочків).

– Чи можна рвати ці дивовижні квіти? (Збираючи в лісі першоцвіти, слід зривати квітку так, щоб не травмувати цибулину, з якої вона росте).

1.3. Природа наділила Україну білосніжним підсніжником, небесно-блакитним проліском. Красою весняного лісу є шафран. Греки вважали цю квітку символом щастя. На весняному сонці золотаво горить горицвіт весняний. Нажаль, ці квіти знищують навесні. Їх занесено до Червоної книги України.

У червону книгу ми занесли,
Світ неповторний та чудесний,
Що поступово вмирає,
Давно рятунку в нас благає.
Невже в майбутньому на світі
Не будуть квітнуть дивні квіти?
Конвалії й фіалки ніжні
І вісник березня – підсніжник?
У лісі пролісок блакитний.
Кивне головкою привітно.
Ми всі господарі природи,
То ж збережемо її вроду!

2. Повідомлення теми й мети уроку.

У рослинному царстві, як ви знаєте, живуть чудові первоцвіти. Сьогодні на уроці кожен з вас складає розповідь про першу (обрану вами) квітку весни.

3. Вивчення нового матеріалу. Підготовка до складання розповіді.

3.1.Словникова робота.

– Чи доводилося вам бути в лісі і бачити галявину, вкриту пролісками, чи сон-травою, чи рястом... На що вона схожа?

Великий український поет Т.Г.Шевченко писав так:

Встала весна, чорну землю

Сонну розбудила,
Уквітчала її рястом,
Барвінком укрила.

– З чим можна порівняти первоцвіти? Які ознаки вони мають? Допоможе нам наука – ботаніка. А я запрошую вас до виставки ілюстрацій первоцвітів. Слово лідерам творчих груп.

3.2. Повідомлення-екскурс:

Сонце весело виграє у весняних струмках. На галявині блакитний килим. Хто його застелив? Це цвітуть небесно-блакитні проліски, його називають ще рястом. Це чудова медоносна та лікарська рослина. Квітки рослини схожі на зірочки з 6 промінцями і забарвлені у чудовий волошковосиній колір. Листки вузькі.

Квітки цієї рослини – великі, фіолетові. За формою вони нагадують дзвоник. Зовні квітки – пухнасті, вкриті довгими від стовбурними волосками. У квітки – звичайно 6 пелюстків. Дивна назва у неї – сон. Це сон-трава. Вона дуже гарна і ніжна.

У цієї рослини – великі золотаво-жовті квітки. Вони схожі на зірочки з багатьма променями. У квітки горицвіту буває 10-16 пелюсток. Листя дуже розсічено і складається з майже ниткоподібних частинок. А зветься ця квітка – горицвіт весняний.

Квітки цієї рослини яскраво-жовті, схожі на лійку. Вони зібрані з 5-13 квіточок на вершечку довгого пухнастого стебла. Листки широкі, зморщені, зісподу вкриті пушком. Так і хочеться її погладити, доторкнутися до неї. Це – конвалії.

4. Узагальнення та систематизація набутих знань.

4.1. Складання словничка.

– Щоб скласти розповідь про первоцвіти (який вам до подоби), необхідно попрацювати зі словничком.

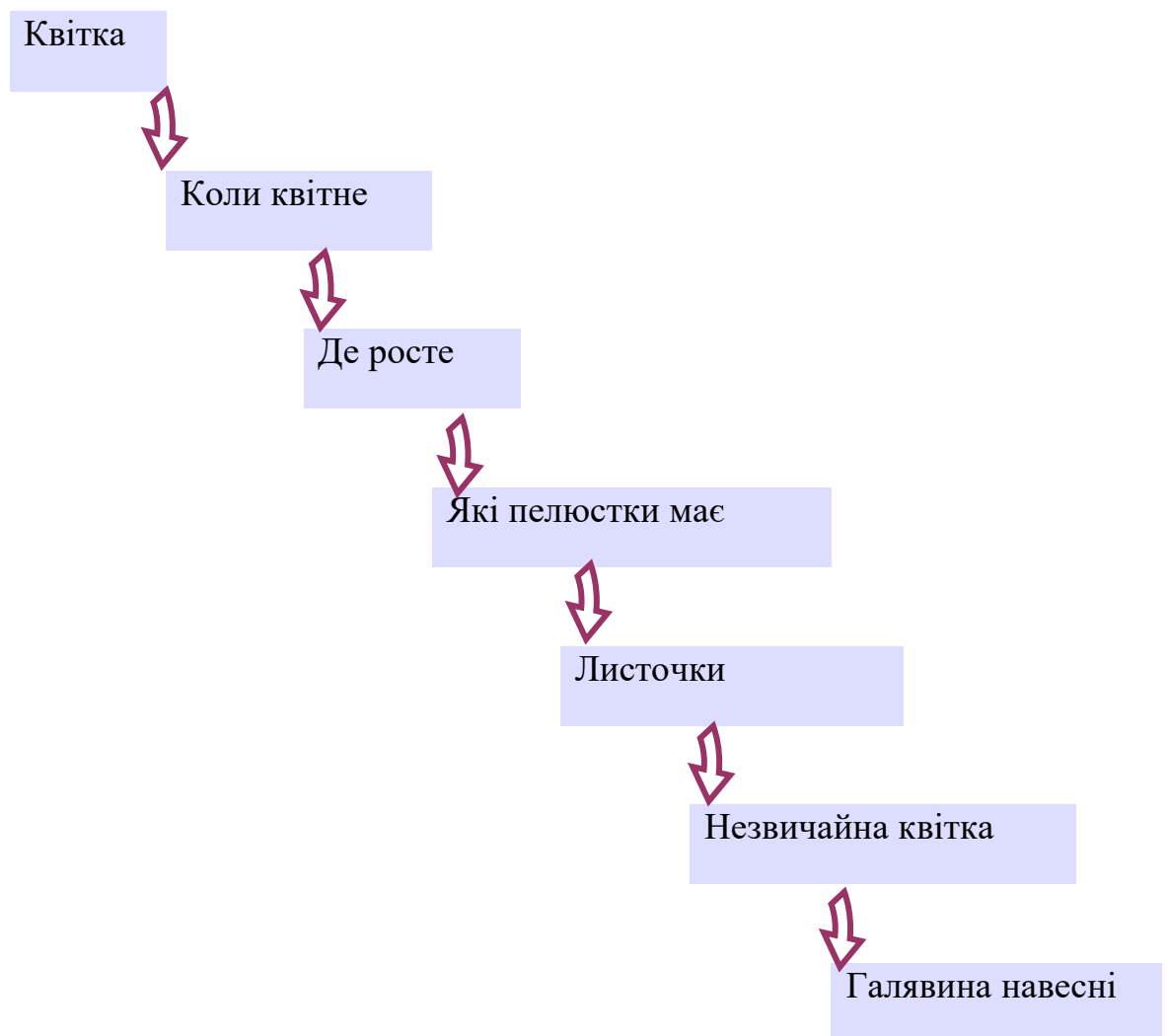
Діти разом з вчителем складають словничок у вигляді тематичної павутинки (див. схему).

4.2. Повторення структурно-композиційних особливостей тексту.

– З яких частин складається текст? (Текст має зачин, основну частину і кінцівку.)

– Про що розповідаємо в зачині? (Де і коли цвіте квітка.)

– Про маємо розповісти в основній частині? (В основній частині розповідаємо саме про квітку.)

– Про що слід сказати у заключній частині? (На що схожі лісові галявини навесні.)

4.3. Творче завдання. Уявіть себе квіткою весни, вашою улюбленою квіткою і розкажіть про неї.

Звучить мелодія П.І.Чайковського «Пори року. Березень». Діти складають розповідь. (Зразки дитячих розповідей додаються).

5. Підсумок уроку.

– Немає на світі людей, які не любили б квітів. У кожного є свої улюблені. Але від весняних квітів перехоплює подих усім. Перші квіти приносять людям найбільшу радість. Їх треба любити і берегти. Сьогодні на уроці ви були оповідачами, прагнули розповісти про свій улюблений первоцвіт. Я впевнена, що ви не нищитимете і берегтимете їх. І хай, як заповідь, завжди звучать для вас рядки:

А я квітку лісову не стану рвати,
Її до дому не понесу.
Бо вдома їй джмеля не погойдати,
І не попити ранком росу.

Урок образотворчого мистецтва

з теми: «Малювання композиції «Хто в лісі живе»

Мета: вчити дітей малювати лісових звірів за зразком або схематичним поясненням; розвивати уміння передавати характерні форми тварин у художніх образах, пропорційні і конструктивні особливості їх будови; збагатити учнів знаннями про зміни, які відбуваються в житті тварин, лісових мешканців весною; виховувати гуманне ставлення до природи.

Обладнання: таблиці з послідовністю зображення тварин, ілюстрації, кадри відеозапису «Дикі тварини».

Хід уроку

1. Організаційний момент. Повідомлення теми і завдань уроку.

– Яку назву має перший місяць весни?

Малюнок 3. Запорожченко Діана.

землю теплом, наповнює пташиним співом, а в травні – квітнуть трави і пташиний спів триває з ранку до ночі. А які зміни несе весна в життя лісових мешканців, сьогодні на уроці визнаємо й спробуємо намалювати композицію «Хто в лісі живе?»»

2. Робота над темою уроку.

2.1. Актуалізація опорних знань.

- Діти, назвіть тварин, яких ви знаєте.
- За якими ознаками ви їх впізнаєте?

2.2. Відгадування загадок.

Влітку любить полювати,
А зимою – в лігві спати.
Як зачує він весну,
Прокидається від сну.

(Ведмідь)

Ходить хмуρο між дубами,
Хижо клацає зубами.
Весь, як є, – жорстока лють,
Очі так її і ллють.
Зачаївся ось, примовк,
Грізний звір цей, звісно, ...

(Вовк)

Вона руденька, ще й хитренька,
Не велика й не маленька.
Вона вовчику сестричка,
А зовуть її ...

(Лисичка)

Я страшений боягуз,
Всіх на світі я боюсь.
В полі, в лісі, – навкруги –
Скрізь у мене вороги.
Часом лізу я у шкоду,
Їм капусту на городах,
Моркву, ріпу, буряки.
Відгадай, хто я такий?

(Заєць)

2.3.Кадри відеозапису «Дикі тварини».

2.4.Вступна бесіда.

Весна прийшла у ліс до диких звірів. В травні у багатьох тварин народжуються малята. В теплій затишній нирці, висланій мохом і сухим листям, з'являються лисенята.

У родині білки також поповнення. Білченята народжуються сліпими,

Малюнок 4. Євєнко Костянтин.

безпорадними. Мати білка годує й оберігає їх. Маленьких зайченят зайчиха не охороняє. Вона нагодує зайченят і поспішає по своїх справах. Зайченята швидко ростуть і самі починають шукати собі їжу.

– А що ж відбувається з нашим улюбленцем їжачком?

2.5. Казка Е.Шима «Засць та їжак» (уривок).

У їжачихи теж народжуються малята, і, уявіть собі, вони зовсім не колючі, колючки вони мають, але м'якенькі; лише потім вони стануть твердими. У вовчиці народились вовчеченята, дуже схожі на цуценят. Вони такі кумедні.

А в бар лозі ведмедиці є маля, але воно народилося наприкінці зими.

Все це нове життя.

– Який висновок треба зробити?

Якщо побачите у лісі малят тварин, не чіпайте їх, не беріть із собою! Вони можуть загинути без батьків і без лісу!

2.6. Перегляд таблиці із послідовністю зображення тварин.

2.7. Поетапне виконання композиції вчителем.

2.8. Практична діяльність учнів.

Ви малюєте звірів і їхніх малят у весняному лісі. А чи знаєте ви, що художників, які теж малюють звірів, називають анімалістами. Назва цього жанру надходить від латинського слова «аніма» – «тварина». Художник-анімаліст має бути дуже спостережливим, любити природу.

Малюнок 5. Брошавецька Марія.

3. Підсумок уроку.

3.1. Перегляд та оцінювання робіт.

3.2. Виставка-демонстрування малюнків.

Урок «Я і Україна» (природознавство)

Екскурсія «У гості до весни»

Мета: спостерігати зміни в природі, які відбуваються весною.

Приладдя: планшет з матеріалом для записів і малюнків, ручка, олівці або фломастери.

Місце екскурсії: сквер.

Хід уроку

1. Організаційний момент.

Правила поведінки дітей під час екскурсії до скверу.

2. Повідомлення теми та мети екскурсії.

2.1. Вступна бесіда.

– Яку назву мають частини посібника «Веснянка», яку ми з вами закінчили вивчати?

- * «Пробудження природи»;
- * «Квітень – водолій»;
- * «Травень – триумф весни».

– Всю весну, діти, ви спостерігали за змінами, які відбувалися в житті рослин весною. Згадаємо, як же відбувалося пробудження природи?

(Яскравіше стало світити сонечко, побігли струмки, на галявинах пробивається зелена травичка, з'являються перші квіти, прилітають з теплих країв перелітні птахи).

– Які зміни в природі відбувалися в квітні?

(Вже набагато тепліше, з вивію поприлітали всі птахи, весняне сонце припікає,

Малюнок 6. Шкредова Кристина.

сон-трава перецвітати стала, з'явилися на озері дикі каченята. Квітень встелює землю барвистими килимами з квітів і трав, пташиним співом наповняться гаї й ліси. У мешканців полів, степів, лісів народжуються малята. Починається цвітіння дерев.)

– В народі кажуть «Травень – триумф весни». Як це розуміти?

(Триумф – перемога, торжество. Травень святкує торжество весни. В садах в повну силу квітнуть дерева, спів пташиний триває з ранку до ночі, квітнуть трави.

Травень – це свято життя в царстві природи, її розквіт, травень – торжество весни зеленої.)

Малюнок 7. Торопенко Ліана.

3. Завдання:

3.1. Подивіться на небо. Якого воно кольору? Чи є на ньому хмари? Чи яскраво світить сонце? Чому? Замалюйте весняне сонце і небо.

3.2. Вдихніть весняне повітря. Чим воно пахне? Чому? Як можна на малюнку показати «подих весни»? Спробуйте.

3.3. Подивіться на дерева й траву під ними. Чи пам'ятаєте якими вони були в березні, квітні й стали сьогодні, в травні? Які це перетворення? Спробуйте намалювати їх.

3.4. Озирніться довкола. Яких птахів ви бачите? Чим вони зайняті? Зазначте на своїх малюнках це.

3.5. Зробіть висновки «Як завершується весна?»

Малюнок 8. Баженова Ліза.

Внесіть останні штрихи до свого малюнку.

4. Завдання додому.

Творчі завдання за вибором учня:

4.1. Спробуй написати вірш про весну.

4.2. Намалюй малюнок «Весна! Весна! І все їй радо!»

Малюнок 9. Прокопчук Надія.

4.3. Уяви, що ти птах, звір чи дерево, чи ще хто-небудь. Розкажи від імені цього персонажу про весну.

Тест «Веснянка»

1. Знайди весняні місяці:
 - а) жовтень, березень, травень;
 - б) березень, травень, квітень;
 - в) липень, червень, серпень.
2. Назви перші ознаки весни:
 - а) з'являються перші квіти, земля уквітчається рясом;
 - б) соловейко в гаї сонце зустрічає, квітують трави;
 - в) яскравіше світить сонце, біжать струмки, з'являється перша травичка;
3. Назви перші квіти, які занесено до Червоної книги:
 - а) підсніжник, конвалія, троянда;
 - б) тюльпан, пролісок, горицвіт.
 - в) Підсніжник, пролісок, сон.
4. Яка перша ознака пробудження дерев весною?
 - а) на деревах набрякли бруньки;
 - б) у дерев починається рух соку;
 - в) з'являються зелені листочки пагона.
5. Назви день весняного рівнодення:

- а) 20 травня;
- б) 24 квітня;
- в) 21 березня.

б. Пронумеруй у тій послідовності, в якій ці явища відбуваються в природі:

- тане сніжок;
- дерево по коліна у воді стоїть;
- квітне лужок;
- сів шпак на шпаківню;
- джмелі й бджілки загули.

Уміння бачити

природу - перша умова виховання світовідчуття єдності з нею. Виховання через природу досягається лише за умови постійного спілкування з нею. Адже, щоб відчувати себе частиною цілого, дитина повинна не епізодично, а постійно знаходитися у взаєминах з цим цілим. Ось

чому гармонія педагогічних впливів вимагає постійного спілкування з природою.

Ми, жителі міста, мало уваги звертаємо на особливості і красу природних явищ, а на небо часом не глянемо тижнями, зайняті повсякденними турботами. Споглядання його просторів і його краси дає справжню опору, допомагає піднятися над буденністю дорослої людини, а в душі дитини пробуджує найвищі прагнення. Кожний інтегрований день я починаю з спілкування дитини з навколишнім світом: вітання з сонечком, небом, деревами, які ростуть на шкільному подвір'ї.

Діти, простягаючи долоньки до природи, просять у неї сили, здоров'я та творчої наснаги. Я вчу дітей «бачити» дерева, кущі, квіти, помічати особливості і відтінки пелюсток, листочків, спостерігати, як набухають і розпускаються бруньки чи починають жовтіти листки.

Щоб дитина знайшла друзів серед рослин і тварин, їй необхідно познайомити з ними, навчити бачити, помічати цей дивовижний світ. Цьому сприяють уроки, які я проводжу в парку чи в лісі. Уроки ці проходять у вигляді пошуку, практичної гри-вікторини, які включають творчі індивідуальні завдання.

Практична гра-вікторина: Подорож в минуле рослин

Завдання:

- Роздивись будь-яку рослину, опиши її.
- Прочитай в книгах і розкажи в класі, які рослини потрапили до нас з інших країн і як це трапилося.
- Спробуй і ти виростити рослину. Це може будь-яка рослина: дерево, кущ або квітка. Якщо докладеш зусиль і будеш наполегливим - зможеш сам виростити справжнє диво.
- Запропонуй спосіб, завдяки якому можна було б забрати з собою красу лісових, польових квітів, не зриваючи їх.
- Познайомся в бібліотеці з матеріалами Червоної книги. Прочитай і розкажи в класі щось цікаве про одну з рослин, занесених до Червоної книги.

Фрагмент уроку-пошуку серед доквілля:

Вчитель: Розбудила весна від сну дерева. Погляньте навкруги. Що ви бачите? Згадайте, хто прокинувся з рослин першим в нашому краю? Так, першими прокинулись пухнасті котики. Ще до появи листя зацвітають верболози. Це - кущі. А з дерев - верба. Після них зацвітає осика, потім тополя. Інші дерева і кущі спочатку вкриваються зеленим листям, а потім зацвітають.

- Про яку рослину, яка зацвітає найперша, ви знаєте багато віршів?

Я найпершим зацвітаю
Синім цвітом серед гаю.
Відгадайте, що за квітка,
Бо мене не стане влітку.
Правильно, діти, це - пролісок.

Пролісок - квітка ніжна, але смілива. Навесні, ще тільки сніг починає танути, а вже пнеться до сонця зелений паросток. І квітів виглядає враз так густо, що земля знову стає синя від рясного холодного цвіту. Не кожен її може побачити, і ми з вами теж, бо ростуть ці квіти тільки в лісі. В цей час у лісі цвітуть і підсніжники.

- А ось подивіться на цю квітку (показую сон-траву, яка тільки розквітла).

Що ж це за квітка з м'якими волохатими пелюстками? Так, це — сон. Народ так любив рослини, що складав про них багато дивовижних і цікавих легенд. Ось послухайте легенду про сон-траву.

...Пішла молода дівчина до весняного лісу збирати проліски. Все далі й далі йшла, найкращі квіти збирала в запашний букет. Усе на світі забула, зачарована весняною красою лісу. І все далі заглиблюючись, не знала вона, що то лісовик заманює її в нетрі.

Завів лісовий чарівник дівчину на глуху галявину, з одного боку оточену велетенськими соснами, а другого - глибоким урвищем, з третього - височенною скелею. А з четвертого боку, з того, звідки прийшла дівчина, раптом вирости густі колючі терни, пройти через які годі було й думати.

Стала дівчина серед галявини, озирнулась довкола і дуже злякалась. А лісовик тим часом перетворився на молодого красеня, вийшов просто з-за стовбура старої сосни і став перед дівчиною.

— Хто ти? — злякано запитала вона.

— Не бійся мене, дівчино красна, — почав улесливо лісовик, — я тобі зла не вчиню, лиш одне ти мусиш зробити; стати моєю, бо в цім лісі я - цар і володар, якому підвладне все живе і мертве. Отже, мусиш ти бути моєю!

— Ніколи в світі! — скрикнула дівчина, очима шукаючи дорогу до відступу. Але дороги не було.

Тим часом лісовик зареготав страшним реготом, підстрибнув і перетворився на бридкого діда. На голові в нього ріс сірий мох, замість носа стирчав сучок, а руки й ноги нагадували покручені всохлі гілки.

Підскочило страховисько до дівчини, вхопило її руками-гілками за стан гнучкий. З ляку й огиди щосили вдарила вона лісовика у бридку пику. Почувся тріск, ніби зламалася суха гілка, і потворний лісовий дух випустив дівчину, вхопившись руками за обличчя.

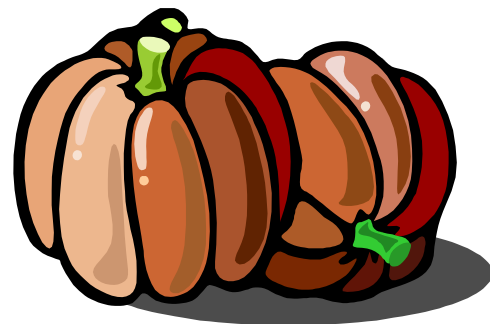
Дівчина поривалася бігти, але не могла зробити ні кроку: якась невідома сила тримала її на місці. То лісовик напустив на неї цю змору. Руки в дівчини опустилися, йогі підкосились, і вона впала, заколисана дивним сном.

Лісовик святкував перемогу. А дівчина, мов біла хмарина, покривалася голубизною весняного неба, танула на очах, а відтак і зовсім зникла. На тім місці, де вона лежала, пробилася з-під землі гарна фіолетова квітка, підставивши свою оксамитну чашечку теплим промінням сонця.

Вчитель: Цвіте навесні в лісі первоцвіт, купальниця, медунка, конвалія, горицвіт. Наукова назва горицвіту запозичена з грецької міфології.

Міф «Адоніс»

Стародавня легенда розповідає, що якимось богиною полювання Артеміді розгнівалася на прекрасного юнака Адоніса. Вона наслала на нього дикого вепра. Люта тварина смертельно поранила юнака. На тому місці, куди впали краплини крові Адоніса, розквітли квіти. На честь прекрасного Адоніса їх і назвали.

Завдання: у кожного з вас, діти, є улюблена квітка. Знайдіть її, намалуйте її і відшукайте легенду про неї.

Змітовна лінія - «Наша планета: живий світ. Тварини» пропонує такі теми:

Різноманітність тварин.

Численні та різноманітні безхребетні тварини.

Хребетні тварини.

Чим і як живляться тварини.

Як тварини пристосовуються до умов, в яких вони живуть?

Як тварини розмножуються.

Чим займаються тваринники.

Чому тварини потребують охорони.

З багатьма тваринами можна познайомитися в зоопарку, тому проводжу урок саме в цьому місці. Діти спостерігають за дикими тваринами, роблять записи, відшукують матеріал про них в спеціальній літературі, а саме в дитячих енциклопедіях, роблять висновки: для чого ці тварини живуть в зоопарку, не мають такої волі, як у природних умовах, але їх привозять сюди, щоб зберегти, не дати їм загинути. Індивідуальна пошукова робота дитини проводиться в напрямку дослідження заповідників України та виконується творча робота «Фантастичні тварини». Одною з цікавих форм перевірки знань учнів в цій сфері є тестування: Напиши назви звірів, котрі

плавають у воді _____

бігають по землі _____

лазять по деревах _____

літають _____

мешкають під землею _____

Як довести, що всі вони звірі?

Завдання: Пригадай, чим вигодовують своїх малюків ссавці?

Склади послідовності.

Наприклад: ікринка — пуголовок — доросла жаба

Ікринка... _____

Ікринка... _____

Яйце... _____

Яйце... _____

Змістовна лінія цієї сфери «Наша планета: живий світ. Людина» дає можливість дитині вивчити свій організм, взнати як вона збудована, як працюють її серце, органи дихання, органи травлення, як подорожує кров в організмі людини, що мозок - головний командний пункт. В цій змістовній лінії дитина навчається досліджувати себе, охороняти своє здоров'я і загартовувати організм.

Світ прекрасний навколо тебе -
Сонце ясне і синє небо,
Птахи і звірі, гори і ріки -
Нехай він буде таким навіки!
Нехай людина добро приносить -
Бо світ навколо любові просить.

Ось така провідна ідея сфери «Людина і природа». Світ навколо дитини — це світ природи з безмежним багатством явищ, з невичерпною красою. Заглиблюючись у цей світ, вбираючи його звуки, запахи, барви, спостерігаючи різні явища природи, досліджуючи себе, дитина насолоджується гармонією навколишнього світу, дитина вдосконалюється як особистість.

Змістовна лінія «Наша планета: живий світ. Людина»
Тема дня: «Досліджую себе»

Дидактичні цілі

- створити передумови для різнобічного розгляду учнями поняття (Мозок і мислення. Пам'ять, увага, уява);
- формувати уявлення про мозок, його функції та роль у житті людини, системне мислення;
- збуджувати уяву, позитивне ставлення до пізнання.

Розвиваючі цілі:

- формувати творчо активні індивідуальні якості учнів;
- розвивати вміння порівнювати, узагальнювати, аргументувати.

Виховні цілі:

- виховувати санітарно-гігієнічні навички догляду за органами чуттів;
- відповідальне ставлення до власного здоров'я, його збереження й охорони;
- чуйність, готовність прийти на допомогу іншим людям;
- почуття гордості за свій народ.

Наочність та обладнання: відеофрагмент казки «Мауглі», ілюстрації до анатомії людини, портрет Т.Г.Шевченка музичний супровід (твори Т.Г.Шевченка, покладені на музику, та ілюстрації до них), роздатковий дидактичний матеріал.

І. Повідомлення теми дня:

1. Урок природознавства.
2. Урок української мови.
3. Факультатив з психології.
4. Факультатив «Скарби світової культури»

Урок природознавства

Тема: Мозок і мислення, пам'ять, увага, уява

Хід уроку

I. Організаційний момент уроку

1. Спостереження навколишнього світу.

- Що ми спостерігаємо? Ми спостерігаємо навколишній світ - природу.

Сьогодні 10 березня, 2004 рік, за календарем весна, але ми ще відчуваємо останній подих зими. Температура повітря — -1° , стан неба: небо голубішає з кожним днем, воно чисте, але з легкими білими хмарками. Вологість незначна, безвітряно, опади відсутні. Сьогодні наше здоров'я добре, загальний настрій – радісний.

10 березня - видатна дата для нас та для всього українського народу. Це день пам'яті вірного сина України, видатного поета, Кобзаря — Т.Г.Шевченка. Ми завжди пам'ятаємо його та любимо його вірші.

(Учні читають по два рядки з улюблених віршів Т.Г.Шевченка)

2. Що ми досліджуємо?

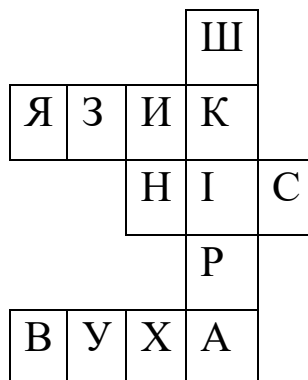
Ми досліджуємо своє ставлення до власного здоров'я, а тому вивчаємо свій організм; ми вже вміємо оберегати свої органи від пошкоджень.

II. Перевірка домашнього завдання

Вчитель: «Не знає той, хто нічого не питає!»

1. (пропонується робота в парах, діти задають один одному питання і відповідають за схемою I.

2. Кросворд-розповідь

Розгадування кросворду та розповідь про відгадуванні органи чуттів.

По вертикалі: 1. М'яка, пружна і гладка

Біль, холод і тепло

Відчуває вона (шкіра)

По горизонталі: 2. За двома замками

Лежить колода з ямками

Чи холодне, чи гірке.

В кожній страві впізнає (язик)

3. Сопе, хропе, часом чхає

Сюди-туди зазирає;

На морозі замерзає,

Бо одежі він не має (ніс)

4. Двоє лисенят під волоссям сидять

Усіх двоє чують, ні на що не реагують (вуха)

Загадка: Круглі та горбаті,

Краями волохаті,

По боках – білесенькі,

Посеред – темнесенькі,

Як приходить біда,

То тече з них вода. (очі)

(Оцінювання: самооцінка учня, оцінка учнів, вчителя)

III. Актуалізація опорних знань учнів

Гра «У гості до лікаря Пілюлькіна».

— Які прислів'я про здоров'я людини вам відомі?

Висновки: своє здоров'я бережи сам.

IV. Постановка проблеми.

Учень: Шість вірних слуг у мене є,

Що вчать мене всьому.

І так їх звати:

Що, Чиє, Як, Де, Куди, Чому.

На Північ, Південь, Захід, Схід

Я їх щоденно шлю,

А тільки зроблять все, що слід –

Спочинок їм даю.

— Коли саме вам, діти, приходила на допомогу ця чудова шестірка?
(Робота в малих творчих групах).

V. Повідомлення теми та мети уроку

Сьогодні ми продовжимо роботу над вивченням і дослідженням нашого організму; розкриємо важливу роль мозку та його функції.

VI. Відкриття нових знань

1. Підготовчий етап. Вступна бесіда вчителя (муляж людини).

— Де знаходиться наш мозок?

Так, наш мозок захищає надійний череп, бо він дуже важливий. Наші органи чуттів передають сигнали з оточуючого світу до мозку. Все наше тіло пронизане, ви вже знаєте, густою мережею нервів. Саме за їх допомогою мозок отримує сигнали від органів чуттів і опрацьовує їх з блискавичною швидкістю. В результаті ми чуємо звуки, відчуваємо смак, запах їжі, бачимо всю красу навколишнього світу. (Відеофрагмент казки «Мауглі»)

— Хто виховував хлопчика Мауглі?

— Чи навчився він мислити?

(Підтвердження вірної думки – читання уривку статті с.69 підручника).

Мозок людини збудований так, що може мислити. Наше мислення полягає в допитливості, здатності пізнавати світ, опрацьовувати інформацію, робити висновки.

Основа мислення - слово. Словами людина думає і передає інформацію іншим людям за допомогою мови. З самісінького народження в нас закладена можливість навчитися мислити.

Висновки: В житті дитина може навчитися мислити тільки серед людей, в людській спільноті, спілкуючись з людьми.

2.Робота за підручником (с.70).

Завдання; згадайте якийсь епізод з вашого раннього дитинства і розкажіть його, (читання тексту про пам'ять людини). Експеримент «Ви

неуважні!» — Що таке увага? Завдання: Закрийте очі і уявіть собі те, про що ви мрієте. Що це було?

Намалюйте те що ви уявили. Висновки: Уяву, пам'ять, увагу можна розвивати. Підсумки вивченого: ~ На що схожий мозок людини?

Мозок людини декілька нагадує комп'ютер. Інформація, яку обробляє він, комп'ютер, більш об'ємна. Але не один комп'ютер не зробить такого, що не було б заздалегідь запрограмовано людським мозком. Головна роль людини – це вона створила комп'ютер.

Домашнє завдання: Намалюйте малюнок, складіть оповідання, прочитайте статтю в підручнику, знайдіть додатковий матеріал в енциклопедії (за вибором).

Українська мова

Тема: Третя особа дієслів.

Мета: Познайомити з особливостями написання закінчень дієслів третьої особи; продовжити формувати навички визначення дії відміни; удосконалювати навички виразного читання, розвивати мовлення, спостережливість,

у мови, поезії, творчості Т.Г.Шевченка, України.

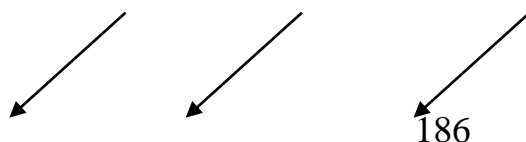
I. Організаційний момент. Що нас чекає сьогодні на уроці (план уроку)

II. Перевірка домашнього завдання.

– Я пропоную вам, діти, прочитати свої творчі роботи і вказати на дієслова, які допомогли вам точніше висловити свою думку про творчість великого українського поета Т.Г.Шевченка (діти зачитують творчі роботи, вказують дієслова, оцінюють свої роботи).

III. Удосконалення каліграфічних навичок. Словникова робота:

Мозок, мислення, пам'ять, увага, уява

мислити пам'ятати уявляти

- Читання вірша:

... Ну що б, здавалося, слова?
Слова та голос – більш нічого.
А серце б'ється – ожив а.
Як їх почує!.. (Т.Г. Шевченко)

- Поясніть зміст цього вірша.

IV. Оголошення теми та мети уроку

- Сьогодні ми продовжимо пізнавати науку письма, щоб вирости розумними і грамотними людьми, залишити по собі добрий слід на землі. У нашій українській літературі була людини, яка всією душею прагнула до знань, хвилювалась за життя людей і залишила по собі дуже значний слід. Ця людина — відомий український поет, письменник і чудовий художник.
- Як ви вважаєте, про кого йдеться мова?
- Кого ставлю вам у приклад (демонстрація портрета Т.Г.Шевченка, опис його зовнішності).
 - На сьогоднішньому уроці ми будемо вивчати нову тему «Дієслова 3-ої особи», а допоможуть нам вірші з чудової книжки, яка називається «Кобзар» (демонстрація «Кобзаря»).

V. Робота з мовним матеріалом

1. Робота з підручником. (Впр. 465, с. 204)

Думи мої, думи мої!
Квіти мої, діти!
Виростав вас, доглядав вас,
де ж мені вас діти? (Т.Г.Шевченко)
Виразно прочитай вірш.

- Як називає Кобзар свої думи про долю народу? Чому?

- Які слова звучать однаково, але мають різні значення?
- Що вам відомо про Т.Г.Шевченка? (повідомлення дітей).

2. Розповідь вчителя.

— Так, Т.Г.Шевченко — наш прекрасний поет, наша гордість. Українці називають його своїм Кобзарем. Раніше в Україні було багато кобзарів, вони ходили по селах і містах, співали пісні та думи про боротьбу відважних героїв-українців з ворогами.

Т.Г.Шевченко у своїх віршах також оспівував український народ, його життя, а книгу, яку він писав усе життя, поет назвав «Кобзар».

Т.Г.Шевченко прожив коротке життя — всього 47 років, з них 24 роки пройшли у кріпацькій неволі і 10 років - на каторжній службі, яку він відбував у казахських степах. Поет дуже любив свій край, хотів, щоб люди жили в ньому щасливо. Уболіваючи душею за рідну землю, він змальовував у своїх віршах несправедливість, яку бачив навколо. За складання правдивих, бунтарських віршів його заслали солдатом на узбережжя Каспійського моря із заборонаю писати і малювати. Але він творив, незважаючи на заборону. І тепер ми маємо змогу читати його вірші і захоплюватися цією мужньою і талановитою людиною.

3. Перечитування вірша Т.Г.Шевченка «Садок вишневий коло хати...».

4. Коментар учителя. П'ятнадцятьма рядками вірша Т.Г.Шевченко передав образ України: вишневий садок; хрущі над вишнями; дівчата, стомлені важкою працею, але з піснею повертаються додому; біля хати вечеряє селянська родина.

У простому житті селянської родини поет побачив багато красивого: матері чекають дітей, донька подає вечерю, мати навчає доньку, кладе малих дітей спати. Глибока людяність і сердечність відчувається у цих взаєминах. А яка краса оточує українську родину: зіронька встає, соловейко співає. У цьому вірші відчувається душа поета, його любов до свого краю.

Вірш покладено на музику великим українським композитором М.Лисенком. Прослухайте запис.

(Грамзапис пісні «Садок вишневий коло хати».) А тепер цей вірш допоможе нам розібратись з новим матеріалом.

5. Спостереження за мовним матеріалом

- Назвіть займенники 3-ої особи.
- А тепер від них поставте запитання до дієслів теперішнього і майбутнього часу (на дошці будується таблиця)
- Давайте прослідкуємо, які особові закінчення будуть у дієслів 3-ої особи.
- Випишіть дієслова з першого куплета вірша. Визначте їхній час і дієвідміну.
- Що цікавого ви помітили? (таблиця закінчень дієслів 3-ої особи).
- Випишіть дієслова з 2 куплета вірша. Визначте їхній час і дієвідміну.
- Зробіть висновок.

Висновок:

Дієслова І дієвідміни в 3 особі множини мають закінчення -уть –ють, дієслова II дієвідміни в 3 особі множини мають закінчення -ать –ять.

VI. Робота з підручником

(вправа 466, с.204)

- А зараз ми будемо розвивати свою уяву.
- Прочитайте уривок тексту.

Перед самісіньким входом до музею кобзаря, де троянда одинцем пишно квітує, маленьке, ледь помітне гніздечко, і в ньому пташка сидить. Видно сіреньку голівку і чорну дробинку ока, блискучу, аж ніби несправжню.

— Солов'їна сторожа... Весь час на чатах, отака крихта!

За О.Гончаром

- Які слова допомагають уявити соловейка на куці троянди?
Доберіть заголовок до тексту,
- У яких з наведених нижче речень розкрито тему розповіді, а в яких – головну думку твору?

Солов'їна сторожа на могилі солов'я.

Тарасе! Пломінням твоїм палахкоче безсмертна країна твоя.

З тобою ми йдем у віки, плекаючи в думках твою непокору. (В.Діденко)

- Відшукайте дієслова 3-ої особи однини. Визначте їхню дієвідміну.

VII. Закріплення та осмислення знань

- Прочитайте текст.

«Хоч крихотку землі...»

...Майже в кожному вірші Тарас Шевченко, перебуваючи в далекому засланні, зливався журною тугою за рідним краєм. Він прохав долю, пристрасно молився, щоб:

... хоч крихотку землі
із-за Дніпра мого святого
святії вітри принесли,
та й більш нічого...

За В Скуратівським

- Випишіть дієслова, поставте їх у 3 особу множини теперішнього часу, визначте їх дієвідміну.
- Відома українська поетеса Ліна Костенко любила вірші великого Кобзаря і писала про нього:

Кобзар співав в пустелі Косарала,
у казематах батюшки-царя,
кайдани, шаленіючи бряжчали,
щоб заглушити пісню Кобзаря.
А пісня наростала у засланні,
А пісня грати розбивала вщент.
Правдиві пісні передзвін кайданів –
то тільки звичний акомпанемент.

Ліна Костенко (читає вчитель вірш напам'ять)

- Випишіть дієслова минулого часу. Доберіть до них відповідні дієслова теперішнього часу, закінчення виділіть, визначте дієвідміну.

Хвилинки поезії

Вчитель:

- А зараз, діти, включаємо в роботу свою пам'ять. Я пропоную вам згадати і прочитати по декілька рядків з поезії Т.Г.Шевченка і записати їх з пам'яті, щоб ще раз відчуті силу любові поета до свого краю і виразити своє захоплення цією мужньою наполегливою і прекрасною людиною.

(Діти читають рядки улюблених віршів Т.Г.Шевченка, записують їх у зошити).

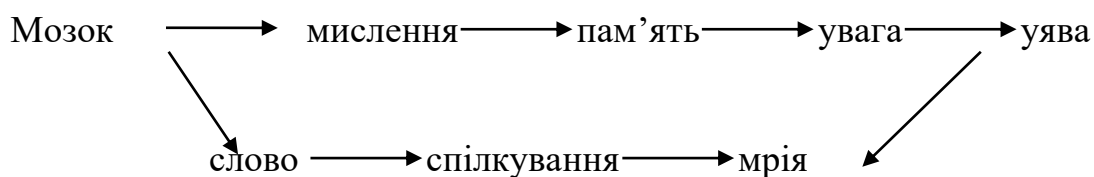
- Тож давайте, як Т.Г.Шевченко, любити свій край, бути наполегливими, прагнути до навчання,
- Хто хоче в цьому бутті схожим на великого Кобзаря?
- А хто хоче довести, що сьогоднішній урок не пройшов для нього марно, і він запам'ятав, які закінчення можуть бути у дієслів 3-ої особи.
- Молодці, дякую за гарну роботу.

– Прочитайте вправу 47 І

Зоре моя вечірняя,	Розкажи, як за горою
зійди над горою,	сонечко сідає,
поговорим тихесенько	як у Дніпра веселочка
в неволі з тобою.	воду позичає.

– Це ваше домашнє завдання, але ви складете словесний малюнок, а до нього художній, в якому опишете рідну землю, якою вона постає в уяві поета.

– А тепер я пропоную вам скласти тематичну павутинку.

Сфера життєдіяльності "Людина і культура"

Твори, твори індивідуальність, твори людину скрізь і над усе

І.Драч

залежить прямо пропорційно від рівня його культури. У проекті Національної доктрини визначено як складову головної мети національного і громадського виховання "формування в молоді особистісних рис громадян української держави, розвиненої духовності... моральної, художньо-естетичної культури".

Найціннішим джерелом відновлення духовності є мистецтво, яке формує емоційний бік свідомості та естетичні ідеали особистості. Сфера "Людина і культура" надає можливість дитині молодшого шкільного віку увійти в світ музики, мистецтва, літератури.

Зміст сфери реалізується через курс "Довкілля" (автор моделі Ільченко В.Р., доктор пед. наук, професор, член-кореспондент АПН України, директор науково-методичного центру інтеграції змісту освіти АПН України) і курс "Навколишній світ" (навчальне видання Т.О. Пушкарьової).

В першому класі змістовна лінія "Вчимося спілкуватися" вчить дитину етиці і етикету шкільного життя. Вона містить в собі такі інтегровані дні, як "Наша шولا", "Ти зібрався до школи", "Вітання - прощання", "Що скаже ввічлива дівчинка гостям?", "Рад не рад, а кажи : "Ласкаво прошу" та Інші. І всі вони підпорядковані меті - навчити першокласника культурі поведінки в школі, в сім'ї, в гостях. На уроках цієї змістовної лінії вагомого значення набуває рольова гра.

Фрагмент уроку

Вчитель: Діти, у нас сьогодні незвичайний день, день народження Катрусі. Погляньте, яка вона гарна, яка в неї святкова сукня та зачіска. Катруся запрошує нас з вами на день народження. Давайте по-святковому прикрасимо наш клас, адже цей день народження ми святкуємо саме в ньому. (Діти прикрашають клас заготовленими прапорцями, малюнками, різнокольоровими кульками). Звучить музика - калейдоскоп дитячих пісень про день народження.

- Діти, а тепер візьмемо подарунки й вийдемо з класу, на хвилину він перетвориться Катрусину кімнату, а вона в господиню, яка буде приймати гостей.

(Діти покидають клас, у них різні подарунки, виготовлені своїми руками та приготовлені батьками).

В

- Ось перед нами двері, а як їх відчинити ? Що треба сказати Катрусі ?

(Діти пропонують тихенько постукати, привітати Катрусю і не забути про свою поведінку на дні народження).

Урок-гра продовжується, Катруся частує гостей разом із своєю бабусею, а діти їй бажають найкращого.

В другому класі в сфері з'являються нові змістовні лінії "Світ красивий і некрасивий", "Краса і симетрія", "Краса рукотворна", "Краса і некраса людини". Вони мають чітку направленість — краса і некраса в навколишньому світі і в нас самих. Ось дуже об'ємні і насичені теми : "Гарні птахи", "Гарні собаки", "Гарні кішки", "Гарні риби". Природа допомагає зрозуміти, що таке краса. Від краси живої природи до краси неживої природи один крок. Неповторна краса неба та природних пейзажів.

- На що бувають схожі хмари?
- Хто зможе намалювати захід сонця?
- Хто бачив веселку? Який вигляд вона має?

Поступовий перехід до дискусії.

- Що красивіше — ліс чи доглянутий парк?
- Коли ліс красивіший - взимку, весною, влітку чи восени?

Тут думки дітей роздільні. Настає момент для ознайомлення їх з пейзажем. Урок - екскурсія в музей ім. Верещагіна викликає особливу зацікавленість у учнів. Вони отримують в кінці цього уроку завдання: підійти до картини, яка найбільше сподобалась, запам'ятати, хто намалював її і що там намальовано. На уроці образотворчого мистецтва діти мають можливість поділитися своїми враженнями та самостійно спробувати намалювати те, що на них так вплинуло.

Вирішуючи проблему - чи може природа бути некрасивою, діти самостійно приходять до думки, що негарна природа - від поганого ставлення до неї людини. Там викинули в квітник сміття, а на галявині, де відпочивали, залишили пусті пляшки, а там перетворили чисте джерельце на каламутну калюжу. Ось тут і відбувається знайомство з наукою - екологією.

Знайомство учнів з культурою передбачає всі її форми: літературу, музику, мистецтво, надає можливість надбати елементарних навичок культури, забезпечує її духовний розвиток.

Прихід дитини до театру - це маленьке свято. Всі діти люблять театр, емоційно реагують на дію, які відбувається на сцені, забуваючи про те, що це гра акторів. Але ще цікавішим буде цей прихід після нестандартного уроку, тема якого "Ти прийшов до театру".

Мета: познайомитись з правилами поведінки в театрі; дати знання історії театру, про професії людей, які приймають участь в створенні вистави; розвивати мовлення учнів, зацікавленість, уявлення, фантазію, пам'ять; виховувати любов до театру, повагу до праці акторів, режисерів; пробуджувати бажання свідомо виконувати правила поведінки в театрі.

Хід уроку

Під музику діти заходять до класу, який став для них театром. Їх зустрічають контролери і службовці театру. Діти віддають вхідний білет і отримують програму. Сідають на місця, які позначені в білетах.

Вступне слово вчителя.

Уявіть, що сьогодні ви прийшли до театру. Театр - це чарівник, він може розповісти й показати тобі багато нового, чудового і красивого, якщо ти потоваришуєш з ним, то і життя твоє

стане набагато цікавішим. Сьогодні ви визнаєте про театр, про людей, які працюють там. Але театр - це незвичайне місце, де дуже важливо вміти себе поводити, і тільки тоді відвідування театру стане для вас справжнім святом. Ви отримали в нашому театрі програму, що ми можемо взяти, коли прочитаємо її (відповіді дітей).

Із програмки ми взнали не тільки назву п'єси й автора, діючих осіб і акторів, що грають в спектаклі, але і тих, хто створив спектакль, допомагаючи акторам.

- Спектакль зробили багато людей, не просто людей, а талановитих, закоханих в свою справу. Це і режисер, художник, композитор, балетмейстер, диригент і ще багато, багато людей приймали участь в створенні спектаклю.

- Поясніть, що кожен з цих людей робить для спектаклю.

- Ми багато взнали з програмки, а раніше в дуже давні часи, в програмі були написані тільки прізвища чоловіків, вони грали всі ролі, навіть жіночі.

Ніхто на землі не знає точний рік народження театру, але вчені історики з'ясували, хто був першим героєм театральної п'єси. Це - Прометей. Вам відомий цей герой із грецької міфології. Який подвиг здійснив Прометей? (Відповіді дітей).

Автор трагедії про Прометея - Есхіл. Майже все населення Греції зібралось на театральну виставу. Тоді ще не існувало театральних приміщень й вистава давалася на площах і ярмарках, в замках заможних греків, в золотих залах дворців. Театральні споруди з'явилися пізніше.

Діапозитив.

1. Великий театр — сама красива театральна споруда Росії.

Одеський оперний театр, Миколаївський російський художній драматичний театр, Миколаївський український академічний театр драми та музкомедії.

2. Портрет О.І.Бове.

3. Театральна площа.

Театр - школа життя. Так казали про нього у всі віки. Тепер починаємо виставу.

- Хто до нас стукає ? (входить фея).

Фея: Я принесла вам завдання. Якщо ви їх вирішите, то почнеться спектакль".

(Фея дістає три листа, на першому намальована цукерка, вона перекреслена, на другому - перекреслене слово "БІС !", на третьому - Буратино з Незнайкою розмовляють).

- Поясніть, чому не можна, - каже Фея й показує завдання.

Діти пояснюють, чому не можна їсти цукерки, кричати "БІС !", розмовляти під час спектаклю.

Починається вистава п'єси-казки "Як ведмідь люлюку знайшов" (грають діти). Після вистави обговорювання баченого.

- Ви подивилися п'єсу, висловлюйте свої думки.

- Як називалася п'єса ?

- Що сталося з ведмедем після цієї знахідки?

- Для чого С.Михалков написав цю п'єсу. Який треба з цього зробити висновок. (Палити шкідливо для здоров'я).

- Як ви, вважаєте, хто в п'єсі грав краще всіх? Оголошується антракт.

Діти йдуть до шкільного буфету, та ось дзвоник їм сповіщає про кінець антракту.

Після третього дзвоника всі сідають на свої місця.

Вчитель: Діти, я хочу, щоб кожен з вас зараз побував актором, але виберіть лідера творчої групи, він і буде вашим режисером. П'ять творчих груп, п'ять казок, п'ять режисерів. Але умова - казка, яку ви хочете поставити, повинна бути дуже короткою за змістом, або покажіть фрагмент.

Діти вибирають казку, отримують реквізит і починають гру.

Підведення підсумків.

Театр - це незвичайний світ.

Які почуття виникли у вас, діти, під час гри? (діти діляться своїми думками). В створенні цього світу приймають участь актори, режисери, художники- декоратори, композитори і ми повинні поважати їх величезну працю.

- Які правила ми повинні пам'ятати?

Ми сьогодні дуже добре працювали й хочеться відзначити кращих режисерів та акторів. Нагородження - лавровим вінком (з поясненням цього терміну).

Змістовна лінія "Краса людини" дає можливість показати дітям місце людини в навколишньому світі, красу людини духовну і фізичну, а саме: красу людського тіла, красу душі й красу його праці. В перший день роботи в цій сфері дітям пропонується знайти красу навколо них.

- Що, на вашу думку, красиве, гарне?

Красивими будуть називатися об'єкти природи, оточуючі предмети, але вираз "красива людина" не прозвучить. Ось тут треба підвести дітей до того, що людина являється частиною природи, а все створене природою прекрасне, то красива і прекрасна людина.

Урок в музеї. Портрети людей. Діти з зацікавленістю розглядають людське тіло на художньому полотні і в скульптурі, слухають про те, що красу людського тіла помітили й показали в своїх скульптурах ще скульптори античного світу. Важливо показати відмінність між чоловічим тілом та жіночим. Це можна зробити розглядаючи давньогрецькі статуї Аполлона й Афродіти. Головне, щоб діти зрозуміли, що скульптори показали красу людського тіла, але кожне тіло гарне по-своєму, головне цю красу замітити. І ось уже діти малюють людину, ліплять її з глини, пластиліну, організують виставку творів мистецтва.

Людина з самого початку свого існування прагнула створити собі одяг. З часом почала виникати потреба в красивому одязі. І ключем до цієї краси

явився естетичний смак. Дітям треба допомогти зробити висновок: щоб розвинути в собі естетичний смак, людина, перш за все повинна вміти примічати, відчувати, сприймати красу, любоватися нею, радіти їй. Трохи пізніше з'явилося поняття моди. Що таке мода?

Моду придумують художники, модельєри. Треба вміти вибрати для себе такий одяг, щоб в ньому мати вигляд модної людини. Клас збуджений, всі діти готуються до конкурсу краси.

Формування поняття краси людини не буде завершено, якщо не розкрити поняття краси духовної, краси внутрішньої. Ось тут на арену виступає література. Самі підручники з читання в початковій школі побудовані так, що всі змістовні лінії досягають мети - розширити, збагатити, поглибити духовне життя дитини, забезпечити духовний розвиток. Під "духовним розвитком" розуміється розкриття чуттєво-інтелектуального, вольового та творчого потенціалу дитини.

Парад родинних свят

Вчитель:

- Ми починаємо парад родинних свят.
- Сьогодні, діти, я хочу привітати вас і ваших батьків з наближенням одного з найулюбленіших свят – Нового року та новорічної ялинки, із завершенням I семестру цього навчального року та завершенням нашої чотирирічної роботи в сфері життєдіяльності «Людина і культура», яку ми і завершуємо святом. (звучить музика)

Зимові свята народного календаря

І учень: Як на народознавство до нас
Завітав святий Миколаї на час.
На свято Миколая
Радість світ увесь проймає,
Хай радіє увесь світ,
Український наш нарід.

Святий Миколай: Ось нині цілий рік минув,

Як на землі я тут вже був,
Як дітям я дари давав
І всіх до праці закликав,
Наказував я добре вчитись,
Від зла втікати, людей любити.
Дітки тут, я бачу, милі –
І привітні, і гостинні.
Ваша щедрість, доброта,
Чуйні, теплії серця –
Це подіка є для мене,
І на слідуєчий рік
Ви чекайте,
Не обділю вас дарами,
Бо мені так добре з вами...

Ангелик: Як пройдуть зимові свята,
Звеселиться наша хата.
Ой, йшли Різдво та Коляда
Вулицями в місті.
Іскорки веселі на сніг розсипали.
«Божий син родився!» –
Усіх сповіщали.

Музика «Христос народився».

Різдво: Я – велике свято –
Різдво Христове
Як прийду до хати,
Всім пора колядувати!
Колядують в місті діти,
Тож і звірам не сидіти.
Хоч вітри холодні дують,

Зайчик, їжак колядують.
Їм підспівує і білка
Голоском, мов сопілка.
Навіть мишка, хоч маленька,
Теж підспівує злегенька.
Сонце повернулось на літо.
Скоро буде поспівати жито.
В двері знову стука Коляда.
У віконце святий вечір загляда.

Коляда (*вибігає з торбою колядника*)

Я маленький хлопчик!
Зліз на стовпчик.
З мішком походжаю.
Коляду збираю.
Вечір добрий!
Коляд, коляд, колядниця,
Добра з медом паляниця,
А без меду не така,
Дайте, дядьку, п'ятака,
Стане хата сторчака,
А ти, татко, гривню,
А то шибку виб'ю.

Водохреща: Я – могутня Водохреща,
Водою володію цілющою і магічно.
В казках я, діти, жива і мертва вода.
Мій день – 19 січня – народне свято.
Скропіть усіх свяченою водою,
Щоб ми стрічались лише з радістю, а не з бідною!
На руки, на ніжки –
Щоб нам не боліли, також

На голівки – щоб ніколи не хворіли!

Стрітєння: Я означаю кїнець зими.

Народне свято в мій день 15 лютого, зима з весною зустрічається.

Як лютий не лютой, а на весну брів не хмур.

В мій день, діти, я дарую вам «жайворонків», щоб ви закликали весну, допомогли їй подолати з

Святом цим зігріті ми

З давнини й донині.

Відмічатимуть Стрітєння

Так по Україні.

Свята кращого нема –

Стрітилась Весна й Зима!

Учень: «Насуплю я брови, – говорить зима, –

І вітер з морозом повіє:

Усе скрізь загине – рятунку нема,

Під снігом замре, заніміє.»

«А я засміюся, – весна відмовля, –

І сонце пекуче засяє:

Прокинуться люди, ліси і поля, –

Усе зацвіте, заспіває!

Весняні свята народного календаря

Ангелок: Пускаймо всіх в палац чи в хату мазану,

Бо добрий час прощення всіх образ

На Масляну, на Масляну, на Масляну...

Масляна: ... Світка маслом геть перемазана

І трищать і сорочка, і блуза,

Але треба наїстися од пуза,

Поки Масляна, поки Масляна!

Я – Масляна, проводжаю зиму,

Весну починаю.

Чи знаєте, як мене вшановують?

(млинцями, блинами, варениками, маслом, сиром, сметаною).

Ангелок:

Великдень – це весняне свято,
належить маленькому диву –
писанці, символів життя,
відродженню сина Божого
Ісуса Христа.

Великдень: Крашанки і писанки,
Мої дорогенькі,
Їх до свята малювали
Рученьки маленькі,
Щоб побачили усюди
їх красу і вроду.
Я відновлюю звичай
Рідного народу.

Літні свята народного календаря

Ангелок: В час пори запашної
По квітучій весні
Свято Трійці Святої
Відзначаєм три дні.

Трійця: (народознавство, с.133)

Ангелок: Дуже Спаса наш люд поважає, –
Адже, Спас – покровитель врожаю.

Спас: Чотирнадцяте січня – якраз
З Маковеем збігається Спас.
Спаса першого ось в чому зміст:
Оголошено яблучний піст!
Надійшло дев'ятнадцяте серпня

Цього дня вже без ліку літ
День Святого Спаса
Християнський святкує світ.
В Україні Спас
Особливим присмаком славиться:
Святять яблука, святять мед,
Святять збіжжя з нового врожаю.

Любий друже!

Вже знаєш, свята, що тобою побачені,
кожного роблять душею щедрішим...
Тож розберися в їх суті, в їх значенні –
Станеш дорослішим, станеш мудрішим...

Ведуча: Закінчився парад народних свят.
А ми вами раді новорічне свято зустрічати.

Ведуча: Ми ялиночку прикрасимо.
Нашу гостю лісову,
І до себе запросимо
Гарну казочку нову.

Ведуча: Я запрошую вас до царства театру (*театралізація уривків з казок*).

Ведуча: Я запрошую вас до царства Терпсіхори (*виступ танцювальної групи*).

Ведуча: Я запрошую вас до царства пісенне (*виступ дитячого ансамблю „Струмок”*).

I. Царство майстрів слова належить сьогодні Діду Морозові, Снігурки, Ялиночці, Новому Року.

Ялинка: Я – Ялинка новорічна,
Звеселю навколо всіх.
Хай дзвенить завжди між нами
Радісний веселий сміх!

Дід Мороз: Новий Рік – чудове свято,
Побажань завжди багато.
Щиро зичу усім вам,
Щоб росли ви і міцніли,
Щоб за все, що ви робили,
Було радісно батькам.

Снігуронька: З святом я вітаю всіх.
Всім бажаю жити в мірі,
Хай завжди лунає сміх,
Всім бажаю щастя й долі.

Новий Рік: Будьте щедрі та багаті в новім році.
Світить щастя в вашій хаті наче сонце.
Будьте, діти, і здорові, і щасливі, творчих успіхів вам усім,
Друзі, в моєму році!

Змістова лінія «Приємне слово - наче сад квітне»

Тема дня «Ти серед людей»

У гості до професора Етикета

Мета: сприяти формуванню гармонійно розвиненої особистості, виховувати культуру поведінки, розвивати уміння користуватися правилами етикету.

Класна кімната перетворена у затишну вітальню. Святкові столи гарно сервіровані. Тихо звучить музика.

Учитель: Діти! Я запрошую вас у гості до професора Етикета, але, щоб ми з вами завжди були бажаними гостями, нам необхідно знати і користуватися деякими правилами етикету.

Слово «етикет» виникло на одному з розкішних прийомів французького короля Людовика XIV. Він дав наказ вручити картки з вимогами правил поведінки. У перекладі з французької етикет – церемоніал, ярлик.

Під сучасним етикетом розуміють правила поведінки, які склалися протягом часу в суспільстві і вважаються гарними манерами.

Гарні манери – висока внутрішня культура людини, яка віддзеркалюється у її поведінці. Це вміння поводитись так, щоб завжди бути приємною для оточуючих. Те, як людина ходить, стоїть, їсть, – показник внутрішньої культури. Тому гарними манерами можна назвати ті, у яких відчувається внутрішня дисципліна. До речі, людина, яка насправді має гарні манери, навіть перебуваючи наодинці, поводитьься так, що за нею приємно спостерігати.

Вітаємо тебе ку кукло.

До нас у гості завітали Мальвіна і Буратіно. Привітайтеся, діти, з нашими гостями. (Казкові герої вітаються з дітьми й підходять до гарно сервірованого маленького столика).

Мальвіна чекає Буратіно, усівшись за маленьким столиком, гарно сервірованим. З'являється Буратіно. Мальвіна оглядає його з голови до ніг, скривилася.

Буратіно сідає до столу,
підібгає себе під ногу.
Тістечко запхав собі у рота
цілим і ковтає, не жуючи.
До вази з варенням лізе
прямо пальцями і з
задоволенням їх облизує.

Коли Мальвіна відвернулася,
він ухопив кавника й випив усе каво з
носика. Захлинувся,
розлив какао на
скатертину. Дівчинка
наказала йому суворо.

Мальвіна. Буратіно!
Витягніть з під себе
ногу й опустить її під
стіл. Не їжте руками, для
цього існують ложки та
виделки. (Від обурення
вона закліпала віями)
Хто Вас виховує,
скажіть, будьте ласкаві?

Буратіно. Інколи тато Карло виховує, а інколи – ніхто!

Мальвіна. Тепер я займуся Вашим вихованням, будьте певні.

Буратіно.

(Сміється) Оце влип!

Мальвіна. Без запрошення за стіл не сідай.

Не сідай боком до столу.

Не став лікті на стіл.

Якщо в сервіровці серед приборів є ніж і виделка:

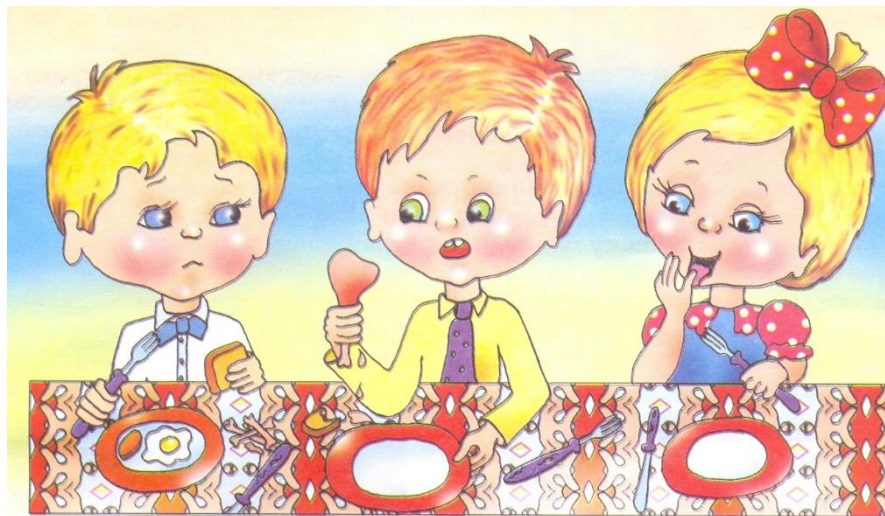
Ніж тримай у правій руці, виделку – у лівій.

Не треба відшукувати великими шматки.

М'ясо відріжай невеликими шматочками,

З'ївши один, відріжай наступний.

Не можна перекладати виделку у праву руку.

Страви, з якими можна легко впоратися без ножа, їдять за допомогою виделки.

Якщо тобі щось потрібно дістати, не тягнися через увесь стіл, ввічливо попроси передати.

Не вибирай кращий шматок, бери той, що знаходиться ближче до тебе.

Страви із спільної тарілки набирають тільки спільною ложкою.

Не можна розмовляти з повним ротом.

Не розмахуй виделкою або ножом.

Не запитуй людину, коли у неї зайнятий рот.

Учитель. Мальвіна гарно сервірувала стіл, гостинно пригостила Буратіно. А чи гарно себе поведив Буратіно. А чи гарно він їв пригостення?

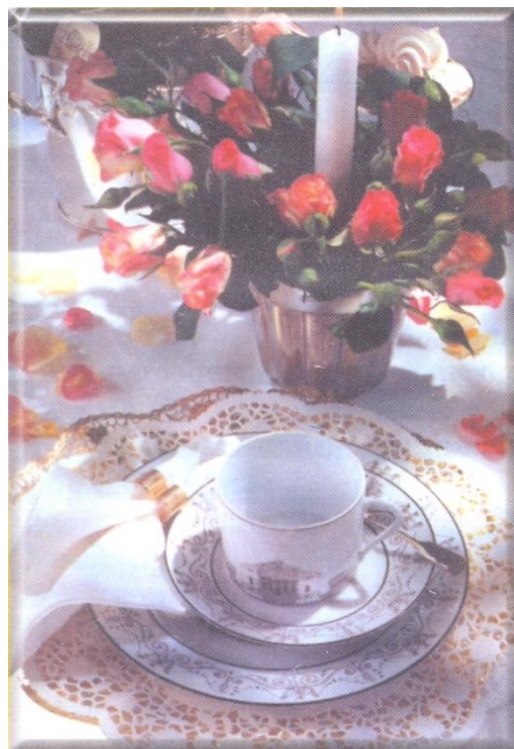
Діти вказують Буратіно на його порушення правил етикету.

Учитель. Професор Етикет пропонує вирішити етикетні задачки.

Етикетна задачка 1.

Мальвіна пригостила Буратіно тістечками. Він розгубився, не знаючи, яке тістечко йому вибрати.

«Візьму я те тістечко, що лежить до мене найближче, - подумав Буратіно й ухопив його руками. А потім передумав: - Ні-ні! Воно дуже маленьке! Краще я візьму те, що лежить у центрі тарелі! Але й це тістечко не зовсім гарне. Нарешті він вибрав собі тістечко. І хоча лежало воно на протилежному боці тарелі, Буратіно був дуже задоволений.

Запитання: Яке тістечко мав узяти Буратіно?

Відповідь. Буратіно повинен був взяти те тістечко, що лежало до нього найближче.

Етикетна задачка 2.

На десерт Буратіно їв морозиво із вишневим варенням. З'ївши ягідку, він замислився: що робити з вишневою кісточкою?

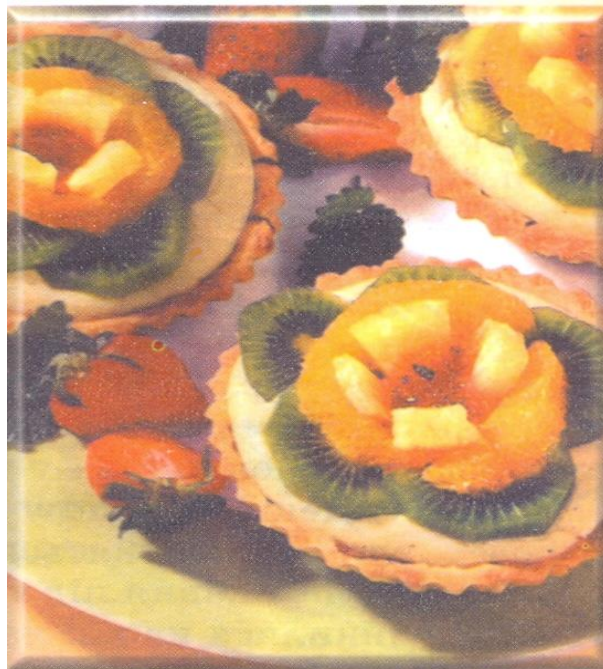
Завдання. Допоможіть Буратіно знайти правильне рішення. Виберіть один з варіантів відповіді.

а) Виплюнути на скатертину.

б) Віднести кісточку у відро для сміття.

в) Виплюнути у руку і покласти на тарілку.

г) Покласти кісточку на чайну ложечку, а з неї перекласти в спеціальну тарілочку для кісточок чи на край своєї тарілки.

Відповідь. Варіант «г».

Етикетна задачка 3.

Буратіно з превеликим задоволенням з'їв всі солодоці, які йому запропонувала Мальвіна. Йому було весело, він вискочив із-за столу, перекинув стілець, зачепив чашечку з кавою й побіг у своїх справах.

Завдання. Допоможіть Буратіно пригадати правила етикету, які він порушив.

Відповідь. Треба бути ввічливим і не забувати «ввічливі» фрази:

- Як все було чудово!
- Дякуємо, усе було надзвичайно смачним!
- Я щиро дякую, пригощення було найкращим.

Учитель. Діти! Ви звернули увагу на те, що Мальвіна весь час вам посміхалася? Вам було приємно, чи не так?

А чи завжди у вас посмішка, веселий настрій, коли ви йдете в гості? Ось послухайте Мальвіну, які вона вам поради прочитає, можливо це вам допоможе бути вихованою людиною.

Поради Мальвіни

Важко переоцінити значення посмішки в житті людини. Недаремно її називають сяючою.

Щира відверта посмішка прикрашає обличчя, робить його привабливим, підвищує настрій оточуючим, сприяє добрим стосункам з друзями, допомагає розширити коло знайомих.

а допоможе подолати поганий настрій, якщо ти посміхнешся сам до себе.

Посмішка – запорука успіху!

Учитель. Мальвіна впевнена в тому, що всі її поради ви виконаєте й поводитися за столом будете, притримуючись правил етикету. А зараз...

Мальвіна. Любі діти! Я запрошую вас за святковий стіл і буду рада, якщо ви виконаєте всі мої поради і будете задоволені.

(Звучить музика, діти сідають за гарно сервіровані столи, пригощаються цукерками й тістечками, п'ють чай). Діти щиро дякують Мальвіні й Буратіно за науку й смачні солодощі.

Сфера життєдіяльності "Людина і суспільство"

Роки навчання в початкових класах – це цілий період морального, інтелектуального, емоційного, фізичного, естетичного розвитку, який буде реальною справою, а не порожніми розмовами лише життям сьогодні, а не тільки готується до опанування знаннями завтра.

В. О. Сухомлинський

Сфера життєдіяльності людини «Людина і суспільство» дає можливість (з урахуванням вікових особливостей) через змістовні лінії формувати особистість майбутнього громадянина України - людини, здатної брати на себе відповідальність за своє і майбутнє рідної землі та свого народу.

Змістовна лінія «На світі є одним — одна Україна»

втілюється через
ознайомлення учнів з
державною символікою,
народними традиціями,
Конституцією України
про права та обов'язки
людини і громадянина.
Людина - частина
суспільства - це головна
провідна ідея змістовної лінії.

Змістовна лінія «Зростаємо справжніми людьми» формує уявлення дітей про поведінку в сім'ї, колективі в суспільстві; під час ознайомлення з правопорушеннями дітей, з відповідальністю за них. Змістовна лінія «Святе слово - рідна мати» представлена навчальним матеріалом, що дає змогу учням глибше ознайомитися зі своїм родом, родиною, родинними святами в своїй родині, спостерігати за родиною, працею батьків, наблизити дитину до матері, як берегині роду. Змістовна лінія «Україна в минулі часи і нині» надає учням певну суму знань про минуле України, її історію, знайомить з національними традиціями українського народу, його менталітетом.

Змістовна лінія «Твоя родина» Тема дня «Я і вся наша сім'я»

Інтегрований блок предметів:

урок навчання грамоти, урок «Я і Україна»

Додаткові інтегруючі моменти;

народознавство,

валеологія

малювання,

розвиток зв'язного мовлення,

читання,

логіка, музика

Мета дня:

Дидактична:

- створити передумови для різнобічного розгляду учнями поняття «родина», «родичі», «родинне дерево»,
- збуджувати уяву, позитивне ставлення до пізнання родинних зв'язків.

Розвивальна:

- формувати творчо активні індивідуальні якості учнів,
- розвивати вміння порівнювати, узагальнювати, аргументувати.

Виховна:

- виховувати почуття гордості за свою родину, любов та повагу до батьків.

Обладнання: відеокасета «Ми йдемо в перший клас», малюнки дітей «Моя родина», музичний супровід «Мама, тато і я - моя сім'я», ілюстрації «Родина», родинне дерево.

Урок навчання грамоти

Тема: закріплення знань про букви Кк, написання рядкової букви «к» у сполученні з іншими буквами.

Мета: закріплювати вміння читати слова різної звуко-складової структури, речення, розвивати вміння робити фонетичний розбір слова, збагачувати словниковий запас, розвивати зв'язне мовлення.

Хід уроку:

I. Організаційний момент, вітання вчителя:

- Доброго ранку! - мовлю за звичаєм
- Доброго ранку! - кожному зичу я
- Доброго ранку вам, діти, бажаю!

(Доброго ранку і ми вам бажаємо)

II. Мотивація учнів до навчальної роботи:

(спостереження над змінами, які відбуваються восени)

- Погляньте, діти, за вікно. Який чудовий осінній день дарує нам природа.

- Як називається цей осінній місяць?
- Що означає його назва?

- Якого кольору листя восени?
- А чи бачили ви, як опадає листя з дерев?

Сьогодні сонечко шле своє осіннє тепло. Привітаємося з ним. А тепер посміхніться ласкаво один одному і тихо сідайте за парти, а я запрошую вас на свято «Першого шкільного дзвоника», яке відбулося в перший день осені, (відеовставка свята «Першого шкільного дзвоника», установка на тему дня)

- Хто був з вами поряд в цей урочистий день?

Тема нашого дня «Я і вся наша сім'я»

- Як ви думаєте, що ми сьогодні цікавого визнаємо? Ми з вами «посадимо» родинне дерево і дізнаємося, що воно означає. Нові слова прийдуть у ваше мовлення: «родина», «рідня».

I. Організаційний момент уроку

Підготовка до роботи на уроці (підручник «Я і Україна» с.19, посібник «Золоті хвилини», с.36)

Бесіда вчителя

Так, тато, мама, братик, сестричка - це сім'я. Сім'я, мов сонечко, зігріває дитину від народження і до кінця днів. Сім'я - це гніздечко любові і тепла до кожного з нас. У родині має

панувати злагода і повага до близьких, менші повинні шанувати старших, особливо бабусь і дідусів.

Адже вони - коріння сім'ї, прожили довге життя, багато знають і уміють. Кожна сім'я - це частинка великого народу.

II. Вивчення нового матеріалу

Робота з виставкою дитячих малюнків.

- Кого ви, діти, малювали?

(діти розповідають про свій малюнок та свою родину)

Робота за малюнком у підручнику «Я і Україна».

Розгляньте малюнок у підручнику. На ньому зображено велику родину.

Хто в ній живе?

Висновок: є родини маленькі, а є великі.

Читання тексту за підручником «Я і Україна»

- Які речі у вашій квартирі нагадують про матусю, татка, дідуся, бабусю?

- А чи знаєте ви, що ваша домівка, мама - це обереги.

- Словник: «оберіг» від слова оберігати від зла, хвороби.

Висновок: рідна домівка, рідна матуся оберігають вас від зла та хвороби. Ланцюжок ніжних слів для всієї родини.

III. Складання родинного дерева.

Бесіда вчителя:

- Чи знаєте ви, що означає слово «рід». Рід - це багато-багато поколінь. Це кілька родин від давніх часів і до сьогоднішніх днів

Вчимо напам'ять:

Мати, матінка, матуся,
мама, мамочка, мамуся! –

називаю тебе я, рідна ненечко моя

Варвара Гринько

Робота в прописах (диференційована):

1 в. Діти прописують порядкову і велику букву К, відпрацьовують інтервал між ними.

2 в. Діти списують з друкованого тексту вірш про маму Варвари Гринько.

Читає вчитель:

Наша сім'я.

(Знайомить Іванко)

Нас у сім'ї троє: мама, тато і я. У мами є своя мама, це наша бабуся Валентина. Є і свій тато - це наш дідусь Григорій.

Є вони і в тата - це теж наші рідні бабуся Фросина й дідусь Іван. Я для них онук.

Мамині і татові сестри - це мої тітки, а мамині і татові брати - мої дядьки. Я для них племінник. Їхні діти мої двоюрідні сестри і брати. Ось такі мої рідні і найближчі родичі.

Тепер поміркуємо:

Ким є ти для бабусі і дідуся?

Ким є для твоїх дідуся і бабусі твої тато і мама?

Ось і закінчилась наша подорож у країну «Алфавіт» та робота з букварем і прописом

Урок «Я і Україна»

Тема: Твоя родина

Мета: З'ясувати значення понять «рід, родина, рідня», вчити учнів складати родовідне дерево; розвивати уміння будувати висловлювання.

Робота в прописах

каліграфічна хвилинка (після підготовчої вправи до письма)

К Л Н а і л н А М с м

Робота з букварем (с.60)

Коло клуні клен і калина. Коло клена колиска. У колисці Кшінка. На килимі Клим, Оксанка, Меланка, Миколка і Максим.

- На, Килинко, коника!

- Ні! Мамо, мамо!

Кишинка кликала маму.

А мамі ніколи, мама веде Оленку до школи.

Робота в прописах, (письмо слів).

Клим Максим Миколка Климко

-Як напишемо ці слова? Чому?

Найрідніша, наймиліша,

Всіх вона нас пестить, тішить

Завжди скрізь буває з нами

Відгадайте хто це? (мама)

Хвилинки поезії (діти читають віршики про маму)

Аналіз речення та його запис

Килинка кликала маму.

Для тих, хто вміє добре читати (діти читають оповідання Андрія М'ястківського «Неня»).

Пошукова діяльність

- знайдіть в тексті слова, якими можна називати маму (Неня, матінка, матуся).

-Що ж таке родина?

Родина це група людей або рідня, що складається з батьків, дітей, онуків і близьких родичів.

Хвилинка малювання «Я малюю себе»

Гра «Ім'я по-батькові»

Батько - Андрій, а син Андрійович, а донька Андріївна. Мій батько Микола, значить я Миколайович...

IV. Підведення підсумків уроку:

- Що означає слово родина?
- А слово родичі?

Висновок: твоя родина та всі родичі - це вже рід!

Підведення підсумків дня (вивчити напам'ять)

Люблю тата, маму, люблю всю родину

Люблю щиро нашу тиху рідную хатину.

Доповнення до уроків:

Фізкультхвилинка «Трава низенька-низенька»

«Ведмежата в лісі жили»

Фізкультхвилинка для очей (плакат)

Фізкультхвилинка для пальчиків «Олівець в руках качаю»,
«Наші руки вже втомились»

Змістовна лінія: "Я і люди"

Тема дня: "Я і держава" Урок читання (2 клас)

Мета: вчимося розуміти історію, читати, переказувати, аналізувати прочитане, узагальнювати, критично мислити, виховувати особистісні якості, любов до рідної землі, до людей.

Хід уроку

1. Організаційний момент уроку.

Цільова установка.

Яку сферу життєдіяльності людини ми вивчаємо?

Яку змістовну лінію?

А яку змістовну лінію будемо вивчати?

Слово вчителя.

Сьогодні ми закінчили вивчення змістовної лінії "Я і держава", підведемо підсумки нашої роботи і перейдемо до нової змістовної лінії "Я і люди". Вивчаючи цю змістовну лінію, ми краще пізнаємо себе, людей, які нас оточують, і саме головне - навчимося поводити себе в суспільстві, пізнаємо закони, за якими воно живе.

2. Актуалізація опорних знань учнів.

Індивідуальне читання.

А зараз ми підготуємось до роботи на уроці читання. Допоможе нам позакласне читання. Тема: В.Осеева - дітям. Читати будемо по команді:

"повільно", "швидше", "швидко", "вдумливо", "з почуттям" (тихо, повільно, сумно, голосно, швидко, ритмічно, весело)

Індивідуальна робота: Осадча Д., Пащалов С, Маричева Валерія.

Діти, я пропоную вам анаграми, вірно прочитані слова допоможуть вам працювати в змістовній лінії "Я і держава"

а) Анаграми

ІВИК/КИЇВ

РИВОХ/ХОРИВ

ЙКИ/КИЙ

БЫЛИД/ЛИБІДЬ

ЕКЩ/ЩЕК

ГЕЛДЕНА/ЛЕГЕНДА

Слова - опори

Київська Русь, "Повість временних літ", літописець Нестор, Запорізька Січ, Дніпро, президент, Миколаїв, Південний Буг, Інгул, мер міста.

- Що ви взнали?
- Що ви запам'ятали?
- Що ви можете розповісти?

3. Бліцтурнір "Думай, згадуй, відповідай"

- Як називалася наша держава багато років тому?
- Як називається вона зараз?
- Яке місто - столиця України
- На березі якої річки він розташований?
- Хто президент України?
- Як називається давній літопис, в якому вперше згадується місто Київ?
- Хто його написав?
- Що розповідає про це легенда?
- Що і сьогодні в Києві нагадує про це? (Хоревиця, Щекавиця, Старокиївська гора, р. Либідь)
- Якого ми роду?

Прочитайте вірш "Ми діти козацького роду"

- Хто такі козаки - запорожці?

- З чого починається Батьківщина?

Читання вірша "Рідні місця"

Ось ми і перегорнули з вами сторінку історії нашої Батьківщини.

4. Проблемна ситуація. Ми відкриваємо нову сторінку. Змістовна лінія "Я і люди"

- Хто оточує кожного з нас?
- Як ви уявляєте себе серед людей?

Зараз я прочитаю вам, діти, притчу, їй дуже багато років, але вона нас навчить багато чому. Слухайте.

Жили були два чоловіка, один був сліпим, другий - хромим. Якось йшли вони разом і підійшли до поганої ділянки дороги. Вона була вся в ямах та в горбках. Коли сліпий це зрозумів, він зупинився.

"Не міг би ти допомогти мені перейти цю важку ділянку?" - запитав він хромого. "А як?" - запитав хромий. «Ти ж знаєш, що я не можу нормально ходити. Я так сильно хромаю, що сам ледве ходжу. Як же я тобі можу допомогти?" Потім він на хвилину замислився. "Ось що ми могли б спробувати зробити"- промовив він. "Якщо я заберусь тобі на спину, то ти зможеш нести мене, а я буду казати тобі, куди тобі ступати. Таким чином ми зможемо використати твої ноги і мої очі". Вони спробували це зробити і в них все отрималось. Сліпий ніс на спині хромого через важко доступну ділянку дороги, а хромий говорив сліпому, куди йому ступати. Таким чином вони обидва пройшли через важку ділянку дороги.

Вчитель: Да, діти, нажаль в нашому суспільстві зустрічаються люди з фізичними недоліками, їх треба бачити, допомагати їм, і мати в душі співстраждання.

Питання:

- Чи вважаєте ви що таке дійсно може бути?
 - В притчі у сліпого - міцні ноги, а у хромого добрий зір. А в реальному житті, чи кожний здатний чим-небудь поділитися, або ж є люди з такими серйозними вадами, які не дозволяють їм

комусь допомагати?

5. Читання дітьми (всі види читання)

Питання:

- Що допомогло двом людям з фізичними недоліками перемогти труднощі?

Висновок: Наша сила в єдності.

- Діти! Чи були випадки коли ви змогли допомогти тому, кому це було дуже потрібно.
- Яке почуття відчуває людина, коли їй допомагають?
- Чи завжди це почуття приємне?
- Які почуття ви відчуваєте, коли комусь допомагаєте?
- Чи бувають ситуації, коли допомога необхідна цілій родині? Хто їм допомагає?
- Не думаєте чи ви, що допомога буває необхідна цілим державам?

Гра: "Тайні друзі"

На листочках написані імена дітей нашого класу. Вони покладені в чарівну скриньку. Чому вона чарівна? Тому що вона вміє мовчати і тримати таємницю, що в неї є. І ви, діти, повинні повчитися в неї тримати секрети. Зараз кожен з вас, діти, витягне листочок з ім'ям таємного друга. Чому таємного? Тому, що треба його ім'я тримати в тайні. Для чого? Для того щоб весь тиждень непомітно виказувати йому свою увагу і, якщо знадобиться, і допомогу. Я ще раз наголошую "непомітно". Чому?

Висновок: Добрі діла про себе скажуть самі.

Урок читання

Тема: Т.Г.Шевченко — великий український поет, письменник, художник.

Мета: познайомити дітей з творчістю Кобзаря, з його тяжким життям, з його великою любов'ю до України; виховувати пошану до великого українського поета

почуття національної гордості за його літературну спадщину.

I. Звучить пісня " Рече та стогне Дніпр широкий". (на дошці портрет Т.Г.Шевченка)

Вчитель: Діти, чий портрет перед вами? Так, це портрет великого українського поета Тараса Григоровича Шевченка. Прозвучала одна з найулюбленіших пісень українського народу "Рече та стогне Дніпр широкий", слова для якої написав поет, якого в народі назвали Кобзарем. Кобза - український народний музичний інструмент, а Кобзар від цього слова народний співець краси рідної України.

Діти, погляньте на обличчя Тараса Григоровича Великі сірі очі дивляться суворо і уважно, але погляд лагідний. Високе чоло вказує на талант і мудрість цієї людини, а козацькі вуса нагадують нам українського козака.

II. Повідомлення теми та мети уроку.

Сьогодні 9 березня. 185 років тому в цей день народився великий український поет Тарас Григорович Шевченко і сьогоднішній день ми присвячуємо його пам'яті.

Розповідь вчителя.

9 березня 1814 року в селі Моринцях на Київщині в сім'ї кріпака народився хлопчик назвали його Тарасом, прізвище Шевченко. Гірке випало йому дитинство, бо він був кріпаком власністю лихого пана Дуже бідно жила сім'я Тараса. Коли йому минуло 9 років померла його мати, а коли було 11 років помер батько. Він дуже хотів вчитися. У сільській школі навчився читати.

Як навчився читати малий Тарасик у школі, розповідає нам Оксана Іваненко у оповіданні "У школі".

III. Робота над оповіданням "У школі".

1. Читають оповідання кращі учні класу.
2. Словникова робота.

Пояснення значення слів та переклад їх на російську мову.

Дяк, азбуки, часослов, псалтир, брязкало, спорожнів, жбурляти;
знижав плечима.

3. Самостійне читання і робота за змістом:

– Як навчався Тарас у школі?

– Якими були порядки в старій школі? Що вам не сподобалось? А що зацікавило?

4. Вибіркове читання.

а) знайдіть в тексті прислів'я і поясніть, що вони означають;

б) що ніс Тарасик до школи після того, як вивчив Азбуку?

в) чому скінчилось так швидко його навчання?

Розповідь вчителя продовжується.

І пішов Тарас служити до пана, а той згодом віддав його вчитися на маляра Панові захотілося мати власного художника. Тарас продовжує навчатись малювати картини в Петербурзі. Там майбутній поет зустрів добрих і розумних людей, що полюбили талановитого юнака викупили його з неволі. Т. Г. Шевченко любив писати вірша. Написав він їх дуже багато і книгу назвав "Кобзарь". (Вчитель показує книгу "Кобзар") Ця книга переведена на всі мови світу. Сьогодні діти і ви прочитаєте їх

IV. Конкурс на кращого читача віршів Т. Г. Шевченка "Вся країна повита красою".

Діти читають вірші: "Тече вода з-під явора", "Зацвіла в долині червона калина", "За сонцем хмаронька пливе", "Садок вишневий коло хати", "Сонце заходить, гори чорніють", "Ой діброво - темний гаю!".

Вчитель: Дуже багато написав Т. Г. Шевченко віршів, любив читати їх народ та злякалися пани і сам цар, бо в цих віршах поет закликав до боротьби проти гнобителів. Заслав цар Тараса Григоровича в далеку пустелю, заборонив йому писати і малювати.

Не скорився великий поет, малював і писав. Через 10 років він повернувся із заслання, змучений, але не зломлений.

Т.Г.Шевченко дуже любив рідну природу своєї України, особливо любив річку, верби, гай, червону калину.

Діти, послухайте пісню «Зацвіла в долині червона калина».

V. Діти, я пропоную вам послухати ще один вірш - Т. Григоровича. В ньому вся любов поета до рідної української природи.

...Світає,
Край неба палає,
Соловейко в темнім гаї;
Сонце зустрічає.
Тихесенько вітер віє,
Степи, лани мріють,
Між ярами над ставами
Верби зеленіють.
Сади рясні похилились,
Тополі поволі.
Стають собі, мов сторожа
Розмовляють з полем.
І все то то єсть, вся крапа,
Повита красою.
Зеленіє, вмивається
Дрібною росою.
Споконвіку вмивається
Сонце зустрічає...
І нема тому почину.
І краю не має!

- Чи сподобався вам вірш, діти?

Я пропоную вам прочитати цей вірш самостійно

- Що змальовує поет у ньому вірші ? (Красу рідної України).
- Які почуття пробуджує у вас?)Почуття любові до рідної української природи).

VI. Домашнє завдання: вивчити вірш.

Урок української мови

I. Повідомлення теми та мети уроку:

Сьогодні на уроці української мови ми продовжимо розмову про життя великого українського поета Т. Г. Шевченка І навчилися розпізнавати в реченні частини мови: іменники, прикметники, дієслова 1. Каліграфія письма;

Сс Кк ал є є є нц, гаї

... Світає,

Край неба палає.

Соловейко в темнім гаї

Сонце зустрічає.

Завдання: в другому реченні підкреслити" головні члени "речення; підмет і присудок.

2. Списування:

Тихесенько вітер віє,

Степи, лани мріють.

- Що робить вітер? А стеви і лани?

Чи можуть стеви і лани мріяти? Такий прийом називається метафорою.

Завдання: підкреслити в реченні дієслова.

3. Диктант

Між ярами над ставами

Верби зеленіють.

- Які слова в цьому реченні означають ознаку предмету і відповідають на питання що? Підкресліть їх.

4. Вибіркове списування:

Завдання: виписати слова, які означають ознаку предмету і відповідають на питання яка? який? яке? які?

За сонцем хмаронька пливе.

Червоні поли розстилає

У сонце снаженьки зове

У синє море покриває

Рожевою пеленою.

Мов мати дитину.

Вчитель: Ми вчимося у Шевченка шанувати і любити рідну землю, рідний народ, рідну українську мову. Номер поет не на Україні, але похований він, як і заповідав, у Юаневі на високий горі, яка відтоді називається Тарасовою. А нам з вами поет заповідав:

І мене в сім'ї великий.

В сім'ї вольній, новій,

Не забудьте пом'янути

Незлим, тихим словом.

І ми завади діти будемо пам'ятати про цей завіт. Вивчіть ці рядки і залишіть їх в пам'яті.

II. Домашнє завдання: списати останні 8 рядків вірша "...Світає, край неба палає", підкреслити іменники.

Урок малювання

I. Повідомлення теми та мети уроку.

Маленький Тарас дуже любив малювати. Хлопчик брав аркуш паперу, недогризок олівця, ховався в бур'янах і малював усе, що бачив довкола, малював лише чорним олівцем, бо інших у нього не було. І ставши дорослим, навіть у засланні, він малював. Ось погляньте, як чудово він малював. (Вчитель демонструє ілюстрації до творів Т.Г.Шевченка). Я пропоную вам, діти стати на цей час художниками і проілюструвати його вірш "Тече вода з-під явора...". Ось послухайте цей вірш:

Тече вода з-під явора

Яром на долину

Пишається над водою

Червона калина

Пишається калинонька

Явор молодіє.

А кругом їх верболози

Й лози зеленіють.

II. Робота над створенням ілюстрації.

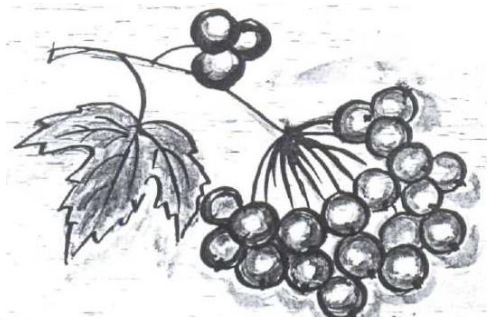
- Про які рослини йдеться мова? (Про червону калину, явір й лози).

- Що робить калина? Явір? Лози? (Пишається над водою калина. Явор молодіє. А кругом їх верболози й лози зеленіють).

III. Вибір кольору й малювання окремих елементів.

1. Лист калини

2. Ягоди калини

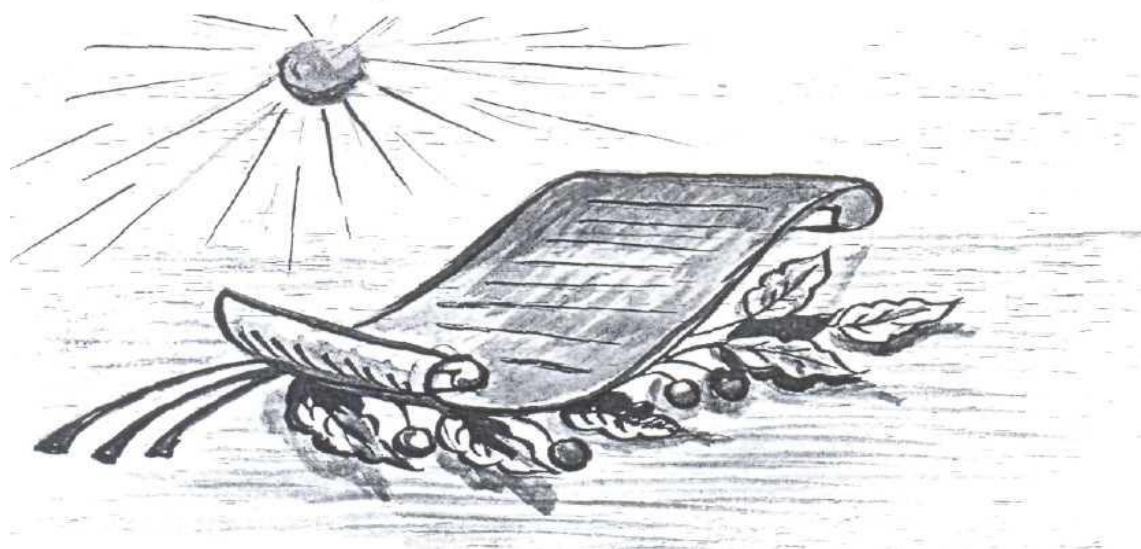
3. Явір над водою

IV. Кожен малює свою ілюстрацію.

V. Виставка работ.

VI. Підсумок уроку.

Ось і скінчився наш навчальний день, присвячений 185 річниці з дня народження великого українського поета. Т. Г. Шевченка. І я звертаюсь до вас, рідні діти. Де б не були ви, ким би ви не стали, згадуйте день народження Кобзаря, пам'ятайте, що всі ви – онуки його. Бережіть українську землю і українське слово, любите Україну і рідну мову, як любив їх Тарас Григорович.

Урок економіки

Тема: потреба в освіті.

Мета: продовжити знайомство дітей з наукою економікою; дати уявлення значення потреби в освіті для кожної людини; розвивати логічне мислення, усне мовлення, пробуджувати інтерес до навчання.

- Сьогодні, діти, ми з вами повертаємося в сферу життєдіяльності людини "Людина і суспільство" і продовжуємо з вами зустріч з наукою **економікою**.
- Я пропоную вам знову повернутися до казки "По-щучому велінню"
 - Хто з героїв цієї казки зловив чарівну щуку й вона виконувала всі його бажання, як тільки він промовляв фразу: "По-щучому велінню, по по-моєму хотінню..."
 - Ну, звичайно, Ємеля.

• А як звали хлопчика із 1 класу, з яким ми познайомилися, вивчаючи науку економіку?

Вірно, Ємелюшка!

- Про що він мріяв?
- Про що він хотів просити шуку?
- Які укази він хотів видати?

УКАЗ 1. Всім дітям з'являтися, до школи, коли хто захоче!

УКАЗ 2. Всім дітям в усіх магазинах безкоштовно видавати морозиво, цукерки, відеомагнітофони, касети з мультиками, жувачки....

УКАЗ 3. Всі діти, відразу по закінченню школи, виходять на пенсію й живуть ні про що не турбуючись!

- Чи подобаються вам, діти, укази Ємелюшки? Чому?
- Яка ж наука теж з ним не згодна? (Економіка)
- Що ж це за наука?

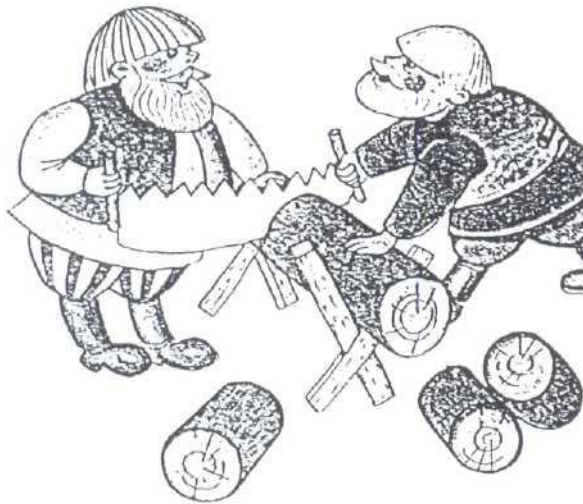
Економіка - наука про те, як треба вести хазяйство за правилами, за законами.

– Творче завдання "Що вірно, а що ні?"

– Для чого нам потрібна економіка?

Економіка навчить нас робити вибір й піклуватися про забезпечення головних потреб.

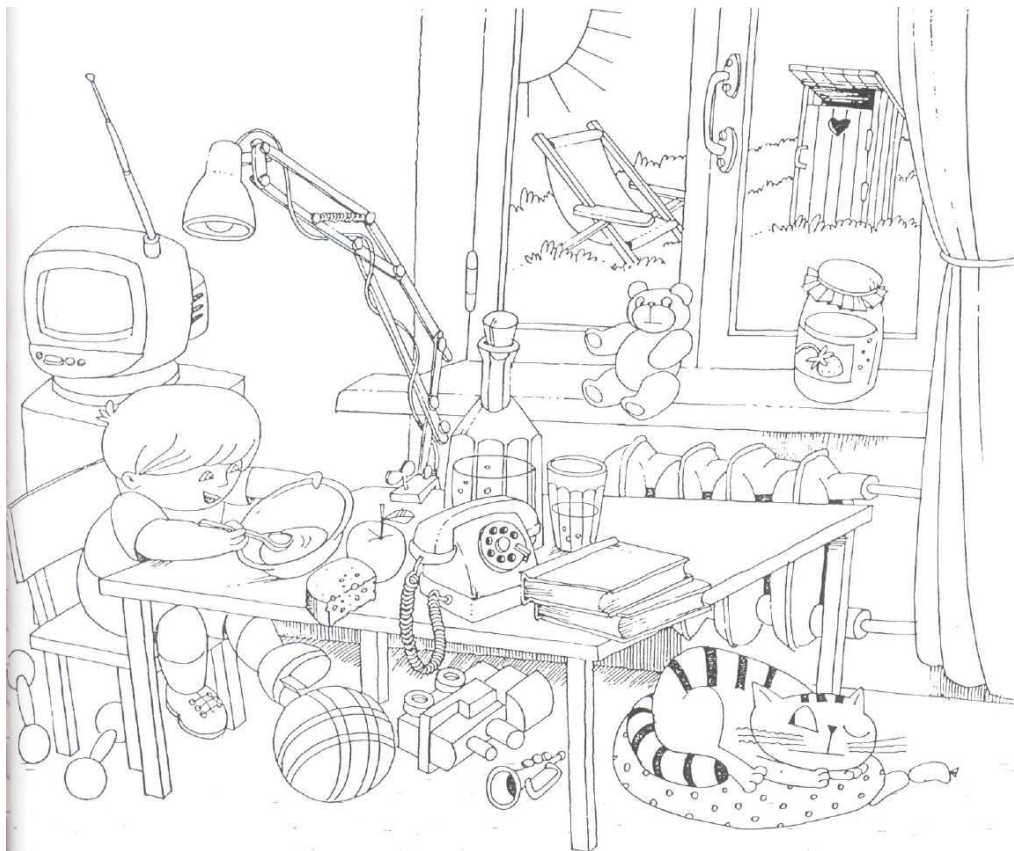
Роздивись малюнок "Все в господарстві переплуталось". Відміть знаком "-" все, що ти вважаєш помилковим, а знаком "+" - що намальовано вірно.

Які потреби ви знаєте? Самі головні (фізіологічні) потреби людини.

Завдання: розмалуйте малюнок і назвіть предмети пов'язані з фізіологічними потребами людей.

Задача: Один з продуктів, який задовольняє фізіологічні потреби в їжі - хліб. Ваша родина з'їдає, як правило, за день батон хліба. Згадайте скільки коштує один батон. Скільки грошей витрачає родина на купівлю хліба:

За тиждень? _____

За місяць? _____

За рік? _____

- А як у вашій родині розподіляється бюджет?

Ви вже знаєте, що означає слово "бюджет" (Діти розповідають про планування сімейних витрат)

Вчитель: А зараз, діти, уважно слухайте продовження оповідання про хлопчика Ємелю, який навчався в школі й вивчав з бабусею економіку.

- А як ти вважаєш, онучок, - запитала бабуся, - чи вмів Ємеля із казки хоча б щось зробити власними руками, без допомоги чарівної щуки?

- При його то ліні, бабусяю?! Ні в якому разі! Він же нічого не знав і не вмів. У всьому на щуку надіявся. Не тільки працювати. Він навіть вчитися нічому не хотів!

- Іншими словами, онучок, Ємеля не відчував потреби в.....

- Бабуся, ти у нас економічний геній!

Звісно, Ємеля не відчував потреби в освіті. Якщо б йому не допомогла щука, пропав би він зовсім! Хазяйство він вести не вмів, ніде й ніколи не вчився тільки на щуку надію мав. Але це тільки казка. Мені щоб стати президентом, на щуку розраховувати неможливо.

- Тобі, онучечку, як майбутньому президенту, просто необхідно стати освіченим! Освіта дозволяє не тільки читати цікаві книжки, але й визначити, скільки й яких фабрик, заводів, шкіл, стадіонів треба побудувати в місті, районі. Області, країні, яку продукцію і в якій кількості виробляти, як розумніше її продавати, що задовольнити потреби людей.

Освіта допомагає кожній людині позивати свої інтереси, стати вченим, художником, музикантом, хорошим робітником. А якщо кожен буде з задоволенням, якісно і швидко виконувати свою роботу, вести своє господарство по правилам, то всі люди і вся країна будуть жити краще. Тепер ти бачиш, як тісно пов'язані економіка й освіта! Ось чому треба ходити до школи й сумлінно навчатися.

- **А зараз хвилинка малювання.**

Я пропоную вам намалювати предмети, які допоможуть забезпечити потребу в освіті. (Діти малюють книжки, зошити, олівці, глобус)

Робота в творчих групах

Обґрунтуйте відповідь на питання: Для чого нам необхідно вивчати предмети?

Математика

Українська мова

Іноземна мова

Читання

Навколишній світ

Економіка

• Хвилинки фантазій.

Уявіть собі, що ви отримали освіту. Яку професію ви оберете собі? Чому так?

• Підведення підсумків уроку:

Ось й закінчилась наша зустріч з наукою економікою. Про що ми дізнались сьогодні?

- Чи можна вважати вірним вислів "**Кожна людина має потребу в освіті?**"

Сфера життєдіяльності "Людина і Всесвіт"

Дитина – явище в нашому житті, а не випадковість

Ш. Амонашвілі

Безхмарної тихої ночі небо густо всипане зорями. Вони здаються нам дуже дрібними, бо лежать на величезній відстані від Землі. З прадавніх часів людина спостерігала за зоряним небом, поєднуючи у своїй уяві ці крапки у дивовижні малюнки - сузір'я. Часто сузір'ям давали імена улюблених героїв переказів і легенд. Найбільшу їх кількість залишили стародавні греки. Багато назв ми успадкували від предків - українців. Наче дорога, послана сіллю, простягається через усе небо Чумацький Шлях. Наші предки вважали, що то шлях чумаків, які возили сіль з Півдня на великих возах. Сіль розсипалася дорогою, утворивши світлу смугу на небі. А греки вважали, що то богиня Гера відштовхнула від своїх грудей маленького Геракла, сина Зевса і розлила молоко. Тому й має ця галактика дві назви: Молочний Шлях та Чумацький Шлях. Подвійні назви мають і два сузір'я, дуже важливі для мандрівників, оскільки з їхньою допомогою можна визначити напрям на Північ та інші сторони горизонту. Це Великий Віз (Велика Ведмедиця) та Малий Віз (Мала Ведмедиця). Ці сузір'я відомі всім з дитинства. То ваше перше завдання, діти, з астрономії: (науки, що вивчає зоряний світ) разом з батьками подивитись в нічне зоряне небо й знайти ці сузір'я.

Світ чудовий, як казка. Вчитель в ньому — казкар й головна діюча особа. Від нього залежить, як уявлятиме дитина цей повний таємничості світ.

Сфера "Людина і Всесвіт" дає можливість відкрити перед дитиною сторінки прекрасної дивовижної науки - астрономії. Вона вивчає ті об'єкти і явища, які спостерігаються на небі, а небо з давніх часів притягувало увагу людей.

Недарма древні греки, які дуже тонко розбиралися як в питаннях пізнання, так і в питаннях краси в числі дев'яти муз виділяли й покровительку астрономії — Уранію. Всі люди живуть під одним і тим же небом. Його краса пробуджує високі і світлі почуття, дарує радість творчого натхнення. Його таємниці пронизують людський розум до роздумів, до дослідження фізичного світу, який ми називаємо Всесвітом. Наша планета Земля загубилася в цьому світі маленькою цяточкою. "Всі люди від природи тягнуться до знань. І зараз, і в сиву давнину саме здивування спонукало людей філософувати..." – так писав Аристотель. Так чому ж до цього не залучати дитину, якщо її цікавить невідоме зоряне небо в шість років, а не в п'ятнадцять, коли її вже примушують вивчати астрономію не в міфах та цікавих повідомленнях, а у формулах та схемах.

Сузір'я – це пам'ятники древньої культури, міфології. Міфи цікавлять дітей, як і казки. Вони, затамувавши подих слухають їх. Це загадковий світ, в якому живуть дивовижні створіння й герої: Андромеда й Кассіопея, Велика й Мала Ведмедиці, Скорпіон, Дракон, Лебідь, Риби, Орел, Мисливець та інші.

В перший рік навчання малюків в школі їм пропонується дитяча астрономія в міфах. Вони знайомляться з дивовижним небесним зоопарком, який створили древні греки. Із маленьких і великих зірочок першокласники складають сузір'я, знаючи скільки в них зірок і що вони собою уявляють. Так і має назву перша змістовна лінія "Світ зірок і сузір'їв".

Створення ситуації успіху - один із методичних прийомів, який дає можливість дитині, як спостерігати, для чого спостерігати і як отримати задоволення від спостереження за об'єктом, в даному випадку за зоряним небом.

- Чи доводилось вам спостерігати? За чим саме
- Чи спостерігали ви за вечірнім небом? Що ви там бачили?
- Що дало вам спостереження за цим об'єктом?
 - а) задоволення (милувалися, любувалися зорями...);
 - б) нові знання про цей об'єкт (зорі, Місяць, Сонце);

- в) проведення вільного часу;
- г) відпочинок;
- д) чи ще щось.

Першокласник має змогу висловити бачене та свої відчуття від цього. Йому цікаво, а коли цікаво - треба навчати, пробуджувати інтерес та бажання пізнавати навколишній світ. Поступово через міфи знайомляться діти з назвами сузір'їв, зірок. Хай малюк не зможе ще знайти їх на вечірньому небі, але для свого розвитку він отримає певні знання. Юний спостерігач сам буде відшукувати літературу, щоб поширити свої знання з цього предмету. Міф розвиває дитячу фантазію, виховує, пробуджує певні почуття.

Знайомство з міфологією обов'язково супроводжується рубрикою "Сучасні вчені вважають". Кожне поняття міфу знаходить відповідь у вчених-астрономів.

Фрагмент інтегрованого дня в 3 класі

Тема дня: Розмова про виникнення світу.

Мета. Познайомити учнів з різними гіпотезами про створення світу.

- як ви, діти розумієте слово "світ"? (міркування дітей)

Розповідь вчителя.

Перша гіпотеза (читання уривка з міфології)

- Спочатку існував вічний, безмежний, темний Хаос. Усе виникло з безмежного Хаосу - весь світ і безсмертні боги. З Хаосу походить і богиня Землі - Гея. Широко розкинулася вона, і дає життя всьому, що живе й росте на ній. А далеко під Землею, так далеко, як далеко від нас неосяжне ясне небо, в незмірній глибині народився похмурий Тартар - жахлива безодня, повна вічної пітьми. З Хаосу, джерела життя, зародилась Любов - Ерос. Почав творитися світ. Могутня благодатна Земля породила безмежне блакитне небо - Урана, і розпростерлося Небо над Землею, і широко розлилося вічно шумливе Море.
- **Друга гіпотеза.**

Створення світу Богом (за Біблією)

Світ створений Богом. Чи може людина створити світ? Ні ... Людина може робити різні речі, коли в неї є необхідний матеріал. Бог створив світ із слова - з інформації. "Бо сказав він - і сталося". Бог творив шість днів. В 1 день Він створив світло, в другий день - воду і повітря, яке ніякого вигляду не має. На 3 день - сушу, траву, дерева, квіти. На четвертий день - сонце, місяць і зірки.

На 5 день - живі істоти (вода наповнилась рибою, на деревах з'явилися пташки). На 6 день - тварини і людину. Сьомий день - спочивав від справ своїх.

- Третя гіпотеза.

Уявлення стародавніх людей про створення світу.

Земля тримається на воді завдяки великій рибині. Кожні сім років риба то опускається то піднімається, тому бувають роки мокрі і сухі. Землетрус буває тоді, коли риба, що тримає землю, перекидається на інший бік. Сонце уявляли "царем неба", який удень освітлював і зігрівав землю, а вночі ховався за землю, обходив її, а на ранок з'являвся знову на сході. Сім'ю Сонця складали місяць і зірки.

- Четверта гіпотеза.

Так вважають вчені Великий вибух.

В далекому-далекому космосі летіла велика кам'яна брила. На шляху її з'явилося скупчення її молодших братів - малих і зовсім малих пилинок. Як хмара рухалися вони в безвітряному просторі Всесвіту. Ось брила підлетіла до цієї хмари. Ближче, ближче. Вона зустрілася з хмарою, притягнула до себе

частинки, з'єдналася з ними. Так створилася наша планета Земля. Завдання для творчих груп.

1. Складіть власну теорію створення світу.
2. Намалюйте виникнення світу.

Підсумок роботи.

"Власну" теорію створення світу вдалося групі, в учнів якої в руках з'явилася дитяча астрономія і вони тут же повідомили: на початку свого існування Всесвіт був стиснутий в маленьку вогняну кульку дивовижної сили. Ця кулька вибухнула - з'явилися туманності й газові хмари. Всесвіт продовжує розширяться до сих пір.

Змістовна лінія "Наша планета" (5 днів)

1. Людина відкриває Всесвіт.
2. Зоряне небо над нами
3. Наша планета в родині планет
4. Земля - найулюбленіша дочка Сонця
5. Як Сонце, Земля і Місяць рухаються у Всесвіті?

Змістовна лінія "Земля - жива планета" (20 днів)

1. Наша рідна Земля - голуба планета.
2. Планеті ім'я – океан.
3. Вогнедихальна Земля.
4. Шість материків Земної кулі.
5. Полюси тепла і холоду.
6. Екватор і трошки.
7. Повітряна оболонка Землі.
8. Звідкіля дує вітер?
9. Міста і замки з хмар.
10. Семикольорова веселка.
11. Клімат на Землі.

12. Початок планети - початок життя.
13. Від динозаврів до людини.
14. Як виникло життя на Землі?
15. Зелені легені Землі.
16. В земних глибинах.
17. Земні багатства.
18. Природні зони Землі.
19. Земля в ілюмінаторі.

28 учнів малювали картину створення світу. Один учень намалював за гіпотезою - уявлення стародавніх людей про створення світу. Два учні - по Біблії, а 25 учнів намалювали величезний вибух - створення Всесвіту. Це вже матеріалістичний погляд. Закінчуючи інтегрований день, дітям пропонується вступити в дискусію з вчителем, (міркування дітей) Підводиться підсумок дня "Розмови про виникнення світу".

Чим більші знання отримували люди, тим більше змінювалися їхні погляди про походження світу. Вибравши гіпотезу Великого вибуху у космосі, ви маєте більші знання від людей, які так уявляли світ. Сьогодні ви дізналися про деякі теорії щодо виникнення світу, але це тільки крапля того, що є у скарбниці людських знань. Світ безмежно цікавий, щастя пізнавати його.

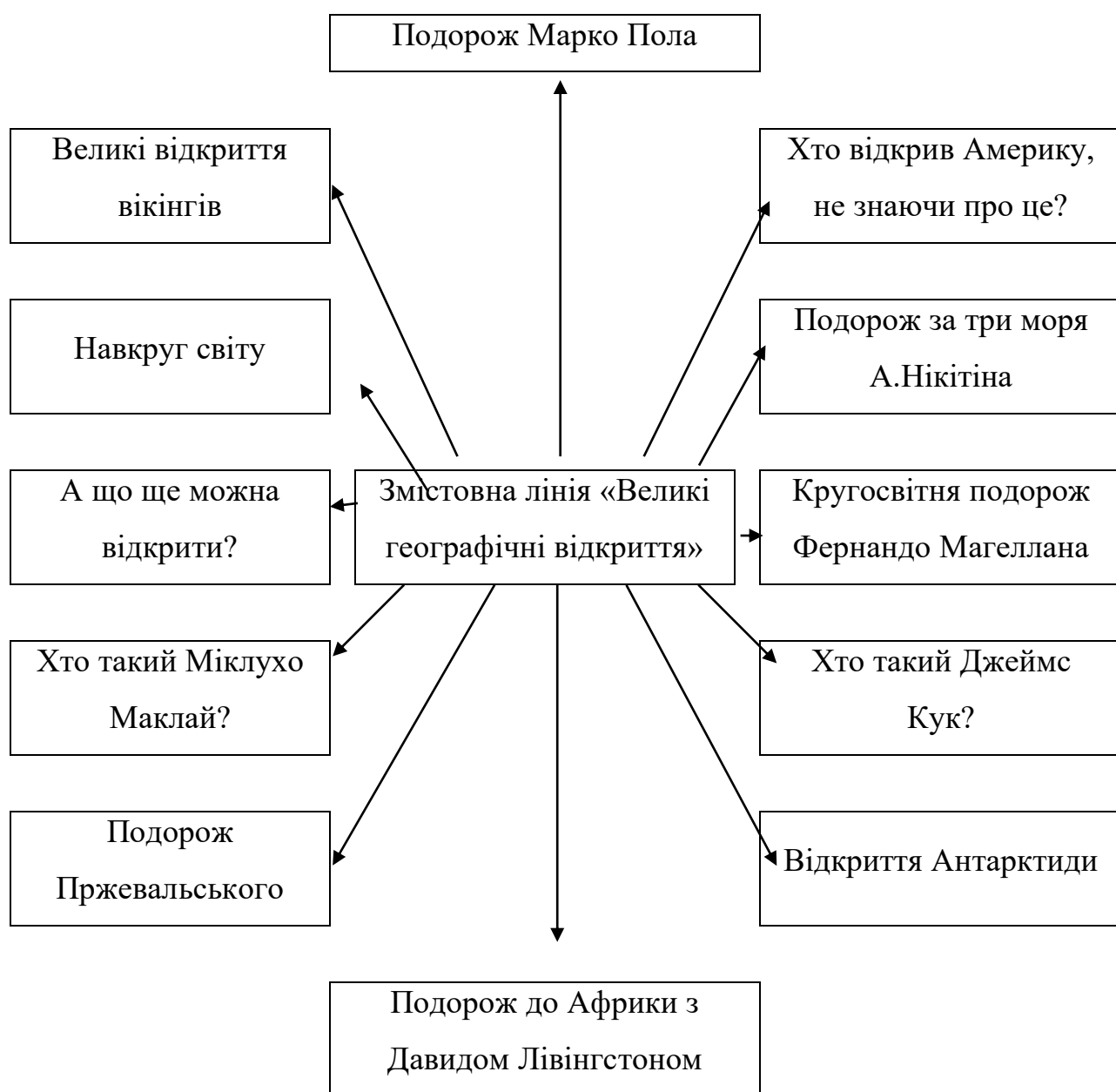

Другий рік навчання в цій сфері пропонує багато цікавого про Сонце, планети, метеорити, астероїди, супутники планет і про все, що можна побачити у вечірньому небі.

Третій рік — сфера "Людина і Всесвіт" має дві змістовні лінії: "Наша планета" та "Земля - жива планета".

Четвертий рік навчання в сфері "Людина і Всесвіт" пропонує учням знайомство з

рідною планетою, самою дивовижною із дев'яти планет - Землею -Гесею.

Відкривши всі материки планети Земля, діти знайомляться з природою планети, її природними зонами, екологічними проблемами.

Змістовна лінія "Моя рідна земля" знайомить учнів з державою, в якій вони живуть, з її містами і селами, з її природою, корисними копалинами, з традиціями українського народу, з промисловістю і сільським господарством, з розвитком науки і техніки.

Змістовна лінія "Країни близькі і далекі"¹ дозволить дітям познайомитися з країнами політичної карти світу, (великі, середні і зовсім маленькі держави. їх столиці й визначні місця)

Сфера "Людина і Всесвіт" за чотири роки навчання молодшого школяра створює уявлення про Всесвіт, про Землю як планету Сонячної системи; її природні компоненти, явища, процеси; уявлення про природу нашої планети; обумовлює формування переконань учнів у тому, що охорона і збереження природи Землі - основне завдання кожної людини і людства в цілому. Реалізація змістовних ліній сфери задовольняє запити дітей щодо будови світу, подій, які відбуваються в ньому, формує матеріалістичні основи світогляду.

Змістовна лінія: "Наша планета"

Тема дня: "Людина відкриває Всесвіт"

Інтегруючі предмети: читання

математика
українська мова
навколишній світ
малювання

Додаткові інтегруючі моменти:

астрономія

міфологія

філософія

розвиток мовлення

Мета: формувати початкове уявлення про Всесвіт, познайомити з різними думками про створення Всесвіту, спираючись на знання вчених-астрономів;
підвести учнів до уявлення про існування певного порядку у Всесвіті;
розвивати вміння правильно висловлювати думки, творчо мислити; виховувати любов до рідної планети Земля;
збуджувати інтерес до раннього вивчення астрономії.

I. Вітання з навколишнім світом.

Вірш за Олександром Дітріхом (читає вчитель):

А що ж там таке?

Малюк
вперше без мами вийшов надвір.
Оглядаючись,
він підходить до хвіртки,
стає навколішки
і, затамувавши подих
заглядає у шпаринку:

А що ж там таке?

Хлопець росте,
І загадки обступають його повсякчас,
А найбільше вабить
Безкрай чорний небозвід
З мерехтливими гвіздочками таємничих зірок...
І він стиха шепоче

А що ж там таке?

Точнісінько так,
ще пресивої давнини,
прагнув дізнатися цю таїну звіздар
він піднімав очі до Сонця,

роззирався на плями
срібного Місяця,
намагаючись збагнути:

А що ж там таке?

Невідомі
Холодні космічні далі
Проріже стрімко земний зореліт
Завершивши політ,
Свій погляд спрямують вперед
Космонавти вперто

А що ж там таке?

- Подивіться, діти, уважно на небо. Що ви бачите? (Сонце і хмари, а ще можна побачити блідий, наче прозорий місяць)
- А що бачите ви на нічному небі? (зорі, Місяць, планети, нашу Галактику)
- А хто ми з вами? (Люди)
- Як називають нас? (Земляни)
- Чому? (Ми живемо на планеті Земля)

Проблемна ситуація:

- Чи завжди над нами зоряне небо? Чому вдень воно має інший вигляд ніж вночі?

(Робота в творчих групах, висловлюють думки дітей лідери)

II. Повідомлення теми дня.

Вчитель: Сьогодні наш перший день в сфері життєдіяльності "Людина і Всесвіт". Змістовна лінія має назву "наша планета¹", а тема дня "Людина відкриває Всесвіт"

Урок читання

Тема уроку: Чумацький шлях (за М. Янко та Л. Масенко)

Мета уроку: знайомство з Всесвітом, з галактиками, з сузір'ями за змістом оповідання;
збагачення словникового запасу астрономічними назвами;
формування матеріалістичного світогляду;
розвиток мовлення та вміння вести діалог.

Хід уроку:

I. Повідомлення теми та завдань уроку читання.

- Як називається книга, яка лежить перед Вами? ("Твоя планета Земля")
- Хто автор? (В.О. Мартиненко і В.М. Волощук)
- Що Ви знаєте про свою планету?
- Що Ви знаєте про Всесвіт? (Актуалізація опорних знань учнів)
- Яка наука вивчає Всесвіт?

Повідомлення вчителя:

Астрономія – сама древня із наук. З тих пір як на Землі існують люди, їх завжди цікавило те, вони бачили на небі.

Нам відомо, що навіть печерні люди спостерігали зоряне небо, тому на стінах своїх печер вони малювали те, що бачили.

Коли ж зародилась справжня астрономія? Давні єгиптяни використовували результати спостереження за Місяцем, Сонцем і зорями, помічаючи дати своїх свят та інших подій, але тільки давні греки перетворили свої спостереження за небом у науку. Один з них Гіннарх, намалював дуже точну картину зоряного неба. І сьогодні ми маємо дивовижні назви планет та сузір'їв.

Вчитель пропонує дітям підійти до великої карти зоряного неба й відшукати знайомі назви, про що сповіщають діти

II. Сприймання та усвідомлення навчального матеріалу.

1. Читання тексту "Чумацький шлях"

2. Словникова робота проводиться з опорою на вибіркове читання та пояснення вчителя.

- Що таке Галактика?

Становище зірок "Наша Галактика - це тільки одне з мільйонів скопищ зірок, розкиданих в космосі"

- Скільки всього галактик у Всесвіті?

За допомогою величезних телескопів і самих чуттєвих приборів вдалося нарахувати біля мільярду галактик. Але їх набагато більше.

- Що таке сузір'я? У вічній темряві космосу сяють променисті зірки. Вони купчуються, утворюючи химерні візерунки, що іноді нагадують людей, тварин чи якісь речі. Такі скупчення зірок називають **сузір'ями**.

3. Повторне читання тексту. Ведення діалогу.

– Що означає слово "**космос**"?

– Під якою назвою відома наша Галактика?

– Яку назву дали їй шведи, африканці?

– Яку назву придумав наш народ? Чому так?

4. Хвилинки поезії.

- Отож, коли-небудь влітку зробіть так, як радить Павло Тичина:

Уночі,

Як Чумацький Шлях сріблясту куряву

Простеле,

Розчини вікно, послухай.

Василь Войтович

Місяць із-за хмари

Вигнав зір отари

І веде їх вечір

На чумацький Шлях

Сонно... Тихо... Тихо...

Музика прозора,
І лиш вітер-сторож
Десь зашелестить...
Ніч накрила землю,
Все до ранку спить

5. **Читання тексту** про себе оглядово і відповідь на питання – що найбільше з прочитаного запам'яталось?

III. Узагальнення та систематизація знань учнів:

- Про що Ви дізнались на уроці?
- Що Вам сподобалось?

IV. Домашнє завдання:

- 1 варіант - прочитати і запам'ятати зміст оповідання "Чумацький шлях"
- 2 варіант - знайти в дитячій енциклопедії повідомлення про Всесвіт в рубрику "Що? Де? Коли?"

Урок української мови

Тема: Власна назва іменників

Мета: формувати навички грамотного каліграфічного письма, дати поняття про загальну та власну назву іменників; вчити вживати велику букву та пояснювати її уживання; розвивати фонематичний слух та мислення.

Хід уроку:

I. Повторення вивченого раніше матеріалу.

1. Перевірка домашнього завдання (списування тексту)
 - які власні іменники Ви знайшли в тексті?
 - які з них підходять до правила, яке Ви раніше вивчали?
 - а) Імена, по батькові, прізвища, псевдоніми, прізвиська людей пишуться з великої букви;
 - б) Клички свійських тварин пишуться з великої букви;

в) Географічні назви пишуться з великої букви.

2. Каліграфічна хвилинка.

3. Розвиток мислення. Словникова робота.

- Відгадайте загадки, запишіть відгадки і дайте пояснення

Золоте барилечко

Вранці покотилося

Ні стукоту, ні грюкоту,

Не впало, не розбилося,

Коли ж накрусувалося –

За той бір сховалося (Сонце)

Що за лан за такий:

Скрізь по ньому - світляки,

А найбільший світляк

Перегнувся, як черв'як (Місяць і зорі)

- Спишіть нові слова і запишіть їх в транскрипції Галактика, сузір'я,
Космос, планета

- Складіть і запишіть речення з одним із цих слів

II. Знайомство з новим матеріалом /по підручнику/

1. Вправа 370

Сузір'я над нами

Уночі я зачаровано дивлюся на іскристі сузір'я. Більшість сузір'їв ще за далекої давнини були названі іменами тварин. Число основних сузір'їв збігається з числом місяців в році.

Здавна люди вважали, що кожному місяцеві відповідає певне сузір'я. Січень - Водолій, лютий - Риби, березень - Баран, квітень - Близнюки, червень - Рак, липень - Лев, серпень - Діва, вересень - Терези, жовтень - Скорпіон, листопад - Стрілець, грудень - Козеріг.

Удень я милуюся Сонцем, а ввечері - зорями та Місяцем.

Хто з Вас знає, під яким сузір'ям він народився?

Як добре, що діти нашого класу народилися під назвами всіх сузір'їв. А як це могло статися? Так, в кожному місяці у нас є іменинники.

Диференційоване завдання:

1 варіант - списати перше і друге останнє речення, в першому підкреслити головні члени речення.

2 варіант — виписати з тексту вправи загальні іменники і власні, які до них відносяться.

2. Пояснення вчителя:

В міфології ми дуже часто зустрічаємось з богами та героями міфів. Кого з них знаєте Ви? Як треба писати їх? Слово "Бог" з Біблії завжди пишемо з великої літери, бог з міфології - загальна назва, тому пишемо з маленької літери.

Списування з дошки.

Геракл, Андромеда, бог Нептун, бог Зевс, богиня Гера, Бог.

III. Розвиток знань.

1. Виписати з тексту с.9 дві назви нашої Галактики та 2 назви сузір'їв.

Зробити висновок.

Висновок: Астрономічні назви пишуться з великої літери.

2. Диктант (коментований)

Всесвіт, Землі, Місяць, Марс, Меркурій, Венера, Сатурн, Уран, Юпітер, Нептун, Плутон.

Прочитайте назви планет

IV. Підсумок уроку.

Домашнє завдання різнорівневе.

1 варіант: Виписати з тексту 10 власних іменників (с. 12 Казки зоряного неба)

2 варіант: Виписати з казок 5 власних іменників та скласти з ними речення.

Тема: Рівняння

Мета: дати поняття, що називається рівнянням; розвивати логічне мислення й уміння розв'язувати задачі; вчити розв'язувати та коментувати рішення рівнянь з опорою на визначення правила знаходження невідомого компонента; повторити дії віднімання та додавання багатоцифрових чисел.

Хід уроку

I. Повторення вивченого матеріалу.

1. Перевірка домашнього завдання.

Робота за алгоритмом, які відповіді отримали в творчому завданні 12?
(робота в парах)

3. Хвилинка каліграфії. Яке число зайве? Обґрунтуйте відповідь.

*125, 187, 194, 111, 265

*405, 207, 283, 401, 509

*462, 565, 411, 667, 768

*200, 301, 400, 900, 800

II. Знайомство з матеріалом.

Повідомлення теми та завдань уроку №10

1. Проблемна ситуація

$$X + 2 = 15$$

Яке значення може прийняти X? Чому? Я думаю, що він може приймати різне значення. В якому разі моя думка буде вірна? Так, вірно, якщо висловлювання не правильне, а висловлювання буває правильне і неправильне.

2. Які з наступних висловлювань правильні, а які неправильні?

- На усіх планетах є життя
- Тільки на планеті Земля є життя
- Наша Галактика охоплює понад 150 мільярдів зірок
- Шведи називають її Солом'яною Дорогою.
- Деякі учні нашого класу були на Місяці
- Наш народ називає Галактику Чумацьким Шляхом.

3. Робота за підручником — урок 10.

- Що називають рівнянням?
- Що називають коренем рівняння?
- Що означає вислів "розв'язати рівняння"?
- Дати відповідь з опорою на підручник.

4. Творче завдання: скласти три рівняння

1 варіант — з одноцифровими числами

2 варіант — з двоцифровими числами

3 варіант — з багатоцифровими числами

Перевірка за таблицею с. 31

5. Робота за таблицею, с. 31

Ми вже вміємо розв'язувати деякі види рівнянь. Тепер потрібно навчитися розв'язувати їх із коментуванням, тобто проговорюючи виконувані операції з відомими компонентами дій.

Перевіряємо себе:

Щоб знайти невідомий доданок....

Щоб знайти невідомий від'ємник....

Щоб знайти невідоме зменшуване...

6. Робота біля дошки. Завдання 1 (а)

7. Самостійна робота по вибору завдань учнями. Завдання 1 (б, в, г, д, є).

* Взаємоперевірка.

III. Повторення: розв'язування задачі самостійно, перевірка по дошці.

Задача

Найближчою планетою до Сонця є маленький Меркурій. Між ним і Сонцем всього 57900000 км. Від Землі до Сонця на 41 600 000 км. більше, ніж від Венери до Сонця. Знайти відстань між Землею і Сонцем, якщо відомо, що відстань від Венери до Сонця на 50 100 000 більше, ніж від Меркурія до Сонця. На скільки кілометрів менша відстань від Меркурія до Сонця, ніж від Венери до Сонця?

IV. Підсумок уроку

Домашнє завдання:

1 варіант: завдання 1, 4

2 варіант: завдання 1, 3

3 варіант: завдання 1, 2

Навколишній світ. Малювання

Тема: Казки зоряного неба. Знайди Полярну зірку. Малювання зоряного неба та відомих сузір'їв Трикутника, Великої і Малої Ведмедиць, Кассіопеї.

Мета: продовжити формування поняття «Всесвіт», познайомити з міфологією та науковими думками про створення Всесвіту, дати можливість самостійно створити малюнок зоряного неба та малюнок - фантазію і співпрацювати в групах.

Хід уроку:

I. Перевірка домашнього завдання: спостереження за небом вдень та пізнього вечора.

- Що ви можете повідомити?

Я пропоную Вам тепер відобразити все це у Вашому малюнку (Діти малюють, а потім оформлюють виставку малюнків).

II. Повідомлення теми уроку

Ви собі задаєте питання про виникнення Всесвіту? А хтось може дати відповіді? (Версії дітей).

Існує повір'я, згідно якого є чарівний камінь. Цей чарівний камінь дарує людям мудрість, через те його назвали філософським каменем. (Словникова робота: філософія — любов до мудрості).

- А яким Ви його уявляєте? Запрошую Вас в чарівний світ Вашої фантазії. Заплющити очі, зосередьтесь, дайте волю своїй уяві. (Розповіді дітей) - Як Ви в своїй уяві шукали філософський камінь, так і люди довгий час шукали цей камінь, намагаючись створити його за допомогою дослідів, експериментів. Багаторічні досліди привели до висновку, що філософський

камінь знаходиться в самій людині. Тому давайте разом з Вами звернемося до наших внутрішніх скарбів. А Ваші внутрішні скарби - це Ваші знання. І так, я пропоную Вам шлях до знань таємниць Всесвіту з міфами, з вченими та вашими спостереженнями за небом.

1. Ви зараз відкриваєте сторінку міфології.

- Чому наша Галактика названа Молочним Шляхом:

У бога Зевса і смертної жінки народився син Геракл. Зевс хотів, щоб він став безсмертним, і для цього маля піднесли до грудей богині Гери в той час, коли вона спала.

Якби дитя випило молока з грудей богині, йому судилося б безсмертя. Але Гера прокинулася і, розсердившись, відштовхнула малого Геракла. Молоко з грудей розгніваної богині бризнуло і розлилось на небі широкою смугою, яку греки й назвали Молочним Шляхом.

2. Читання "Казки зоряного неба"

Розкажіть міф про Цефея, Кассіопею, Андромеду і Персея та сузір'я, які отримали їх імена (Діти розповідають).

3. Назви сузір'їв з'явилися дуже давно. Стародавні греки з їх буйною фантазією, об'єднуючи зірки та сузір'я в уявні малюнки, населили небо фантастичними тваринами і героями своїх казок та міфів.

III. Малювання. Діти малюють свій малюнок, населяючи його фантастичними тваринами.

IV. Зустріч з вченими - мислителями Стародавньої Греції (див. Довкілля с. 46).

Зустріч з вченими-астрономами (див. Дитячу астрономію: теорія велетенського вибуху).

V. Практична робота. Знайди Полярну зірку (за Б. Левінім та Л. Радловою) Через графопроектор на екрані висвітлюється сузір'я Великої і Малої Ведмедиці, Полярна зірка, діти запам'ятовують розташування зірок в сузір'ї Трикутника та Кассіопеї, малюють їх.

VI. Підсумок уроку - Гра-вікторина.

Кожна творча група отримує питання вікторини, хто швидше, цікавіше працює, та група отримує відповідний бал.

VII. Завдання додому: знайти на небі сузір'я Великої і Малої Ведмедиці, Полярну зірку

Гра-вікторина "Знайди правильну відповідь":

- Сонце - це: планета; зірка.
- Скупчення зірок, що тягнеться смугою з півдня на північ, - це: Молочний шлях, Чумацький Шлях, Солом'яна дорога.
- Земля біжить по орбіті друга від Сонця.
- В Сонячну систему входить: 9 планет, 10 планет, 3 планети.
- Найдальша планета: Меркурій, Плутон, Марс, Земля, Юпітер.
- Сонце: обертається навколо своєї осі, не обертається.
- Сонячна система у Космосі: єдина, є багато зоряних систем.
- Полярна зірка знаходиться: в сузір'ї Малої Ведмедиці.
- Всі зірки Космосу утворюють величезні скупчення – Галактики.
- Земля: обертається навколо своєї осі; не обертається.
- Планети — це небесні тіла, які світяться власним світлом; світлом, відбитим від Сонця
- Сонце - це: найбільша із всіх зірок; найменша із всіх зірок, зірка середньої величини

Змістова лінія «Казки зоряного неба»

Тема дня: «Знайди Полярну зірку».

Інтегрований блок предметів:

урок навчання грамоти.

Додаткові інтегруючі моменти:

Астрономія

розвиток мовлення

Міфологія

малювання

читання

логіка

Мета дня:

Дидактична:

- створити передумови для різнобічного розгляду «учнями поняття «галактика», «Всесвіт», «сузір'я»;
- сприяти свідому і цілеспрямованому читанню книжки;
- вчити грамотному письму.

Розвивальна:

- розвивати пізнавальний інтерес учнів, творчі здібності, емоції учнів;

учнів;

- створювати ситуації

здивування, радості, зацікавленості.

Виховна:

- виховувати почуття любові планети «Земля».

Обладнання: відеокасета

«Загадковий Всесвіт», астрономічний атлас, малюнки дітей, ілюстрації «Космос»

I. Організаційний момент уроку

1. Вступна бесіда вчителя:

- Погляньте, діти, за вікно:
- Яка пора року завітала до нас?
- Які весняні місяці ви знаєте?
- А чи знаєте ви, чому їх так назвали?

2. Які зміни весняні

побачив та почув український поет

Павло Грабовський? (читає
вчитель)

3. Читання про місяці
весни в Букварі.

– Яке сьогодні число?

Ось і приготуємося до роботи.

Сядемо гарно, сядемо рівно,
Вже дзвінок нам дав сигнал,
Для роботи час настав...

4. Робота в зошитах з письма

5 квітня

Класна робота

II. Оголошення теми дня.

(відеокасета)

- ◆ Ми продовжуємо працювати в сфері «Людина і Всесвіт» за змістовною лінією «Казки зоряного неба, а тема дня «Знайди Полярну зірку».
- ◆ Допоможе нам, діти, Словничок. Він ще раз нагадає значення слів, які нам так необхідні сьогодні.

(робота зі словничком, прочитати вголос)

Всесвіт - весь неосяжний світ, який оточує нас.

Галактика — велике скупчення зірок.

Сузір'я - групи зірок у нічному небі.

III. Активізація опорних знань.

1. Яку назву має наша Галактика? Чому її так назвали?
(розказують діти, сторинки міфології)
2. Які назви сузір'їв нашої Галактики вам відомі? Назви планет?
3. Читання міфу «Андромеда і Персей» /розвиток мовлення/

Перевірка сприйняття міфу

- Як назвали царя і його дружину? Як назвали їхню доньку? Якою вона була?

- Які з них м'які, тверді? Чому?
- Чим відрізняється буква і звук?

IV. Наукове викладання

Читання вчителем оповідання «Знайди Полярну зірку» (показ на глобусі Північного полюсу)

Чи всі знайшли на зоряному небі Велику і Малу Ведмедиці?

Скільки зірок вони мають?

Хвилинка малювання

Завдання:

- Намалювати сузір'я Великої та Малої Ведмедиці.
- Прокласти шлях до Полярної зірки.

V. Закріплення вивченого

Повторне читання оповідання

- Як же знайти Полярну зірку?

Письмо коментоване

Мала Ведмедиця, Полярна зірка

Списування з дошки:

Полярна зірка сама яскрава в сузір'ї Малої Ведмедиці.

VI. Підсумки роботи.

Всесвіт → галактики → сузір'я

Чумацький Шлях

Молочний Шлях

Планети сузір'я

Творче завдання:

Знайти Полярну зірку (з батьками на зоряному небі)

Фізкультхвилинка до уроку:

Встало в ранці ясне сонце

Зазирнуло у віконце.

Ми до нього потяглися,

За промінчики взялися.

Будем дружно присідати,

Сонечко розвеселяти.

Встали-сіли, встали-сіли!

От уже й розвеселили.

Нумо всі, нумо всі

Потанцюємо в росі.

Раз! Два! Три! Чотири! П'ять!

Нам потрібно спочивать.

Тож піднімем руки вгору -

Мов поглянемо на зорі.

А тепер всі руки в боки -

Як зайчата: скоки, скоки!

Десять! Дев'ять! Вісім! Сім!

(Кроки назад)

Час до праці нам усім.

Конкурс «Самий розумний учень» в сфері «Людина і Всесвіт»

(виховний захід для батьків і дітей)

I раунд

1. Які міфи про виникнення планети Земля ти знаєш?
2. Скільки планет в нашій Сонячній системі?
3. Як вона називається?
4. Яку назву вона має на українській мові?
5. Назви відомі тобі сузір'я?
6. Що таке комета?
7. Що таке метеорит?
8. Хто перший побував у космосі?
9. Назви американських космонавтів?
10. Назви українських астронавтів?
11. Що вивчає наука «астрономія»?
12. Чим відрізняється планета Земля від *інших* планет?

II раунд

1. Де найкраще місце на Землі?
2. Для чого потрібен компас?
3. Як скласти план місцевості?
4. Як побудовано модель Землі (компас)?
5. Які бувають карти?
6. Які країни тобі відомі (покажи на карті)?
7. З якими країнами межує Україна?
8. Назви гори України.
9. Назви ріки України.
10. Назви природні зони України.
11. Назви заповідники України.
12. Назви області України.

III раунд

1. Скільки країн на карті світу?
2. Назви і покажи на карті найбільші за територією держави.
3. Назви і покажи на карті країни, які мають найбільшу чисельність населення.
4. Назви держави-карлики.
5. В якій країні розташовані найвищі гори світу Гімалаї і знамените плоскогір'я Тибет.
6. Знайди «велику сімку» на карті світу.
7. Назви столиці цих держав.
8. Яка країна має столицю Вашингтон?
9. Як називається країна Сонця, що сходить?
10. Скільки островів займає Японія, як вони називаються?
11. Назви провідні країни Європи.
12. Назви великі міста Росії.

Щасливий випадок

Хід гри

Ведуча: Дорогі діти! Шановні гостя! Ми раді вітати вас на інтелектуально-пізнавальній грі «Щасливий випадок». Для того, щоб розпочати гру, ми повинні дружними оплесками привітати команди і запросити капітанів до жеребкування. (проводиться жеребкування)

Ведучий: У сьогоднішній грі беруть участь дві команди. (Знайомство з командами, представлення лічильної комісії)

Ведуча: Гра «Щасливий випадок» складається з геймів. Перший гейм називається «Хто більше?» Цей гейм проводиться за допомогою різнокольорового кубика. Кожному кольору відповідає певна тема:

синій – астрономія (загальні поняття);

червоний – «Зоряний шлях у Всесвіт»;

зелений – міфологія;

жовтий – «Земля у Всесвіті»;

оранжевий – «Земля – наш космічний дім»;

коричневий – «Моя Земля велика, превелика».

Ведучий: Команді пропонується три запитання з відповідної теми. Команда, яка першою розпочинає гру, кидає кубик і визначає тему. На обговорення кожного запитання дається 30 сек. За правильну відповідь – 2 бали.

Гейм 1.

Астрономія

1. Скільки галактик у Всесвіті? (безліч)
2. Як називають нашу Галактику українці, греки? (Чумацький шлях), (Молочний шлях)
3. До якого сузір'я входить Полярна зірка? (до сузір'я Малої Ведмедиці)
4. Яка планета на небі сама яскрава? (планета Венера)
5. Як називають українці сузір'я Великої та Малої Ведмедиць? (Великий та Малий Віз)
6. Що означає слово «космос»? («порядок», «світ»)

«Земля – наш космічний дім»

1. Яку форму має Земля? (форму кулі)
2. Що спричиняє зміну пір року на Землі? (Рух Земля навколо Сонця)
3. Чому буває день і ніч? (Промені Сонця освітлюють тільки один бік Землі)
4. За який час Земля обертається навколо Сонця? (1 рік – 365,25 діб)
5. Що таке Земна вісь? (уявна лінія, навколо якої обертається Земля)
6. Що називають добою? (Час, за який Земля робить повний оберт навколо осі)

«Моя Земля велика, превелика»

1. Назвіть материки планети Земля. (Євразія, Південна і Північна Америки, Африка, Австралія, Антарктида)
2. Назвіть океани Землі. (Тихий, Атлантичний, Індійський, Північний Льодовитий океани)
3. Який острів на планеті Земля самий великий? (Гренландія)
4. Чим відрізняється острів від півострова? (Острів оточений водою з усіх сторін, а півострів – з трьох)
5. Які полюси має планета Земля? (Північний і Південний)
6. Які теплові пояси має планета Земля? (Холодний, помірний, жаркий (тропічний))

Міфологія

1. Хто першим дав назви сузір'ям? (Стародавні греки)
2. Назви яких тварин з'явилися на нашому небосхилі? (Рак, Скорпіон, Риби, Лебідь, Лев, ...)
3. Які герої міфів з'явилися на нашому небосхилі? (Андромеда, Цефей, Кассіопея, Персей, ...)
4. Кому поскаржилися nereїди на Кассіопею? (Богові моря Посейдону)
5. Хто врятував Андромеду від морського чудовиська Левіафана? (Цефей)
6. Як називають сузір'я Левіафана зараз? (Сузір'я Кита)

Земля – у Всесвіті

1. Назвіть адресу планети Земля. (Всесвіт, Галактика Молочний шлях, Сонячна система, Земля)
2. Назвіть діаметр Землі (12 756 км)
3. Як називається природний супутник Землі? (Місяць)
4. Хто став першим космонавтом Землі? (Ю.О.Гагарін) А першим українським космонавтом? (Леонід Каденюк)
5. Які планети Сонячної системи є сусідами Землі? (Марс, Венера)
6. За який час долає відстань між Землею і Місяцем космічний корабель? (3 доби або 72 години)

«Зоряний шлях у Всесвіт»

1. Що таке зорі? (Космічні тіла, розпечені кулі)
2. Скільки планет у Сонячній системі? (9 планет)
3. Як називається шлях, по якому рухаються планети навколо Сонця? (Орбіта)
4. Чим різняться між собою зорі? (розмірами, температурою розігріву)
5. Чим різняться планети і зорі? (планети не випромінюють світла і тепла, це холодні тіла, а зорі – розпечені кулі)
6. Які космічні тіла, крім планет, рухаються навколо Сонця? (Астероїди, комети)

Гейм 2

«Ти мені – я тобі»

На цей гейм команди повинні підготувати по 3 питання команді-суперниці, по одному запитанню капітан – капітану, два інші – для команди).

Гейм 3

«Ким були?»

(дати повну відповідь)

1. Марко Поло (Мореплавець, вирушив із Італії (Венеції) до Китаю, повернувся на Батьківщину через 25 років, написав книгу подорожі, яку назвав «Книга про Чудеса Світу»)

2. Христофор Колумб (Мореплавець, вирушив із Іспанії, відкрив Америку, Кубу й багато островів (Ямаїку, Антильські острови))
3. Фернан Магеллан (Мореплавець-португалець, здійснив найтривалішу кругосвітню подорож, відкрив шлях із Атлантичного океану в Тихий океан, довів, що Земля кругла і що океанів за площею більше, ніж суходолу)
4. Джеймс Кук (Здійснив три великих плавання по Тихому океану від Антарктики до Північного Льодовитого океану, не відкрив нового континенту, але внесок його в науку величезний)
5. Девід Левінгстон (Шотландець, оселився в Південній Африці, став одним із найзнаменитіших дослідників Африканського континенту)
6. Беллінсгаузен (Росіянин, очолив експедицію в Антарктиду, знайшов і довів, що материк існує)

Гейм 4

«Далі, далі ...»

Цей гейм проводиться на швидкість. Кожній команді дається 20 запитань. Відповідати потрібно швидко. За правильну відповідь – 1 бал.

Запитання для 1 команди.

1. Він вивчав будову Всесвіту (Астроном)
2. Повітряна оболонка Землі (Атмосфера)
3. Модель Землі (Глобус)
4. Костюм водолаза (Скафандр, акваланг)
5. Кого називають «адміралом морів»?
6. У якій півкулі знаходиться Австралія? (південна, східна)
7. Які полюси має Земля? (Південний та Північний)
8. На що вказують меридіани? (напряма на північ, південь)
9. Яким кольором позначена вода на карті? (голубим та синім)

10. Хто користується планами місцевості? (геологи, будівельники, туристи, агрономи, географи, ...)
11. Чи можна за кольором на карті дізнатися про глибину водойм? (чим глибше, тим темніше колір)
12. Ділянки суші, оточені водою з трьох сторін, – (півострів)
13. Англія – материк чи острів? (Острів)
14. Що поділяє Євразію на Азію та Європу? (Уральські гори)
15. З якими країнами межує Україна (7 держав: Росія, Польща, Білорусія, Молдова, Словаччина, Угорщина, Румунія)
16. Назви держави-карлики. (Ліхтенштейн, Люксембург, Ватикан, Монако)
17. Найбільш багатонаселена країна на Земній кулі? (Китай)
18. Провідні країни Європи (Великобританія, Франція, Німеччина, Італія)
19. Де розташовані найвищі гори світу? (Китай, Гімалаї)
20. Яке страшне лихо довелося пережити японським містам Хіросіма і Нагасакі? (вибух атомних бомб)

Запитання для другої команди

1. Наука, яка вивчає Землю (географія)
2. Як називали перших мореплавців? (Вікінги)
3. Хто дав назву найбільшому океану на планеті? (Магеллан)
4. Вантажний відсік корабля (Трюм)
5. В якій півкулі знаходиться Євразія? (Північна, східна)
6. Що таке паралелі? (Уявні лінії, які паралельні екватору)
7. На що вказують паралелі? (напрямок захід – схід)
8. За допомогою чого зображаються предмети на плані місцевості (За допомогою умовних знаків)
9. Чи є пустелі в Україні? (Ні)
10. Які полюси має Земля? (Північний та Південний)
11. Умовна лінія, яка поділяє Землю на дві півкулі Північну та Південну називається ... (Екватором)

12. Якими кольорами позначається суша на карті (жовтим, коричневим, зеленим)
13. Ділянки суші, оточені водою з усіх боків – ... (Острови)
14. Півострів в Україні (Крим)
15. Найбільший на землі півострів (Гренландія)
16. На які дві частини поділяють материк Євразію? (Азію та Європу)
17. Чим різняться між собою материки? (Розмірами, природою, формами земної поверхні, кліматом, географічним положенням, ...)
18. Скільки держав на карті світу? (Понад 200 держав)
19. Де знаходяться держави-карлики? (В Європі)
20. Назвіть країни «великої сімки» (США, Японія, Німеччина, Франція, Великобританія, Італія, Канада).

Гейм 5

«Щасливий випадок»

У шкатулці знаходяться бочечки зі запитаннями. В одній із бочечок – «Щасливий випадок». Капітани команд витягують по одній. Якщо відповідь правильна, команда отримує додаткових 5 балів. Команда, якій випадає «Щасливий випадок» отримує 10 балів.

Запитання

1. Чого багато має болото, менше озеро, ще менше – море, і зовсім не має річка? (літер «О»)
2. За допомогою чого учені вивчають Землю та інші космічні тіла? (За допомогою потужних телескопів, штучних супутників, міжпланетних космічних станцій)
3. Яка планета Сонячної системи має найбільшу кількість супутників? (Сатурн – 18 супутників)
4. Коли компас не вказує сторони горизонту правильно? (Під час грози, біля ліній електропередач, залізної дороги, на полюсах, ...)

Слово надається лічильній комісії. Нагородження команди-переможця.

Отже, сфера «Людина і Всесвіт» за чотири роки навчання створила в учнів уявлення про Всесвіт, про Землю як планету Сонячної системи, її природні компоненти, явища, процеси; уявлення про природу нашої планети; обумовила формування переконань учнів у тому, що охорона і збереження природи Землі – основне завдання кожної людини і людства в цілому. Реалізація змістовних ліній сфери задовольняє запити дітей щодо будови світу, подій, які відбуваються в ньому, формує матеріалістичні основи світогляду.

Сфера життєдіяльності "Людина, наука і техніка"

Педагог – це той, хто вміє загострити цікавість та увагу зростаючої душі в потрібному спрямуванні.

В. Кротов

Мета сфери життєдіяльності «Людина, наука і техніка» – формування у дітей цілісної системи знань про науку та техніку. Зацікавленість дітей технікою та різноманітними науковими досягненнями використовується з педагогічною метою. Діти включаються в трудову та пізнавальну діяльність, весь час підштовхуються до реалізації творчих рішень. Спочатку, різноманітні технічні іграшки роблять світ науки і техніки ближче до дитини, потім розгляд знайомих приладів (телевізор, пылосос, холодильник...) розширює їх знання.

Ця сфера життєдіяльності дозволяє досягти розв'язання наступних задач:

- розширює знання дітей про сучасну техніку, історію її виникнення;
- розвиває технічне мислення та кругозір;
- формує елементарне економічне мислення - осмислення трудових процесів, їх послідовності;
- продовжує психологічну і практичну підготовку дитини до трудової діяльності.

Сфера життєдіяльності вводить дитину в світ науки і техніки, де вона ознайомиться із красою, створеною руками людей, а саме весь цікавий світ машин, величчю і оригінальністю архітектурних споруд; намагаються втілити свої думки через особисті проекти, що до новобачення майбутньої техніки. Протягом роботи в сфері діти мають можливість побачити і почути все, що на перший погляд здається звичайним або й зовсім непомітним. Але треба йти шляхом від простого до складного, що створює умови для формування у дітей цілісної системи знань про науку і техніку, історію її виникнення; розвитку елементарного технічного мислення та кругозору;

продовження психологічної і практичної підготовки дитини до трудової діяльності. Наука - це пошук, накопичення і систематизація знань про те, із чого складаються різні об'єкти, як і чому відбуваються різні явища. Сфера розкриває таємницю атомів та їх взаємодію, знайомить з видами енергії, законами руху, електромагнітними силами, світлом і кольором, звуковими хвилями, енергією навколо нас на доступному для віку дитини різні.

- Що буде якщо Сонце згасне?
- Чому робот розмовляє?
- Чому люди не літають?

Десятки і сотні питань обрушуються на голови дорослих від малої дитини. Як правило, в поспіхах батьки уникають від них, зайняті своїми думками. І дійсно, як пояснити, чому трава зелена, чому зірки не падають на землю, що в середині телевізора ?

Пройде ще багато часу перед тим, як дитина пізнає й зрозуміє "внутрішні механізми" різних явищ, про які вона запитує. Але наш першокласник не може й не хоче чекати. Він прийшов до школи, йому тільки шість років, він активно пізнає світ, йому все цікаво. Чи має вчитель право, як батьки, відмежуватись від його питань ? Ні, не має.

Світ, в якому живе малюк збільшується: тепер, це не тільки світ, який можна побачити, відчутти, почути, доторкнутися, це світ відображений в словах і поняттях. Зірки і планети не торкнеш руками, не можна розібрати свою голову, як в ранньому дитинстві іграшку, й подивитися де ж там знаходиться сон ? Але запитати про це можна вчителя. І дитина запитує і

запитує. Тепер безліч питань обрушуються на голову вчителя, і перед ним постає проблема, є знайти час для пояснення, на якому уроці спілкуватися? Сфера "Людина, наука і техніка" з успіхом вирішує цю проблему.

Учні включаються в трудову і пізнавальну діяльність, весь час підштовхуються до реалізації творчих рішень. Спочатку, різноманітні технічні іграшки роблять світ науки і техніки ближче до дитини, потім побутова техніка розширює її знання.

Як людина може все придумувати, знаходити, стати вченим, конструктором? Працюючи з вчителем в різних змістовних лініях учні розширюють знання про сучасний світ техніки. На допомогу вчителеві приходить наука - біоніка.

Першокласник і біоніка.

Фрагмент уроку. Повідомлення вчителя (з показом малюнків).

... Спостерігаючи за польотом птаха, вчені придумали спочатку планер, а потім літак. Вивчаючи принцип орієнтування кажана уночі людина винайшла локатор. В основу конструкції лінзи й фотоапарата покладено принцип роботи ока. А трубочку, якою слухає вас, діти, лікар, коли ви хворієте, зробили, коли зрозуміли, як побудоване і працює вухо. А чи не подібний підводний човен на кита або дельфіна, а вертоліт - на бабку?

Дитина здогадується, що вчені просто спостерігали за природою й намагалися створити подібні речі, тобто відкриття пов'язані з живою природою.

В першому - другому класах робота в сфері мала змістовну лінію "Такі різні машини", яка розширила кругозір дитини в технічному процесі. Цікавою формою навчання є рубрика "Що? Де? Коли?", учень самостійно або з батьками

відшукує потрібне повідомлення, що залучає дитину до творчого пошуку і користування дитячою енциклопедією.

Фрагмент уроку.

- А зараз, діти, я пропоную вам взяти участь у рубриці "Де? Що? Коли?", але повідомлення повинні стосуватися техніки. Учні повідомляють цікаві енциклопедичні знахідки, які повинні бути короткими та лаконічними.

Грищенко Влад: Моє повідомлення про розумні машини. їздити в машинах майбутнього стане простіше й небезпечніше. Машиною буде керувати комп'ютер, який автоматично зменшуватиме або збільшуватиме швидкість, і саме цікаве він буде давати водію підказки голосом.

Волченко Ян: А чи знаєте ви, що перші ракети запускалися в Китаї для феєрверків ще в X столітті, а "ракетні потяги" для польоту в космос придумав російський вчений Цюлковський

Чепіус Сергій: Чи може літак летіти без пілота? Може. Сучасні літаки мають автопілотів. Пілот встановлює висоту й швидкість літака, потім включає автоматику й відпочиває.

Цуркан Катя: Чи хотіли б ви опуститися на дно океану й на власні очі побачити таємничий підводний світ? Англійський вчений сконструював маленький "жовтий підводний човен" у вигляді літаючої тарілки, яка занурюється на глибину до 50 метрів.

Особливий інтерес викликала у учнів виставка автомашин. Вони були іграшкові, але були представниками усіх видів транспорту: і наземного, і

водного, і повітряного, і навіть підземного (цивільного та військового). На уроках праці працюючи з різноманітними конструкторами, учні були конструкторами своїх власних машин. Червоної ниткою через всю сферу пройшла профорієнтація. Скільки цікавих професій, пов'язаних з транспортом пізнали учні!

Розумова діяльність, пізнавальна активність учнів, задоволення їхніх дослідницьких, конструкторських, комунікативних прагнень зосереджені в сфері «Людина, наука і техніка».

Пережита дітьми під час занять радість пізнання невідомого, таємничого стає для них основним мотиваційним чинником, сприяє перетворенню процесу навчання на особисту потребу. Головне, пам'ятаймо, що в кожній дитині дремає маленький Архімед. Спрямуймо наші зусилля на те, щоб розбудити його, і недалеко той час, коли наш учень вигукне переможно "Еврика!" і вогник захоплення та радості зблисне в його очах і зігріє ваше серце.

В третьому класі сфера життєдіяльності "Людина, наука і техніка" проходить через дві повні лінії: "З чого і як все утворилося?" і "Сили і робота в довкіллі". Всі роботи по вивченню навчального матеріалу проводиться за підручником "Довкілля", автором якого є професор, кандидат педагогічних наук Ільченко В.Р.

Основне завдання змістовної лінії "З чого і як все утворилося?" - дати початкове наукове уявлення про об'єкти неживої природи, зацікавити учнів спостереженнями за неживою природою - горами, рівнинами, ярами, водоймами, гірськими породами; утворенням речовин і тіл, якими користуються в побуті.

Наукове уявлення про об'єкти навколишнього світу починає формуватись тоді, коли пояснення їх опирається на закони. В цій сфері провідною науковою ідеєю є ідея збереження, формування уявлень про те, що ніщо не виникає з нічого, не зникає безслідно. Спостереження не

зводиться до споглядання, вони спрямовуються на розкриття суттєвих зв'язків на доступному для дітей рівні.

Фрагмент уроку навколишнього світу з теми "Будова речовини" ставить метою: навчити експериментально доводити свої гіпотези, дати, початкові уявлення про атомну й молекулярну будову речовин, розвивати вміння встановлювати, взаємозв'язки в довкіллі, вчити моделювати довкілля:

Ви зараз будете в країні,
Яку на карті не знайти,
Ви мешканці її віднині,
І вам її шляхами йти.
В країні цій - свої закони
І ти їх, друже, пам'ятай.
Допитливим, цікавим будь,
Та тільки не байдужим.
В Країну Знань велику путь
Долай уперто, друже !
Усе, що пізнано колись,
Пізнай, збагни глибоко.
Країна Знань, як неба вись,
Красою бавить око.

Можливо у вашій душі вже розгорівся вогник допитливості, з'явилося бажання придумувати теорії, перевіряти свої здогадки дослідами. Тоді наша мандрівка до власних відкриттів триває.

Сьогодні неможливе без дня вчорашнього. Щоб зрозуміти суть багатьох речей, треба знати їх історію. Праці, досліди, відкриття і просто вислови відомих людей необхідні кожному, бо це частина нашої з вами історії. А що ці знання потрібні, ми зараз переконуємось.

То ж почнемо наші відкриття з їх історії. У глибоку давнину, коли люди ще не вміли ні читати, ні писати, але прагнули пізнати навколишній світ, людина замислювалась над питанням: "З чого все складається?"

Багато тисячоліть тому люди думали, що все на Землі виникло з повітря, землі, води і вогню. Вважалось, що змішуючи їх в різних пропорціях, можна перетворити одні речовини в інші.

Близько 460 року до нашої ери в Греції в місті Абдери народився Демокрит. Найголовніша його праця "Великий діакосмос" була присвячена

будові світу (Космос означає "порядок", "світопорядок").

Демокрит вважав, що навколишній світ складається з маленьких частинок. Ці частинки він вважав неподільними і тому дав їм назви "атом" (від грецького "неподільний").

"Все складається з атомів. Речі відрізняються одна від одної атомами, із яких вони складаються, їх порядком і положенням" - писав Демокрит. Згідно його теорії, атоми знаходяться в постійному русі, і їх рух - причина зміни світу. Але самі атоми незмінні, вічні. Постійно рухаючись, атоми зближаються один з одним, утворюючи скупчення. В одному випадку таке скупчення може бути водою, в другому - каменем, а в третьому - рослиною. Через деякий час, внаслідок руху атомів, ці скупчення змінюються: вода випаровується, рослини в'януть. Але вічність атомів і їх рух забезпечує повторне виникнення зниклих скупчень, тому навколишній світ вічний.

Взаємодія атомів і їх рух — пояснював Демокрит - призвели до створення нашого світу. Найбільш важкі атоми вкупі дали землю. На земній поверхні зібралися більш легкі. Так виникла вода. Ще більш легкі атоми утворили повітря. Цією ідеєю нехтували більш ніж 2000 років, аж поки в

1808 році Джон Дальтон не провів досліди, які підтвердили, що атоми дійсно існують.

Зараз наука спирається на експериментальні докази існування атомів. В часи Демокрита думка про існування атомів була лише геніальною здогадкою.

– Вважаю, що переконала вас у тому, що знання в історії дуже важливі. А ще, в тому, що людський розум - то велика сила.

А тепер, хороші діти, Час прийшов вас залишити По Країні Знань ходіть Все визнавайте та глядіть. Пам'ятайте, що незвична Ця країна фантастична.

Чудовий матеріал до уроку вводить учня, ще такого маленького, в таємничий світ науки, дозволяє самому переконатися в тому, що ці таємниці перестають бути таємницями, якщо з'явиться можливість дослідницької роботи як на уроці, так і вдома. Чим потаємніші секрети дитина прагне вивідати у природи, тим складнішим і наполегливішим має бути пошук. Попереду ще чимало дивовижних загадок. Щоб їх осягнути, треба багато думати, безупинно шукати, активно експериментувати. Діти запрошуються до дослідницької роботи. І перше, що я їм пропоную - це знайомство з мікроскопом. Діти розглядають при його допомозі частинку цибулі і яке ж велике здивування охоплює їх - вони бачать будову речовини, чіткі клітини, з яких вона складається.

Практична робота захоплює кожного учня дає можливість самому провести ряд дослідів.

– Спробуйте для доказу того, що речовини складаються з атомів чи молекул, використати такий дослід. Капнемо на скло трохи розчину кухонної

солі. Через деякий час вода випаровується, залишаються тільки білуваті плями - слід від розчину. Чому утворилися ці плями ? (Версії дітей).

– Демокрит вважав, що атоми знаходяться в постійному русі. Як це довести? Зараз ми побачимо.

• В склянку з водою капнемо чорнил. Через деякий час чорнила змішаються з водою внаслідок безперервного хаотичного руху (дифузія).

Висновок: Молекули знаходяться в постійному русі.

• Візьмемо два скельця. На одне капнемо води і прикриємо зверху другим. Тепер спробуємо зняти верхнє скельце.

Висновок: Вода змочила скло. Два скельця тримаються за рахунок притягнення між молекулами води й скла.

• Візьмемо шматочок крейди і розламаємо його на дві частини. Чому два шматочки крейди не змикаються? (Щілина між двома кусочками крейди не дає можливості молекулам притягтися).

• Візьміть одеколон чи духи, накапайте на руку. Що відбудеться? Повітря наповниться їх запахом. А чому?

Висновок: Молекули в газоподібному стані речовини розповсюджуються швидко.

Цікавий і таємничий світ науки і техніки

Технологія групової навчальної діяльності учнів 4-А класу навчає їх прийомам ділової співпраці, актуалізує активність кожного учня, створює умови для самореалізації кожного учня на уроці.

**Проектна діяльність
молодших школярів**

Сьогодні у теорії і практиці навчання мови в початкових класах особливо гостро стоять проблеми розвитку зв'язного мовлення, творчих здібностей школярів.

Впровадження нових освітніх технологій особистісно зорієнтованого навчання на уроках читання, на нашу думку, – це передумова активної пізнавальної діяльності учнів: нестандартна, цікава, творча робота пробуджує у дітей інтерес до знань і сприяє емоційному, духовному та інтелектуальному розвитку школярів. Однією з новацій вважаємо так звану проектну діяльність.

Організуючи на уроці проектну діяльність, учитель ознайомлює учнів з її особливостями, вчить планувати свою роботу як повноцінну та усвідомлену, таку, що має три стадії:

- мотиваційну – в процесі мотивації навчальної діяльності перед вивченням твору;
- операційно-виконавчу – під час смислового, структурного та художнього аналізу тексту;
- оцінну – на завершальному етапі уроку чи уроків, занять.

Навчальний проект – це організація занять, яка передбачає комплексний характер діяльності всіх його учасників щодо отримання освітньої продукції за певний проміжок часу – від одного уроку до кількох місяців, упродовж кількох уроків.

Планування змісту та ходу навчального проекту здійснюється за такими етапами:

1. Організація проекту.

- 1.1.Формування основної проблеми та дидактичної мети (перед вивченням твору).
- 1.2.Вибір учителем і учнями теми і виду проекту залежно від проблеми уроку.

2. Планування проектної діяльності.

- 2.1. Вибір учнями теми групових (індивідуальних, парних) проектів.
- 2.2. Обдумування шляхів розв'язання проблеми.
- 2.3. Формування груп для аналізу змісту твору, проведення словникової роботи, характеристики персонажів, виконання творчих завдань, що є підготовкою до складання проектів.
- 2.4. Визначення форми презентації результатів проектної діяльності.
3. Реалізація проекту.
 - 3.1. Складання групою, парою (індивідуально) плану роботи над проектом.
 - 3.2. Визначення джерел інформації, способів її збирання та аналізу.
 - 3.3. Розподіл обов'язків щодо пошукової діяльності між учасниками проекту.
 - 3.4. Самостійна робота над виконанням плану проекту. Оформлення проекту.
 - 3.5. Аналіз виконаної роботи.
4. Підсумок проектної діяльності.
 - 4.1. підготовка та захист проектів.
 - 4.2. Оцінювання проектної діяльності за визначеними критеріями. Аналіз успіхів і невдач. Висновки.

Основні критерії оцінювання проектної діяльності:

- активність учасників проекту;
- глибина розкриття проблеми;
- характер спілкування членів групи (пари);
- практична цінність результату;
- мовленнєвий рівень учнів під час презентації проектів.

У підбитті підсумків і оцінюванні учні мають проаналізувати, що змінилось в результаті виконання проекту в їхніх поглядах на себе, однокласників, в оцінці конкретних фактів, подій у житті, що поліпшили, що нового дізналися, коли по-особливому переживали якісь почуття.

Орієнтовні види проектів на уроках читання:

- складання усних і письмових пам'яток;

- складання творів-описів, роздумів, листів авторові чи літературним героям, діалоги з ними. Виставки чи конкурси цих творчих робіт;
- виставки, інсценування художніх творів;
- словесні екскурсії;
- літературні ранки;
- випуск газети тощо.

Наведемо приклад уроків, на яких учні створюють проекти.

Напрямок „Шануємо історичні пам’ятки рідного краю”

Тривалість проекту:

з 15 листопада по 15 грудня

Дата підведення підсумків:

16 грудня

Науковий керівник

проекту: вчитель-методист

Л.В.Бахшиєва

Науковий консультант: заступник директора з навчально-виховної роботи Н.І.Рябчикова.

Вид проекту:

- інформаційний
- дослідницький
- творчий

Мета:

- Організувати пошуково-дослідницьку роботу учнів з вивчення історичних пам’яток рідного краю, із збору інформації про архітектурні пам’ятки, давноминуле України, її державні,

національні символи, археологічні пам'ятки, культуру українського народу.

- Розвивати вміння працювати з історичним матеріалом, визначати головне в роботі з літературними витоками, розвивати навички спостереження, узагальнення, вміння роботи висновки, дослідницькі та пошукові вміння, творчі здібності учнів.
- Виховувати почуття патріотизму, активну життєву позицію, почуття поваги до минулої та культурної спадщини українського народу.
- Створити умови для самореалізації учнів через колективну діяльність.

Планування змісту та ходу проекту здійснено за етапами:

Сформовано дослідницькі творчі групи у складі:

Група „Історики”

Лідер групи Шкредова Крістіна
Росінець Іван
Співак Костя
Брашовецька Марія
Зуєва Анастасія
Мельниченко Олександр

Група „Географи”

Лідер групи Настя Пракончук
Валерій Подборський
Валерія Адаменко
Дмитро Сорочан
Діана Запорожченко
Артем Панір

Група „Археологи”

Лідер групи Павло Михайлов
Ганна Волошина
Олександра Сорокотяга
Анатолій Попов
Костянтин Ревенко
Юлія Співак

Група „Мистецтвознавці”

Лідер групи Діана Торопенко

Дмитро Ігуменцев
Наталка Башкірова
Ольга Трегуб
Маша Кубська
Юлія Яворська

Група „Архітектори”

Лідер групи Катерина Озарінська

Наталка Атанова
Сергій Ходос
Антон Хамзін
Олег Тім онов
Ліза Баженова

- Сформульовано мета проекту.
- Сплановано проектну діяльність:
 - а) Подорож картою України „Моя велика Батьківщина – Україна”.
 - б) „Моя маленька Батьківщина – рідне місто Миколаїв”
- Визначено форму презентації результатів проектної діяльності:
 - Група „Історики”** – „Давноминуле рідної землі”.
 - Група „Археологи”** – усна доповідь „Ольвія. Херсонес. Миколаївщина”.
 - Група „Мистецтвознавці”** – виставка картин з народознавства.
 - Група „Архітектори”** – телерепортаж для учнів школи „Архітектурні пам’ятки міста Миколаєва”.
 - Група „Географи”** „Програма збереження історичних та культурних пам’яток України”. Озвучення заочної подорожі картою України.
- Оформлено проект.
- Проведено дослідження.
- Підведено підсумки роботи.
- Проаналізовано успіхи й невдачі.

Сфера життєдіяльності людини «Людина і суспільство»
Змістовна лінія «Шануємо історичні пам'ятки рідного краю»
Тема дня «Подорож картою України»

Методично-дидактичне забезпечення уроку:
ілюстративні репродукції,
тексти для читання,
відеозапис «Київська панорама», карта України,
карта «Культурні пам'ятки на карті України», музичний супровід.

Мета дня:

- сприяти формуванню гармонійно розвинутої особистості; нагромадженню досвіду емоційно-морального ставлення до життя;
- виховувати в учнів бажання берегти, примножувати традиції українського народу, ставлення до історії й культури народів, що живуть в Україні.

Мета уроку:

- вчити учнів здійснювати проекту діяльність на основі аналізу літературного твору.

Інтегрований блок

предметів:

Українське

читання

Рідна мова

Математика

Малювання

Доповнюючий блок предметів

Методично-дидактичне забезпечення уроку: ілюстративні репродукції, тексти для читання, відеозапис «Київська панорама», карта України, карта «Культурні пам'ятки на карті України», музичний супровід.

Інтегрований урок українського читання

Тема: Н.Забіла. Древній Київ

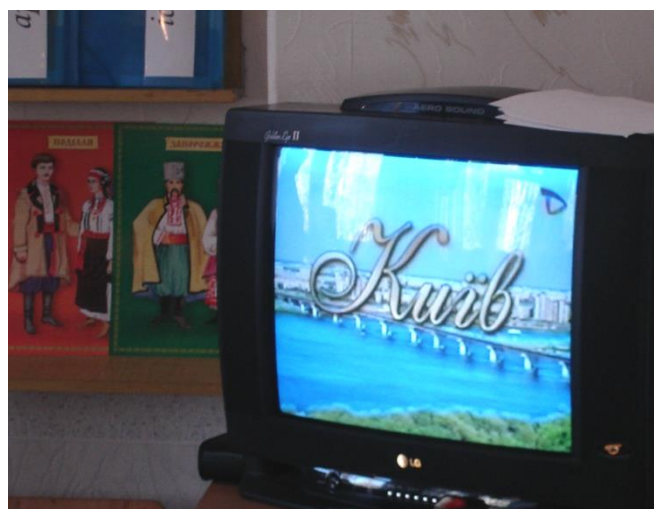
Мета уроку: ознайомити учнів з історією виникнення м. Києва, вчити співпраці в творчій групі за проектним методом навчання; розвивати усне мовлення, вміння критично мислити; виховувати патріотичні почуття.

Хід уроку:

I. Організаційний момент уроку.

II. Повідомлення сфери

життєдіяльності людини,
змістовної лінії, теми дня.

1. В якій сфері життєдіяльності людини ми працюємо зараз? (Сфера «Людина і суспільство»)

2. Яку назву має змістовна лінія? (Змістовна лінія «Шануємо історичні пам'ятки рідного краю»)

3. А тема дня? (Подорож картою України)

4. Для чого ми вивчаємо історичні пам'ятки рідного краю?

III. Перевірка домашнього завдання.

Представлення творчих груп і лідерів та батьків, які працювали за проектом «Шануємо історичні пам'ятки рідного краю».

Перша група істориків.

Друга група археологів.

Третя група географів.

Четверта група архітекторів.

П'ята група

мистецтвознавців.

(Групи доповідають про свої маршрути і розповідають про свої дослідження)

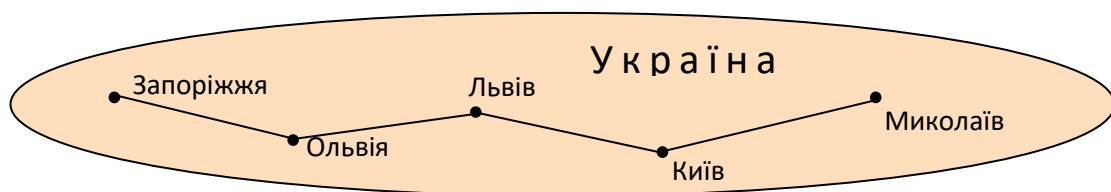

Археологи. Ми здійснили заочну подорож до давнього Херсону й Ольвії. Прочитали цікаву книжку «Ольвія». Спробували малювати археологічні розкопки.

Географи. Ми вивчали карту України. Працювали з контурною картою, на яку нанесли гори, ріки, міста України. Придумали гру «Угадай назву міста».

Історики. Ми прочитали багато оповідань про Київську Русь, Запорізьку Січ, познали багато цікавого про минувшину Батьківщини.

Скульптори. Ми дізналися, як створюють архітектори пам'ятники. Створили проект своїх пам'ятників. Розказали й показали їх друзям, батькам.

Для чого ви здійснили свої маршрути й дослідження?

IV. Підготовка до сприймання нового матеріалу.

*Де стоїть тепер наш Київ,
Там була сама гора,
Жив там першим Кий з Хоривом,
Щек і Либідь – їх сестра.
Над самим Дніпром на горах,
Огороджений з боків
Ровом, мурами, валами,
Київ виріс і розцвів
На сторожі коло його,
Наче батько сину, ніс він
З півдня й півночі добро.
І, здавалось, Україна
Буде квітнути віки,
І, здавалось, всі народи
Їй сплітатимуть вінки.*

(О.Олесь)

V. Повідомлення теми уроку.

– Ви здогадалися, яка тема нашого уроку?

– Сьогодні ми з вами здійснимо мандрівку до столиці нашої держави – до Києва. Ви дізнаєтесь про історію виникнення міста, про його архітектурні споруди, культурно-історичні пам'ятки.

VI. Вивчення нового матеріалу.

1. Київ – столиця України.

а). Бесіда.

-Хто з вас був в Києві? Які почуття викликав у вас Київ?

-Що вам більше запам'яталось?

б).Словникова робота.

Словник. Столиця – це давнє слов'янське слово. Походить від слова «стіл» - так у Київській Русі називався трон, престол. Столиця – це місце, де перебував князь, тобто місце зі «столом».

в).Підготовка до читання. Вправа з техніки мовлення.

г).Читання речення з різною інтонацією (радісно, здивовано, запитально, стверджувально) на двох мовних видах з дошки.

Краю милішого, ріднішого, як Україна, - в світі нема...

д).Робота над текстом «Древній Київ» Н.Забіли.

Давній народ, який оселився над Дніпром, називався полянами. Жили вони родинами і мали своїх князів. Були серед них три брати: одного звали Кий, другого – Щек, а третього – Хорив. І була в них сестра Либідь... Поселився Кий на одній горі, Щек – на другій, що тепер називається Щекавицею. А Хорив – на третій горі. Від нього її назвали Хоревицею. Збудували брати місто і на честь старшого брата назвали його Києвом. Навколо міста росли ліси, дрімучі бори. Водилися там різні звірі. А в місті жили працьовиті люди.

У багатьох походах побував Кий. А повернувся в своє місто на горах, тут і помер. І брати його Щек і Хорив, і сестра їхня Либідь тут поховані. Від Либіді стала й річка, яка впадає у Дніпро, називатися Либіддю.

Після смерті братів рід їхній довго князував у полян у древньому місті Києві.

Головна частина міста стояла на горі. Навколо міста з трьох боків підступав ліс, із четвертого боку був високий берег Дніпра. Ліс опускався на

схилах глибокого й довгого яру, який перехрещувався з другим яром і тому називався «Хрещатим».

Ану здогадайтеся, де саме був яр? Та, звичайно, там, де зараз Хрещатик. Він же тому так і називається, що тут був

колись Хрещатий яр.

Тепер, як вийдеш на Хрещатик у святковий день, коли тут стільки гуляє народу, стільки машин, тролейбусів і автобусів, важко навіть уявити, що колись на цьому місці був яр, і в ньому на волі бродили звірі.

Виконай завдання.

– Під час мого читання ви маєте дещо зробити. Читаючи, ви будете робити позначки на полях оповідання залежно від вашого власного знання й розуміння.

Ставте галочку на полях, якщо прочитане підтверджує те, що ви знаєте, чи думаєте.

Ставте плюс на полях, якщо прочитане несе нову для вас інформацію.

Ставте знак питання, якщо ви хочете більше дізнатися про цю інформацію.

– Чи схожі за змістом текст «Древній Київ» Н.Забіли й вірш «Київ» О.Олеся?

Рефлексія

- Що з того, що ви знали, підтвердилось?
- Може, хтось наполягає на своїй точці зору?
- Про що хочете дізнатися більше?
- Молодці, успішно впоралися із завданням!

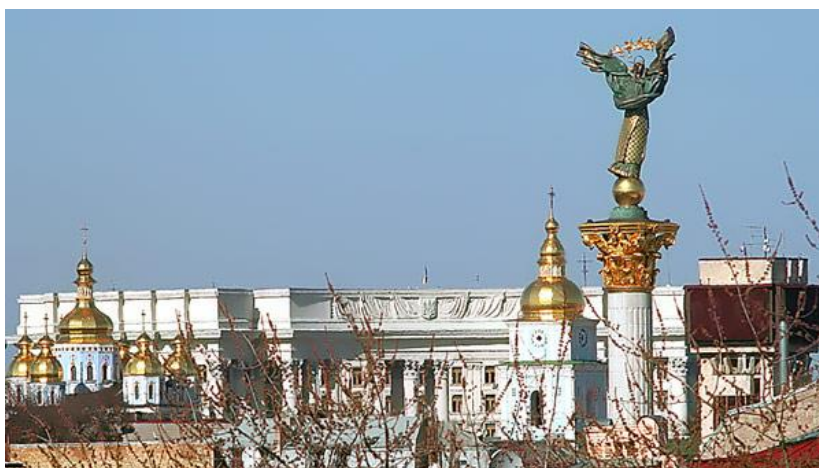
Фізкультхвилинка

(танцювальна пауза «Чобітки»)

2. Культурно-історичні пам'ятки України.

а). Розповідь учителя з демонстрацією репродукцій «Золоті ворота», «Собор святої Софії в Києві», «Пам'ятник Богдану Хмельницькому» (демонстрація матеріалу на комп'ютері з коментування ведучого мистецтвознавця).

б). Кадри відеозапису панорами сучасного м. Києва.

- Чи сподобалось вам м. Київ?
- Чи хочеться вам побувати на екскурсії в столиці нашої Батьківщини?

VII. Закріплення та усвідомлення знань.

Тестування за темою уроку.

1. Визначте, хто був першим гетьманом України:

- а). Петро Сагайдачний;
- б). Богдан Хмельницький;**
- в). Дмитро Вишневецький.

2. Визначте правильне твердження: Національними символами України

є:

- а). Герб, прапор, гімн;**
- б). Національний одяг, рушник, калина;

в). Конституція, історія.

3. Визначте, в якій області знаходиться старовинне місто Ольвія:

а). На Миколаївщині;

б). На Херсонщині;

в). На Київщині.

4. Від кого боронили запорожці свій рідний край?

а). Від татарв, турок, поляків;

б). Від поляків, росіян, румун;

в). Від литовців, естонців.

5. Визначте, яку назву мав Дніпро в давнину:

а). Дністер;

б). Борисфен;

в). Дунай.

VIII. Домашнє завдання. Створення проблемної ситуації.

1. Читання оповідання «Моє рідне місто Миколаїв».

*– Прокидайся, Миколко! –
покликав дідусь. – Подивись, який
чудовий ранок! Яке чисте і вимите
наше місто! Сьогодні у нього день
народження.*

*– Дідусь, а хіба у міст бувають
дні народження? А хто у них мамо
й тата?*

Микола Миколайович – дідусь Миколки – ласкаво посміхнувся:

*– День народження нашого міста 27 серпня 1789 року. В цей день на
річці Інгул почали будувати верф, яку вирішили назвати Миколаєвом. А
роком пізніше з цієї верфі був спущений перший корабель, який отримав
назву «Святий Миколай», названий так на честь покровителя всіх моряків.
Ось і виходить, що мами і тата нашого міста – це ті люди, які будували
кораблі й наше місто.*

– Дідусь, а що цікавого є в нашому місті?

– в нашому місті було і є багато цікавого. А от що саме – про це дізнаються хлоп'ятка й дівчатка, учні 3-А класу школи 50.

Робота над проектом продовжується...

2.Завдання отримують творчі групи в конвертах.

Завдання 1. Дослідити, в якій природній зоні знаходиться м. Миколаїв, який рослинний світ нашого міста, які парки й сквери в ньому розташовані.

Творча
група
географів

Завдання 2. Дослідити історію міста Миколаєва, які визначні люди жили в ньому?

Творча
група

Завдання 3. Археологи допоможуть архітекторам – пізнають історію виникнення в м. Миколаєві театрів.

Творча група
археологів

Завдання 4. Відвідати музеї м. Миколаєва, скласти усні виступи про їхні експозиції.

Творча група
мистецтвознавці

Завдання 5. Дослідити архітектурні пам'ятки рідного міста.

Творча група
архітекторів

ІХ. Підсумок уроку.

1. Мандрівник після подорожі переживає два почуття: як ви вважаєте, які? – Втому, але водночас і насолоду від побаченого й почутого. Наші знання про Україну - немов краплини в морі. З часом ви будете все більше і більше дізнаватися про Батьківщину і переконаєтесь, що кращої землі, ніж рідна, немає ніде у світі.

2. Кожне місто, кожне селище – то історія нашого народу, треба вивчати її, щоб знати свій рід. Де б ви не народилися, в столиці, чи в маленькому селі – це найдорожче місце, любов до якого зігріватиме ваше серце все життя.

Інтегрований урок читання

Тема: Моя маленька Батьківщина – рідне місто Миколаїв (підведення підсумків роботи в проекті «Шануємо історичні та культурні пам'ятки України»).

Мета: формувати в учнів уявлення про велику Батьківщину – Україну, її державні та національні символи, малу батьківщину – Миколаїв, де народилися і ростуть майбутні громадяни України; розвивати вміння критично мислити; виховувати патріотичні почуття.

Обладнання: карта України, карта Миколаївської області, музичний супровід – пісня про Миколаїв, відеозапис «Архітектура міста Миколаєва», фрагменти відеофільму «Київ – столиця

України», телевікторина «Культурні та історичні пам'ятки рідного міста».

Хід уроку

I. Повідомлення сфери життєдіяльності людини, змістовної лінії, теми дня.

Сфера «Людина і суспільство»

Змістова лінія «Шануємо історичні та культурні пам'ятки України»

Тема дня «Моя маленька батьківщина – рідне місто Миколаїв»

II. Актуалізація опорних знань.

- Що за день сьогодні такий чудовий, чарівний? (19 грудня – день святого Миколая зимового)

- Як почався він для вас? (діти розповідають про подарунки, які знайшли вранці від св. Миколая під подушкою або в черевиках).

- А чи знаєте ви, хто такий святий Миколай?

Узагальнююча бесіда вчителя:

Сьогодні дійсно ми вшановуємо святого Миколая. Це веселе народне свято, яке припадає на 19 грудня. Цього святого вважають опікуном дітей та всіх, хто вирушає в дорогу. Про нього існує багато легенд, а у нас з'явився звичай, що він приносить у свій день чемним, вихованим дітям подарунки.

Читання легенди «Святий Миколай»

- Чому засумував святий Миколай?

(комп'ютерне зображення ікони святого Миколая, звуковий лист-звертання до дітей)

- Добридень, любі діти! Я весь рік наглядав за вами. Адже треба, щоб ви всі росли чесними і щедрими, добрими і вірними, тішилися ваші батьки й

Ось нині цілий рік минув,
Як на землі я тут вже був,
Як дітям я дари давав
І всіх до праці закликав.
Наказував я добре вчитись
Від зла втікати, людей
любити.

... діти, як бачу, всі послушалися мене. Тож прийміть від мене дарунки та пам'ятайте завжди мій наказ.

(з'являється в руках вчителя чарівний чобіток з дарунками)

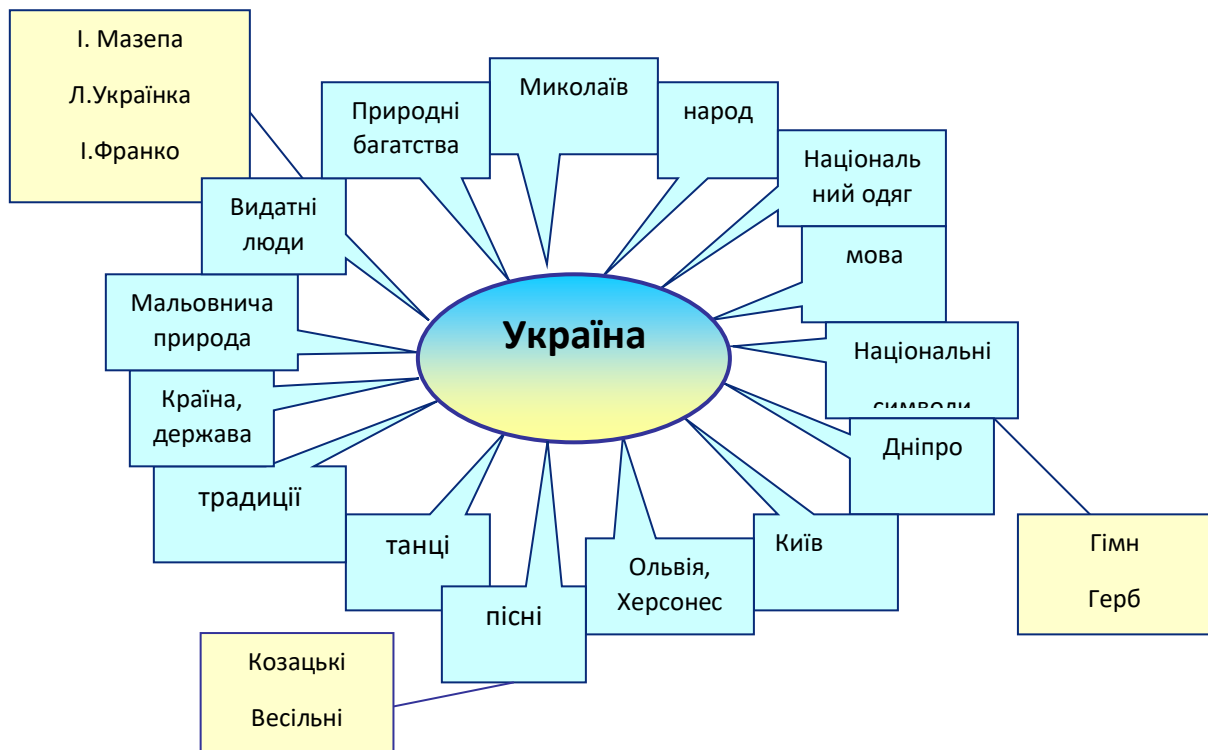
- Який наказ дає вам святий Миколай?

Робота над вивченням нового матеріалу.

- Як працювали в проекті «Шануємо історичні та культурні пам'ятки України, з якими цікавими справами дійшли до завершення роботи, ми зараз і дізнаємося. *(Представлення лідерів творчих груп, батьків, які працювали з ними)*.

Смисловий структурно-художній аналіз оповідання А.Гінкул «Моє місто Миколаїв»

III. Проектна діяльність. Учитель надає слово кожній творчій групі, яка звітує про свою роботу на завершальному етапі проекту «Моя маленька Батьківщина – рідне місто Миколаїв», роблять висновки.

Критерії оцінювання проектної діяльності:

- активність учасників проекту;
- глибина розкриття напрямку роботи творчої групи;
- практична цінність результату;
- мовленнєвий рівень учнів під час презентації проектів.

IV. Підведення підсумків уроку.

Телевікторина-гра «Культурні та історичні пам'ятки рідного міста»

Вчитель: Ось і закінчилася ваша робота в проекті «Шануємо історичні пам'ятки рідного краю».

- Чого навчилися?
- Чого досягли?
- Що зрозуміли?
- Що

сподобалось?

ДОДАТОК ДО УРОКУ

Моє місто – Миколаїв

- Прокидайся, Миколко – покликав дідусь. – Подивися, який чудовий ранок! Яке чисте і вмите наше місто! Сьогодні у нього день народження.

- Дідусю, а хіба у міст бувають дні народження? А хто ж у них мами й тата?

Микола Миколайович – дідусь Миколи – ласкаво посміхнувся:

- День народження нашого міста 27 серпня 1789 року. В цей день на річці Інгул почали будувати верф, яку вирішили назвати Миколаєвом. А роком пізніше з цієї верфі був спущений корабель, який отримав назву «Святий Миколай», названий так на честь покровителя всіх моряків.

Ось і виходить, що мами і тата нашого міста – це ті люди, які будували кораблі й наше місто.

- Дідусю, а що цікавого є в нашому місті?

- В нашому місті було і є багато цікавого. А от що саме – про це дізнаються хлоп'ятка та дівчатка, учні 3-А класу школи 50.

- В нашому місті було і є багато цікавого. А от що саме – про це дізнаються хлоп'ятка та дівчатка, учні 3-А класу школи 50. коли нашому місту було 14 років, його бібліотека з книгами по судобудівництву була найкраща в світі. А коли йому виповнилося 32 роки, на самому високому місці побудували астрономічну обсерваторію для дослідження зоряного неба. В телескоп добре видно хвостаті комети, великі й маленькі, холодні й гарячі, далекі й близькі зорі і планети.

А які чудові люди мають відношення до нашого міста! Пам'ятаєш, Миколко, як ми з тобою шукали пояснення незрозумілого слова у великому толковому словнику? Цей величезний словник написав Володимир Іванович Даль, який жив в нашому місті.

Ти знаєш, хто відкрив Антарктиду? Михайло Петрович Лазарєв. Він теж був учасником трьох кругосвітніх експедицій. Багато корисного зробив він для нашого міста. Суднобудівний університет має ім'я Степана Осиповича Макарова, видатного вченого, флотоводця, океанографа, винахідника. Він наш з тобою земляк. Збирайся, Миколко, підемо погуляємо по своєму місту. Як кажуть, краще раз побачити, ніж сто разів почути.

Н.Забіла

Древній Київ

Давній народ, який оселився над Дніпром, називався полянами. Жили вони родинами і мали своїх князів. Були серед них три брати: одного звали Кий, другого – Щек, а третього – Хорив. І була в них сестра Либідь... Поселився Кий на одній горі, Щек – на другій, що тепер називається Щекавицею. А Хорив – на третій горі. Від нього її назвали Хоревицею. Збудували брати місто і на честь старшого брата назвали його Києвом. Навколо міста росли ліси, дрімучі бори. Водилися там різні звірі. А в місті жили працьовиті люди.

У багатьох походах побував Кий. А повернувся в своє місто на горах, тут і помер. І брати його Щек і Хорив, і сестра їхня Либідь тут похоронені. Від Либіді стала й річка, яка впадає у Дніпро, називатися Либіддю.

Після смерті братів рід їхній довго князував у полян у древньому місті Києві.

Головна частина міста стояла на горі. Навколо міста з трьох боків підступав ліс, із четвертого боку був високий берег Дніпра. Ліс опускався на схилах глибокого й довгого яру, який перехрещувався з другим яром і тому називався «Хрещатим». Ану здогадайтеся, де саме був Яр? Та, звичайно, там, де зараз Хрещатик. Він же тому так і називається, що тут був колись Хрещатий яр.

Тепер, як вийдеш на Хрещатик у святковий день, коли тут стільки гуляє народу, стільки машин, тролейбусів і автобусів, важко навіть уявити, що колись на цьому місці був яр, і в ньому на волі бродили звірі.

Мандрівка у минуле Батьківщини

Погляньте, юні дослідники, на карту України. На ній зазначені границі землі, де здавна жив і живе український народ. Українці завжди жили на своїй землі, по обидва боки нашої найбільшої річки – Дніпра. Наші предки нікого не виганяли з його рідної землі.

Але якби заглянути в карту давніх часів – 1200 чи 1500 років тому, ми не б побачили на ній напису Україна. Наші пращури були слов'янами. Окремі племена мали свою землю, кожне звалося своїм іменем. Там, де зараз стоїть київ, жили поляни. На захід від них, у лісах, жили древляни. На лівому березі Дніпра жили сіверяни, на півдні - тиверці та уличі.

Кожне плем'я мало свого князя. Жили люди невеликими селами і городами, мали худобу, вмiли сіяти хліб та добувати собі їжу і одяг.

Люди слов'янських племен шанували все те добре, що бачили в природі: сонячне світло і тепло, ясний день, весну, літо, воду в криниці, русалок, теплого Духа вогнища, що живе в кожній хаті. Молилися багатьом богам: Дажбогу – доброму сонячному богу; Перуну – богу громів, Стрибону

– богу вітрів, Велесу – богу худоби, Ладі – богині краси і порядку. Слов'яни приносили своїм богам жертви зі страв, хліба, худоби, щоб задобрити їх.

З часом, в середині 9 сторіччя, окремі слов'янські племена об'єдналися навколо Києва, утворили Київську Русь, з якої почалася українська держава.

Місто Київ – найстаріше і найкрасивіше українське місто. З давніх часів дійшли легенди про те, як виник Київ, і про перших князів нашої землі. Одна з легенд оповідає, що Київ заснували три брати: Кий, Щек і Хорив. Була у них сестричка Либідь. Від Кия пішла назва Київ, від його братів – назви гір Щекавиця і Хоривиця, від імені сестри – річка Либідь. На високій горі недалеко від Дніпра три брати поставили город для оборони від ворогів.

Святий Миколай

Народна легенда

Іде святий Миколай полями, лугами, а за ним поспішають янголи, які несуть дарунки для добрих чемних людей.

Ходить святий Миколай по всіх усюдах, минає хати, палаци, села, міста, роздає дарунки, благословляє і втішає бідних та нужденних.

Так він зайшов до села, в якому під самим лісом стояла хата. Двері відчинені, на порозі сидить хлопчина, босий, розхристаний, у подертій одежині і вдивляється в небо, у ту молочну дорогу, що з небесних палат веде на землю.

Це малий Тарасик. Він матері не пам'ятав, торік помер тато, лишився хлопець круглим сиротою. Тепер служить у людей, пасе влітку вівці та гуси. Він не показував великого розуму – робив, що йому наказували робити, але ця робота йшла у нього мляво. Одне лиш захоплювало. Побачить, бувало, що якась мати пестить і цілує свою дитину, малий Тарасик біжить мерщій туди, відкриває очі й уста і так вдивляється в матір, наче щось просить.

Приходить святий Миколай під хату, а Тарасик навіть шапки не знімає, лише розплющив очі та й дивиться.

- Що ж ти, Тарасику, мене не пізнаєш? – питає Миколай.

- Чому ні, тільки я Вас визирав із неба, а Ви тим часом прийшли із села.

Усміхнувся святий Миколай і знов питає.

- Скажи мені, Тарасе, чим тебе маю обдарувати, може шапкою, одягом, чобітьми?
- Ні...
- Може, тобі дати їжі такої, щоб ти не був ніколи голодний?
- Ні...
- А може, ти хочеш грошей багато?
- Також ні.
- Скажи-но, Тарасику, щиро, що ти хотів би мати, адже знай, що я й для тебе приніс дарунків, бо ти нічим не прогнівив Всевишнього.

Та на ті слова Тарас упав на коліна й прошепотів несміло:

- Я хотів, святий Отче Миколаю, щоб мене хтось хоч раз в житті попестив і приголубив, як мати свою дитину.

Засумував святий Миколай і не сказав ні слова. Любов матері – є якраз єдина річ, якою він не міг нікого обдарувати.

ДОДАТОК ДО ПРОЕКТУ

Історики

Козаччина

Татари нападали на Україну. Вони поселилися в Криму та в степах біля Дніпра і щороку йшли походами на наші села, руйнували їх та брали народ у неволю. Недобре жилося народові під пануванням чужих володарів, бо скрізь на Україні було заведено панщину. Пан міг убити або продати свого холопа, і ніде було простим людям шукати правди. (Холоп – невільна людина за часів Стародавньої Русі).

Волелюбні люди не могли стерпіти неволі. Вони тікали в степи, за Дніпровські пороги. Билися з татарами, відбивали у них табуни і здобич. Ці люди називалися козаками – вільними людьми. Козаки жили за порогами Дніпра, їх називали також запорожцями.

Спочатку жили козаки невеликими гуртами по степах. Теплої пори року вони полювали, воювали, а на зиму верталися з села.

Потім вони згуртовувалися у великі військові загони, вибирали собі отаманів і жили разом на островах серед ріки Дніпра. Те місце називалося Січ. Можливо, назва походить від того, що навколо місця робилися засіки, завали із зрубаних дерев, щоб ворог не міг до нього добратися.

В Січі козаки перебували під проводом свого ватажка, якого називали отаманом або кошовим. Записи про козаків з'являються вже в XV ст.

В 1775 році Запорозька Січ припинила своє існування, а запорожці розійшлися по світу.

Археологи

Археологія – це наука, яка вивчає життя стародавніх людей. Якими вони були – наші далекі предки? Коли вони жили? Чим займалися? Відповіді на ці запитання дає археологія.

Після 40 тисяч років тому на Землі з'явилися люди сучасного вигляду. Саме тоді почалося останнє оледеніння. В цей суворий та важкий час на території нашого краю з'явилися перші люди, це було поселення мисливців. Вони жили не тільки в природних печерах, але й самі будували житло; вміли підтримувати вогонь, а також здобувати його тертям паличок.

На території нашого краю у давні часи переважав степовий ландшафт, а основним видом тварин були представники степів – зубри, які водилися великими стадами і були головними об'єктами для полювання для первісного населення. Полювали також на сайгаків, північних оленів, мамонтів (кістки цих тварин були знайдені на Миколаївщині). Полювання на таких великих тварин, як мамонт, при дуже примітивних знаряддях (основним був дерев'яний спис з обпаленим кінцем), було під силу лише колективу людей. Пізніше люди об'єднувались для спільного життя вже не у первісні стада, а в родові общини. Спорідненість у роді визначалася за материнською лінією, жінка виступала у ролі охоронця сімейного вогнища, вона ж відала і

харчовими запасами. Її поважали як матір, хранительку вогню та традицій. Тому така община мала назву матріархальної.

Античне місто Ольвію вже 150 років розкопують дослідники. Від його будівель лишилися самі тільки рештки. Але дослідникам ці рештки розповідають дуже багато. Місто було оточене могутніми мурами. Як і в усіх античних містах, головним центром його була торгова площа та розташована поруч священна дільниця із залишками храмів та святилищ. Поруч стояли громадські будинки – резиденція міської ради, спортивна школа тощо. В Ольвії був і театр. Численні житлові будинки дають уявлення про життя людей тих часів. Вулиці Ольвії вимощені плитами або щебенем, у місті було добре налагоджене водопостачання; вода з джерел по кам'яних каналах збігала до будинків багатіїв та в громадські споруди.

Мистецтвознавці

Ми, мистецтвознавці досліджували культуру українського народу. Ми розкажемо про національні символи нашої Батьківщини. Державні символи вам відомі. Так? Назвіть їх.

До національних символів України належать архітектурні споруди Софіївський собор, Золоті Ворота, Києво-Печерська лавра, Дніпро-Славутич, відомі українські гетьмани, Г.Сковорода, Т.Г.Шевченко та інші.

Кажуть без верби й калини нема України. Отож і рослини є національними символами. А ще їх називають оберегами.

Українські народні інструменти

Українська народна пісня лине над просторами рідної України. Яка вона милозвучна, та й співає український народ дуже гарно.

Чому ми співучі?

(Легенда)

Одного разу Бог роздавав дітям подарунки. Коли закінчив, прибігла маленька дівчинка, стала під дверима та й заплакала. Почув Бог, відчинив двері та й питає:

- Чого ти плачеш, дитинко?

- Бо мені жодного подарунка не залишилось, - відповіла дівчинка.
- Не плач, не плач, - заспокоїв Бог. – Дам я тобі подарунок, який залишив для самого себе.

І дав їй пісню. А тією дівчинкою була Україна.

А українські кобзарі відомі всьому світу. Адже кобза є тільки на Україні. Музичні інструменти України виявляють багатство душі українського народу, його творчу вдачу, свідчить про високу духовну культуру. Музика допомагає розуміти природу, людину світ.

Богдан Гірський

Ой, бандуро-бандурочко,
На світі єдина,
України рідна дочко,
Подруго для сина.
Як без волі нема долі,
Так без тебе – сили.
Ти боролась в чистім полі,
Де сиві могили.
Біль і горе оспівала
І дзвеніла світом,
Українцям душу дала,
Стала заповітом

Народне мистецтво та промисли

Витинанки – один із видів українського народного декоративного мистецтва. Це ажурні паперові візерунки, які з'явилися тоді, коли винайшли папір. Такі вироби ще здавна використовувались для оздоблення помешкань, зокрема стін, вікон, мисників, шаф, святкових столів тощо. З покоління в покоління передавались як надбання, так і сама техніка виготовлення витинанок. Цей вид мистецтва завжди чарував людське око і тепер починає відроджуватись.

Народний розпис

Настінний розпис належить до найпізніших за часом виникнення видів народної творчості.

З часом як вид мистецтва почав втрачати своє значення і змінюватись на малювання на папері.

Центром так званих „мальовок” стало село Петриківка на Дніпропетровщині.

Петриківському розпису притаманний рослинно-квітковий орнамент. Змальовуючи центральну квітку, плід чи ягоду, розміщують їх так, щоб зобразити найпривабливіше, показати багато дрібних деталей. Квітка повернута голівкою до глядача, листочки розгорнені. Розпис виконується густими фарбами. Жоден елемент не накладається на інший.

Традиції народного розпису розвиваються і в наш час. Усьому світу відомі майстрині розпису Катерина Білокур та Марія Приймаченко.

Кераміка

Гончарство – найдавніше в світі ремесло. Перша посудина, яку зробили собі люди, була з глини.

В Україні з давніх-давен живуть чудові гончарі на Київщині, Полтавщині, Чернігівщині, Поділлі, Західній Україні, Харківщині, Волині та інших місцевостях.

Славнозвісний опішнянський посуд вирізняється тонкостінністю, дво-триколовим розписом у вигляді кривулин, росочок, крапок. Опішня славиться також дитячою іграшкою.

Вишивка

Вишивка – одна з давніх і найбільш розповсюджених видів народного мистецтва.

Щоб оздобити своє житло, найбільше уваги приділялося вишиванню рушників, скатертин, наволочок, серветок.

Вишивання вбрання – теж давня традиція. Вишивка в національному одязі оберігала від зла.

Рушник

Рушник на стіні. Давній наш звичай. Немає жодної оселі в Україні, котрої не прикрашали б рушником.

Хата без рушників, казали в народі, що родина без дітей. Рушник був обличчям оселі.

Хліб і рушник – одвічні людські символи. Хліб і сіль на вишитому рушнику – ознака гостинності українського народу.

Географи

Найбільше місто нашої області – її адміністративний центр – Миколаїв. Місто порівняно молоде. Свою назву дістало на честь перемоги над турецькою фортецею Очаковом. Ця подія відбулася 6 грудня 1788 року в день Св. Миколи Зимового. Вперше герб міста був затверджений у 1803 році. На ньому були зображені атрибути Св. Миколи – палиці, митра, кадильниця. Через 80 років місто отримало новий герб, який дуже схожий на той, що був затверджений Миколаївською міською радою у 1997 році. На ньому зображений срібний човен з веслами – символ руху вперед. А в цьому році у міста з'явився свій прапор.

Проживають в нашому місті 512 тис. чоловік. А займає воно територію 120 кв.км. Миколаїв – це не тільки адміністративний, а й промисловий та культурний центр області. Промисловий в першу чергу тому, що на протязі більш як двох століть в Миколаєві будували кораблі. Не випадково його називають ще містом корабелів, тобто людей, що будують кораблі. Пізніше тут вирости інші промислові підприємства, які випускали і машини, і турбіни, і одяг, і продукти харчування.

Миколаїв – культурний і освітній центр. В місті багато учбових закладів, є бібліотеки, музеї, театри.

Архітектори

Миколаївський державний російський драматичний театр – один з найстарших колективів України, перший театр, що виник у республіці в післяжовтневий період. Рік підстави – 1934. Будинок театру, побудований у

1881 році, є пам'ятником архітектури. Колектив визнаний гідним вищої нагороди України – Почесної Грамоти Президії Верховної Ради.

У 1914 р. як пам'ятник російському художнику-баталісту Верещагіну був заснований *художній музей*.

У Миколаєві народився видатний віце-адмірал С.О.Макаров. Миколаївці пам'ятають і пишаються своїм відважним земляком. У місті багато чого пов'язано з його ім'ям: вулиця, на якій він народився, Морський державний технічний університет має його ім'я, а на Флотському бульварі йому встановлений пам'ятник.

Легендарний подвиг у боях за звільнення м. Миколаєва зробив морський десант під командуванням К.Ольшанського. На місці, відкіля десантники відправлялися в тил ворога, установлений плавучий знак. А в центрі міста – меморіал з пам'ятником героям-ольшанцям.

В роки Другої світової війни Миколаїв майже три роки був окупований гітлерівськими загарбниками. Та жоден корабель не зійшов за цей час з миколаївських стапелів. Легендами овіяне ім'я безстрашного керівника Миколаївського підпілля Героя Радянського Союзу В.О.Лягіна. А при звільненні Миколаєва в березні 1944 року немеркнучий подвиг здійснили 68 учасників однієї бойової операції були удостоєні звання Героїв, більшість – посмертно. Їхні імена, їхня самопожертва живуть в граніті меморіалів, у вдячній пам'яті миколаївців, в полум'ї Вічного вогню, до якого люди несуть квіти і перед яким схиляють голову.

Ми єдині – люди і Земля

На цей раз учні обрали собі певні професії і працювали як дорослі!

Бушкова Анастасія – географ.

Кутаєв Максим – еколог.

Дорошенко Яна – історик.

Плотнікова Юлія – бізнесмен.

Волченко Ян – лінгвіст.

Рощина Алла – архіваріус.

Цуркан Катерина – біолог.

Керівник проекту:

– Гранітно-степове Побужжя... Краса цього краю одразу вражає своєю неповторністю. На степових просторах, уздовж річки Південний Буг – величезні кам'яні скелі, пороги, що мають місцеву назву *бряжки*.

Географ Бушкова Анастасія:

– „Гранітно-степове Побужжя” – це державний об'єкт природно-заповідного фонду України місцевого значення. Створено цей парк у 1994 році. „Гранітно-степове Побужжя” – це унікальний ландшафт, створений виходами південних відрогів кристалічного щиту, які утворюють каньйони та порожисті частини рік Південний Буг, Мертвовод, Велика Корабельна, Башкала.

Загальна площа – близько 8 тисяч гектарів (з них 2 тисячі гектарів – охоронна зона).

Довжина кордонів – 230 км.

Історик Дорошенко Яна:

– У сиву давнину тут жили люди, про що свідчать археологічні знахідки епох кам'яного та бронзового віків. Тут жили й створювали свою культуру в VII – III століттях до нашої ери скіфи-плугатарі. У I столітті нашої ери тут було давньогрецьке поселення Емігея. Ось яка давня історія цих українських земель!

Лінгвіст Волченко Ян:

– Слово „Мигія” походить від грецького „Емігея” – моя земля.

Історик Дорошенко Яна:

– У III – IV століттях нашої ери тут жили праслов'яни – люди черняхівської культури. Ця земля полита кров'ю слов'ян у боротьбі з готами, печенігами, половцями, татарами.

На початку XVIII століття на місці нинішнього села запорізькі козаки заснували хутір-

зимівник, який належав Бугогартівській паланці. Від сусідніх порогів він дістав назву Мигія. Мигією звалися 10 островів-порогів, розташованих на Південному Бузі. На Мигіївському острові став навіть табір гайдамаків. На місці запорізького зимівника Мигії виникло село Мигія.

Лінгвіст Волченко Ян:

– Інше значення слова „Мигія” – „мигати” – сповіщати козаків про напад татар.

Історик Дорошенко Яна:

– Багато легенд існує про ті славні часи. Ось одна з них.

Легенда про Стогін-камінь

Залишивши молоду дружину з сином, козак Мигій пішов боронити рідну землю від татар та турків.

Не раз був поранений у сутичках, пізнав турецьку каторгу, а коли втік на свободу та повернувся додому, побачив попелище. Оселився він на одному з островів у Мигії, але недовго жив спокійно. Одного разу схопили його османці, захотіли побачити запорожця, який молить про пощаду та зрікається своїх подвигів. Нелюдські муки виніс козак, лише простогнав, коли чужинці посадили його на кіл біля Турецького стола (великого каменю). З тих пір його називають Стогін-камінь.

Архіваріус Рощина Алла:

– Прикладом господарського ставлення до своєї рідної землі та природи рідного краю може послугувати нам діяльність поміщика Скаржинського Віктора Петровича. Він бережно ставився до природних скарбниць: побудував 40 млинів, які використовували лише енергію природи (води) і були екологічно чисті.

Нині цих млинів не існує, на місці одного з них у 1927 році була побудована гідроселекційна станція.

Пан Скаржинський насадив історичний сад (282 види плодкових дерев, 252 види – інших). Заснував Ольгінську сільськогосподарську школу, яка згодом стала сільськогосподарським технікумом і діє нині. У 1812 році на свої кошти спорядив на війну полк зі своїх кріпаків. Цей полк зі славою воював і дійшов до Франції, його сол-

Лише в спілкуванні народжується істина

Насамперед нам потрібно познайомитися з дослідниками. Це – Шпак Дмитро, Михайлова Анастасія, Овчінников Євген, Гайбатова Заміра, Чепіус Сергій та Делі Ірина.

Саме вони з 3 по 24 вересня 2003 року провели велику дослідницьку роботу: відвідали Національний історико-археологічний заповідник „Ольвія”, опрацювали відповідну літературу, провели бесіду з учителем історії, а по закінченні дослідження організували експозицію „Земля Скіфів” у краєзнавчому кабінеті своєї

школи. А батьки допомогли їм створити відеофільм „Подорож на землю Скіфів”.

Про що ж дізналися юні дослідники?

Шпак Дмитро:

– Тисячі років тому в пошуках ліпшого життя, вільних незайманих земель залишили греки свою батьківщину, вирушили у мандри і добралися до наших земель.

Мандрівники шукали зручні гавані, висаджувалися на берег, займали певну ділянку землі й розпочинали будівництво. З часом перевозили сюди свої сім'ї, запрошували друзів, знайомих. Саме так виникло давнє місто Ольвія.

Михайлова Анастасія:

– Спробуємо уявно перенестися в ті далекі часи та помандрувати вулицями цього нині неіснуючого міста на березі Бузького лиману, що поблизу Миколаєва.

Овчінников Євген:

– Ольвія зустрічає нас кам'яними стінами. Через міцну браму потрапляємо до міста. Перед нами залите сонцем, немов щойно вимите, поселення.

Археологи вже давно цікавилися Ольвією.

Гайбатова Заміра:

– Просторі майдани, кам'яні будинки, невеликі фонтани в тіні дерев немов запрошують нас до подорожі. Вулиці прямолінійно перетинають одна одну. Дорога вимощена камінням та керамічними плитами. Вони приводять нас до лапідарію.

Знавець історії Чепіус Сергій:

– Лапідарій – від латинського „лапідаріус”, що означає каменотес.

Гайбатова Заміра:

– Тут знаходяться залишки архітектурних деталей, частини предметів, мармурові постаменти, алтарі. Їх завозили з Греції і дарували місту на честь важливих подій чи присвячували богам.

А таким колись був музей.

Знавець легенд Делі Ірина:

– Особливо шанованим був Аполлон Дельфіній у ролі покровителя мореплавства, мореплавців, торгівлі. Недаремно люди дуже поважали дельфіна і зображали його на монетах. Існує легенда про те, як Аполлон перетворився на дельфіна і супроводжував судна.

Шпак Дмитро:

– Подорож одним з міст стародавньої України триває. Перед нами вузька доріжка (у минулому – вулиця). Багато століть тому ходили нею мешканці у своїх повсякденних справах. Ольвія розподіляється на Верхнє і Нижнє місто. Ми потрапляємо до Агори.

Знавець історії Чепіус Сергій:

– „Агора” – великий міський майдан для проведення зборів.

Шпак Дмитро:

– Вона була оточена гарними будинками знаті. Білими мармуровими колонами та скульптурами, завезеними з Греції, були прикрашені громадські будівлі та маєтки заможних громадян. На великому майдані жителі Ольвії вирішували найважливіші питання.

- Ми побували в музеї заповідника і найбільше мене зацікавили монети, намисто, глечики.
- Я уявляю собі жінок, котрі користувалися цими речами. Жінки – місцеві красуні – слідували за своєю зовнішністю.
- Дівчата! Чого в них тільки не було, щоб привернути до себе увагу чоловіків: і парфуми, і пряні порошки, і втирання.
- Та що там! Ольвіополіти (так називали жителів Ольвії) були вихованими, розумними людьми. В Ольвії були свої школи-гімнасії. В них навчалися лише юнаки. Багато уваги приділяли фізичним вправам. Для здоров'я, як вважали греки, головним було духовна та фізична досконалість. У гімнасії навчали письму, читанню, лічбі. У годину відпочинку жителі міста відвідували театр, іподром.

Гайбатова Заміра:

– Ми ходили вулицями давньої Ольвії, дихали повітрям і думали: „А що залишиться нашим нащадкам через століття?” Ми вважаємо, що держава повинна звернути увагу та допомогти працівникам Національного археологічного заповідника „Ольвія”, зберегти в людській пам'яті цю „щасливу” країну.

Науковий керівник:

Шевчук В. О. – заступник директора з навчально-виховної роботи школи №50 м. Миколаєва.

Науковий консультант:

Кім Г. Ю. – учитель курсу „Художня культура”, науковий співробітник Національного історико-археологічного заповідника „Ольвія”.

А ти знаєш, що означає „Ольвія”? Проведи своє невеличке дослідження і напиши нам про свої знахідки.

ОЛЬВІЯ

дати були нагороджені 6 Георгіївськими хрестами.

За свою видатну діяльність пан Скаржинський був нагороджений золотою медаллю і в місті Одесі йому спорудили пам'ятник.

Біолог Цуркан Катерина:

– Надзвичайно різноманітний рослинний

ВЕРИЗУБ

ВУСАЧ

ШЕМАЯ ДНІПРОВСЬКА

світ Мигії. У Мигії 36 видів рослин з 900 занесені до Червоної книги України. Серед них є *ендеміки*, тобто ті, які зустрічаються лише в Мигії, це – гвоздика бузька, смілка бузька, мерінгія бузька. Ці рослини – справжні перлини рідної природи. Всі вони належать до однієї родини гвоздичних.

Південний Буг раніше вважався однією з найнасиченіших рибою річок краю. Риби було стільки, що в березні місяці, коли з річки сходила крига, кинутий до води спис насаджувався на рибу і стояв деякий час, не тонучи, ніби встромлений у землю. Загалом рибальство становило найважливішу галузь серед усіх промислів. Нині

залишилося 36 видів риб. Серед них до Червоної книги України занесені такі: веризуб, шемая дніпровська, марена дніпровська. Мешкають у річці інші представники коропоподібних: карась, окунь, лящ, плотва та інші.

Звірів налічується 126 видів, зокрема: лисиця, заєць, кабан, вовк та інші.

Лише комах 9000 видів, з них 466 занесено до Червоної книги України.

Ми спробували зробити свою Червону книгу Мигії.

Учитель біології:

– А що ж ви, діти, можете зробити для розв'язання екологічних проблем?

Еколог Кутаєв Максим:

– Ми з'ясували, що починати треба з родини. Навчити треба сестру, брата, нагадати матері, батькові про дбайливе ставлення до навколишнього середовища: економити воду, електроенергію, менше витратити палива, зберігати меблі, економно використовувати папір, сортувати сміття.

Учитель біології:

– А на рівні школи що ми можемо зробити?

Біолог Цуркан Катерина:

– Поширювати екологічні знання через створення та постановки сценок на екологічну тематику, проведення диспутів, а також брати участь у шкільних заходах, пов'язаних з повторним використанням відходів, пропагувати здоровий спосіб життя.

Науковий керівник проекту:

Бойкова Тетяна Миколаївна – заступник директора з науково-методичної роботи СЗОШ №50 м. Миколаєва.

Консультант з питань біології:

Ушакова Людмила Броніславівна – учитель біології СЗОШ №50 м. Миколаєва.

Ось як реалізують свої творчі здібності учні 4-А класу при вивченні змістовної лінії **сфери життєдіяльності людини «Людина і природа».**

Творча робота Грищенка Влада

«Казка про Дощик»

Жив собі Дощик Він був дуже веселий і неслухняний. У родині він був наймолодший, тому його матуся Хмара та старші сестри Гроза і Злива його пестили, попускали йому всі його витівки.

Дуже подобалось Дощику гуляти, спостерігати за людьми, тваринами. Та тільки люди завжди були незадоволені, коли Дощик підлітав до них, відразу ховались від нього під своїми парасольками. А тварини бігли у свої домівки, рятуючись від води. А один чоловік навіть пригрозив йому пальцем і закричав: «Скільки ж можна! Йди геть звідси!»

Образився Дощик і пішов додому. Всі родичі дуже здивувалися, коли побачили як сумує Дощик і вирішили до людей не ходити. Почалася спека. Рослини зів'яли й засохли. Почали висихати водойми, гинути риби. Від такої спеки виникли пожежі на полях і у лісах. Замовкли пташки, сховалися звірі. Повітря стало сухе і гаряче, що не можна було дихати. Люди дуже злякалися і почали прохати Дощика прийти до них.

Почув Дощик їхнє прохання і пробачив людей, бо мав добре серце. Разом з усією своєю родиною полетів він до людей. Дуже зраділи люди, тварини, коли побачили величезну Хмару і її сина Дощика. Знову все стало як раніше: рослини ожили, риба весело плескалася у річках, пташки заспівали свої пісні, люди збирали гарний врожай, та більше ніколи не ображали Дощика.

Творча робота Крапивіна Євгена

Оповідання «Дощик»

Жила була Річка. Вона народилася з маленького струмка. її шлях полягав через поля, луки. Влітку, коли сонечко дуже припікало, з річки в небо піднімаються маленькі-маленькі краплини вологи. Краплинки збиралися з іншими, і на небі утворювалися білі пухнасті хмаринки.

Одного разу, коли хмаринок стало забагато, народилася велика чорна хмара. Вона ставала все більшою і темнішою. Аж поки не стала дуже поважною. Потім з'явилася блискавка, а за нею грім. Вони звільнили мільйони дощових краплинок...

Шосте жовтня

Осінь

Тихо надоводить осінь. Вона загарувала всі дерева, берізки стали золотими, дуби стали багряними, червоним, поцумали палають клени. Деякі птахи відлітають у теплі краї. Зауражними концертами вона осінь шепечить за вікнами. В річках, озерах вода стала холоднішою та прозорішою. Дивним чином кружляє листя біля дерев. Вітер підхоплює листя та несе... несе... Високо в небі пливуть білі павутинки. Чарівна та загадкова це осінь...

Прудяться жовтня

У лісі

В лісі ведмідь сама поважна та велика тварина. Ведмідь на зиму шукає собі калорі, де й заковує. Лисичий лис не турбується про їжу, він її і зиму може знайти. Ліс прудкий завжди мінє з сірої на білу шубку, щоб його лиса не помітила. Лисичий лис шукає собі пору між корінням дерев і там зимує. Височок рил собі шубку пору і там спить. Все прокинесть тільки весною.

4-9 Невзаляденко Іна

Що сте жовтня

Твер

Осінь

Ся і прийшла чудова осінь! Всі дерева розфарбувала
вона у різні кольори. Лісники вже збираються у зруччі і збираються
відійти у теплі краї. А як допомогти лосю у зимку?
Треба насипати сіль на каміння, як його підбродуює і не
дає тварині голодувати.

Жовтять дерева. Жовте листячко часом сиплеться і
сиплеться на землю. Вітер гоїдає гілля дерев, немаче хоче поціс-
тися з ними. Сонечко виглядає мало. Мабуть майже кожен день
вириває суцільна хмара. Дні стають коротші, а ночі довші.
Часом покринає маленький дощик. Луно стає за віном. Ти-
ша на вулиці. Люди виглядають сумні і розвеселять нас.

Які чудові та суцільні дні принесла нам осінь!

творча робота учениці 4-А
Вулиця Катерини

Тридцять жовтня У лісі

Каш настає осінь, в лісі все життя змінюється у тварин. Ведмідь готується до зими своїм способом. Збирає осіннє м'ясо у свій барилі, їсть багато м'яса, напасється жиру і лягає у сплячку. Лисичка старается зробити подобні запасів, бо каш настане зима вона буде голодувати. Засич дуже хитрий і розумний звірок. Випаде перший сніг, і його вже не можна буде побачити, він злиється зі снігом, бо він стане білим. Ажот біля річки оно стоїть, щось рше і втік. Жвак качокши по лісу сродить, збирає м'ясо, яблучка червонобокі і соревити, гриби різноманітні, гриби пахучі і іде до своєї нірки. Розкладає він м'ясо по всій землі, щоб він не замерз, яблучка поклав біля себе, гриби він поклав у кут нірки, а гриби у інший кут. У кожного звіра свій спосіб готування до зими. Зимно дуже сонно в лісі, і всі звіри сплять. Надобрані звірки.

творча робота учениці 4-А
Сердюк Вікторії

Моя планета Земля

Моя планета називається Земля. Її багато ще планет, але тільки на цій є життя. На нашій землі є шість материків. Це Євразія, Південна Америка, Північна, Африка, Антарктида, Австралія. Але хто ж їх відкрив?!

Марко Поло нічого не відкривав, він просто подорожував. Америку відкрив Колумб, Індія була відкрита Кортасієм Ліквітіншем, Австралію і Нову Зеландію відкрив Джеймс Кук, Антарктиду Ф.Ф. Белінгаузен і М.П. Лазарев. Давид Лівінгстон подорожував до Африки, М.М. Пуршевальський подорожував до центральної Азії. Луїс Міклухо-Маклай подорожував до Нової Гвінеї. От як багато відкривали і подорожували на нашій планеті.

Я дуже люблю свою планету!

творча робота учениці 4-А
Плоцьникової Юлії

П'ятнадцяте квітня

Контрольний твір

Моя планета - Земля

Моя планета це - Земля. Земля обертається навколо своєї осі і навколо Сонця, тобто здійснює два види руху. Моя планета дуже цікава. В моїй планеті багато природоохоронних територій. На моїй планеті живуть дуже багато людей. Це на планеті є в материків: Північна Америка, Південна Америка, Австралія, Африка, Європа, Антарктида. В містах мешкають різноманітні тварини. Я знаю, що єшпитями, індіанці та інші народи уявляли Землю у вигляді диска, що стоїть на спинях тварин. Навколо нього кипіло море, а зверху - вкривав небозвід з прикріпленими до нього зорями. Мені здається, що моя планета сама гарна та дуже цікава.

творча робота учениці 4-А
Законюцької Світлани

П'ятнадцяте квітня

Контрольний твір

Моя планета - Земля

Моя планета це - Земля. Земля обертається навколо своєї осі і навколо Сонця, тобто здійснює два види руху. Моя планета дуже цікава. В моїй планеті багато природоохоронних територій. На моїй планеті живуть дуже багато людей. Це на планеті є в материків: Північна Америка, Південна Америка, Австралія, Африка, Європа, Антарктида. В містах мешкають різноманітні тварини. Я знаю, що єшпитями, індіанці та інші народи уявляли Землю у вигляді диска, що стоїть на спинях тварин. Навколо нього кипіло море, а зверху - вкривав небозвід з прикріпленими до нього зорями. Мені здається, що моя планета сама гарна та дуже цікава.

творча робота учениці 4-А
Законюцької Світлани

Моя планета Земля

Моя планета називається Земля. Її багато ще планет, але тільки на цій є життя. На нашій землі є шість материків. Це Євразія, Південна Америка, Північна Америка, Африка, Антарктида, Австралія. Але хто ж їх відкрив?!

Марко Поло нічого не відкривав, він просто подорожував. Америку відкрив Колумб, Індія була відкрита Кортасієм Нікітіним, Австралію і Нову Зеландію відкрив Джеймс Кук, Антарктиду Ф.Ф. Белінгаузен і М.П. Лазарев. Давид Лівінгстон подорожував до Африки, М.М. Пуховський подорожував до центральної Азії. Луї Міклухо-Маклай подорожував до Нової Гвінеї. От як багато відкривали і подорожували на нашій планеті.

Я дуже люблю свою планету!

творча робота учениці 4-А
Плоцькіної Юлії

Я – пролісок, ніжна квітка весни. Живу я в лісі серед кленів і дубів, на сонці і в тіні. У мене сині очі, вони схожі на зірочки і такі, як весняне небо. Я сплю довгу зиму, але тільки зійде сніг, я вже біжу назустріч сонечку. Я смілива квітка, не боюся весняних морозів. Я не маю запаху, але мене люблять бджоли і комахи. Блакитним килимом вкриваю я галявину, і вона стає дуже гарною.

Марія Брашовецька

Я – конвалія, подарунок весни. Здавна я маю багато символів. Символізую вірність, ніжність, чистоту. Я не вважаю себе красунею й тому ховаюся в своєму широкому листі. Мої дзвіночки так ніжні й тендітні, а від мого запаху паморочиться голова. Про мене Л.Українка написала віршик.

*Росла в гаю конвалія
Під дубом високим,
Захищалась від негоди
Під віттям широким.*

Озарінська Катерина

Малюнок 10. Ігменцев Дмитро.

Я – конвалія

Прийшла весна. Із землі виткнулась зелена стрілка. Вона швидко росла, потім розділилась на два листочки. Листочки стали великі. Між ними з'явився маленький пагін. Він піднявся, нахилився до одного листка і ось на світанку розцвів сріблястим дзвіночком. Це була я. Я тільки-тільки народилася. Як гарно на світі! У ньому так тепло...

Вітер налетів на мене, гнув до землі, шматував, бив. Мені стало дуже холодно. Здавалося, що навіть сльози замерзли в мене. Коли сонечко розігнало хмари, замість холодного вітру подув теплий. Тоді я схилилась у знеможі і сказала: «Ну, тепер нехай він зірве мене. Мені байдуже.» Проте лагідний вітерець підняв мене і, підтримуючи, обігрів кожну пелюсточку. А коли вони ожили, напоїв мене своїм теплом.

Я підняла личико, яке враз спалахнуло дивовижною вродою, і вже не стримувала сліз.

Прокопчук Наталя

Підсніжник

Прийшла дивовижна весна. Пригріло землю ласкаве сонечко. Сніг почав танути, заспівали струмочки. На лісовій галявинці з'явився я – підсніжник. Коли озирнувся я довкола, то побачив багато своїх друзів-братів. Вони були гарні у своєму весняному вбрані. Люди милуються ніжною моєю красою, але не рвуть, тому що я занесений у Червону книгу України, як рідкісна рослина.

Срокотяга Олександра

Підсніжник

Весна прийшла! Весна прийшла, і все їй радо! А я особливо, тому що я – найперша квітка весни, я – підсніжник. У мене ніжна біла голівка, та тонке стебельце з продовгуватим листочком. Я прокидаюся від довгого зимового сну, коли ще всі сплять, а у дерев тільки починається рух соку. Ще не виросла жодна квітка, а я вже тут як тут. Але ось у мене є друг пролісок

– він такий швидкий, як і я. Ще сніг, а на проталинах синіють проліски. Ми з моїм другом провісники весни.

Зуєва Анастасія

Ой лукава буває зима!

Спершу ніби нічого: кружляють сніжинки. Але потім повалить густий сніг, візьметься мороз. І приходять на пташок страшна біда. То нема що їсти, то несила ї крилець звести. І летять пташки до людського житла: там сипне хтось жменю насіння, хтось зернят.

А зима все гуляє по полям і лісам. Вона вдягла всі дерева в снігові шуби. Сонечко світить, а не гріє, по ночам тріщить мороз. На подвір'ї стоїть снігова баба, у неї від морозу побілів морквяний ніс.

Вся дітвора любить чарівницю зиму.

Мутель Анастасія

Краплинка мандрівниця

В одному великому лісі знаходилася лісова школа. До неї ходило багато звірів: козеня, зайченя, левеня, їжаченя, лисеня, вовченя та інші звірі.

Якось одного дня до їхньої школи завітала Краплинка Мандрівниця. Звірі-діти з нею відразу затоваришували. Краплинка, знаходячись в класі, розповідала дітям різні веселі історії з свого життя, які траплялися з нею в її мандрах.

Одного спекотного дня діти-звірі запропонували Краплинці вийти з ними на вулицю, піти з ними прогулятися, покупатися в річці. Але Краплинка відмовилася від запрошення, пояснивши дітям, що якщо вона в спекоту вийде на вулицю — вона перетвориться в пар та випарується. Та щоб не засмутити дітей сказала, що потім знову випаде дощем. А також розповіла, що в холод та мороз вона може замерзнути та перетворитися на льодинку та сніжинку.

Діти з цікавістю вислухали Краплинку.

Відтоді діти знали, що при випаровуванні вода знову випадає дощем, а взимку снігом.

Мутель Анастасія

Країна хмар

Далеко-далеко в небі була країна хмар. В цій країні дерева, квіти, домівки були з повітряних хмарок, вони були на вигляд легкі, повітряні, білосніжні, як цукрова вата. Ця країна знаходилась на сонячному промені і тому там завжди було тепло, світло і лагідно. Сонце дуже любило жителів країни хмарок, які були дуже ввічливі та доброзичливі. Ці люди з цієї країни звалися янголи. У цій країні були різні міста. В кожному місті жили різні янголи.

Назви цих міст: Злагода, Любов, Добро, Благодійність. В місті Злагода жили рожеві янголи, які дружили між собою, а в місті Любов жили червоні янголи, які кохали життя і все навкруги. В місті Добро живуть білі янголи, які провітлюють душі всіх навкруги, а в місті Благодійність живуть янголи всіх кольорів, як райдуга, бо це місто всіх добрих вчинків. Я дуже хочу завжди бачити всіх жителів цих міст не в сні, а в своєму місті.

Андрєєва Марія

Зима

Зима. Мороз. Замерзла земля, річки. Пішов густий сніг і все навколо стало білим. Білі дерева, білі кущі, білі дахи на будинках, білі поля. Гарно стало, немов у казці.

Діти катаються на санчатах, ліплять снігових баб, граються у сніжки.

Скоро настане Новий рік і Різдво. Татки та дідусі несуть до осель ялинки і подарунки. А мами з бабусями готують смачну вечерю.

Взимку рану темніє. Як добре прийти з морозу в теплу кімнату, прикрашати ялинку і чекати Нового року.

Дуже гарно і чудово зимою.

Белостецький О., 3-А клас

Краплина води

Жила на краплинці маленька краплинка. З хмаринки вона спостерігала за землею.

Як змінювалися пори року, як зеленіла травичка та дерева, як розквітали квіти.

І от вирішила вона спуститися на землю. На землі краплинка побачила ліси, луги, поля, гори, такий дивовижний пейзаж, такі яскраві кольори. Завітавши до лісу, краплинки познайомилися з багатьма звірами, які там жили. Пірнувши у річку, зустріла багато дивовижних риб. І так їй подобалось на землі, серед такого різноманіття. Але все одно вона дуже сумувала за своїми друзями краплинками, за улюбленою хмаринкою. Та встало сонечко, пригріло землю, краплинка перетворилася на водяну пару і полетіла додому. Ось так скінчилась подорож маленької краплинки на землю.

Краплинка

Жила собі маленька краплинка. В неї багато друзів-таких же як, і вона краплинок. Вони гралися в річці доганяючи один одну. Аж ось вийшло яскраве, тепле сонечко. Коли його промені нагріли краплинку, вона перетворилася на водяну пару і легко стала підніматись високо в небо. Там було їй дуже холодно і вона знов стала краплинкою. Вона попала у велику чорну хмару, а з хмари разом з друзями вона знову повернулася на землю.

Тупчій Лілія

Країна чудес

На свій день народження я загадав бажання. Воно здійснилося. Король і королева правили цією країною. Вони жили в шоколадному замку. Я завітав

до них у гості. Ввічливі господарі пригощали мене чаєм та солодощами. У замку килими були з мармеладу, а подушки із зефіру. На стінах висіли картини із ірисок. Мені дуже сподобалося в чарівній країні. На згадку про країну король подарував мені шоколадній велосипед.

Белевян І., 3-А клас

Зима

Прийшла зима. Вона вкрила льодом води всіх ставків, озер та рік. Дітлахи взяли свої санчата та ковзани і дружно грають на подвір'ї. Мороз лагідно торкається їхніх щічок, від цього вони в них красенькі. Дерев та поля сховав сніг, щоб лютий холод їх не заморозив. Дуже гарно навкруги. Сонце грається в сріблястому сніжку, і вся земля схожа стала на красиву кришталеву ковдру...

Гупчій Лілія

Зима

Зима це добра і красива пора року. Спустилася на землю білява зима. Змінила все навколо: посріблила гілки та стовбури дерев, одягла річки та озера в льодовий панцир.

Лід на річці блищить та переливається, усипаний мільйонами усміхнених сонячних променів. А замерзла земля безтурботно спочиває, дбайливо вкрита ніжною пухкою ковдрою. Змахнула своїм білим широким рукавом – маленькі пухнасті сніжинки закружляли в морозному повітрі. Як прийдеш до лісу, та і побачиш чарівну казку, з якої і повертасися з найкращими почуттями.

Сорокіна Катерина, 3-А клас

Крапелька

У великій дощовій хмарі жила маленька крапелька. С висоти вона дивилася на землю й мріяла подорожувати. І ось й мрія збулася. У хмарі крапельки злилися, стали важкими й на землю покрав дощ. Так наша

крапелька потрапила на землю. І разом з іншими крапельками просочилися в землю, потрапила в річку, а з неї у моря. Довго вона подорожувала поки не виплила на поверхню моря. Там її пригріло своїми променями сонечко. Вона перетворилася в пар й піднялася високо на небо, де знову перетворилася в маленьку водяну краплинку.

Могильнекова Влада

Зима

*Пришла зима і білим покривалом
Вона покрила ліс, луки, поля,
І все навколо дрібним сяйвом засіяло,
Яка ж красива стала вся земля.
На вікнах добра фея-чарівниця
Намалювала дивні кружева,
Побілувала вулицям, будинкам лиця,
Ялинка вогниками сяє, як земля.*

Тупчій Л.

Йде зима

*Йде зима, красуня мила,
В неї сукня сніжно-біла,
Черевички з кришталю,
Дуже зимоньку люблю!
Йде в засніженім уборі,
Очі сяють наче зорі,
Щоб своє побачить личко,
Дзеркало зробила з річки.
Білі коси розпустила,
Землю лагідно укрила,
Хай спочине до весни,
І чарівні бачить сни.*

Казка „Зайчик та лисичка”

Одного разу бігала лисичка по лісу. Вона так поспішала, що не помітила яму, яку вирили мисливці. Повз проходив ведмідь. Заглянув він в яму і побачив там бідну лисичку. Похитав ведмідь головою, та й пішов своєю дорогою. Далі пробігав сірий вовк бачить – яма. Раптом з неї почувся тривожний голос:

- Допоможіть! Рятуйте!

Заглянув туди вовк і дуже здивувався, побачивши там лисичку. Але замість того, щоб допомогти їй, пожартував з неї і побіг собі далі.

Вже темніло. Лисичці ставало все моторошніше, і вона вже не сподівалася на допомогу. Але на щастя повз пробігав зайка, який почув крик з ями. Бачить, а там лисичка. Йому стало їй дуже шкоді і він вирішив допомогти нещасній. Зайчик знайшов довгу палицю, та простягнув її лисичці. Вона швиденько вилізла на палицю і була врятована. Лисичка дуже була вдячна зайчику. З тих пір вони стали нерозлучними друзями.

Тупчія Л.

Краплинка-мандрівниця

Жила собі на світі краплинка-мандрівниця, що дуже любила подорожувати. І така вже була весела, що крізь знаходила собі друзів та частенько заглядала до них в гості. А ще вона дуже любила міняти свої наряди-платтячка.

Ось пливе краплинка по річці, річечка впадає до моря, а море до океану. І всі жителі річок, морей і океанів вітають крапельку, а вона - у чудовому блакитному водяному платтячку всім посміхається.

А потім пригріло сонечко, посміхнулося крапельці та завітало їй до себе. До сонечка треба вдягти не абищо, й крапелька вдягає непомітний газовий костюмчик та летить до сонечка.

Там, високо в небі, краплинка подорожує з такими ж як вона подружками, вони весело щебетять, а легенький вітерець збирає їх у хмарки та гонить кудись на північ, де вони ще не були. Стало прохолодніше, і краплинка перевдягнулась у чудову сніжну шубку, у якій не соромно й на землю стрибнути!

І вона знов летить до землі назустріч новим пригодам!

Черевик Андрій

Казка „Маша і ведмідь”

Якось пішла Маша з подружками в ліс по гриби і ягоди. Та й не помітила, як відстала від подружок і заблукала.

Зустріла вона ведмедя в лісі і він забрав її до себе. Що ж робити? Завтра 1 вересня, Маші потрібно в школу. Всю ніч Михайло стругав, рубав, випилював цю парту для Машеньки, поки вже уранці, втомливий, пітний і замучений почув стук в двері. Це прийшла першокласниця Маша з квітами. Михайло Потапович начепив окулярники, сів за вчительський стіл, оточений портретами відомих вчених. Першим уроком було читання, потім перерва, на якій Маша кричала, бігала, оскільки радощі були як у звичайних першокласників. На другому уроці математики, Михайло-Потапович хотів навчити Машеньку рахувати, але та з'їла увесь інвентар! На перерві після другого уроку ведмідь потомився і заснув, а Маша втекла додому.

Чебан Я., 3-А клас

ЗИМА

*Настала зима,
Тепла вже нема,
Птахи відлетіли у теплі края,
А я все живу, до школи ходжу,
А зиму я дуже люблю!
Ця біла красуня, неначе перлина,
А серце моє до неї все лине.*

Скінчиться зима, настане весна.

Ярова.А

Країна казок

Жила собі дівчинка Настя. Вона дуже любила читати. Одного дня матуся купила їй книжку, яка називається «В країні казок». Настя прочитала половину книжки. Їй дуже сподобалося читати, вона прочитала б ще більше, але їй матуся сказала лягати спати.

У вісні Насті приснилося, що вона потрапила в країну казок. Там були казкові герої, звірі, які розмовляють та багато іншого. В казкових героїв були маленькі-маленькі будиночки. В кожному будиночку жила ціла сім'я, а біля будиночків в маленьких домівках жили звірята, які вміють розмовляти. Настю дуже здивувало, що маленькі казкові герої не ходять до школи. Але вони дуже хотіли вчитися як Настя. Вони попросили її, щоб вона навчилася їх читати та писати. Настя не відмовилася. Допомогла дітям навчитися грамотно. За це їхні батьки віддячили цілою коробкою шоколадних цукерок.

Та раптом Настя почула, що її хтось кличе і вона зрозуміла, що це її будила матуся. Мама кликала Настю снідати. Настя підвелася й почала розповідати мамі який вона бачила сон. Про те, що у вісні вона потрапила в казкову країну. Яка вона навчала казкових героїв. Потім про це вона розповіла сестрам, та всім знайомим. Але нажаль ніхто не віднісся до цього серйозно.

Мутель Анастасія

Навчально-методичний посібник

Якименко Світлана Іванівна

Бреславська Ганна Богданівна

Якименко Поліна В'ячеславівна

**ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.
ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБИТИ СТУДЕНТІВ**

Навчально-методичний посібник

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку 6.06.2023.

Формат 60×841/16. Ум. друк. арк. 16,2. Тираж 100 пр. Зам. № 729-105.

ВИДАВЕЦЬ І ВИГОТОВЛЮВАЧ

Поліграфічне підприємство СПД Румянцева Г. В.

54038, м. Миколаїв, вул. Бузника, 5/1. Свідоцтво МК № 11 від

26.01.2007 р.

$$\frac{24 \times 5 (8+3)}{33-12}$$

$$a^2 + b^2$$

